

Kolozsvári Grandpierre Emil

A lóvátett sárkány

TARTALOM

A tövisdisznó
A lusta király
Igaz történet
A két kicsi bocs meg a róka
Az öcsém lakodalma
A táltos suszter
Az ördögispán
Az elégedett ember
Majd a bíró igazságot tesz
Petiheli
Harminc kalap, harminc majom
Ihók és Mihók
Időjósítás
Az üst arany
Mennyből jött ember
Többet tudott, mint mesturam
A lóvátett sárkány
Hány lába van a lúdnak
A négyszáz éves obsitos
A légy meg a bolha
Bamba Bálint
Folton folt király
Jófonó Zsuzsika
Két szekér a keskeny úton
Hogy lesz jó?
Az örökség
Az irigy gazda
Megy az erdő!
A rest macska
A búbos pacsirta meg a rezgőfü
A makacs kis nyulacska
Csalóka Péter
Mihaszna Mihók
A tíz buta legény
A menyasszonykereső
A tréfás farkas
Nem igaz
A zsírosbundás meg a kopottszűrös
Bolond az erdőben
Jakab és a zab
Pörösködő kérők
Babszem Jankó
Rák-e vagy mász?
A répa
A szerecsen
A huszárból lett parádés kocsis
Egy számárterhe fa
Az átkozott pipőretyúk
A pórul járt gazdag ember
Előbb a tánc, aztán a lakoma
A pecsenye
A sovány ember kövér malaca
A mirmínyó

A tövisdisznó

Egyszer volt egy szegény ember meg egy szegény asszony. Szerették volna, hogy gyerekük legyen, de nem lett. Mikor már nagyon megöregedtek, búsan érezték magukat az üres házban. Gondolkodott az ember, aztán így szólt a feleségéhez:

- Hallod-e, feleség?

- Hallom hát.

- Most elindulunk a templom felé. Te a felső úton, én az alsó úton. Ki mit talál, kutyát, macskát, madarat, hazahozza, s az lesz a mi gyerekünk.

Az asszony bólintott, hogy jó lesz, azzal elindultak. Az asszony nem talált semmit. A férfi talált egy tövisdisznót. Hazahozta.

- Nem a legszebb gyerek - mondta az asszony -, de nem baj, azért szeretni fogom.

Jól bántak a tövisdisznóval, etették, itatták, mosdatták, puha vackot készítettek neki. Pedig nem is tudták, hogy nem közönséges tövisdisznó az, hanem elátkozott királyfi.

Egy napon megszólal a tövisdisznó:

- Apám, anyám, ide hallgassanak.

Odanézett a két öreg, hogy ki beszél. Nem láttak még beszélő tövisdisznót, csodálkoztak hát. De gondolták, ha már beszél, miért ne válaszolnának neki. Megkérdezték tőle:

- Mit akarsz, fiunk?

- Apám, anyám, vegyünk disznókat, legyünk disznópásztorok - mondta a tövisdisznó.

Mire az ember nagyot sóhajtott:

- Vének vagyunk mi már ahhoz. Ki hajtja ki a disznókat?

- Kihajtom én - felelt a tövisdisznó.

Hát jó, vett a vénember disznókat.

- Vett, édesapám? - kérdezte a tövisdisznó.

- Vettem, fiam.

- Jól van, apám. Ha vett, vegyen még egy fehér kakast, egy veres kakast, egy fekete kakast.

- Minek az neked? - kérdezte az ember.

Mire a tövisdisznó így felelt:

- Azzal a három kakassal csinálom meg a szerencsénket.

Most már semmi sem hiányzott, a tavasz is eljött, ki kellett a kondát hajtani. Kérdezte az ember:

- Ki tülköl?

- Majd én - felelt a tövisdisznó -, adja csak ide a tülköt, édesapám.

Vette a tövisdisznó a tülköt, felszökött a ház tetejére, akkora hanggal tülkölt, minden disznó megijedt a faluban. Miután eleget tülkölt, lecsúszott a háztetőn, felült a fekete kakas hátára, s

kihajtotta a kondát az erdőbe. A kakast megkötötte, maga lefeküdt a lapiban, hogy amit fáradt, kipihenje.

Nagy ballangerdő volt az, eltévedett benne, aki nem ismerte. Abban az erdőben utazott a fekete király sok szekérével, sok hintájával, egész háza népével. Ott érte a sötétség. Megijedt a király, s maga elé parancsolta a kocsisát.

- Menj - mondta -, keress valakit, aki innen kivezet.

Nekivágott a kocsis az erdőnek, fordult jobbra, fordult balra, de akárhová fordult, élő emberrel nem találkozott. Ahogy ide-oda topogott, kevés híján rátapodott a tövisdisznóra. Megmérgesedett a tövisdisznó, s kiabálni kezdett:

- Vigyázz te, rám ne lépj, mert úgy váglak pofon, hogy egyik szemed kiveri a másikat.

- Bocsánat! - mondta a kocsis.

- Szerencséd, hogy bocsánatot kértél, különben miszlikbe szaggattalak volna - mondta a tövisdisznó. - Hadd lám, ki s miféle vagy, s mi járásod van erre?

- Én a fekete király kocsisa vagyok. Eltévedtünk az erdőben, a király öfelsége kérdezteti, nem tudnád-e kivezetni innét?

- Ki én, ha hozol egy írást, hogy a király nekem adja lányát meg a fele királyságát. Írás nélkül egy lépést sem teszek, titeket meg felfalnak a farkasok.

Visszament a kocsis a gazdájához.

- No - tudakolta a király -, találtál-e valakit?

- Én igen, egy marcona tövisdisznót.

- Ha más nincs, az is megteszi - vélte a király.

- Igen ám, de azt mondja, csak akkor vezet ki bennünket innét, ha hivatalos írást kap, hogy övé lesz jutalmul felséges királyatyám leánya meg a fele birodalma.

A fekete király a lányához fordult, aki sült krumplit evett a tűz mellett:

- Mit szólsz hozzá, leányom?

A szép királylány megvonta a vállát:

- Inkább tövisdisznóné leszek, mintsem itt faljanak föl a farkasok.

Írást adott hát a fekete király, ünnepélyes, hivatalos írást, négy fekete pecsétel. A kocsis elvitte az írást a tövisdisznóhoz. A tövisdisznó zsebre vágta az írást, s ügyesen kivezette a királyt a nagy ballangerdőből.

Ennek utána a tövisdisznó visszament a disznaihoz, a kondát hazahajtotta. Aztán így szólt az apjához:

- Édesapám, holnap jól etesse meg a veres kakast, mert azzal megyek.

Másnap reggel a tövisdisznó megfújta a tülköt, felült a veres kakas hátára, s kihajtotta a disznókat az erdőbe. A kakast megkötötte, maga elfeküdt a lapiban, hogy amit fáradt, kipihenje.

Aznap a veres király utazott az erdőben. Ott utazott sok szekérével, hintájával, egész háza népével. Addig-addig utazgatott, amíg ott érte a sötétség, azt sem tudta, elől van-e a hátul, vagy hátul az elől.

Nagyot rikkantott a veres király:

- Kocsis, kocsis, gyere ide.

Odament a kocsis, megkérdezte tisztelettel, hogy mivel szolgálhat.

- Menj - küldte a király -, menj, keress valakit, aki innét kivezet.

Nekivágott a kocsis az erdőnek, fordult jobbra, fordult balra, de akárhova fordult, élő embernek még a szuszogását sem hallotta. Ahogy ide-oda topogott buzgalmában, kevés híján rátapodott a tövisdisznóra. Felfortyant mérgében a tövisdisznó, s kiabálni kezdett:

- Vigyázz te, rám ne lépj, mert úgy váglak pofon, hogy egyik szemed kiveri a másikat.

- Bocsánat - mondta a kocsis.

- Szerencséd, hogy bocsánatot kértél, különben miszlikbe szaggattalak volna - morgott a tövisdisznó. Aztán megkérdezte: - Hadd lám, ki s miféle vagy, s mi járásod van erre?

- Én a veres király kocsisa vagyok. Eltévedtünk az erdőben, a király őfelsége kérdezteti, nem tudnád-e kivezetni innét.

- Ki én, ha írást hozol tőle, hogy nekem adja a lányát, meg a fele királyságát. Írás nélkül nem mozdulok egy lépést sem, titeket meg reggelre felfalnak a farkasok.

Visszament a kocsis a gazdájához:

- No - tudakolta a király -, találtál-e valakit?

- Én igen, egy marcona tövisdisznót.

- Ha más nincs, az is megteszi - vélte a király.

- Igen ám, de azt mondja, csak akkor vezet ki bennünket innét, ha hivatalos írást kap, hogy övé lesz jutalmul felséges királyatyám leánya meg a fele birodalma.

A veres király a lányához fordult, aki sült krumplit evett a tűz mellett:

- Mit szólsz hozzá, leányom?

A szép királylány megvonta a vállát:

- Inkább tövisdisznóné legyek, mintsem itt faljanak fel a farkasok.

Írást adott hát a veres király, ünnepélyes, hivatalos írást, négy veres pecséttel. A kocsis elvitte az írást a tövisdisznóhoz. A tövisdisznó zsebre vágta az írást, s ügyesen kivezette a királyt a nagy ballangerdőből.

Ennek utána a tövisdisznó visszament a disznaihoz, a kondát hazahajtotta. Aztán így szólt az apjához:

- Édesapám, holnap jól etesse meg a fehér kakast, mert azzal megyek.

Másnap, hogy kivirradt, a tövisdisznó megfűjta a tülköt, felpattant a fehér kakas hátára, s kihajtotta a disznókat az erdőbe. A kakast megkötötte, maga elterült a lapiban, hogy amit fáradt, kipihenje.

Aznap a fehér király utazgatott az erdőben. De vesztére, mert ráesteledett, s úgy eltévedt, azt sem tudta, hátul van-e az elől, vagy elől van a hátul. Odahívta hát a kocsisát, s ráparancsolt, hogy keressen valakit, aki kivezeti őket a tömérdék ballangerdőből.

Nekivágott a kocsis a sötét erdőnek. De hiába ment jobbra, hiába balra, sehol egy villanásnyi fényt nem látott, sehol embernek a nyomát nem fedezte föl. Ahogy ide-oda topogott

buzgalmában, kevés híján rátapodott a tövisdisznóra. Felfortyant mérgében a tövisdisznó, s kifakadt nagy kiabálva:

- Vigyázz te, rám ne lépj, mert úgy váglak pofon, hogy az egyik szemed kiveri a másikat.

- Bocsánat - mondta a kocsis.

- Szerencséd, hogy bocsánatot kértél, különben miszlikbe szaggattalak volna - morgott a tövisdisznó. Aztán megkérdezte: - Hadd lám, ki s miféle vagy, s mi járásod van erre?

- Én a fehér király kocsisa vagyok. Eltévedtünk az erdőben, a király őfelsége kérdezteti, nem tudnád-e kivezetni innét.

- Ki én, ha írást hozol tőle, hogy nekem adja a lányát meg a fele királyságát. Írás nélkül nem mozdulok egy lépést sem, titeket meg reggelre felfalnak a farkasok.

Visszament a kocsis a gazdájához.

- No - tudakolta a király -, találtál-e valakit?

- Én igen, egy marcona tövisdisznót.

- Ha más nincs, az is megteszi - vélte a király.

- Igen ám, de azt mondja, hogy csak akkor vezet ki bennünket innét, ha hivatalos írást kap, hogy övé lesz jutalmul felséges királyatyám leánya meg a fele birodalma.

A fehér király a lányához fordult, aki lángost sütött a tűznél:

- Mit szólna hozzá, leányom?

A szép királykisasszony rábólintott:

- Édesapám kedvéért tövisdisznóné is örömet lesznek.

Írást adott hát a fehér király, ünnepélyes, hivatalos írást, négy fehér pecsétel. A kocsis elvitte az írást a tövisdisznóhoz. A tövisdisznó zsebre vágta az írást, s ügyesen kivezette a királyt a nagy ballangerdőből.

Ennek utána a tövisdisznó visszament a disznaihoz, a kondát hazahajtotta. Aztán így szólt az apjához:

- Tudja meg, édesapám, hogy megcsináltam a szerencsénket. A kondát adja el, az árából hatlovas hintót vegyen, házasulni akarok, lánykérőbe megyek.

- Lánykérőbe, fiam? - csodálkozott a szegény ember. - Nincs itt a közelben tövisdisznó egy sem.

Megrázta a fejét a tövisdisznó:

- Mit gondol kend felőlem, édesapám? Nem tövisdisznót akarok én feleségül, hanem királyleányt.

No jó, eladta hát a szegény ember a kondát, vett egy hatlovas hintót az árából. A tövisdisznó beült a hatlovas hintóba, s meg sem állt, míg a fekete király palotájához nem ért. Ott leugrott a bakról, s bekopogott.

Megjelent egy strázsa, és megkérdezte a tövisdisznót:

- Ki s miféle vagy, s milyen járásod van erre?

Elmondta a tövisdisznó, hogy levele van a király őfelségétől, s most eljött, hogy vigye a királylányt s a fele birodalmat is, ha belefér a tarisznyájába.

- No - felelt a strázsa -, majd szólok, hogy itt vagy.

Azzal elcsoszogott lassúdan. A tövisdisznó várt egy órát, várt két órát, várt három órát. De tovább már nem telt a türelméből. Kifogta az egyik lovat a hintóból, átugrott a várfalon, s belovagolt egyenest a trónterembe.

Mikor meglátta a fekete király, olyan zöld lett, mint az éretlen alma.

- Hát ez a hála? - kérdezte a tövisdisznó. - Kiveztem kendteket az erdőből, hogy a farkasok föl ne falják, s most így fogadnak, csukott kapuval! Vőlegény vagyok én, nem kéregető.

Látta a fekete király, hogy nincs mit alkudozni, nagyot sóhajtott, s megkérdezte:

- Itt esküsztek vagy otthon?

- Megfogadtam, hogy ott esküszöm, ahol kereszteltek - válaszolt a tövisdisznó.

- Jó - mondta a fekete király -, akkor vidd a lányom, vidd a hozományát. A fele birodalomért majd visszajössz az esküvő után.

Azzal a fekete király parancsot adott a szolgálóinak, hogy rakják szekérre a lánya hozományát. Meg is raktak tizenhárom szekeret arannyal, ezüsttel, selyemmel, bársonnyal.

A menyasszonyt a tövisdisznó maga mellé ültette a hintóra.

Mikor már messzi távolodtak a királyi palotától, a tövisdisznó odahajolt a királykisasszonyhoz, és megkérdezte:

- Édes menyasszonyom, szeretsz-e engem?

- Hogy szeretem-e? Akkor lássam, mikor a hátam közepét!

A tövisdisznó megrántotta a gyeplőt. A hintó megállt.

- No - mondta a tövisdisznó a királykisasszonynak -, ha nem szeretsz, mehatsz haza.

A királykisasszony azon nyomban leugrott a bakról.

- A hozományommal mi lesz? - kérdezte.

- Azt hazaviszem, fizetségül, amiért kiveztelek benneteket a ballangerdőből.

Odahaza a tövisdisznó berakta a kamrába a tömérdek drágaságot. A lovakat bekötötte az istállóba, maga megvacsorázott, aztán így szólt:

- Édes szüleim, pénz van, menyasszony nincs. Majd holnap szerzek. Ha nem holnap, holnapután.

Másnap hajnalban megint felült a tövisdisznó a hintó bakjára, s addig hajtott, míg a veres király országába nem ért. A királyi palotát hamarosan megtalálta. Bement volna, de a kapu zárva volt. Megdöngette.

Mikor harmadjára döngette meg, nagy álmosan előbújt egy strázsa:

- Ki s miféle vagy, s milyen járásod van erre?

Elmondta a tövisdisznó, hogy levele van a király öfelségétől, s most azért jött, hogy elvigye a királykisasszonyt meg a fele birodalmat is, ha belefér a tarisznájába.

- Majd szólok, hogy itt vagy - dünnyögte a strázsa.

Azzal elcsoszogott lassúdan.

A tövisdisznó várt egy órát, várt két órát, várt három órát. De tovább már nem telt a türelméből. Kifogta az egyik lovat a hintóból, átugrott a várfalon, s belovagolt egyenest a trónterembe.

Mikor meglátta a veres király, olyan sárga lett, mint a beteg citrom.

- Hát ez a hála? - kérdezte a tövisdisznó. - Kivezettem kendteket az erdőből, hogy a farkasok föl ne falják, s most így fogadnak, csukott kapuval. Vőlegény vagyok én, nem kéregető.

Látta a veres király, hogy nincs mit alkudozni, nagyot sóhajtott, s megkérdezte:

- Itt esküsztek vagy otthon?

- Megfogadtam, hogy ott esküszöm, ahol kereszteltek - válaszolt a tövisdisznó.

- Jó - mondta a veres király -, akkor vidd a lányom, vidd a hozományát. A fele birodalmat majd postán küldöm utánad.

A veres király mindjárt parancsot adott a szolgáltnak, hogy rakják szekérre a lánya hozományát. Meg is raktak tizenhárom szekeret arannyal, ezüsttel, selyemmel, bársonnyal, disznótörtyűvel.

A menyasszonyt a tövisdisznó maga mellé ültette a hintóra.

Mikor már messzi távolodtak a királyi palotától, a tövisdisznó odahajolt a királykisasszonyhoz, és megkérdezte:

- Édes menyasszonyom, szeretsz-e engem?

- Szeretlek hát, akár a rothadt tököt vagy a döglött békát!

A tövisdisznó rögtön megrántotta a gyeplőt. A hintó megállott.

- No - mondta a tövisdisznó a királykisasszonynak -, ha nem szeretsz, mehetsz haza.

A királykisasszony leugrott a bakról.

- És a hozománnyal mi lesz? - kérdezte.

- Azt hazaviszem fizetségül, amiért kivezettelek benneteket a ballangerdőből.

Odahaza a tövisdisznó berakta a kamrába a tömérdek drágaságot. A lovakat bekötötte az istállóba, maga megvacsorázott, aztán így szólt:

- Édes szüleim, pénz megint lett, menyasszony megint nincs. De majd holnap szerzek én. Ha meg nem szereznék, ne is várjanak haza többé.

Sírt a két öreg, kérlelte, hogy így meg úgy, de a tövisdisznó kitartott a szava mellett. Másnap hajnalban megint felült a hintó bakjára, hajtott, míg a fehér király országába nem ért. Mindjárt meglátta a királyi palotát, messziről fehérlett, mint a hó.

Odahajtott, hát a kapu tárva-nyitva. Behajt, hát a fehér király elébe szalad:

- Csakhogy megjöttél, édes fiam. Régóta várunk ám. Hol akarsz esküdni? Itt vagy nálatok?

- A kedvéért itt, felséges királyatyám.

Akkora fényes esküvőt csaptak, hogy csak ökröt háromszázat sütöttek, nem is beszélve a rengeteg sok disznóról, libáról, kacsaról, pulykáról.

Esküvő után szekerekre rakták a menyasszony hozományát. A menyasszony felült a tövisdisznó mellé a bakra.

Mikor már messzi távolodtak a királyi palotától, a tövisdisznó odahajolt a királykisasszonyhoz, és megkérdezte:

- Édes feleségem, szeretsz-e engem?

Megsimogatta a királykisasszony a tövisdisznó fejét, s azt mondta:

- Szeretlek hát, hogyne szeretnék!

Abban a szempillantásban, hogy ezt kimondta, a tövisdisznó gyönyörű szép királyfivá változott. Olyan, de olyan, de olyan szép volt, hogy a királykisasszony sírni kezdett örömében, a hintó elé fogott hat ló megijedt, s meg sem állott, míg hazáig nem repítette őket.

Odahaza a tövisdisznóból lett királyfi elmondta, hogy átok volt rajta, s a királykisasszony kedves szava váltotta meg. Örült a két öreg, hogy tövisdisznó fiukból ilyen derék legény vált. Örült a két öreg az új asszonynak is. Ma is örülnének, ha meg nem haltak volna.

A lusta király

Egyszer, hetedhét országon is túl, még az Óperenciás-tengeren is túl, élt egyszer egy öreg, lusta király. Szép király volt, kövér király volt a lusta király, szerették az alattvalói. Hogyisne szerették volna, hiszen olyan lusta volt, hogy sohasem viselt háborút, nem szedett katonát, s nem hajtotta be az adót sem.

Egyebet nem is művelt, hanem egész álló nap lustálkodott. De ahhoz aztán jól értett. Mert alig fejezte be a reggeli lustálkodást, máris hozzakezdett a déli lustálkodáshoz. Aztán következett a délutáni lustálkodás, majd az éjszakai. Ezután ismét a reggeli.

Ettől a tömérdek lustálkodástól úgy meghízott a lusta király, hogy egy nap, amikor ki akart menni a hálószobájából, hát látja ám, hogy nem fér ki az ajtón.

- Annyi baj legyen - legyintett a lusta király, és többet ki sem lépett a szobájából.

Odabent a királyi hálószobában még jobban esett a lustálkodás. Addig-addig lustálkodott, míg egy nap azon vette észre magát, hogy belenőtt a szobába. Vagyis, ami szabad hely volt a szobában, azt mind kitöltötte a testével. Tiszta szerencse, hogy a fejével kiütötte a mennyezetet, és ilyenformán levegőhöz jutott. Különbön csúnyán megfulladt volna. Mert levegőre még a lusta királyoknak is szükségük van.

Ezentúl így élt a lusta király, teste a szobában, a feje a padláson. A padláson járultak hozzá a miniszterek meg a nemes urak.

- Felséges királyatyám - szólította meg egy nap a miniszterelnök -, mondanék valamit, ha meg nem sértem.

A lusta király intett, hogy mondja. Mire a miniszterelnök így szólt:

- Felséges királyatyám is halandó ember, bölcs dolog volna, ha megmondaná, ki legyen a trónörökös.

Három fia volt a lusta királynak. Azt parancsolta a miniszterelnöknek, hogy hívja oda mind a hármat. A három közül az lesz a király, aki a leglustább.

Összetrombitáltatta a miniszterelnök a három királyfit. Azaz hogy azoknak ítéletnapig trombitálhattak volna, mert egyik se mozdult magától, olyan lusta volt mindegyik. Ezért hát gyaloghintóra helyezték őket, s úgy vitték felséges apjuk elébe.

- Hadd lám - szólt a lusta király a legidősebb királyfihoz -, milyen lusta vagy?

- Én olyan lusta vagyok - felelte a legidősebb királyfi -, hogy még a szemem is restellem lehunyni, nem is aludtam, amióta élek.

A lusta király elhúzta a száját:

- Micsoda lusta az, aki aludni sem tud! Nem lesz király belőled!

Ezután a középső fiút kérdezte:

- Hadd lám, fiam, te milyen lusta vagy?

- Én olyan, de olyan lusta vagyok - felelt a középső fiú -, hogy ha az italt a számba öntik, akkor is restellem lenyelni.

A lusta király elhúzta a száját:

- Aki nem issza meg a szájába öntött italt, nem lusta, hanem bolond. Nem lesz belőled király.

Ezután a legkisebb fiú sora következett.

- Hadd lám, fiam, milyen lusta vagy?

- Én olyan, de olyan, de olyan lusta vagyok - felelt a legkisebb királyfi -, hogyha az ételt a számba rakják, nem eszem meg, mert restellem megrágni.

A lusta király elhúzta a száját:

- Te is számár vagy, fiam, nem lusta. Mert aki nem eszik, az meghal, aki pedig halott, az nem való királynak.

Azzal intett a lusta király, hogy vezessék el a három királyfit. Mikor elvezették őket, megkérdezte a miniszterelnök:

- Felséges királyatyám, ki lesz a királyunk?

- Én, fiam - felelt a lusta király -, mert az én lustaságom olyan rettenetesen, olyan borzalmasan és olyan förtelmesen nagy, hogy én még meghalni is lusta vagyok.

Nem is halt meg a lusta király még hétszáznegyvenhét évig. Ekkor azonban egy lódarázs szállott az orrára. A király lusta volt elhajtani, a darázs belecsípett a király orrába. A király kínjában akkorát rúgott, hogy a palota összeomlott, és maga alá temette. Ha nem hiszitek, keressétek meg a romok alatt.

Igaz történet

Egyszer egy süket, egy vak meg egy kopasz elment répát lopni. Ahogy húzkodták a répát, megszólalt a süket:

- Valami gyanúsát hallok.

- Én meg valami gyanúsát látok - mondta a vak.

Mire a kopasz nagyot kurjantott:

- Uccu bizony szaladjunk! Hadd lobogjon a hajunk!

A két kicsi bocs meg a róka

Medve apó, medve anyó dolga után járt az erdőben. Volt nekik két kicsi bocsuk. Azok otthon heverésztek. Mikor ráuntak a heverészésre, elindultak sétálni. Ahogy sétáltak, egyszerre csak meglátták az országutat. Az országúton emberek jártak, szekerek döcögtek. A két kicsi bocs egy bokor hűséből nézelődött. Az országút göcsörtös volt. Egyik-másik szekér akkorát zök-kent, hogy a kocsis majd ledőlt a bakról. A két kicsi bocsnak a könnye is kicsordult, olyan jól mulatott. Egyszer aztán keserves nyikorgást hallottak. Hát egy hosszú szekér közeledett az úton. Egy roskadásig megrakott, hosszú szekér. A két kicsi bocs csendben kuksolt a bokorban, s nézte, mi történik. Az történt, hogy az egyik kerék gödörbe szaladt, a szekér tetejéről pedig a földre gurult egy nagy, fehér malomkő. Gurult, gurult, aztán elterült az árokban. A két kicsi bocs odaszaladt. Látták, hogy nem malomkő az, hanem szép, zsíros sajt.

- No, ezt megesszük - mondták.

Azzal megfogták a sajtot kétfelől, s bevitték a sűrűbe, hogy megosztozzanak rajta. Csak hát egyik bocs sem bízott a másikban. Veszekedni kezdtek, a sajtot pedig ide-oda rángatták. S kiabáltak, ahogy a torkukon kifért.

A róka éppen arra kószált. Gondolta, megnézi, min torzsalkodik a két bocs. Mikor látta, hogy a sajton kaptak össze, ajánlkozott, hogy majd igazságot tesz közöttük, elosztja a sajtot.

- Elfogadunk bírónak, róka koma - mondta a két kicsi bocs.

- Akkor menjetek oda a bokor mögé - szólott rájuk a róka. - Fordítsatok hátat, s addig ide ne nézzetek, míg hármat nem vakkantok.

A két kicsi bocs engedelmesen elbújt egy bokor mögött. A róka megnyalta a szája szélét, s jóízűen hozzálátott a lakomához. Mikor a sajtot az utolsó harapásig felfalta, megint megnyalta a száját, s nesztelenül odábbállott.

A két kicsi bocs pedig várta, várta, hogy a róka hármat vakkantson. Telt az idő, múlt az idő, de nem vakkant ott senki. Erre kukucskálni kezdtek a bokor mögül. S nagyon elcsodálóztak, mivel a rókának színét sem látták. Mikor pedig kiderült, hogy a rókával együtt a szép, kövér sajtnak is nyoma veszett, akkor a két kicsi bocs rettentően elszomorodott.

- Ha jó testvérek lettünk volna, sajtot is ehettünk volna - mondták. Azzal nagy búsan megindultak hazafelé.

Az öcsém lakodalma

Most elmondom, mennyit fáradoztam, mikor az öcsém megházasodott, mert annyit fáradoztam, hogy eddig elmondani sem mertem, nehogy még jobban megfáradjak.

Abban az időben, mikor az öcsém házasodott, az apánknak négy ökre volt, akkora sirított szarva volt mindegyiknek, hogy ha a kocsis nem vigyázott, lesodorták az égről a csillagokat a szarvukkal.

A házasság napján így szólt hozzám az édesapám:

- Menj el, fiam, a tekerőpataki malomba, öröltess egy kicsi búzát, hadd legyen kalács elegendő a lakodalomra, hogy ha vendégek jönnek, meg ne öljön a szégyen kalács nélkül.

Aztán édesapám vett egy tízköblös zsákot, s fölmentünk a padlásra, mert ott tartottuk a hombárokban a szemes gabonát. Vittünk magunkkal egy feneketlen vékát, azzal belemértük a tíz köből búzát egy lyukas zsákba, a zsákot rávetettük egy kettétört rúdra, s úgy vittük le az udvarra. Ott aztán fölraktam a szekér utójára.

Akkor kivezettem az ökröket az istállóból. A hízbelit fogtam csából, a csábelit fogtam hízből. Hát pontosan találunk egymás mellé. Akarom bedugni a járompálcát a járomlyukba, hát nem fér. Ragadok egy kocsirudat, próbálom - belefér. A másik felébe villanyelet szúrok - belefér.

Azzal megindultam Tekerőpatak felé. Szembejön egy suszterember. Megkérdem, messzi van-e Tekerőpatak?

Azt feleli, nem eladó, neki is csak ez az egy pár bakancsa van.

No, ha nem eladó - gondolom -, akkor nem lehet már messzi Tekerőpatak. Hajtok tovább. Hajtok még tovább. Hát egyszer csak elérkezem Tekerőpatakra.

Ott beállítottam az ökröket a malom udvarába. Az ostoromat az ökrök elébe tűztem, hogy tovább ne menjenek. Megyek be a malomba, keresem a molnárt, nyoma sincs.

Nézek körül az udvarban, hát akkora legyenek döngik körül az ökröket, mint egy-egy kutya. Kifogtam az ökröket a járomból, s hogy a legyenek meg ne egyék, bevezettem mind a négyet a konyhába.

Elfogott az álomosság, megláttam a kenyeres szekrényt, kinyitottam, hátha lelek egy kis bort. De a háziasszony állott a szekrényben, a kezében söprűnyél.

Kértem tőle, hol a molnár? Mondja, még nem jött meg az iskolából.

- Hát a malom hol van? - kértem.

- Az oldalba ment, szegfűgombát szedni.

No, gondolom, mindjárt rendet teremtek én itt. Egyik kezembe egy csöbör vizet ragadtam, a másikba kelepelőt. Kimentem a hegyoldalba, ott aztán a vizet csobogtattam, a kelepelőt járattam. A malom azt hitte, én is malom vagyok. Jött felém a szatyor gombával, de mikor meglátta, hogy nem malom vagyok, hanem ember, úgy megijedt, menten hazafutott. Nem telt bele egy szempillantás sem, hát hallom, hogy zúg a malom, örli a búzámat.

Ha így van, mondtam, én sem tatom a számat. Lefeküdtem egy száraz fa árnyékába, s jót aludtam. Mire felébredtem, a lisztet már felrakták a szekerekre. Megyek be a konyhába, hogy kihajtsam az ökröket. De a molnárné akkora tüzet gyújtott, hogy pecsenyévé sült a négy ökör.

Úgy elkeseredtem, megettem mind a négyet. Mire megettem, az ostorom nyeléből akkora jegenye nőtt, a felhők hasát súrolta a csúcsa. A lombjában pedig megtelepedtek a harkályok meg a mókusok. Gondoltam, fogok néhány mókust, harkályt, hadd legyen a kalács mellé főzelék.

Még ki sem gondoltam, amit gondoltam, már fel is másztam a fára, a kebelemet megtöltöttem mókusfival meg harkályfival. Másztam is mindjárt lefelé, le is értem volna, ha a szél nem kezd fújni. De hogy fújni kezdett, a fa meg ingott jobbra-balra, lekiabáltam a molnárnak, dobjon föl kötelet, hadd kússzak le azon.

A molnár vett egy hosszú karót, a karóval felnyújtott egy zsák korpát. Mondta, sodorjak abból kötelet. Úgy is tettem. Mikor elkészült a kötél, egyik végét a fához kötöttem, a kötelet meg leeresztettem, hadd lám, éri-e a földet.

Nem érte. Kétrét hajtottam, hát leért a földre. Mindjárt ereszkedni kezdtem lefelé. De nem sokáig ereszkedtem, mert fele úton a mókusfiak elrágták a kötelet. Zuhantam lefelé, de időközben a kebelemben megtollasodtak a harkályfiak, és csipkedni kezdték a mókusfiakat. A mókusfiak visszacsipkedték a harkályfiakat. Amazok ijedtükben repdesni kezdtek a kebelemben, s úgy felfújták az ingemet, hogy a szél elkapott. Úgy repültem, mint a felhő. Talán máig repülnék, ha az ingem ki nem szalad a nadrágomból. Hogy kiszaladt, a harkályfiak elszállottak, én meg a mókusfiakkal együtt behuppantam a Tekerőpatakba.

Ha már itt vagyok, alszom egyet, gondoltam. A patak egyik felét a testem alá gyűrtem, a másikat magamra húztam, azzal elaludtam. Egy darabig aludtam, aztán arra ébredtem, hogy álmot látok. Azt álmodtam, hogy az úton fehér ló jön. Felugrottam a hátára, s meg sem álltam, míg egy gyümölcsös elé nem értünk. Nézem, nézem, hát annyi ott a káposzta meg a paradicsom, hogy mást sem láttam, mint paszulyt és sárgaborsót. Beugrottam a kerítésen át, megráztam az első almát, hát úgy hullott az uborka róla, mint tavasszal a sütőtök, ha szélcsend zúg.

A lovamat megettettem cseresznyével, hogy olyan zsíros lett a szája tőle, mintha málnát legelt volna.

Arra ment egy lány. Megkérdeztem:

- Van-e vizük?

- Van - mondta -, de ilyenkor nyáron mindig be van fagyva. Menjen a vadalmafa alá, ott megtalálja.

Mentem a vadalmafa alá, s meg is találtam a vizet a földieper alatt. Be volt fagyva csakugyan. Rávezettem a lovamat, hátha betöri a jeget. Nem törte be. Próbáltam a sarkammal. Nem tört be. Próbáltam kövel, még mindig nem tört be. Úgy megmérgesedtem, lekaptam a fejem, s úgy hozzávertem a jéghez, hogy nyomban betört.

Ittunk a vízből, a ló is, én is. Aztán megindultunk, vissza a Tekerőpatakhoz. Szembejön három diák. Köszönök nekik illendően. Azok csak néznek, néznek, aztán megkérdik:

- Mondja, atyafi, hol hagyta a fejét?

Kaparom a hátam, nézem a sarkam, kutatok a zsebeimben, hát sehol sincs a fejem. Elbúsultam szörnyen, hogy fej nélkül kell élnem, mindenki csúfjára. De aztán eszembe jutott, hogy a kútnál hagytam. Visszahajtottam a kúthoz.

Ezalatt a fejem megunta magában, sárból-agyagból kezét-lábat-törzset csinált magának, s éppen jókedvűen korcsolyázott a jégen. Eleget hívtam, hívogattam, nem jött. Megmérgesed-

tem, s azt mondtam magamban, ha te tudsz egyet, én tudok kettőt. Agyagból-sárból vizslát gyúrtam, utánauszítottam, nem telt bele egy sóhajtás, visszahozta a fejemet.

Megint felültem a fakóra, vágtattam a deresen, s úgy vitt a sárga, hogy majd leestem a pejről. Nemsokára hazaérkeztem a fehérrel, leszállottam a feketéről, s a szürkét bekötöttem az istállóba. Magam bementem a házba. Ott találtam az öcsémet, de már hat gyereke volt, úgy elkéstem.

- Hol a kalács? - kérdezte.

- Hát azt bizony elfelejtettem - feleltem neki. Mire megharagudott, s úgy fejbe vert, hogy most is élek, ha meg nem haltam.

A táltos suszter

Volt egyszer, hol nem volt, volt egyszer egy szegény suszter. Ez a szegény suszter híres volt a szegénységéről is, a mesterségéről is. Mert a faluban senki olyan szép csizmát, cipőt, topánkát, papucsot nem tudott készíteni, mint ő. De még a városba is eljutott a híre.

No, a szegény suszterhez egy napon odamegy a felesége, s panaszkodni kezd:

- Fáj a fejem, hasogat, nyilallik, jaj, mit tegyek? Jaj, mihez fogjak?

Abban az időben még nem élt orvos minden faluban, a szegény suszter a füvesasszonyhoz ment hát. A füvesasszony megmondta, milyen főzetet igyék a suszter felesége, hogy elmúlják a fájás a fejéből. De ihatta a főzetet, ha ezerszer annyit iszik belőle, akkor sem használt volna.

Az asszony jajgatott, a szegény suszter meg se dolgozni nem bírt, se aludni, annyira sajnálta a feleségét. Nem is csinált egyebet, mint hogy naphosszat törte a fejét, mivel segíthetne rajta.

Tudta már az egész falu, hogy a suszterné fejébe beállott a fájás. Meg azt is, hogy kimenni nem akar belőle.

Hallott a bajról a tanító is. Elment a suszterhez, s így szólt hozzá:

- Hallod-e, te szegény suszter, menj el a városba. Keresd meg a tűzoltótornyot. A tűzoltótoronnyal szemben van egy ház, abban lakik a táltos doktor. Vagy az a doktor gyógyítja meg a feleséged, vagy senki.

Megköszönte a suszter a jó tanácsot, s nekivágott az útnak a város felé. Megtalálta a várost, a városban a tűzoltótornyot, a toronnyal szemközt a doktor házát.

Magát a doktort nem találta meg ilyen gyorsan, mert vártak rá legalább tízen. Várt egy órát a suszter, talán két órát is várt, amíg bemehetett a táltos doktorhoz.

Asztal előtt ült a táltos doktor, fekete kaftánban, a fején hegyes süveg, a süvegen díszül toll. Soha efféle szerzettel a suszter nem találkozott, el is bámult, hogy a szája nyitva maradt, de a kucsmáját is elfelejtette levenni.

De ha eszébe jutott volna, hogy födetlen fővel illendő a szobába belépni, akkor sem vehette volna le a kucsmát. Mert a szolga, aki bebocsátotta, úgy képen teremtette, hogy a kucsma leesett a fejről.

No, gondolta a suszter, ez az ismeretség nem jól kezdődik.

- Kendnek mi baja? - kérdezte a táltos doktor.

Megrázta a fejét a suszter, hogy neki semmi baja nincs.

- Egészséges? - firtatta tovább a doktor.

- Én az - mondta a suszter.

- Tán azt akarja kend, hogy én betegítsem meg? - tréfálkozott a doktor.

Mire a suszter így felelt:

- Én inkább azt akarnám, hogy kend jöjjön velem, és gyógyítsa meg a feleségemet, mert gyökeret eresztett a fejében a fájás.

- Messziről is meggyógyítom én a betegséget, azért vagyok táltos - mondta a doktor.

Azzal tollat vett meg papirost, és a tollal írt valamit a papirosra. Aztán elmondta, hogy a suszter a papirossal menjen el a patikába. Ott megkapja az orvosságot. Az orvosságot addig itassa a feleségével, míg a fejfájás el nem múlik.

A szegény suszter megköszönte a receptet, zsebre vágta, s ment is volna dolgára, ha a táltos doktor meg nem állítja:

- Hát a fizetségről megfeledezett kend?

Megkérdezte a suszter, hogy mennyi jár fizetségül.

- Egy arany - felelt a táltos doktor.

Az aranyat zsebre vágta, s már intett is a szolgának, hogy eresztheti be a következő beteget.

A szegény suszter meg elment a patikába, kiváltotta az orvosságot, aztán sietett haza, ahogy a lába bírta.

Odahaza megittatta az orvosságból a feleségét. A feleség orvosságot sem itta meg az asszony, máris kiállott a fájás a fejéből. Használt hát az orvosság.

- Tudod, mit gondoltam? - kérdezte a szegény suszter.

- Mit? - kérdezte az asszony.

- Csak azt, hogy doktor leszek.

Az asszony megcsóválta a fejét. Annyira csóválta, kis híján leesett a nyakáról. Mikor már eleget csóválta, így szólt:

- Paraszt vagy te, tudatlan paraszt. Se írni, se olvasni nem tudsz. Hogy lehetnél hát doktor?

Mire a suszter úgy felelt:

- Megnéztem, hogy kell csinálni. Nemhiába vagyok mesterember, amit én egyszer látok, azt meg is tanulom.

De az asszony tovább akadékoskodott.

- Nemcsak tudomány kell a doktorsághoz, hanem pénz is.

- Pénz is lesz - mondta a suszter.

Azzal már ült is le a suszterszékbe, s dolgozni kezdett serényen. Összeszedte minden mester-ségét, úgy dolgozott. Majd hogy púpja nem nőtt nagy iparkodásában. De készített is olyan szép pár csizmát, hogy öröm volt ránézni.

Megmutatta a pár csizmát a feleségének. Az csak nézte, nézte, olyan szép volt, nem bírta a tekintetét eloldozni róla.

- No - mondta a szegény suszter -, ebből majd lesz pénz, hogy házat vegyek a városban, kaftánt, hegyes kalapot, színes tollat, papírt, ceruzát, asztalt, széket, meg ami még kell a doktorsághoz.

Tarisznyába tette a pár csizmát, s elindult a királyhoz. Az volt a számítása, hogy ajándékkul adja a pár csizmát a királynak. A király meg azért király, hogy ha ajándékot kap, drágább ajándékkal viszonzza.

Elért a palotához, be akart menni, de a kapus útját állta.

- Miért nem engedsz be? - kérdezte a szegény suszter. - Nem látod, hogy ajándékot viszek a királynak?

- Most már látom - felelt a kapus -, de csak akkor bocsátlak be, ha nekem adod a felét annak, amit a királytól kapsz.

Mit tehetett a szegény suszter, odaigért a kapusnak a királyi ajándék felét. A kapus intett, hogy mehet.

Megy, megy a szegény suszter, egyszer csak megint útját állja valaki.

- Miért nem engedsz be? - kérdezte a suszter. - Nem látod, hogy ajándékot viszek a királynak?

- Most már látom - felelt az ajtónálló -, de csak akkor bocsátlak a király elé, ha nekem adod a felét annak, amit a királytól kapsz.

Mit tehetett a szegény suszter, odaigért az ajtónállónak a királyi ajándék másik felét. Az ajtónálló bejelentette a királynak.

Bemegy a szegény suszter, látja a királyt a trónon, nagy fényességében.

- Mit akarsz, te szegény ember? - kérdi a király.

- Ajándékot hoztam, felséges király atyám - mondta a suszter -, egy pár csizmát hoztam ajándékba.

Úgy megörült a király, a trónra is felugrott. Hogyne örült volna, mikor ilyen szép csizmát még életében nem látott. Amellett a maga csizmáját úgy elnyűtte már, hogy királyi nagylábujja kikandikált belőle.

A régít a sarokba dobta, az új csizmát felhúzta, aztán megkérdezte a szegény susztert:

- Mit kívánsz jutalmul? Egy vödör aranyat? Két véka ezüstöt? Gyémántot, rubintot? Mindent megkapsz, amiért így megörvendezettél.

De hiába ajánlott a király bármit, a szegény suszter csak a fejét rázta, hogy nem kell, nem kell, nem kell.

- Hát ha se arany, se ezüst, se drágakő nem kell, mit adjak akkor? - kérdezte a király.

- Ha nem sajnálja tőlem felséged - felelte a suszter -, veressen rám száz botot.

Csodálkozott a király, de nem sokáig.

- Ha csak ez hiányzik, megkaphatod - mondta a király, s kettőt tapsolt.

Mire bejött egy szolga. A király így szólt:

- Keress egy botot, s gyere vissza harmadmagaddal.

Nem kellett sokáig várni, jött a három szolga a bottal, kérdezték, mi a teendő. A király megparancsolta, hogy az egyik szolga vegye a hátára a susztert, a másik üsse a bottal, a harmadik meg számolja az ütések.

Az első szolga a hátára kapta a susztert, de az kiabálni kezdett, ahogy a torkán kifért. Azért kiabált, hogy hívják be a kapust, mert őt illeti a királyi ajándék fele.

Bejön a kapus, kérdi tőle a király, hogy miben alkudott meg a suszterrel. Nem tagadhatta a kapus, bevallotta, hogy a királyi ajándék felét kérte.

- Ha kérted, most megkapod - mondta a király.

Az első szolga a hátára kapta a kapust, a második verte a bottal, a harmadik számolta az ütések. Mikor az ötven ütest leszámolták, intett a király, hogy most a suszteren a sor.

Megint a hátára kapja az első szolga, a suszter megint kiabálni kezd. Kérdi a király, miért kiabál? A suszter elmondja, hogy az ajándék másik felét az ajtónállónak ígérte.

Behívták az ajtónállót, annak is leszámolták a részét. A király két vödör aranyat adott a suszternek. Azt mondta, ilyen okos susztert még nem látott, megérdemli.

Gyalogszerrel ment el a falujából a suszter, lóháton tért vissza. Első dolga az volt, hogy megmutatta a feleségének, mennyi aranyat kapott a királytól.

- Most látom csak - mondta a felesége -, hogy nem közönséges suszter vagy te, hanem táltos suszter.

Amire a suszter így felelt:

- Eddig táltos suszter voltam, ezentúl táltos doktor leszek.

Ahogy mondta, úgy is lett. Még aznap átköltöztek a városba. A suszter vett egy üres házat, asztalt, széket, ceruzát, papírost. Maga fekete kaftánba öltözött, a fejébe hegyes süveget vágott, a süvegbe színes tollat tűzött. A kapura meg kiíratta, hogy olyan doktor lakik ott, aki mindent tud.

Másnap jöttek a betegek. Délre már úgy megtöltötték a várószobát, mozdulni is alig bírtak benne. A suszter sorra behívta a betegeket. Megkérdezte mindenkitől, mi baja, írt egy receptet, kért egy aranyat, s útjára bocsátotta mindegyiket.

A betegek meg elmentek a recepttel a patikába. Igen ám, de a suszter nem tudott írni. Nézte a patikus a receptet, vakarta a fejét, mert nem értett belőle semmit.

Mit csináljon? Mit csináljon? - Ha a beteget nem szolgálja ki, elmegy másik patikushoz. Ha rossz orvosságot ad neki, abból neki származik baja.

Addig-addig töprenkedett, hogy kisütötte, mit tegyen. Kikérdezte a beteget, mije fáj, s ahhoz képest adott neki orvosságot, hogy a fejét fájlalta-e vagy a gyomrát.

Szerencséje volt a suszternek, mert minden beteg jó orvosságot kapott, s a jó orvosságtól minden beteg meggyógyult. Ettől aztán még nagyobb híre lett. Annyi beteg özönlött hozzá, még egy várószobát kellett építtetnie. Abba is alig fértek bele.

Élt a városban egy gróf. Ez a gróf csak a lovakat szerette. Egy éjjel betörték hozzá, s elhajtották a két legszebb lovát. Mikor megtudta, mi történt, a gróf maga elé parancsolta a kocsisát.

- Ide hallgass, te kocsis - mondta neki -, három napot adok neked, hogy a lovaimat előkeresd. Ha addig nem kötöd a két lovat az istállóba, fölakasztatlak.

Tudta a kocsis, hogy a gróf megteszi, amivel fenyegetődzik. Nyakába vette hát a várost, és kereste a lovakat mindenfelé. De hiába iparkodott, nem lelt nyomukra.

A harmadik napon eszébe jutott a mindentudó doktor. Gondolta, szerencsét próbál nála. Beült hát a váróterembe, s várt sorára.

Egy órát várt, akkor bemehetett. A suszter megkérdezte tőle:

- Hadd hallom, mi bajod?

Elmondta a kocsis, hogy a gróf lovait ellopták, s ha ő másnapra elő nem keríti a lovakat, kötélen búcsúzhat az élettől.

- Tudsz-e segíteni rajtam, mindentudó doktor? - kérdezte a végén.

- Már hogyan tudnék! - felelte a táltos suszter. - Adok egy receptet, elmegy vele a patikába. Ott mindjárt megiszod az orvosságot, aztán ahány lopott lovat találsz, mind a tied lesz.

A boldogtalan kocsis nem nagyon hitt az orvosságban. De jobb reménység nem kínálkozott, beállított hát a patikába. A patikus megnézte a receptet, látta, hogy a mindentudó doktortól való, megkérdezte a kocsist, hogy mi híja az egészségének. Felelt a kocsis, hogy neki semmi baja, a lovakkal van baj.

Ebből a patikus azt értette, hogy a kocsis lónak viszi az orvosságot. Adott hát neki lónak való orvosságot. A kocsis megfizette az orvosság árát, azzal egyenest a kúthoz ment, s bevette, ami orvosságot kapott, mind.

Hát abban a szent percben csikarni kezdett a gyomra, de úgy, hogy falra mászott volna, ha lett volna fal a közelben. Mivel fal nem volt, futni kezdett, mintha puskából lőtték volna ki. Meg sem állott az erdőig.

Akkor már ő is elfáradt a szaladástól, az orvosság is elfáradt benne. Ledőlt hát az erdőben, s töprengeni kezdett, hogy mi lesz vele. Ahogy így töprengett, eszébe jutott a két ellopott ló. Meg az is eszébe jutott, hogy ha a lovakat elő nem keríti, a gróf fölakasztatja. Az egyik lovat Peckesnek hívták, a másik lovat Hódasnak. Felsőhajtott a kocsis, majd elszállott a lelke:

- Hej, Peckes, hej, Hódas, miért nem könyörültök meg rajtam!

Úgy történt, hogy a tolvajok épp az erdőnek azon a részén kötötték ki a lopott lovakat egy cserjésben. A lovak felismerték a kocsis hangját, s nyerítettek válaszul.

A kocsis megismerte a nyerítésüket, s mindjárt szaladt be a sűrűbe. Közben így kiáltozott:

- Itt vagyok, lovacskáim, itt vagyok, sosem hagyjuk el többé egymást.

Megtalálta hamarosan a két lopott lovat. De azon a kettőn kívül még fél ménesre valót talált az erdőben. Rabló éppen nem volt ott, elhajtotta hát valamennyi lovat. Bekötötte mindet az istállóba, aztán szólt a grófnak, hogy jöjjön, nézze meg a lovait.

Megörült a gróf, hogy két kedvenc lova előkerült. De megörült a többi lónak is. Mindjárt faggatni kezdte a kocsist, hogy lelt rá a lovakra.

A kocsis elmondta hűségesen, hogy a mindentudó doktor receptje igazította útba. Mikor a történetet meghallotta, a gróf rászólt a kocsisra, hogy siessen, fogjon be, mennek a doktorért, s viszik a királyhoz.

- Talán bizony beteg lett a király öfelsége? - kérdezte a kocsis.

Megrázta a fejét a gróf, hogy nem beteg, miért volna beteg. Más baj van. Ellopták a királykisasszony aranygyűrűjét, azt kell megtalálni.

A kocsis befogott, a gróf beült a hintóba. Meg sem álltak, míg a táltos suszter háza elé nem értek. Ott a gróf kiugrott a hintóból, s bement a suszterhez.

- Te vagy az a táltos doktor? - kérdezte a gróf.

Látta a suszter, hogy gróffal van dolga, gondolta, okosabb, ha nem dicsekszik. Szerényen válaszolt hát, hogy ő nem táltos, csak egyszerűen doktor. De a gróf nem tágitott.

- Hiába szerénykedsz - mondta -, tudom én, ki vagy. De ha nem tudnám, akkor sem tagadhatnád le, hiszen tábla hirdeti a kapun, hogy mindentudó doktor lakik itt. Ha mindent tudsz, akkor azt is tudod bizonyára, hogy a királykisasszony aranygyűrűjét ki lopta el. Ha tudod, ki lopta el, meg is mondhatod, hogy hol van. Ha megmondod, hol van, meg is találják. S ha megtalálják, a király öfelségétől jutalmat kapsz, amiért a gyűrűt előkerítetted. Én pedig

azért kapok jutalmat öfelségétől, mert téged előkerítettelek. Így aztán mindenki jól jár: a király, a királykisasszony, én is, te is.

Nem tetszett a dolog a suszternek, de hát nem tehetett semmit ellene. Leült az asztalhoz, hogy receptet írjon. Meg sem mártotta a tollat, a gróf rászólt, hogy nem receptre van szükség, hanem őrá magára, szedje össze valamennyi gyógyító szerszámát, mert mennek a királyi palotába, hogy a gyűrűt megkeressék.

Tudta a szegény suszter, hogy semmit sem tud. Nagyon is jól tudta. Most megijedt rettentően, hogy rajtaveszt. Bement hát a szomszéd szobába, elbúcsúzott a feleségétől, aztán felült a grófi hintóra. Fent a hintón sóhajtozni kezdett. Dőlt belőle a sóhaj, majd elfűjta a lovakat a kocsirúd mellől.

Estére befutottak a királyi palota udvarára. Három banda muzsikált, jókedve volt mindenkinek, csak a király haragudott, meg a királykisasszony. Az ellopott gyűrű miatt bosszankodott mind a kettő.

Mikor a király megtudta, kit hozott a gróf a hintón, a gróft mindjárt megjutalmazta, a szegény suszternek meg szólt, hogy menjen utána. A hálósobában a király pálinkát vett elő az éjjeliszekrényből, megkínálta a szegény susztert, aztán így szólt hozzá:

- Hallom, milyen tudós ember vagy. No, hát nekem éppen ilyen tudós emberre van szükségem. Mert amióta korona van a fejemen, ilyen szégyen nem esett rajtam. Ellopták a lányom gyűrűjét, éppen mikor a kézfogóját tartjuk. Ki látott királylányt gyűrű nélkül az eljegyzésen? Engem szapul az ország népe, azt mondják, milyen király az, aki a menyasszony-lánya gyűrűjét sem tudja megvédelmezni? Keresd meg a gyűrűt, táltos doktor. Ha megtalálod, busás jutalmat kapsz, ha nem találsz meg, csak a fejeddel leszel kurtább, de legalább gyorsan.

A szegény suszter úgy számított, hogyha már el kell pusztulnia, legalább addig éljen kedve szerint. Így felelt hát a királynak:

- Megkeresem az ellopott gyűrűt, felséges királyatyám, de csak akkor, ha külön szobát kapok a palotában, ételt-italt amennyi belém fér, s három inast a szolgálatomra.

Volt a királynak szobája, étele-itala, inasa több, mint kellett, megadta hát a szegény suszternek, amit kért, aztán magára hagyta. Két álló napon át egyebet sem csinált a suszter, mint hol evett, hol ivott, hol megint evett, hol megint ivott. Ha megunta, előről kezdte, néha úgy, hogy előbb ivott, aztán evett. Néha meg úgy, hogy előbb evett, aztán ivott. De némelykor úgy is, hogy evés közben ivott, vagy ivás közben evett.

Így telt el két nap. A második nap estéjén eszébe jutott a felesége. Gondolta, megmutatja az asszonynak, milyen úri életet él. Ha már úgyis meg kell halni, jobb, ha mellette van az asszony. Mindjárt üzent a királynak, s kérte, hogy hozzák be a feleségét, mert ketten többre mennek a munkában.

- Ha csak az kell, meglesz - mondta a király, s hintót küldött a suszter feleségéért.

Másnap délelőtt megjött a hintóban a suszter felesége. A szegény suszter megölelte, megcsókolta a feleségét, aztán dicsekedni kezdett, hogy milyen úri életet él a királynál, nem is egy inas szolgálja ki, hanem egyszerre három. Addig-addig beszélgettek, hogy közben elkövetkezett az ebéd ideje. Nyílt az ajtó, s belépett az egyik inas, a kezében óriási tálca, az óriási tálcán óriási levesestál.

A szegény suszter rámutatott az inasra, s így szólt a feleségéhez:

- Ez az első.

Ahogy az inas ezt meghallotta, úgy megijedt, kis híján elejtette a tálcát. Mert hát úgy történt, hogy a királykisasszony gyűrűjét éppen az a három inas lopta el, aki a szegény susztert kiszolgálta. Hallott az inas a táltos doktor tudományáról, s megijedt borzasztóan. Úgy reszketett, hogy hol a két térde koccant össze, hol meg a két bokája. A képe meg olyan fehér lett, mint a frissen meszelt fal.

A két társa csak ránézett, mindjárt tudták, hogy nyakukon a baj. De tanácskozásra nem jutott idő, vinni kellett a második fogást, a pecsenyét.

Bekopogtatott a második inas a pecsenyével a szegény suszter szobájába. Mikor belépett, a szegény suszter rámutatott, aztán így szólt a feleségéhez:

- Úgy nézz rá, hogy ez a második.

A második inasnak azon nyomban vacogni kezdett a foga. Olyan élesen vacogott, mintha jégeső verné az ablakot. Rohant vissza a konyhába, ahogy az ina bírta. Ott a három inas gyorsan megállapodott, hogy a gyűrűt odaadják a táltos doktornak, s egy-egy erszény aranyat fizetnek neki, hogy ne ártson nekik.

Azzal a harmadik inas zsebre vágta az aranygyűrűt, tenyerére helyezte a harmadik tálat a dobostortával, s megindult a konyhából a szegény suszter szobájába. De a félelem úgy citerázott benne, hogy a lába untalan megroggyant. Többet járt térden, mint talpon. S mire a suszter elé ért, már inkább volt holt, mint élő. A suszter rámutatott, s így szólt a feleségéhez:

- Úgy nézd meg, hogy ez a harmadik, az utolsó!

Amikor ezt meghallotta, a harmadik inas ijedtében elejtette a dobostortát, maga térdre borult a szegény suszter előtt, s kaparászni kezdett a zsebében. De nagy idegességében mindent talált a zsebében, csak a lopott gyűrűt nem találta.

- Beléd mi ütött? - kérdezte a szegény suszter. - Ha kárba ment a dobostorta, majd hozol másikat.

- Nem a dobostortáért bánkódom én, hanem a gyűrű miatt, amit elloptunk - mondta a harmadik inas, azzal már nyújtotta is a gyűrűt a szegény suszternek. De a keze úgy táncolt, kétszer is elejtette.

- Meg a büntetés miatt bánkódsz, ami rád vár - mondta a szegény suszter.

A harmadik inas leszámolt az asztalra három erszény aranyat. Aztán ádáz rimánkodásba fogott, hogy a szegény suszter el ne árulja őket a királynak.

- Majd kitalálok valamit - felelt a szegény suszter. Azzal sétálni kezdett fel és le a szobában. Majd szétpattant a feje, olyan keményen gondolkodott. De nemhiába gondolkodott, mert ami kellett, eszébe jutott hamarosan.

- Mi lesz holnap ebédre? - kérdezte a szegény suszter.

A harmadik inas mondani kezdte nagy engedelmesen:

- Holnap ebédre húsleves lesz, főtt marhahús kapormártással és ecetes tormával, gombával töltött lepény, sült pulyka gesztenyével...

- Állj! - kiáltott rá a szegény suszter. - A pulyka menti meg a nyomorult életedet!

Elámult az inas, mert nem volt fiatal ember, de olyan pulykát még nem látott, ami emberéletem mentett volna meg. De nem szólt semmit, úgy gondolta, azért táltos a doktor, hogy azt is tudja, amit más nem tud. A doktor azt mondta, hogy nyelesse le a gyűrűt a pulykával. Vette

hát a gyűrűt, aztán vette a pulykát, s akár tetszett a pulykának, akár nem, lenyelette vele a gyűrűt takarosán.

Másnap korán reggel megszólalt a muzsika a szegény suszter szobájának az ajtaja előtt. Jött a király, s mondta, hogy eltelt a három nap, s most már nincs többé se étel, se ital. Ha pedig a gyűrű nem kerül elő - élet sem lesz. Mármint hogy levágatja a fejét a szegény suszternek.

- Felséges királyatyám - felelte a suszter -, még ma meglesz a gyűrű, ha felséged is segít a keresésben.

Nem mást kívánt a szegény suszter, mint hogy a király hívassa össze az egész udvarnépet.

A király szólt a kürtösöknek, a kürtösök megfújták a kürtöt. Háromszor sem kürtöltek, máris ott álltak sorban a palota előtt a fényes udvari dámák és a fényes udvari urak. A szegény suszter ellépdelt előttük, mindegyiket körülszaglászt a kicsikét. Aztán megcsóválta a fejét, s kijelentette, hogy nincsen náluk a gyűrű.

Most a trombiták szólaltak meg, s előszaladt, ahány cselédféle csak szolgált a király udvarában. Sorba állottak, ahogy illik. A szegény suszter megvizsgálta őket is.

- Náluk sincsen a gyűrű - mondta.

A tülkösök kerültek sorra, fújták, fújták a tülköket, s az udvar lassan úgy megtelt szarvasmarhával, lóval, számmárral, öszvérrel, disznóval, birkával, kecskével, hogy az udvari nép a háztetőre szorult. A király, ahogy rangjához illett, a kéményre állott.

Már-már esteledett, mire a szegény suszter végigvizsgálta a barmokat. De megint csak nem talált semmit. A király pedig nagy királyi morgással morgott, ami azt mutatta, hogy fölötte elégedetlen.

- Most mihez fogsz, ebadta doktora? - kérdezte a király.

- Felséged engedelmével, megvizsgálom a baromfiakat - felelte a szegény suszter.

A király intett, mire négy szolgáló az udvar négy sarkába állott, hónuk alatt kosár, a kosárban kukoricaszem. Azt szórták, szórogatták, s ezenközben így kiáltottak:

- Pi-pi-pi-pi! Pi-pi-pi-pi! Pi-pi-pi-pi!

Akkora nagy gágogás, kodácsolás, hápogás, csipogás támadt, hogy a fele udvarnép bele-siketült. A szegény suszter hozzálátott a vizsgálathoz. Addig-addig vizsgálgatta a libákat, tyúkokat, kakasokat, amíg a pulykához nem ért. Mikor odaért, akkorát kiáltott, hogy a szárnyasoknak torkukon akadt a kukorica:

- Itt a tolvaj!

A királyi szakács ott helyben levágta a pulykát. Mikor a bögyét kibontotta, hát a gyűrű ott csillogott benne, egy csomó árpaszem meg kukorica között.

A királykisasszony úgy megörült a gyűrűnek, hogy a nyakába szökött a szegény suszternek, és megcsókolta mindkét arcát. A felséges király pedig megkérdezte a szegény susztert, hogy mit kér jutalmul a munkájáért. A szegény suszter gondolkodott egy kicsit, aztán így szólt:

- Egy tarisznya arany meg egy hatlovas hintó nem lesz sok érte.

- Nem lesz sok - hagyta rá a király, mert éppen jókedvében volt.

Csak a kisujjával intett, máris hozta egy inas a tarisznya aranyat, a másik meg a hatlovas hintót vezette elő az istállóból. Boldog volt a szegény suszter, hogy ép bőrrel menekülhet, meg

is fogadta, hogy többé nem lesz táltos doktor, ígérhetnek bármit neki, hanem megmarad a kaptafánál, ahogy becsületes susztermesterhez illik.

Elbúcsúzott a királytól, maga mellé ültette a feleségét a bakra, aztán közibe vágott a hat lónak, s úgy elporzott, hogy azóta sem hallott felőle élő ember.

Az ördögispán

Hol, hol nem, élt egyszer egy kövér földesúr a kövér feleségével. A kövér földesúr arról volt nevezetes, hogy soha cseléd másodszor nem szegődött hozzá. Nem szegődött pedig azért, mert úgy nyúzta, gyötörte a cselédeit, hogy még a háza táját is elkerülték.

Amíg volt ispán, nagy baj nem volt. Mert az ispán szegődtetett, amennyi cseléd csak kellett. Elment a hetedik megyébe, ahol nem hallották hírét a kövér földesúrnak. Onnan szegődtetett cselédet.

Baj akkor lett, amikor a kövér földesúr az ispánt is rászedte. Megharagudott az ispán mód-fölött, s azt mondta, ilyen földesúrnál nem szolgál. Azzal vette a motyóját, egy szót sem szólt, hanem otthagya faképnél a kövér földesurat.

Megijedt a kövér földesúr, megijedt a felesége is. Összeültek, tanakodtak, hogy most mi lesz? Nincs ispán, nincsenek cselédek, ki műveli meg a földeket? Ha meg a földeket nem művelik, mit esznek majd ők ketten, miből tartják fenn hét vármegyére híres kövérségüket?

Sok minden megfordult az eszükben, ahogy így tanakodtak. Csak arra az egyre nem gondoltak, hogy maguk műveljék meg a földet. Mert enni-inni azt szerettek, de dolgozni nem szerettek.

Egyik nap a kövér földesúr befogott a hintóba, s a városba hajtott. Gondolta, ott majd talál valakit, aki elszegődik hozzá ispánnak. De akit csak megkérdezett, mind megkérdezte tőle:

- Csak nem kend az a híres kövér földesúr, akihez cseléd másodszor semmi pénzért nem szegődik?

Mit tehetett a kövér földesúr, megvallotta, hogy ő az. Mire mindig ezt kapta feleletül:

- Inkább a hóhérhoz szegődöm, mint kendhez.

Elkeseredett a kövér földesúr, hogy nem talál ispánt. Úgy elkeseredett, hogy odahaza kifakadt belőle a keserőség. Földhöz csapta a süvegét, és így kiáltott:

- Én már ott tartok, hogy magát az ördögöt is felfogadnám ispánul.

Alighogy kimondta, nagyot lobbant a láng a kandallóban. Aztán füst csapott a szobába. A kövér földesúr megdörzsölte a szemét, hogy a füst ne csípje. Mikor eleget dörzsölte, hát látja ám, hogy egy fekete kis emberféle áll előtte. Megijedt a kövér földesúr, és ijedtében akkorát kiáltott, majd leesett a székről:

- Hát te ki vagy, hé?

- Én az ördög vagyok - felelt a jövevény.

- És mit keresel itt? - kiáltott rá a földesúr.

- Ispánságot - felelt az ördög.

- Hogyhogy ispánságot? Micsoda ispánságot? - kiáltozott tovább a kövér földesúr.

- Hát nem azt mondtad az előbb, hogy az ördögöt is felfogadnád ispánul? - kérdezte az ördög.

Nem tagadhatta a kövér földesúr, mert csakugyan mondta. Beleegyezett hát, hogy az ördög ispánkodjék nála. Előbb azonban megtudakolta:

- Hanem a gazdálkodáshoz értesz-e?

Mondta az ördög, hogy ért ő, hogyne értene, a pokolban is gazdálkodik.

Még hátravolt a fizetség, de abban gyorsan megegyeztek, mert az ördög nagy szerényen ezt mondta:

- Fizetségül csak annyit kérek, amennyit a cselédeid tiszta szívből ajánlanak.
- Hiszen egy szál cselédem sincs - panaszkodott a kövér földesúr.
- Fizetségül azt kérem, amit kértem, cselédekről pedig magam gondoskodom.

Ebben megegyeztek.

Másnap az ördögispán felült a szekérre, s délre már meg is jött a cselédekkel. Mindjárt kiadta nekik a munkát, maga pedig hol ide ment, hol oda, ahol éppen szükség volt segítségre.

Javában folyt a munka, amikor nagy szuszogva megérkezett a kövér földesúr. Egy darabig csak nézegette a dolgozó cselédeket, aztán vette a botját, és csépelni kezdte, akik éppen a közelben dolgoztak.

Sokáig azonban nem üthette a cselédeket, mert elébe állott az ördögispán, és rászólt:

- Tedd le azt a botot, mert megbánod.
- Micsoda?! - üvöltött a földesúr. - Te mersz nekem parancsolni, te koszos ördög, te rongyos ördög, te szutykos ördög? Itt én vagyok az úr, azt verem meg, akit kedvem támad megverni. Most pedig téged verlek meg, hadd lásd, kivel van dolgod.

Azzal már emelte is a botot, hogy lesújtson. De az ördögispán nagyot szippantott. Akkorát, hogy hét arasszal megnőtt.

A kövér földesúr úgy megijedt az ispánja hirtelen növekedésétől, hogy elfutott. Meg sem állott, amíg hazáig nem ért. Odahaza leült a kövér felesége mellé, s ott is maradt bérkimérésig.

De mikor a bérkimérés ideje elérkezett, a kövér földesúr előjött a házból, hogy a bért ő mérje ki, ennyi búzát, ennyi árpát, ennyi kukoricát, kinek amennyi jár. Azazhogy nem annyit mért ő, hanem kevesebbet, kit ennyivel, kit annyival rövidített meg.

Az ördögispán azonban észrevette, és rászólt, hogy ami jár, azt mérje ki, különben baj lesz.

- Micsoda?! - üvöltött a földesúr - te mersz nekem parancsolgatni, te koszos ördög, te rongyos ördög, te szutykos ördög? Azonnal fölmondok neked. Le is, fel is út.

Nagyot szippantott az ördögispán a levegőből. Megint nőtt hét araszt.

A kövér földesúr megint megijedt. Úgy megijedt, hogy minden cselédnek kimérte a járandóságát. Aztán nagy csendesén visszament a házába, s leült a felesége mellé. Nem is mozdult onnan, amíg az ördögispán be nem kopogtatott hozzá.

- Mit akarsz, fiam? - kérdezte a kövér földesúr.

- Letelt az esztendő - felelt az ördögispán -, nem maradok tovább. A gazdaság felvirágzott, kétszer annyit takarítottunk be, mint tavaly. Most gyerünk, nézzük meg, mit ajánlanak nekem tiszta szívvvel a cselédeid.

- Mit ajánlhatnának? - kacagott a kövér földesúr. - Csak azt ajánlhatják, amijük van, pedig semmijük sincs, ha-ha-ha.

- Majd meglátjuk - felelt az ördögispán.

A földesúr megint kacagott, aztán elindultak a faluba. Nem sokáig mentek, egyszer csak hallják, hogy két ember veszekszik, vőlegény és menyasszony. A menyasszony azt akarja,

hogy a vőlegény elkísérje a szomszéd faluba. A vőlegény azt mondja, előbb megeteti az állatokat, csak azután kíséri el. Mikor ideértek a civakodásban, így szólt a menyasszony:

- Ha nem kísérsz el, vigyen el az ördög.

Mire megszólalt a kövér földesúr:

- Hallod-e, ispán, viheted a vőlegényt, neked ajánlották.

- Nekem ajánlották, igaz - felelt az ördögispán -, de nem tiszta szívvel. Ugyan bizony hol találsz olyan menyasszonyt, aki ördögnek adná a vőlegényét?

- Nem ismered te a fehérszemélyeket - mondta a földesúr -, ha az ördögnek ajánlotta a vőlegényét, úgy is gondolta.

- Jól van - felelt az ördögispán -, tegyünk próbát.

Azzal odaszökkent a vőlegény mellé, nyakon fogta, aztán odaszólt a menyasszonynak:

- Köszönöm az ajándékot, épp ilyen legényekre van szükségünk a pokolban.

Jajgatni, sírni, rimánkodni kezdett a menyasszony, hogy csak a szája járt, nem gondolta komolyan, s ha valakit mindenképpen vinni kell, akkor inkább őt vigye az ördög, de a vőlegényének kegyelmezzon.

Az ördögispán eleresztette a vőlegényt. Mentek tovább. Nem sokáig mentek, megint megláttak két pörlekedő embert. Kisfiú állott az udvar közepén, apja-anyja azon veszekedett, ki vigye az iskolába.

- Viszed vagy nem viszed? - kérdezte az asszony.

- Én aztán nem, vidd te - felelt az ember.

- No, ha nem viszed, vigye el az ördög.

Kacagott a kövér földesúr, a hasa is regett bele:

- No, ispán - mondta -, itt a fizetség. De most aztán ne sokat okoskodj, mert végül hoppon maradsz.

- Nekem ajánlották a gyereket, igaz - mondta az ördögispán -, de nem tiszta szívvel. Ugyan bizony hol találsz olyan anyát, aki az ördögnek adná a gyerekét?

- Nem ismered te a fehérszemélyeket - felelt a földesúr -, lehet, hogy később megbánja, de most komolyan gondolta.

- Jól van - felelt az ördögispán -, tegyünk próbát.

Azzal az udvar közepére szökkent, hogy vigye a gyereket, s odaszólt az asszonynak:

- Köszönöm az ajándékot, éppen ilyen gyerekekre van szükségünk a pokolban.

Mire az asszony jajgatni, sírni, rimánkodni kezdett. Mondta, hogy csak a szája járt, nem gondolta komolyan. S ha valamit mindenképpen vinni kell, inkább őt vigye az ördög, de a kisfiának kegyelmezzon.

Az ördögispán eleresztette a kisfiút. Mentek tovább. A kövér földesúr kacagott, kacagott, hullámozott bele a hasa. Megkérdezte az ördögispán:

- Min kacagsz, te kövér földesúr?

- Én azon - válaszolt a földesúr -, hogy mindjárt kiérünk a faluból, s nem kaptál semmi fizetséget. Ha meg nem kaptál, akkor egész évben ingyen dolgoztál. Ha-ha-ha-ha.

- Várj csak, várj csak - intette az ördögispán -, végén csattan az ostor.

Mentek tovább. Mikor a falu utolsó házához értek, beszélgetést hallottak. Egy sereg paraszt álldogált a kerítés mögött. Azok beszélgettek.

- Elmegy az az ispán - mondta az egyik.

- El bizony - mondta a másik.

- Most mi lesz velünk? - kérdezte a harmadik.

- Mi lenne? Tovább nyúz a földesúrunk - mondta a negyedik.

- Tovább nyúz hát, hogy az ördög vinné el - mondta az ötödik.

Az ördögispán rápislantott a kövér földesúrra.

- No - biztatta -, most kacagj, ha van kedved hozzá.

A kövér földesúr csóválni kezdte a fejét nagy szentesen.

- Ezek sem tiszta szívből mondták, nem gondolták komolyan - mondta.

- Jól van - felelt az ördögispán -, tegyünk próbát.

Azzal odalépett a kerítéshez, s átszólt az emberekhez:

- Köszönöm az ajándékot, viszem a földesurat. Ha ugyan tiszta szívvel adják.

- Tiszta szívvel hát - felelték az emberek -, olyan tiszta szívvel, hogy ráadásul a feleségét is odaadjuk. Ha ugyan elbírja.

- Bírom, hogyne bírnám - felelt az ördögispán -, épp ilyen kövér emberekre van szükségünk a pokolban.

A földesurat zsákba rakta. Visszament a kastélyba, ott hozzárakta a feleségét. Aztán a zsákot a hátára vetette, s meg sem állt, míg a pokol legmélyére nem ért.

Ott vannak máig, ha meg nem haltak. Aki nem hiszi, keressen egy földesurat, hátha az másként tudja.

Az elégedett ember

Megöregedett a derék Markal, Mátyás király udvari bolondja, s a király jutalmul rengeteg ízes szaváért, sok mulattatásáért, kertes házat adott neki ajándékba. Megköszönte Markal a fejedelmi ajándékot, s mivel a kertészkedéshez értett, fél évi munkával olyan gyönyörűvé varázsolta a kertjét, hogy boldogság fakadt a lelkében annak is, aki csak kívülről látta. Ácsorgott is a nép nap nap után a kerítés mellett. Még jobban megsaporodott a báméskodók száma, mikor Markal fölírást helyezett a kapu tetejébe. A fölírás így szólt: „Ha van olyan ember, aki élete jelen állapotával tökéletesen meg van elégedve, jelentkezék nálam, mert neki adom a kertemet.”

Még meg sem száradt a festék a felíráson, jelentkezett egy polgárember, Markaltól tudakolta, hogy a kert tulajdonosát merre keresse.

- Én vagyok az - mondta Markal.

- Azért jöttem, hogy kegyelmedtől átvegyem ezt a kertet, mert szent esküvéssel bizonyíthatom, hogy életem jelen állapotával tökéletesen meg vagyok elégedve.

- Készséggel kegyelmednek ajándékoznám a kertemet - felelt Markal -, ha nem volnék meggyőződve kegyelmed állításának az ellenkezőjéről. Mert ha kegyelmed élete jelen állapotával tökéletesen meg van elégedve, akkor ugyan bizony mi szüksége volna erre a kertre?

Majd a bíró igazságot tesz

Volt egyszer, hol nem volt ezen a világon egy Isten próbára tette ember. Szegény volt, nyomorúságos életű volt, olyan, hogy csak a szerencsétlensége lehetett nyomorultabb nála. Átellenben vele módos gazda lakott.

A módos gazda egy napon így szólt a szegény emberhez:

- Segíts behordani. Ha egy hétig segítesz, egy napra megkapod az ökrömet.

Dolgozott a két ember hétfőtől szombatig. Vasárnapra kelve a szegény ember azt mondta a módos gazdának, hogy hétfőn kimenne behordani a búzáját, adja oda a két ökröt.

- Nem adom én, komám - felelt a módos gazda -, semmi áron. Hétfőn nekem is szükségem lesz rájuk, hanem ma viheted őket.

- Hogy vihetném - panaszkodott a szegény -, hiszen vasárnap van ma, Isten napja!

De mondhatott bármit, hiába könyörgött, a módos gazdát csak nem lágyította meg:

- Vasárnap is eszel, dolgozz vasárnap is.

Mit volt mit tenni a szegény embernek, elfogadta az ökröket, kihajtott a tarlóra, a keresztek felrakta s hazaindult. Hogy, hogy nem, a falu határában az egyik ökör elbődült, megtántorodott, kifordult a járomból, megdőglött.

A szegény ember fölalta kalapját a homlokára, s nagy búsán elgondolkodott. Megbánta, hogy az ökrös gazdára hallgatott. Lám, most utolérte Isten büntetése, amiért vasárnap dolgozott. De ami történt, megtörtént, mást nem tehetett, elment a gazdához, és elmondta, hogy az egyik ökre felfordult.

- No, ha fölfordult, akkor megfizeted az árát - fogadkozott amaz -, majd a bíró igazságot tesz.

Csak hát a bíró a városban ítélkezett, a város meg messzi volt. Útra keltek azonnal, de hiába nyújtották a lépést, rájuk esteledett, s a városnak még a fényit sem látták. Megszállottak hát a módos gazda ugyancsak módos komájánál.

Ott a két gazda mindjárt az asztalfőre ült, evett-ivott. A szegényt nem hívták oda, nem kínálták. Amaz hátul ült, a góc alatt, s mivel megéhezett ő maga is, elővette tökmagolajban süített pogácsáját, megmelengette a lángnál, s eddegléni kezdte szomorúan.

Volt a házigazdának egy nagy szelindek kutya. Ez a kutya semmit sem szeretett úgy, mint a tökmagolajban süített pogácsát. Mikor a szagát megérezte, ráugrott a szegény emberre, hogy a pogácsát kikapja a kezéből. A szegény ember ijedtében félrehajolt, a szelindek kutya beleesett a tűzbe, s szörnyethalt.

- Majd a bíró igazságot tesz - mondta a házigazda.

Most már hármasan folytatták az utat. Elöl haladt a két módos gazda. Hátul a szegény ember, töprenkedett, sóhajtozott, mi végre jut, ha a bíró a két gazdának szolgáltat igazságot. Holtáig a cselédjük lesz, holtáig nekik dolgozik, s akkor ugyan bizony ki gondoskodik tizenkét gyermekéről?

Gondolta, megszalad. Csak hát bizonyos volt benne, hogy amazok utolérlik. Épp egy mély szurdok mellett vitt az útjuk. A szegény ember nem sokat teketóriázott, hanem beugrott a mélységbe, hogy nyakát szegje odalent.

De már zuhantában látta, hogy alighanem hibásan számított. A szakadék mélyén egy fapapucsos barát üldögélt, s az olvasóját pörgette. Annak a nyakába esett a szegény ember. Neki magának semmi baja sem történt, de a boldogtalan barát úgy elferdült a váratlan találkozástól, mintha szüntelenül a tulajdon hátát akarná megnézni. Annyi ereje maradt, hogy ő is a pörösködőkhöz csatlakozzék.

Hárman fenekedtek már a szegény emberre.

A bíróságon elsőnek a módos gazda mondta el, miért perli ő a szegény embert.

- Így volt-e? - kérdezte a bíró a szegény embert.

- Így volt, tekintetes bíró úr - hagyta rá amaz -, de hát nem volt választásom. Hatnapi munka fejében ígerte nekem a két ökröt. Azt mondta, vasárnap is eszem, dolgozzam hát vasárnap is. Máskor az ökröket nem adja, hacsak vasárnap nem.

- Mi dolog ez - dorgálta a bíró a gazdát -, hogy vasárnapi munkára szorítottad a felebarátodat? Főbenjáró bűnt követtél el. Ezért arra ítélek, hogy a másik ökrödet add oda ennek a szegény embernek. Ha majd megkereste az elhullott ökröd árát, akkor visszakapod ezt is, addig nem.

Berzenkedett a gazda az ítélet ellen. Hasztalan. Végére dühében azt mondta, legyen az ökre örökre a szegényé.

- Úgy is jól van - egyezett bele a bíró. Aztán a másik gazdához fordult:

- Te mi járásbeli vagy?

- Én is ezt a szegény embert perelem - felelt az, s mindjárt elmondta, hogy s mint szenvedett ki a szelindek kutyája.

- Igaz-e, te szegény ember? - vallatta a bíró.

- Igaz, tekintetes bíró úr - hagyta rá amaz -, a két gazda evett-ivott az asztalfőn, én meg elővettem a góc mellett tökmagolajban sült pogácsámat. A szelindek kutya megérezte a szagát, rám ugrott, én elhajoltam, s megtörtént a baj.

- Hát te miért nem ettél az asztalnál?

- Ettem volna én örömet, de ha nem hívtak!

A bíró elgondolkozott, aztán megkérdezte:

- Kutyád van-e, te szegény ember?

- Három is, egyik hamisabb a másiknál.

- Úgy ítélek - kezdte a bíró ünnepélyesen -, hogy három kutyád közül egyet adj oda a kárbavesztett helyett. Ha elfogadja, jó, ha nem, az sem baj. Mert akár elfogadja, akár nem, száz forintot köteles fizetni neked, amiért meg nem hívott az asztalához, ahogy istenes lélekhez illik.

Berzenkedett a gazda az ítélet ellen. Hasztalan. Utóvégre nagy mérgesen lerótt a száz forintot.

Most a barátra került a sor. Elbeszélte híven, ami történt.

- Hát te miért szöktél a tisztelendő úr nyakába? - vallatta a bíró a szegény embert.

- Csak azért, tekintetes bíró úr - felelt amaz -, mert elgondoltam, hogy ha a tekintetes bíróság ennek a két gazdának a javára ítélek, én holtomig cselédjük leszek, s nem gondoskodhatom

tizenkét nyomorult gyerekemről. Ezen elkeseredtem, s ahogy elkeseredtem, már ugrottam is be a szurdokba. A tisztelendő úr a mart alatt ájtatoskodott, s én a nyakába zuhantam.

A bíró egy ideig gondolkozott, aztán így szólt:

- Úgy ítélek, hogy menjetek vissza a szakadékhoz, hol a baj megesett. A szegény ember üljön a tisztelendő úr helyére. A tisztelendő úr pedig fizesse vissza a kölcsönt azzal, hogy ő ugrik a szegény ember nyakába.

- Már én azt meg nem teszem - szabadkozott a barát. - Inkább magam is fizetek száz forintot a szegény embernek.

A szegény ember hazament, száz forintért vett egy ökröt a másik mellé. A maradék száz forintból fölruházta tizenkét gyermekét. Mindenekelőtt pedig elhatározta, hogy bármiként forduljon a sorsa, ő többé se szakadékba, se vízbe nem ugrik. S ezt a fogadalmát meg is tartotta, mivel ágyban halt meg, ahogy illik.

Petiheli

Láp szélén, zsombékok között élt egyszer egy szegény pákász. Annak a szegény pákásznak volt három derék leánya. A legidősebbet hívták Marikának, a középsőt hívták Rozikának, a legkisebbiket hívták Petihelinek.

Az öreg pákász naphosszat a lápot járta, halászott, vadászott. Ami halat-vadat összefogott, azt hol egyik, hol másik, hol harmadik leánya vitte be a faluba eladni. A pénzen aztán megvette, ami kellett, s azzal már indult is vissza a pákászkunyhóba.

Egy nap meghalt a régi kocsmáros, a helyébe új kocsmáros jött a faluba. Aznap éppen Petiheli vitte be a halat a vásárra. Mikor hazafelé tartott, az új kocsmáros meglátta Petihelit, s azt mondta a barátainak:

- Egy hónap sem telik el, s ez a lány lesz a feleségem.

Petiheli meghallotta, s megkérdezte a kocsmárostól:

- Aztán miért akar feleségül, ha szabad érdeklődnöm?

- Ahhoz neked semmi közöd! - felelt a kocsmáros.

- Hát kinek van köze hozzá?

- Nekem meg apádnak! - felelt a kocsmáros.

- S azt hiszi, hogy magához megyek? - kérdezte Petiheli.

- Ki hallott olyat, hogy olyan koldus, mint te, visszautasítson olyan gazdag kérőt, mint én vagyok!

- No - felelt Petiheli -, ha még nem hallottak ilyet, hát most hallhatnak, mert én akkor sem leszek a maga felesége, ha száz évig hason csúszik, és mást nem eszik, mint szilvalekvárt zöld sáskával.

A kocsmáros barátai nagy kacagásban törtek ki. A kocsmáros meg dühösen csak ennyit mondott:

- Majd meglátjuk!

- De meg ám! - vágott vissza Petiheli, s tovább folytatta útját.

Vasárnapig nem történt semmi. Vasárnap azonban erősen ugattak a pákász kutyái. Kinéz Petiheli az ajtón, hát látja, hogy a kocsmáros jön fekete ruhában, fekete csizmában, a fejében fekete kalap. Mindjárt kitalálta, hogy a kocsmáros a kezét akarja megkérni.

No, mondta magában, ha ő komolyan gondolja, hogy feleségül vesz, én meg azt gondolom komolyan, hogy nem megyek hozzá.

Azzal elébe sietett a kocsmárosnak, s köszöntötte illedelmesen:

- Jó napot, kocsmáros úr.

- Jó napot, Petiheli - mondta a kocsmáros.

- Minek köszönhetjük a szerencsét? - kérdezte Petiheli.

- Apáddal van beszédem! - felelt a kocsmáros.

- Szerencséje, hogy apámmal van beszéde - mondta Petiheli -, mert akkor megmutatom az utat a lápon keresztül. Ha velem volna beszéde, sorsára hagynám.

- Vezess, Petiheli - kérte a kocsmáros.

Petiheli mutatta az utat. A kocsmáros úgy ugrált zsombékról zsombékra, mint a bolond kecske. Mikor már jó messzi elvezette a járható úttól, Petiheli megkérdezte a kocsmárost:

- Szabad valami iránt érdeklődnöm, kocsmáros úr?

- Szabad, hogyne volna szabad!

- Csak az iránt szeretnék érdeklődni, hogy ha maga feleségül akar engem venni, ahhoz kinek van köze? - kérdezte Petiheli.

- Nekem, aki elveszlek, meg az apádnak, aki nekem ad - felelt a kocsmáros.

- Ha úgy gondolja, akkor boldoguljon egyedül - mondta Petiheli, s azzal befutott a pákász-kunyhóba.

A kocsmáros büszke volt, nem kért segítséget. Gondolta, ha idáig eljutott, eljut a kunyhóig is. De ha kétszer olyan óvatos lett volna, akkor sem került volna el a bajt. Mert egyszer csak érzi ám, hogy a zsombék, amelyiken áll, lassan süllyed alatta. Ettől úgy megriadt, szökkent egyet. Át akart ugrani a szomszéd zsombékra, de elhibázta, s a mocsár csendesen szívni kezdte befele. Ettől úgy megijedt, üvöltöni kezdett segítségért. Üvöltött, mintha nyúznák.

Kétszer sem üvöltött, már ott volt Petiheli, elébe tartott egy rudat, hogy abba fogóddzék. Mikor megfogódzott, a rúddal szépen kivezette a mocsárból.

A szilárd földön nagyot lélegzett a kocsmáros. Aztán végignézett magán, s elkomorult az ábrázata. Fényes, fekete csizmáját vastagon megülte az iszap, a nadrágját, a kabátját hasonlóképpen.

- Megállj, Petiheli! - mondta a kocsmáros. - Te megcsúfoltál először, én megcsúfollak másodszor.

Másnap Marika vitte be a halat a piacra. A kocsmáros már leste. Odament hozzá, s elpanaszolta, mint csúfolta meg Petiheli a lápon. Egy vég bársonyt, egy vég selymet ígért neki ajándékba, ha segít neki.

- Miben segítsek? - kérdezte Marika.

- Mondd, hogy beteg vagy, s kérd meg Petihelit, hogy hozzon neked a kocsmából egy lábas levest. A többi az én dolgom.

- Ha mást nem akar, ezt megtehetem - mondta Marika.

A kocsmáros vett neki egy vég selymet, egy vég bársonyt. Marika hazament. Alig ért haza, fájlalni kezdte a hasát. Petihelit pedig kérlelte, hogy hozzon egy lábas levest a kocsmából, mert a leves az egyetlen orvosság az ő bajára.

Mikor Petiheli meglátta a vég selymet meg a vég bársonyt, mindjárt tudta, honnan fúj a szél.

- Ha leves az orvosságod, hozok levest - mondta Petiheli.

Azzal kiment a konyhába a lábasért. Ott nagy gyorsan felöltözött szakácsnénak. Úgy megváltoztatta az arcát, járását, természetét, hogy senki nem ismert volna rá. Ment, ment, meg sem állt, amíg a kocsmába nem ért.

Mikor odaért, megkérdezte a kocsmárost:

- Kocsmáros úr, nincs szüksége szakácsnéra?

Dél felé járt az idő, a kocsmá megtele, annyi ember tolongott benne, majd szétrepedtek a falai. Egyik asztalnál inni kértek, a másiknál enni. A kocsmáros azt sem tudta, hol áll a feje. Úgy szaladgált a kocsmában, mint a hideglelés, mégsem győzte a tömérdék munkát. Megörült hát, hogy szakácsnét fogadhat.

- De bizony szükségem van szakácsnéra - mondta, s már vezette is Petihelit hátra a konyhába. Megmondta, mit főzzön, hány személyre főzzön. A markába nyomta a kamrakulcsot, maga sietett vissza a kocsmába, hogy aki inni kíván, kiszolgálja.

Petiheli tüzet gyújtott. A kamrában talált húst, zsírt, lisztet, zöldséget. Amit talált, megfőzte. Mikor minden megfőtt, a levesből megtöltötte a lábást, amit magával hozott. Megsózta, megborsozta, megpaprikázta, hogy merni is alig lehetett, úgy megsűrűsödött. A többi ételt kiborította a konyha közepére, az ajtóra pedig krétával ráírta:

*Itt járt Petiheli,
Miért kezdtél ki veli?*

Tovább egy percig sem maradt, hanem sietett haza a levessel.

- Beteg vagy még? - kérdezte Marikától.

Marika nagy álnokul jajgatott, nyöszörgött, nyomogatta a gyomrát, hogy itt fáj, meg ott fáj.

- Ha olyan nagyon fáj - mondta Petiheli -, akkor egy hajtásra nyeld le a levest, mert csak úgy használ. Maga a kocsmáros főzte neked.

Szájához emelte a lábást Marika. Húzott belőle egy hatalmasat, s azt hitte, tüzet nyelt, úgy égett a szája, a torka, a gyomra. Szidta is a kocsmárost egész éjjel. Nem tudta, hogy Petiheli büntette meg, amiért összejátszott a kocsmárossal.

A kocsmárost szorongatták a vendégek, hogy mi lesz az ebéddel. Úgy számította, hogy az új szakácsné azóta mindent megfőzött. Hátrament hát a konyhába.

Vígan ment oda, de ott kis híján megütötte a guta. A sok finom étel szétfolyva a padlón, az ajtón meg a felírás, hogy ott járt Petiheli. Mit tehetett a kocsmáros, megint fogadkozott:

- Megállj, Petiheli, megcsúfoltál másodszor, én megcsúfollak harmadszor.

Másnap Rozika vitte be a halat a piacra. A kocsmáros már leste. Odament hozzá, s elpanaszolta, mint csúfolta meg Petiheli a tulajdon kocsmájában. Egy vég bársonyt, egy vég selymet ígért neki, ha segítségére lesz.

- Miben legyenek segítségére?

- Mondd, hogy beteg vagy, s kérd meg Petihelit, hogy hozzon neked a kocsmából egy üveg bort. A többi az én dolgom.

- Ha mást nem akar, ezt megtehetem - mondta Rozika.

A kocsmáros mindjárt vett neki egy vég bársonyt, egy vég selymet. Rozika hazament. Alig ért haza, fájlalni kezdte a hasát. Petihelit pedig kérlelte, hogy hozzon egy üveg bort a kocsmából, csak bor gyógyítja meg, más semmi.

Mikor Petiheli meglátta a vég bársonyt meg a vég selymet, mindjárt tudta, honnan fűj a szél.

- Ha bor az orvosságod, hozok bort - mondta.

Azzal kiment a konyhába üvegért. Ott nagy gyorsan átöltözött pincérnek. Úgy megváltoztatta arcát, járását, természetét, hogy senki nem ismert volna rá. Ment, ment, meg sem állt, amíg a kocsmához nem ért.

Mikor odaért, megkérdezte a kocsmárost:

- Kocsmáros úr, nincs szüksége pincérre?

Dél felé járt az idő, annyi ember tolongott a kocsmában, majd szétrepedtek a falai. Egyik asztalnál fehér bort kértek, a másik asztalnál vörös bort, a harmadiknál sört, a negyediknél pálinkát. A kocsmáros azt sem tudta, hol áll a feje. Úgy szaladgált a kocsmában, mint a hideglelés, mégsem győzte a tömérdek munkát. Megörült hát, hogy pincért fogadhat.

- De bizony szükségem van pincérre - mondta, s már vezette is Petihelit le a pincébe. Megmutogatta neki a hordókat, melyikben milyen bor van, hol a lopó, hol a pálinka, hol a sör. Aztán szaladt vissza a kocsmába, hogy a vendégeket kiszolgálja.

Petiheli megtöltötte az üveget borral. A bort jól megszózta, borsozta, paprikázta. Ennek utána minden hordón kinyitotta a csapot, a sörösüvegeket összetörte, a pálinkát kiöntötte. Aztán a legnagyobb hordónak a fenékre ráírta:

*Itt járt Petiheli,
Miért kezdél ki veli?*

Ekkor már térdig ért a bor. Tovább egy percre sem maradt, hanem sietett haza az üveg borral.

- Beteg vagy még? - kérdezte Rozikától.

Rozika nagy álnokul jajgatott, nyöszörgött, nyomogatta a gyomrát, hogy itt fáj, meg ott fáj.

- Ha olyan nagyon fáj - mondta Petiheli -, akkor egy hajtásra idd meg a bort, mert csak úgy használ. A kocsmáros a legfinomabb borát küldi neked.

Szájához emelte az üveget Rozika. Húzott belőle egy hatalmasat, s azt hitte, tüzet nyelt, úgy égett a szája, torka, gyomra. Megtelt a szeme könnyel, s elfogta a köhögés, majd megtikkadt. Szidta is a kocsmárost egész éjjel. Nem tudta, hogy Petiheli büntette meg, amiért összejátszott a kocsmárossal.

A kocsmárost szorongatták a vendégei, hogy mi lesz, miért nem kapnak bort, sört, pálinkát. Mérgeződött a kocsmáros, hogy miért nem jön az új pincér. Leszaladt hát utána a pincébe.

Mérgesen lépett be a pincébe, ott aztán kis híján megütötte a guta. Sok drága, jó itala szétfolyva a pince földjén, a nagy hordón pedig a felírás, hogy ott járt Petiheli. Mit tehetett a kocsmáros, megint fogadkozott:

- Megállj, Petiheli, megcsúfoltál harmadszor, én megcsúfollak negyedszer.

Igen ám, de nem tudta, mit süssön ki, mivel csúfolja meg. Ahogy gondolkodott, töprenkedett, meglátta Petihelit az apjával. A piacra mentek. Az öreg pákász óriási harcsát fogott, csak ketten bírták el, azért jöttek ketten a piacra.

A kocsmáros köszöntötte őket illedelmesen, s mondta az öreg pákásznak, hogy megvenné a halat.

- Ha megveszi, eladom - felelt az öreg pákász. Meg is alkudtak egykettőre. A kocsmáros megfizette a harcsa árát, aztán így szólt az öreg pákászhoz:

- Ígyunk áldomást.

- Jó - hagyta rá az öreg pákász -, ígyunk.

A kocsmáros úgy számított, hogy leitatja az öreg pákászt, s ha már leitatja, ellátja Petiheli baját. Ha így számított, rosszul számított. Az öreg pákász jobban bírta az italt. Kétannyit ivott, de meg sem rezdült. A kocsmárosnak meg zúgott a feje. Láta, hogy így nem ér célt. Más próbált.

- Teli van a kertem almával - mondta -, ha leszednék, megfizetném.

- Leszedhetjük - hagyta rá az öreg pákász.

Megalkudtak, s mindjárt hozzákezdtek a szedéshez. A kocsmáros úgy akarta, hogy Petiheli szedje az almát, az apja meg rakja el a pincében, mert ott tartotta az almát.

Petiheli fölmászott a fára, megszedett egy kosarat piros almával. A teli kosarat odaadta a kocsmárosnak. A kocsmáros elvitte a pinceajtóba, s ott odaadta az öreg pákásznak.

Mikor a harmadik kosár almánál tartottak, megkérdezte Petiheli a kocsmárost:

- Szabad valami iránt érdeklődnöm, kocsmáros úr?

- Szabad, hogyne volna szabad!

- Csak az iránt szeretnék érdeklődni, hogy ha maga feleségül akar engem venni, ahhoz kinek van köze?

- Hát - felelt a kocsmáros -, nekem, aki elveszlek, meg az apádnak, aki nekem ad.

- Kár - felelt Petiheli -, mert ha nincs közöm hozzá, akkor nem megyek magához.

- Majd meglátjuk! - fogadkozott a kocsmáros.

- De meg ám! - vágott vissza Petiheli, és tovább szedte az almát.

Mikor a tizedik kosárnál tartottak, megszólalt a kocsmáros, hogy neki be kell mennie a kocsmába, másként csinálják.

- Hogy csináljuk? - kérdezte Petiheli.

- Csak úgy - magyarázta a kocsmáros -, hogy mikor megszededt a kosarat, nem nekem adod, hanem magad viszed a pincéhez. Megmutatom, hogy csináld.

Lemászott Petiheli a fáról. A kosár teli volt almával. Az egyik fülét megfogta a kocsmáros, a másik fülét megfogta Petiheli. Odavitték a kosarat a pinceablakhoz.

- Behajolsz ezen az ablakon - magyarázta a kocsmáros -, és benyújtod a kosarat. Apád majd elveszi.

Tudta Petiheli, hogy a kocsmárosnak valami gonoszban fő a feje. Annál jobban tudta, mert látta, hogy a pinceablak mellé már odakészített egy szekérderek mogyorófavesszőt.

- Nem értem - mondta Petiheli -, mutassa, hogy csináljam.

- Jó - buzgólkodott a kocsmáros -, megmutatom.

Leguggolt a pinceablak elé, bedugta a fejét, a karjával meg kinyúlt, hogy a kosár fülét elkapja. De erre már nem jutott ideje, Petiheli lódított egyet rajta úgy, hogy a kövér ember beleszorult a pinceablakba, s nem bírt mozdulni se előre, se hátra.

Akkor Petiheli hozzálátott a munkához. Sorra pozdorjává verte rajta, amennyi mogyorófacálcát a kocsmáros odakészített a pinceablak mellé. Mikor végzett a vesszőkkel, ráírta a ház falára:

*Itt járt Petiheli,
Miért kezdte ki veli?*

Ezután a pinceajtó felé került, s beszólt szép illedelmesen:

- Készen volnánk, édesapám.
- Ha készen vagyunk, menjünk - mondta az öreg pákász.

Hazamentek. Estére járt, mire megérkeztek.

Aznap szombat volt, vasárnap reggel ugatnak ám a pákász kutyái. Kinéz Petiheli, hát látja, hogy a kocsmáros közeledik fekete ruhában, fekete csizmában, a fejében fekete kalap. Mindjárt kitalálta, hogy a kocsmáros a kezét akarja megkérni. Elébe sietett a kocsmárosnak, s köszöntötte illedelmesen:

- Jó napot, kocsmáros úr.
- Jó napot, Petiheli - mondta a kocsmáros.

Mélyet sóhajtott a kocsmáros, aztán így szólt:

- Veled volna beszédem, Petiheli.
- Velem? - kérdezte Petiheli. - Ugyan bizony miről akar velem beszélni, kocsmáros úr?
- Én arról - felelt a kocsmáros -, hogy akarsz-e a feleségem lenni?

Petiheli úgy tett, mintha szörnyen gondolkozna. Aztán így szólt:

- Szabad valami iránt érdeklődnöm, kocsmáros úr?
- Szabad, hogyne volna szabad!
- Csak az iránt szeretnék érdeklődni, hogy ha maga feleségül akar engem venni, ahhoz kinek van köze?
- Neked meg nekem - mondta a kocsmáros.
- No, ha nekem is közöm van hozzá - mondta Petiheli -, akkor magához megyek, és fogadom, hogy jó felesége leszek.

Úgy is lett. Petiheliből jó feleség lett, a kocsmárosból pedig jó férj lett. Jók lettek a gyerekeik is, mind a tizenketten. Azóta is élnek, ha meg nem haltak.

Harminc kalap, harminc majom

Volt egyszer egy gazdaember. Egész életében dolgozott. Így aztán mire megöregedett, volt mindene, ami csak kellett. Volt saját háza, csürje, istállója, az istállóban lova, marhája, az ólban disznaja. Gondolta, eleget dolgozott, most már elkövetkezett a pihenés ideje.

Hozzákezdett pihenni, de sokáig nem pihenhetett, mert egy éjjel a tűzvész mindenét elpusztította. Az öreg gazdaember egy szál ruhában menekült ki a lángok közül. Egyebe nem maradt, mint egy szalmakazla, kint a határban.

Kiment az öreg gazdaember, s leült a kazal tövébe. Három nap, három éjjel üldögélt a kazal tövében, s gondolkozott, mitévő legyen, hogy valamicske pénzre tegyen szert.

A negyedik nap hajnalán a fejére ütött, mert hirtelen eszébe jutott, hogy a szalmából kalapot fon. Mindjárt hozzá is látott a munkához. Font harminc szalmakalapot, s elindult a piacra, hogy a kalapokat eladja.

Ment, ment, mendegélt. Sütött a nap kegyetlenül, s az öreg gazdaember elfáradt. Körülnézett, hogy hol lel árnyékot, hol pihenhet meg. Nem messzi sűrű lombú fa állott. Gondolta, az alatt kedvére elnyúl.

Mikor a fa alá ért, a kalapokat lerakta a földre. Ő maga nekivetette a hátát a fa törzsének, s nemsokára úgy belejött a pihenésbe, hogy elnyomta az álom. Még arra sem jutott ideje, hogy a kalapot levegye a fejéről.

Nem lett volna semmi baj, ha azon a sűrű lombú fán nincs éppen harminc majom. Az a harminc majom mind az öreg gazdát leste az ágak közül. Mikor látták, hogy alszik, szép csendesén lemásztak a fáról. Mindegyik majom vett egy szalmakalapot, és föltette a fejére. Ezután mind a harminc majom visszamászott a fára.

Az öreg gazda aludt, aludt, aztán rájött a horkolás. A horkolással akkora lármát csapott, hogy fölébredt tőle. Fölébredt, körülnézett, kiverte a hideg veríték, mert a harminc kalapot nem látta sehol.

Mi mást tehetett volna, törni kezdte a fejét, hogy hova lehetett a harminc kalap. Három nap, három éjjel törte a fejét, de nem jutott semmire. A negyedik nap hajnalán fölnézett a fára. Hát látja, hogy a fán harminc majom ül, mindegyiknek a fején szalmakalap.

Megint törte a fejét három nap, három éjjel. Mit tegyen, hogy szerezze vissza a harminc kalapot a harminc majomtól. A negyedik nap hajnalán megint fölnézett a fára. A harminc majom visszanézett rá.

Az öreg gazda úgy gondolta, ha már ilyen jól ismerik egymást, illendő, ha üdvözli őket. Azzal megemelte a kalapját udvariasan. A harminc majom ugyancsak kalapot emelt.

Ekkor jutott eszébe az öreg gazdának, hogy annál okosabbat nem tehet, mint hogy a kalapját a földhöz vágja. Úgy is tett. Hát abban a pillanatban a harminc majom is földhöz vágta a kalapját.

Az öreg gazda úgy megörült a harminc földhöz vágott kalapnak, hogy felkiáltott örömében. Akkorát kiáltott, olyan iszonytató erőset és harsogó hangosat, hogy az emberek mind a fa alá csődültek a városból.

- Kend miért kiabált? - kérdezték a városiak.

- Én azért - felelt az öreg gazda -, mert van harminc eladó szalmakalapom.

Meg is vették. Annyi pénzt adtak a harminc kalapért, hogy az öreg gazda három nap, három éjjel gyömöszölte a temérdek pénzt a zsebébe. Mikor mind begyömöszölte, megfordult, visszament a falujába, vett magának házat, földet, s ma is él, hacsak meg nem halt.

Ihók és Mihók

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény özvegyasszony, s a szegény özvegyasszonynak volt egy nagy számár, boldogtalan fia. A nagy számár, boldogtalan fiút Mihóknak hívták. A nagy számár Mihók azért volt boldogtalan, mert beleszeretett Ihókba. Egész nap csak sóhajtozott, nyögött, szomorkodott.

Egy nap megkérdezte az anyja:

- Mi lel, Mihók fiam, édes Mihókom?

- Nősülhetnék - felelt Mihók.

- Kit vennél el, Mihók fiam, édes Mihókom?

- Ihókot, édes anyókám.

- No, ha Ihókot vennéd el, menj el hozzá, kérd meg a kezét.

Elment Mihók Ihókékhoz. Elment, leült, nem szólt semmit. Mikor egy ideig már ült, Ihók anyja adott neki egy tűt. Mihók úgy gondolta, nem illik tovább maradnia, elköszönt, s elindult haza, kezében a tű.

Arra jön egy szénásszekér. Mihók már unta a két ujja között szorongatni a tűt, beleszúrta a szénába, hadd vigye a két ökör, amelyik a szekeret húzza. Mikor a szekér a házuk elé ért, Mihók benyúlt a szénába, hogy a tűt megkeresse. Keresi, keresi, de nem találja. Elfogja a méreg, hogy ő többet nem keresi. Nem is kereste, bement a házba.

- Hol voltál, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.

- Ihóknál voltam, édes anyókám.

- Mit vittél neki, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.

- Nem vittem semmit, kaptam.

- Mit kaptál?

- Egy tűt.

- Hadd lám, Mihók fiam, édes Mihókom, mutasd a tűt - kérte az anyja.

- Beszúrtam egy szekér szénába, édes anyókám, mikor kerestem, sehol sem leltem.

Összeecsapta a két tenyerét az anyja, úgy jajgatott, úgy sápítozott:

- Jaj, Mihók fiam, édes Mihókom, nem jól tetted. A kalapodba kellett volna szúrnod.

Eltátotta Mihók a száját:

- Csakugyan? No, máskor majd úgy teszek.

Azzal Mihók lefeküdt, elaludt, de hogy másnap fölébredt, előről kezdte a sóhajtozást, nyögést, szomorkodást. Már egy álló hete sóhajtozott, nyögött, szomorkodott, amikor az anyja megkérdezte tőle:

- Mi bánt, Mihók fiam, édes Mihókom?

- Nősülhetnék - felelt Mihók.

- Kit vennél el, Mihók fiam, édes Mihókom?

- Ihókot, édes anyókám.

- No, ha Ihókot vennéd el, menj el hozzá, kérd meg a kezét.

Elment Mihók Ihókékhoz. Elment, leült, nem szólt semmit. Mikor egy ideje már ült, Ihók anyja adott neki egy ekevasat. Mihók úgy gondolta, nem illik tovább maradnia, elkészönt, s elindult haza, kezében az ekevas.

Alig lépett kettőt-hármat, eszébe jutott, mit mondott az anyja. Nem sokat teketóriázott, a kalapja mellé tűzte az ekevasat. Azazhogy csak tűzte volna, mert sehogy sem akart megállni, hol balra húzta a kalapját, hol jobbra, utóvégre a fejét is összeverte. Megmérgesedett Mihók, belecsapta a sárba az ekevasat, csak úgy toccsant. Azzal bement a házba.

- Hol voltál, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.

- Ihóknál voltam, édes anyókám.

- Mit vittél neki, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.

- Nem vittem semmit, kaptam.

- Mit kaptál?

- Egy ekevasat.

- Hadd lám, Mihók fiam, édes Mihókom, mutasd az ekevasat - kérte az anyja.

- A kalapomba szúrtam, de nem akart megállni, elhajítottam - felelt Mihók.

Összezsapta a két tenyerét az anyja, úgy jajgatott, úgy óbégatott:

- Jaj, Mihók fiam, édes Mihókom, nem jól tetted. A válladra kellett volna vetned, úgy hoznod haza.

Eltátotta Mihók a száját:

- Csakugyan? No, majd máskor úgy teszek.

Azzal Mihók lefeküdt, elaludt, de hogy másnap fölébredt, előről kezdte a sóhajtozást, nyögést, szomorkodást. Már egy álló hete sóhajtozott, nyögött, szomorkodott, amikor az anyja megkérdezte tőle:

- Mi bánt, Mihók fiam, édes Mihókom?

- Nősülhetnék - felelt Mihók.

- Kit vennél el. Mihók fiam, édes Mihókom?

- Ihókot, édes anyókám.

- No, ha Ihókot vennéd el, menj el hozzá, kérd meg a kezét.

Elment Mihók Ihókékhoz. Elment, leült, nem szólt semmit. Mikor egy ideje már ült, Ihók anyja adott neki egy kiskutyát. Mihók úgy gondolta, nem illik tovább maradnia, elkészönt, s elindult haza, kezében a kölyökkutya.

Alig lépett kettőt-hármat, eszébe jutott, mit mondott az anyja. Nem sokat teketóriázott, a nyakába kerítette a kölyökkutyát. De annak nem tetszett a hely, minél jobban szorította Mihók, annál jobban ficáinkolt. Amikor a ficáinkolás nem használt, a kölyökkutya beleharapott Mihók vállába. Elöntötte a pulykaméreg Mihókot, átaldobta a kölyökkutyát egy kerítésen. Azzal bement a házba.

- Hol voltál, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.

- Ihóknál voltam, édes anyókám.
- Mit vittél neki, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.
- Nem vittem semmit, kaptam.
- Mit kaptál?
- Egy kölyökkutyát.
- Hadd lám, Mihók fiam, édes Mihókom, mutasd a kölyökkutyát - kérte az anyja.
- A vállamra vettem, de megmart, átdobtam a kerítésen, édes anyókám.

Összezsapta a tenyerét az anyja, úgy jajgatott, úgy óbégatott:

- Jaj, Mihók fiam, édes Mihókom, nem jól tetted, madzagra kellett volna kötnöd, magad után húznod, s szólíthatnod: - kutyi, kutyi.

Eltátotta Mihók a száját:

- Csakugyan? No, máskor majd úgy teszek.

Azzal Mihók lefeküdt, elaludt, hogy másnap fölébredt, előről kezdte a sóhajtozást, nyögést, szomorkodást. Már egy álló hete sóhajtozott, nyögött, szomorkodott, mikor az anyja megkérdezte tőle:

- Mi bánt, Mihók fiam, édes Mihókom?
- Nősülhetnék - felelt Mihók.
- Kit vennél el, Mihók fiam, édes Mihókom?
- Ihókot, édes anyókám.
- No, ha Ihókot vennéd el, menj el hozzá, kérd meg a kezét.

Elment Mihók Ihókékhoz. Elment, leült, nem szólt semmit. Mikor egy ideje már ült, Ihók anyja adott neki egy oldal szalonnát. Mihók úgy gondolta, nem illik tovább maradnia, elköszönt, s elindult haza, hóna alatt az oldal szalonna.

Alig lépett kettőt-hármat, eszébe jutott, mit mondott az anyja. Nem sokat teketóriázott, madzagot kötött az oldal szalonnára, húzta maga után, s szólígtatta: - kutyi, kutyi. Meghallották a falu kutyái a hívogatást, odasereglettek. Meglátták az oldalszalonnát, hozzáláttak jó étvággyal. Mire Mihók hazaért, nem maradt a szalonnából csak a madzag meg a csont, amire a madzagot kötötte. Észrevette Mihók, mi történt. Elfogta a méreg, közibe vágta a kutyáknak a csontot a madzaggal. Azzal bement a házba.

- Hol voltál, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.
- Ihóknál voltam, édes anyókám.
- Mit vittél neki, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.
- Nem vittem semmit, kaptam.
- Mit kaptál?
- Egy oldal szalonnát.
- Hadd lám, Mihók fiam, édes Mihókom, mutasd az oldal szalonnát - kérte az anyja.
- Madzagra kötöttem, magam után húztam, fölfalták a kutyák - felelt Mihók.

Összezsapta a két tenyerét az anyja, úgy jajgatott, úgy óbégatott:

- Jaj, Mihók fiam, édes Mihókom, nem jól tetted. A válladra kellett volna vetned, hazahoznod, idehaza fölakasztanod a füstre.

Eltátotta Mihók a száját:

- Csakugyan? No, majd máskor úgy teszek.

Azzal Mihók lefeküdt, elaludt, de hogy másnap felébredt, előlről kezdte a sóhajtozást, nyögést, szomorkodást. Már egy álló hete sóhajtozott, nyögött, szomorkodott, amikor az anyja megkérdezte tőle:

- Mi bánt, Mihók fiam, édes Mihókom?

- Nősülhetnék - felelt Mihók.

- Kit vennél el, Mihók fiam, édes Mihókom?

- Ihókot, édes anyókám.

- No, ha Ihókot vennéd el, menj el hozzá, kérd meg a kezét.

Elment Mihók Ihókékhoz. Elment, leült, nem szólt semmit. Mikor egy ideje már ült, Ihók anyja adott neki egy borjút. Mihók úgy gondolta, nem illik tovább maradnia, elkészönt, s elindult haza, vele a borjú, terelgette.

Alig lépett kettőt-hármat, eszébe jutott, mit mondott az anyja. Nem sokat teketóriázott, nyakába kerítette a borjút. Otthon felvitte a padlásra, felkötötte a füstre. Azzal bement a szobába.

- Hol voltál, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.

- Ihóknál voltam, édes anyókám.

- Mit vittél neki, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.

- Nem vittem semmit, kaptam.

- Mit kaptál?

- Egy kisborjút.

- Hadd lám, Mihók fiam, édes Mihókom, mutasd a kisborjút - kérte az anyja.

- A vállamra kerítettem, hazahoztam, fölvittem a padlásra, felakasztottam a füstre, édes anyókám.

Összecepta a tenyerét az anyja, úgy jajgatott, óbégatott:

- Jaj, Mihók fiam, édes Mihókom, nem jól tetted. Kötelet kellett volna a nyakába kötnöd, szép gyöngéden hazahajtanod, bekötnöd az istállóba, s szénát vetned eleibe.

Eltátotta Mihók a száját:

- Csakugyan? No, majd máskor úgy teszek.

Azzal Mihók lefeküdt, elaludt, de hogy másnap felébredt, előlről kezdte a sóhajtozást, nyögést, szomorkodást. Már egy álló hete sóhajtozott, nyögött, szomorkodott, amikor az anyja megkérdezte tőle:

- Mi bánt, Mihók fiam, édes Mihókom?

- Nősülhetnék - felelt Mihók.

- Kit vennél el, Mihók fiam, édes Mihókom?

- Ihókot, édes anyókám.

- No, ha Ihókot vennéd el, menj el hozzá, kérd meg a kezét.

Elment Mihók Ihókékhoz. Elment, leült, nem szólt semmit. Mikor egy ideje már ült, megszólalt az Ihók anyja:

- Adtunk neked tűt, ekevasat, kölyökkutyát, oldalszalonnát, kisborjút, mit akarsz még, Mihók, édes Mihókom?

- Ihókot - felelt Mihók.

- No, ha Ihókot akarod, Mihók, édes Mihókom, hát vidd el Ihókot, Mihók, édes Mihókom.

Mihók úgy gondolta, nem illik tovább maradnia, elkészönt, s elindult haza, mellette Ihók.

Alig lépett kettőt-hármat, eszébe jutott, mit mondott az anyja. Nem sokat teketóriázott, kötelet kötött Ihók nyakába, hazavezette, bekötötte az istállóba, szénát vetett eleibe. Azzal bement a szobába.

- Hol voltál, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.

- Ihóknál voltam, édes anyókám.

- Mit vittél neki, Mihók fiam, édes Mihókom? - kérdezte az anyja.

- Nem vittem semmit, kaptam.

- Mit kaptál?

- Ihókot.

- Hadd lám, Mihók fiam, édes Mihókom, hadd nézzem meg Ihókot - kérte az anyja.

- Akkor menjünk az istállóba, édes anyókám, oda kötöttem be, szénát is vetettem eleibe - mondta Mihók.

Összecapta a tenyerét az anyja, úgy jajgatott, sápítozott, fohászkodott, sopánkodott:

- Jaj, Mihók fiam, édes Mihókom, nem jól tetted. Ki hallott olyat, hogy az emberfia istállóba köti a menyasszonyát? Siess, engeszteld meg, hízelkedj neki, cirógasd, dédelgesd, nézz rá szépen, mondd szépeket, udvarolj, mert ha megharagszik, soha a feleséged nem lesz.

Eltátotta Mihók a száját:

- Csakugyan?

De aztán szörnyűmód megijedt, s rohant, mint a szélvész, az istállóba. De oda hiába rohant, mert csak a kötelet találta ott, Ihók nem volt sehol.

Mit tegyen? Rohant vissza az anyjához.

- Elment Ihók, édes anyókám. Még a szénát sem ette meg. Mit tegyek?

- Szaladj utána, Mihók fiam, édes Mihókom. Bizonyosan utoléred.

- S ha utolértem, mit tegyek, édes anyókám?

- Mindjárt esküdjetek meg, Mihók fiam, édes Mihókom.

Nem sokat teketóriázott Mihók, utánarohant Ihóknak. Addig kérlelte, cirókálta, engesztelte, amíg Ihók megbocsátott. Megesküdtek, s azóta is boldogan élnek, mert száztizenhárom éve házasság, de Mihók azóta sem kötötte be Ihókot még egyszer az istállóba.

Aki nem hiszi, járjon utána.

Időjóslás

Mátyás király útra készülődött. Megkérdezte hát udvari csillagászát, milyen idő várható.

A csillagász elővette a látcsövét, vizsgálódott valamelyest a derült égen, aztán így szólt:

- A nap sugarának rezgése, a felhők peremének színe mind azt mutatja, hogy szép idő lesz.

A király annyira bízott a csillagászában, hogy még kabátot sem vitt magával, hiába szidta a felesége.

Ahogy mentek, egy rétre értek. Azon a réten egy juhász legeltette a nyáját. Mikor a szamár meglátta a díszes kíséretet, hátracsapta a fülét, és harsányan hármat ordított.

- Mit hirdet a szamarad? - kérdezte tréfásan a király a juhászt.

- Amikor ilyenformán ordít, mindig eső lesz - felelte a juhász.

Mátyás király a csillagászhoz fordult:

- Hallod-e, te nagy tudós, most is azt mondod, hogy szép idő lesz?

A csillagász megint elővette a látcsövét, vizsgálódott körös-körül az ég alján, s így szólt:

- A levegő remegése, a falevelek csillogása, valamint a barázdabillegetők billegése mind azt mutatja, hogy szép idő lesz.

Óvta a juhász a királyt, forduljon vissza, különben megázik. De a király nem hallgatott rá. Nem haladtak egy félórát sem, nyakukba zúdult egy kiadós nyári zápor. Mátyás király akkorát tüszentett, majd levált az orra. Pedig szép, nagy orra volt, kár lett volna érte. Aztán kimondta az ítéletet:

- A csillagász szamár, a szamár csillagász.

Meg is vette a szamarat a juhásztól, és soha útra nem kelt anélkül, hogy véleményét az időjárásról meg ne tudakolta volna.

Az üst arany

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, volt egy szegény ember. Ennek a szegény embernek annyi gyereke volt, mint a rosta lika, eggyel még annál is több. Igaz, hogy volt két kicsi gyenge tehene is, de ekkora népes családot ugyan bizony mi módon tarthatott volna el két kicsi tehénnel?

Ezért hát a szegény ember meg a családja többször éhezett, mint ahányszor jóllakott. Sóhajtozott is a szegény ember naphosszat, hogy nehéz az élet, terhes az élet, ő nem bírja tovább, hacsak valami segítség nem jön.

Addig-addig, hogy egyszer csak eljött a segítség. Mégpedig úgy jött el, hogy a szegény ember kiment a két kicsi tehénnel, hogy a földjét fölszántsa. Ahogy szántogat, szántogat, egyszer csak megakad az ekéje valamiben, de úgy megakad, hiába rángatta a két kicsi tehén, meg sem bírta mozdtítani.

Lehajol a szegény ember, hogy megnézzze, mi az. Majd megfullad ámulatában, mert egy üstöt lát a barázdában. Óriási üstöt, telidesteli arannyal. Megörvendett a szegény ember, úgy megörvendett, azt sem tudta, örömében hova legyen.

Később meg azt sem tudta, mit tegyen. Hagyja ott a két kicsi tehenet a szántáson? - Ellophatják őket, nem lehet.

Hajtson haza ekéstül? - Gyanút fogna az egész falu, megtudnák a haragosai, ellopják, azt sem lehet.

Ahogy így töprenkedik jobbra, töprenkedik balra, arra jön egy obsitos. Meglátja az aranyat, majd hanyatt esik, úgy elámul.

- Kincs ez, ha nem tévedek - mondja az obsitos.

- Kincs hát, mi egyéb volna - feleli a szegény ember.

- Mit csinálsz ezzel a tömérdek arannyal, te szegény ember? - kérdi az obsitos.

- Épp ezen töröm a fejem - feleli a szegény ember. - Itt nem hagyhatom, magam nem vihetem haza. Jaj, mitévő legyek, mitévő legyek?

Töprenkedni kezdett az obsitos is. Fel-alá járkált, s ő is egyre hajtogatta:

- Jaj, mitévő legyél? Jaj, mitévő legyél?

Miután egy darabig töprenkedtek, a szegény ember így szólt:

- Ha valaki akadna, aki hazavinné az üstöt, nem sajnálnék tőle egy marék aranyat.

- Egy marék aranyért hazaviszem - ajánlkozott az obsitos.

Paroláztak. A szegény ember adott egy marék aranyat az obsitosnak. Az obsitos megfogta az üstöt, kiemelte a barázdából. Nyögött egyet, olyan nehéz volt. Aztán megindult a falu felé lassúdan. Többet nyögött, mint amennyit lépett. De végtére mégis elért a falu határába, a keresztúthoz.

A keresztúton leült az árok partjára. Szuszogott, nyögött, megint szuszogott, megint nyögött. Mikor már eleget szuszogott és nyögött, gondolkozni kezdett. Azt gondolta ki, hogy nem lesz ő bolond a tömérdek aranyat elcipelni a szegény ember házába. Inkább megtartja magának az üstöt meg ami benne van.

Az egyik út a faluba vezet, a másik a városba. Az obsitos a város felé indult. Mikor a város határába ért, levette a kabátját, s ráborította az üstre, meg ne láthassa a városi nép, mekkora kincsnek a birtokosa.

A piacon meglátta a vendégfogadót, szobát vett ki, az üstöt betolta az ágy alá, maga pedig kiszólt a kocsmárosnak.

Jött a kocsmáros, megkérdezte, mivel szolgálhat.

Az obsitos ennivalót kért, aztán innivalót, aztán megint ennivalót. A kövér kocsmárosnak majd térdig kopott a lába, amíg kiszolgálta.

Ezalatt a szegény ember hazaérkezett a mezőről. Dörzsölte a kezét örömeiben, hol egyik lányára kacsintott, hol a másikra, úgy kérdezte:

- Hadd lám, hol a nagy üst arany? Hadd lám, hol a nagy üst arany?

Kérdezhetne százszor is, hiába, az üstnek nyomát sem látták a gyerekek.

Megijedt erre a szegény ember, úgy megijedt, reszketni kezdett, mint a nyárfalevél.

- Hát nem járt itt az obsitos? Nem hozott egy üst aranyat? - kérdezte.

- Itt bizony nem járt obsitos - felelték a gyerekek -, ide bizony senki nem hozott aranyat, se üstben, se kosárban.

Nagyon megszomorodott erre a hírre a szegény ember. Fájt neki, hogy az obsitos ilyen hitványul megcsalta. Meg az is fájt neki, marad minden a régiben, nem lesz vége a szegénységnek, hiába örült előre.

A gyerekek faggatták, mit volt mit tennie, elbeszélte, hogy lelt rá az üstre szántás közben, hogy bízta rá az obsitosra. Most aztán híre-hamva sincs az obsitosnak, sem az üst aranyának.

Többek között volt a szegény embernek három nagy lánya. A legidősebbet pedig úgy hívták: - Ihatnám. A középsőt úgy: - Ittam már. A legkisebbet pedig úgy hívták: - Futnék már.

No, hát a három lány gondolt egyet, s odaállottak mind a hárman az apjuk elé.

- Egyet se búsuljon, édesapám - mondta a legkisebb lány -, mert mi hárman megkeressük azt a galád obsitost, s visszahozzuk az üst aranyat. Nemhiába mondják rólunk, hogy hét vármegyében nincsen párunk, olyan ügyes lányok vagyunk.

Rájuk hagyta a szegény ember, hogy menjenek csak, próbáljanak szerencsét a galád obsitossal.

A három lány egyenesen a városba ment. Gondolták, hogy az obsitos ott szállott meg. Kérdezősködtek erre, kérdezősködtek arra, s megtalálták a fogadót.

Bement a három lány az ivóba. Még körül sem néztek, máris meglátták az obsitost. Az orra vöröslött, mint a piros paprika, a füle, mint a főtt cékla, az arca, mint a sárgarépa. Vörös bort ivott, attól színesedett meg ilyen kegyetlenül. Három cigány húzta neki, maga meg szünet nélkül evett-ivott, be nem állt a szája.

Mikor a három lányt meglátta, illedelmesen köszönt nekik, s meghívta őket az asztalához. Elfogadta a három lány a meghívást.

Az obsitos kezét rázott velük, s ahogy illik, bemutatkozott:

- Télbentocsogó Tivadar a becsületes nevem - mondta.

- Az én nevem Ihatnám - mondta a legnagyobbik lány.

- Az én nevem Ittam már - mondta a középső lány.

- Az én nevem Futnék már - mondta a legkisebbik lány.

Addig ettek-ittak, beszélgettek, amíg este lett. Mire este lett, az obsitos úgy berúgott, már azt sem tudta, melyik a füle, melyik a szája.

Erre várt a három lány. A két nagyobbik fölkapta az obsitost, és fölvitte a szobájába. Amíg nénjei ágyba fektették, a legkisebb megkereste az üstöt az ágy alatt, beterítette a kendőjével, a hóna alá csapta, s elindult vele hazafelé.

A két nagylány elbúcsúzott az obsitostól:

- Ha kell valami, szólíts bennünket - mondták -, itt alszunk a szomszéd szobában.

- Majd szólítlak - motyogta az obsitos, azzal úgy elaludt, mintha fejbe verték volna.

De csak hajnalig aludt. Hajnalban fölébredt, hogy ég a gyomra, mintha a pokol tüze égetné. Eszébe jutott, mint mondtak a lányok, nagyot kurjantott hát:

- Ihatnám!

Meghallotta a kocsmáros a kiáltást, s visszakiáltott neki:

- Ha ihatnál, mindjárt kapsz bort.

Azzal lement a pincébe borért.

Az obsitos azt hitte, nem hallotta meg a nagylány a szavát, most a másikat kezdte szólongatni:

- Ittam már! Ittam már!

Hát éppen akkor szólongatta, amikor a kocsmáros az ajtó elé ért a kancsó borral.

- No, ha ittál, akkor visszaviszem a bort - mondta a kocsmáros, és megint lement a pincébe.

Az obsitos mérges lett, hogy hiába várja, hívja, nem jönnek a lányok, felült hát az ágyban, s úgy kezdte kiáltani a legkisebb lány nevét:

- Futnék már! Futnék már!

Meghallja a kocsmáros, megijed, hogy az obsitos fizetetlenül akar odébbállni. Az ajtó elé áll, s azt mondja haragosan:

- Innen bizony nem futsz, koma, amíg mindent meg nem fizettél.

Akkor már az obsitos is talpon volt.

- Ne kiabáljon kend, mert ha sokat kiabál, az egész kocsmáját megveszem - legénykedett.

Azzal lehajolt, hogy az ágy alól elővegye az üstöt. Nyúl - a semmibe markol a keze. Megint nyúl - megint semmi. Leereszkedik négykézláb, benéz az ágy alá - sehol semmi. Eltűnt az üst. Mindjárt arra gondol, hogy a lányok lopták meg.

- Hol vannak? - kiáltja.

- Kik? - kérdi a kocsmáros.

- Ihatnám, Ittam már meg Futnék már - felelt az obsitos.

Betaszítja erre a kocsmáros az ajtót, s így szól:

- Az Ihatnám megvan, az Ittam már megvolt, de a Futnék már nem lesz meg. Mert ha te fizetség helyett futni akarsz, akkor előbb én fizetek neked bottal.

Azzal fölkapott egy botot, s addig verte az obsitost, amíg bele nem fáradt. Akkor megkérdezte tőle:

- No, még mindig futnál?

- Futnék - nyögte az obsitos -, de mászni is alig bírok.

Az obsitos elmászott négykézláb, ma is mászik, ha azóta meg nem állt.

A szegény ember pedig házat vásárolt minden gyerekének.

Mennyből jött ember

Volt egyszer egy gazdaember, aki minden héten bement a vásárba. Hol a gabonáját adta el, hol az állatait. A felesége erősen unatkozott otthon. Veszekedni kezdett hát, hogy ne mindig az ura menjen a vásárba, menjen egyszer ő is. A gazdaember hallgatta, hallgatta. Mikor már nem győzte hallgatni, így szólt hozzá:

- No, ha kedved van, hát menj te a vásárra.

Azzal megrakta a szekeret búzával. Az asszony felült a bakra, rácsapott a két lóra, s megindult a vásár felé. Nem messzire ért, amikor eszébe jutott, nem tudja, hogy adják a búzát.

Nem sokat teketóriázott, hanem megfordult a szekérrel, visszahajtott a házba.

Mikor az ura meglátta, megkérdezte:

- Ilyen gyorsan eladtad a búzát?

Az asszony megrázta a fejét, hogy nem, azért jött vissza, mert nem tudja, hogy adják a búzát.

- Ahogy jár, úgy add te is - felelt az ura.

Megköszönte az asszony az útbaigazítást, s azzal kihajtott a vásárra. A gabonapiacon megállott a szekérrel. Sokáig nem kellett várnia, odalépett hozzá egy zsíros bundás kereskedő, és megkérdezte:

- Hogy adják a búzát, húgomasszony?

- Ahogy jár - felelt az asszony.

- Jó - mondta a kereskedő -, akkor megyek, megkérdem, hogy jár.

- Kérdezze csak - biztatta az asszony.

Csakhamar visszajött a kereskedő, s mondta, hogy most már tudja, hogy jár a búza.

- Hogy? - kérdezte az asszony.

- A búza most úgy jár - magyarázta a zsíros bundás kereskedő -, hogy a felét hitelbe adja, a másik felét meg várakozás fejében.

- Jól van - felelt az asszony -, ha úgy jár, úgy adom. De azt nem mondta, hogy pénzt mikor kapok?

- Az utolsó vásárkor.

Elgondolkozott az asszony, aztán így szólt:

- Ez is jól van, csak azt nem tudom, hogy ismerünk egymásra az utolsó vásárkor.

- Tudja, hogy? - mondta a kereskedő. - Hát úgy, hogy bundát cserélünk. Maga ideadja az új bundáját, én meg odaadom az én zsíros bundámat. Erről aztán megismerjük egymást.

Úgy is történt. Az asszony levetette a bundáját, és átadta a kereskedőnek. A kereskedő levetette a maga bundáját, és átadta az asszonynak. Aztán a kereskedő felrakta az asszony búzáját a szekérre. Megvált a vásár, elhajtott a kereskedő is, elhajtott az asszony is.

Dél felé hazaért az asszony. A szekézőrgésre előjött az ura, s megkérdezte:

- Hogy adtad el a búzát?

- Ahogy járt - felelt az asszony.
- Hát a pénz hol van? - kérdezte az ura.
- Pénz csak később lesz, mert a búzának a fele most hitelbe jár, a másik fele várakozásba.
- Pénzt mikor kapsz? - kérdezte az ura.
- Az utolsó vásárkor.
- És miről ismered meg a kereskedőt?
- Bundát cseréltünk - felelt az asszony -, arról ismerem meg.

A gazdaember megnézte a feleségét jobbról, megnézte balról, lassan körüljárta, úgy is megnézte. Mikor már eleget nézte, így szólt:

- Ekkora bolondot sem láttam még. Most elmegyek világgá, s addig ne várj haza, míg nálad nagyobb bolondra nem találok.

Azzal a gazda megindult világgá.

Azazhogy nem világgá ment, hanem a kereskedőhöz. Tudta, hogy a környéken csak az az egy kereskedő van, és elhatározta, hogy ha a kereskedő becsapta a feleségét, ő is becsapja majd a kereskedő feleségét. Mert azt is tudta, hogy ha az ő felesége buta, a kereskedő felesége kétszer olyan buta.

Ment, ment, mire beesteledett, elért a kereskedő házához. Benézett az udvarra, látta, hogy a szekér nem áll ott, ebből mindjárt kitalálta, hogy a kereskedő úton van. Bement hát az udvarba, s az ajtón bekopogtatott. Nem sokat kellett kopogtatnia, már jött is a kereskedő felesége:

- Mi járatban van? - kérdezte a kereskedő felesége.
- Most jövök a mennyországból - felelt a gazda.

Megörült erre az asszony, kitárta az ajtót, széket hozott, leültette a gazdát, kínálta étellel, itallal, és elkezdett kérdezősködni:

- Ha a mennyországból jött, bizonyosan látta a fiamat?
- Hogyne láttam volna! - felelt a gazda.
- Mit csinál a lelkem? - kérdezte az asszony.

- Csonttal-ronggyal kereskedik, de nem megy jól a sorsa. A kabátja rossz, a szekeret maga húzza, mert lova sincs.

Elgondolkozott a kereskedő felesége. Egy darabig gondolkozott, azután megkérdezte:

- Mondja, bácsi, visszamegy a mennyországba? Vagy itt marad a földön?
- Visszamegyek hát. Holnap reggelre már ott is kell lennem.
- Ha küldenék a fiamnak egyet s mást - kérdezte az asszony -, elvinné neki?
- El én, örömet, akármit. Még ha lovat küld neki, azt is felhajtom a mennyországba.

Lóra gondolt az asszony is, lovat szeretett volna küldeni a fiának, hogy ne maga húzza a szekeret odafent az örök fényességben. Csak nem mert szólni, félt, hogy a gazda a lovat nem vállalja. Most úgy megörült, kis híján megcsókolta.

- No, ha a lovat elviszi, nincs baj, mert akkor sok mindent csomagolhatok, a ló elbírja.

- Mit akar csomagolni? - kérdezte a gazda.

- Megsütök három libát, egy malacot, küldök kolbászt, sonkát, disznósajtot, csörögefánkot. Most jut eszembe, a férjem elcsalt egy bolond asszonytól egy bundát, azt is elküldöm neki. Meg egy kevés pénzt is küldök.

Az asszony hozzálátott sütni-főzni, a gazda meg lepihent. Reggel az asszony kihajtotta a szürke lovat az istállóból, a sok ennivalót berakta egy átalvetőbe, az átalvetőt elhelyezte a ló hátán, rátette a bundát, aztán előhívta a gazdát, hogy kész van minden, indulhat a mennyországba. A gazda elbúcsúzott az asszonytól, felült a ló hátára, s elhajtott.

Alig hajtott el, befordult a kereskedő szekere a ház elé.

Mikor meghallotta, hogy az ura megjött, a kereskedő felesége kirohant eléje az udvarra, s nagy lelkesedéssel újságolta, hogy hírt hallott a fiukról.

- Ne bolondozz, asszony - mondta a kereskedő -, hogy hallhattál volna hírt a fiunkról, hiszen három éve halott?

- Nem hiszed? - dicsekedett az asszony. - Pedig így van. Megtudtam, hogy szegény a mennyországban csonttal meg ronggyal kereskedik, de nincs lova, maga húzza a szekerét, a kabátja meg rossz. Elküldtem neki a szürke lovat, meg azt a bundát, amit attól az asszonytól csaltál ki a vásáron, aztán küldtem neki enni-innivalót meg pénzt, hogy forgassa a mennyei kereskedelemben.

A kereskedő jajgatni kezdett, mintha elevenen nyúznák. Egy darabig jajgatott, aztán megtudakolta:

- Ó, te boldogtalan, kivel küldted a lovat meg a többi ajándékot a fiadnak?

- Kivel? Hát egy emberrel, aki a mennyországból jött, s már el is indult visszafelé.

- Merre indult? - kérdezte a kereskedő.

Az asszony megmutatta, hogy merre. A kereskedő nekiiramodott, hogy utolérje a mennyből jött embert.

A gazda meghallotta a lábdobogást meg a szuszogást maga mögött. Mindjárt tudta, hogy csak a kereskedő lehet. Gyorsan bement az erdőbe, egy fához kötötte a szürke lovat, messzi az országúttól, hogy a kereskedő meg ne láthassa. Maga kiment az országúthoz, ott állott egy ferde törzsű fa. A gazda nekidőlt, mintha támasztaná.

A kereskedő odament hozzá, és megkérdezte:

- Nem látott erre egy embert egy szürke ló hátán?

Mondta a gazda, hogy látta az embert a szürke lóval. Nemrég haladt el.

- No - rikkantott a kereskedő -, akkor megyek, és kitekerem a nyakát.

- Meg ne próbálja - intette a gazda -, mert az az ember olyan erős, hogy magát kettébe hajtja, s megeszi, mint a lángost. Az az ember csak egyetlenegy valakitől fél a világon. Az a valaki pedig én vagyok. Ezért is nem mert itt letáborozni.

- Száz aranyat adok magának - mondta a kereskedő -, csak menjen utána, verje meg, s hozza vissza a szürke lovat meg ami a lovon van, mert azt mind tőlem lopta.

- Nem mehetek - válaszolt a gazda. - Nem látja, hogy ezt a fát támasztom? Ha eleresztem, azon nyomban összedől a házam, s belevész apám, anyám, tizenkét testvérem.

- Majd én tartom maga helyett - ajánlkozott a kereskedő -, csak menjen utána.

A gazda még egy darabig húzódozott, de mikor a kereskedő leszámolt száz aranyat a tenyerébe, s mégannyit ígért, ha a lovat meg a csomagot visszahozza, azt mondta:

- Nem bánom, elmegyek érte.

A kereskedő odaállott a helyébe, a vállát nekivetette a fának, s támasztotta, támasztotta.

A gazda ezalatt bement az erdőbe, felült a szürke lóra, s szép nyugodtan hazalovagolt. Oda-haza így szólt a feleségéhez:

- Hazajöttem, mert nálad bolondabbakra találtam. Nem is egyre, hanem kettőre. A búza árát meghoztam, a bundádat visszaszereztem, ráadás is van: ez a szürke ló, meg ami enni-innivalót találsz az átalvetőben.

Azzal leültek, s hozzáláttak a libasülthöz.

A kereskedő még várt egy darabig, de aztán, hogy az ember nem jött vissza, kiugrott a fa alól, nem támasztotta többé. Azt hitte, eldőlt. Hogy nem dőlt el, mindjárt tudta, hogy lóvá tették.

Aki nem hiszi, járjon utána!

Többet tudott, mint mesturam

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, volt egy gazdag embernek három fia. Ideje jöttén a gazdag ember iskolába küldte a három fiút. Mikor hazaérkeztek, mindegyiktől külön-külön megkérdezte, hogy aznap mit tanult az iskolában. A két idősebbik illendőképpen beszámolt tanulmányáról. A legkisebb megvonta a vállát, s azt válaszolta, hogy ő nem tanult semmit, hanem egész nap játszott.

- Miért nem tanultál? - kérdezte az apja.

- Mert én többet tudok, mint mesturam - mondotta a fiú.

Intette a gazda a fiát jó szóval, térítgette nadrágszíjjal, de hiába. Aztán megfenyegette, hogy ha továbbra sem iparkodik, kiviszi a havasba, hadd tépjék szét a farkasok. De a fiú nem ijedt meg. Mikor huszadjára is azt válaszolta apja kérdésére, hogy többet tud mesturamnál, a gazdát elöntötte a nagy méreg. Nyakába kerítette a bundáját, a fiát kézen fogta, s kivitte a havasba.

- Itt majd bebizonyíthatod, hogy többet tudsz mesturamnál - mondotta, s azzal hazament.

Feleúton elfogta a lelkifurdalás, hogy mi lesz az ő szegény gyermekével a hideg havasban. Visszafordult, hogy megkeresse, de nem találta. Az történt ugyanis, hogy a vörös király aznap éppen ott vadászott.

Volt a vörös királynak egy tengeri jágerje. Az asztalnál mindig ez a jáger szolgált neki étellel-itallal. Délben a vörös király megfűvatta a kürtöket, hogy eljött az ebéd ideje. A vadásznép lassan összegyülekezett. Csak a tengeri jáger hiányzott. A királynak korgott a fölséges gyomra, de addig nem akart enni, míg a jáger nincs ott. Fogadkozott erősen, hogy így meg úgy bünteti meg a késlelkedőt.

Aztán megjött a jáger.

- Hát te hol kószáltál? - förmedt rá a király hangosan.

- Azért késtem el, fölséges királyatyám - mondotta a jáger -, mert a havasban egy magányos gyermeket találtam. Idehoztam a nyomorultat, hogy meg ne vegye az Isten hidege.

A király megparancsolta a jágernek, hogy a gyereket vezesse elébe. Akkor a fiú elbeszélte a királynak, hogy az apja miért akarta elveszíteni. A király megszidta a fiút, amiért azt mondta, hogy többet tud mesturamnál. De nem nagyon szidta meg, mert éhes volt már erősen. Alig várta, hogy jóllakhasson.

Egy nagy cserfa alatt terítettek a királynak. Hozzá se láttak még a falatozáshoz, megszólalt a fiú:

- Ha felséges uramnak kedves az élete, odább hurcolkodik ebédelni. Ha meg nem teszi, holnap már nem úzi a királyi foglalkozást.

Torkán akadt a királynak a falat, mikor ezt hallotta.

- Hogy mered ijesztgetni urad-királyodat? - kérdezte.

- Jobb, ha én ijesztem - felelt ügyesen a fiú -, mint ha a mennykő ijeszti. Mert ezt a cserfát hamarosan miszlikbe vágja a villám.

Nem szívesen hagyta abba a király az ebédet, de a mennykőtől módfelett félt. Másik helyet kerestek hát. De mielőtt a király megparancsolta a szolgának, hogy oda vigyék az ebédet, megkérdezte a fiút:

- Ott alkalmas lesz-e ebédelni?

Amaz csak biccentett.

Utólag letelepedett a király, s a tengeri jáger megkínálta a levessel. Még a felét sem kanalazta föl, hát egy lepedőnyi felhő kerekedik az égen. A felhő villámlik egyet, s a mennykő úgy megüti a cserfát, hogy még a gyökere is kiszakadt a földből.

- No - mondta a király a gyerekeknek -, hát te csakugyan többet tudsz mesturamnál.

Örült a király, hogy szót fogadott a gyerekeknek. Jutalmul maga mellé ültette a hintájában. Ahogy hazafelé tartottak, egy sövény mellett vitt el az útjuk. A sövényen egy raj veréb csiripelt. A fiú egyszerre elkezdett kacagni.

- Hát te min mulatsz? - tudakolta a király.

- Én a verebek beszédén - felelte a fiú.

- Mit mondanak a verebek?

- Azon örvendeznek, felséges uram - felelt a fiú -, hogy nemsokára kedvükre eltelhetnek. Csakhamar erre jön egy asszony, fején egy véka köles. Az asszony elbáméskodik felséges uram hintáján, megbotlik, a köles meg szertegurul.

Még be sem végezte a fiú főbenjáró híradását, megjelent egy asszony, fején a köles. Úgy eltátotta a száját, mint aki hintót sosem látott. Meg is botlott, a köles szétszóródott. A nagyjából valamennyit fölkapart az asszony, a többi ott hagyta a verebeknek.

Mire a király kiadta a jókedvét, ráfordultak a palotába vezető útra. Oldalt pislant a király, hát látja, hogy a fiú változik.

- Tán beteg vagy, hogy változol? - tudakolta a király.

Megfelelt a fiú erre a kérdésre is:

- Azért szomorkodom, felséges uram, mert a múlt éjjel elloptak egy láda aranyat a királyné ágya alól. A királyné most vette észre a lopást, és elkeseredésében a kútba akarja ölni magát.

Megbúsult a király a gyász hírre. Igen szerette édes feleségét, s nagyon sajtott a szíve, hogy el kell veszítenie.

- Nem segíthetnénk valamiképpen? - kérdezte a fiút.

- Megvan a módja. Felséges uram küldjön haza lóhalálában két inast, hogy fogják le a királynét, s el ne eresszék, míg felséges uram haza nem ér.

Úgy tett a király, ahogy kellett. A két inas előrelovagolt, lefogta a királynét, s csak akkor engedte el, mikor a király benyitott a szobába. Mindjárt hozzálátott, hogy megvigasztalja felséges feleségét:

- Ne búsulj a pénz miatt, asszony - mondta neki -, hiszen úgyis mi veretjük.

Ahogy ilyen alkalmakkor illendő, a király nagy vendégséget rendezett, hogy megünnepelje a felesége meg a maga életben maradását. A fiút a királyi pár maga mellé ültette. Etették-itatták, dobosra kerekedett a hasa, mert minden fogásból háromszor kellett ennie.

Az asztalnál pedig arról folyt a szó, hogy ugyan bizony miként lophatták el a láda aranyat. S ha már ellopták, vajon hová rejtették.

- Majd a fiú megmondja - szólalt meg a király.

Úgy is lett. Az asztal alatt két kutya lesett a koncra. Egy mogorva szelindek meg egy fürgé puli. Egy darabig békésen rágcsálták a csontokat, aztán mérges kaffantások közepette összemarakodtak.

- Megvan a kincs! - mondta a fiú.

Már akkora tekintélye volt, hogy többet nem is kellett szólnia, mindenki elnémult, és várta a magyarázatot. Az történt, hogy a szelindek elvette a puli csontját. Mire a puli a szemére hányta, hogy most bezzeg bátor, de amikor az éjjel a tolvajok ellopták a láda aranyat, akkor behúzta a farkát. Ő legalább csaholt. Rá is ijesztett a tolvajokra. Amazok nem merték elvinni a ládát, hanem beásták a trágyadombba.

- Megnézzük, ott van-e még - szólalt meg a király, s azzal fölemelkedett. Három udvari inas ásót fogott, a tengeri jáger tartotta a lámpást. Egy darabig ástak, aztán előbukkant a gané alól a láda. Kinyitották, hát az arany ott szikrázott benne.

Mit tehetett a király, csapott még egy vendégséget. Most azt kellett megünnepelni, hogy az arany előkerült. Ünnepeltek három éjjel, három nap. Olyan jókedvre kerekedtek, hogy még az is táncolt, aki mindkét lábára sánta volt.

Az ünnepség végeztével azt mondta a király a fiúnak:

- Dicséretesen megbizonyítottad, hogy többet tudsz mesturamnál. De írni-olvasni mégsem tudsz. Azt is meg kell tanulnod, különben nem fogadlak fiammá, a leányomat nem adom hozzád, s a királyságot nem hagyom rád. Mert a királynak írni-olvasni illendő tudnia, nem elegendő, ha a verebek meg a kutyák beszédét érti.

A fiú sohasem gondolt arra, hogy király legyen, de ha már így erőltették, beleegyezett. Kijárta az iskolát, megtanult mindent. Mikor már bajsza-szakállja is serkent, feleségül vette a király leányát.

Gondolta, most már itt az idő, hogy hazalátogasson a falujába. A feleségét otthon hagyta. Maga lóra ült, de azért a hintóba is befogatott, hadd lássa minden emberfia, hogy királyfélével van dolga.

Egy reggel érkezett szülőfaluja határához. Alig nézett körül, mindjárt meglátta az idősebbik bátyját. A marhacsordát hajtotta a legelőre. Mialatt kérdezgette, hogy s mint megy a sora, arra jött a kisebbik bátyja. Az meg kondás volt. Ő megismerte őket nyomban, de amazok nem sejtették, hogy személyében az elveszett kisöccsüket tisztelhetik.

Két bátyjától megtudta, hogy jó egészségben él az apja is. Elment, hogy szót váltson vele. Az apja a küszöbön ült, és söprűt kötött éppen. Köszönt az apjának, amaz elfogadta, de ő sem ismerte meg a fiát. Beszélgettek erről-arról, aztán a fiú megkérdezte az apját, hogy hány gyermeke van.

- Kettő - felelt az öregember -, a harmadik még kiskorában elveszett.

- Ugyan bizony miként veszett el? - tudakolta a király.

- Ne is kérdezze, felséges uram - mondta. - Hiába járatam iskolába, a legkisebb fiam nem akart tanulni. Addig-addig, hogy mérgemben kivittem télidőtt a havasba, s azóta nem hallottam hírt felőle. Meg is vert az Isten kegyetlenségemért. Első gazda voltam a faluban. Hatökrös gazda. Ma meg, láthatja az úr, söprűkötésből élek napról napra.

Most már a király megmondta, hogy ő nem más, hanem a havasokban elveszett gyerek. Elfakadt sírva az öregember, de el a fia is. Mikor elegendő könnyet ontottak, így szólt a király:

- Hibáztunk mind a ketten. Apámuram, hogy a havasban hagyott, én meg azt hittem, hogy kit az Isten különös talentummal áld meg, annak nem kell mesturamtól tanulnia. De aztán megjött az eszem, megtanultam írni-olvasni, s mindjárt király lett belőlem. Apámuramra én soha nem haragudtam, s ezután sem fogok haragudni. Hogy ezt megbizonyítsam, adok egy véka aranyat, hogy vénségére ne kössön söprút. Hányja is el mind, csak kettőt hagyjon meg a maga számára.

A véka aranyat mindjárt odaborította a ganédomb mellé, azzal már búcsúzott volna is. De az öregember azt mondta:

- Felséges fiam, elfogadom az aranyat, de csak akkor, ha viszel a feleségednek egypár söprút. Jó seprűk ezek, örülni fog az asszony.

Két söprút a nyereg mellé tűzött a király, s kilovagolt a legelőre. Ott aztán a csordás bátyjának meg a kondásnak is adott egy-egy véka aranyat.

Aztán visszalovagolt az országba, s boldogan uralkodik azóta is, hacsak meg nem halt.

A lóvátett sárkány

Volt egyszer egy szegény ember. Úgy hívták, hogy Tóbiás. Olyan szegény volt, hogy már szegényebb nem lehetett, mégis minden évben szegényebb lett. Szegényebb pedig azért lett évről évre, mert minden évben született egy gyereke. Mikor már több gyereke volt, ahány lyuk van a rostán, Tóbiás elindult világgá, hogy munkát keressen, a munkáért pénzt kapjon, a pénzen meg kenyeret vegyen töméredek gyerekének.

Ment, ment, mendegélt, s elért egy széles legelőre. Azon a széles legelőn egy kunyhó állt. Tóbiás belépett a kunyhóba, hát ott lelte a juhászt. Éppen sajtot készített.

- Munkát keresnék, nagyságos juhász úr - szólalt meg Tóbiás.

Mire a juhász azt felelte, hogy ami munka van, azt ő elvégzi, de egy darab sajtot jó szívvel ad. Tóbiás elfogadta a sajtot. A juhász meg sürgette, hogy siessen, mert a legelő a hétfejű sárkányé, s ha a sárkány itt találja, megeszi sajtotul vagy anélkül.

De bizony a juhász elkésett a sürgetéssel, mert alig lépett ki a kunyhóból Tóbiás, megjött a sárkány, elébe állott Tóbiásnak, és szórta a lángot mind a hét szájából.

Megijedt Tóbiás, de azt is látta, hogy ijedséggel nem sokra megy. Úgy tett hát, mintha nem félne. Meg sem várta, hogy a sárkány mit mond, hanem rátámadt nagy merészen:

- No, te koszos sárkány, te mit keresel itt?

- Hogy én mit keresek itt? - kérdezte a sárkány. - Ez az én legelőm, ha nem tudnád. Az meg az én kunyhóm, s a kunyhóban a juhász az én juhászm.

- Mérkőzzünk meg - mondta Tóbiás. - Amelyikünk erősebb, azé lesz a legelő, a kunyhó meg a juhász. De jól vigyázz, rongyos sárkánya, mert én rettentő erős vagyok ám.

- Jó - hagyta rá a sárkány -, legyen, ahogy mondtad. De hogy mérkőzzünk?

Körülnézett Tóbiás, s a szeme megakadt egy sziklán.

- Hadd lám - mondta -, mit tudsz kifacsarni abból a sziklából.

A sárkány egy árva szót sem szólt, csak lehasított egy darabot a sziklából. Aztán a darab sziklát a két tenyere közé fogta, ahogy a hólabdát formálják. Mikor ez megvolt, szorítani kezdte. Nem sokáig kellett szorítani, liszté porladt a kemény szikla a markában.

- Szép, szép - hagyta rá Tóbiás -, de én ennél többet tudok. Én savót préselek a sziklából.

Vett ő is egy darab sziklát, hozzávette a sajtot, amit a juhásztól kapott, aztán a kettőt összeszorította. A sárkány odament, s megkóstolta, mi csepeg. Csakugyan savó volt az.

- No - mondta a sárkány -, ha te ilyen erős vagy, legyünk jó barátok.

- Nem bánom - egyezett bele Tóbiás -, de csak akkor, ha úgy tekintesz, mint bátyádat.

Beleegyezett a sárkány, s mindjárt elindultak barátságban a legelőn. Addig mentek, míg egy cseresznyefához nem értek. Roskadozott a fa, annyi gyümölcs termett rajta.

- Együnk! - mondta a sárkány.

Enni ennék örömet - gondolta Tóbiás -, de soha nem tudnék arra a fára fölmászni. De aztán eszébe jutott, hogy mit kell tenni. Mindjárt mondta is.

- Megfogod a fa tetejét, lehúzod, s tartod, amíg én becseresznyézek. Mikor én már jóllaktam, akkor jössz sorra te. Elvégre a bátyád vagyok.

Úgy lett, ahogy mondta, a sárkány lehúzta a cseresznyefa koronáját, és Tóbiás addig evett, míg a hasa dobbá nem kerekedett.

- No - mondta a sárkány -, eddig én fogtam neked, most fogd te énnekem.

Fogni még tudta Tóbiás, de tartani már nem. Mert alighogy megfogta a cseresznyefát, a fa kiegyenesedett. Tóbiás pedig, ha eddig nem tudott, most megtanult repülni. Mikor már eleget repült, lehuppant egy bokor tövére, egyenest egy nyúlra, amelyik ott hűsölt. Megijedtek mind a ketten. A nyúl futott volna, de nem futhatott, mert Tóbiás ijedtében megfogta.

A hétfejű sárkány meg csodálkozott, egyre csodálkozott, nem értette, mi lelte Tóbiást.

- Engem az lelt - felelte Tóbiás -, hogy megláttam ezt a nyulat a bokorban, átszökkentem hát a cseresznyefán, hogy el ne szalasszam. De meg is fogtam, ide nézz!

A nyúlfogás úgy megtetszett a sárkánynak, hogy Tóbiást meghívta a falujába.

Estére megérkeztek a sárkányfaluban a sárkánytanyára. A sárkányok éppen vacsoráztak. Négyen ültek az asztalnál, az apa, az anya meg a két sárkánytestvér, mindegyik előtt hét-hét tányér. Mert hétfejű sárkányok voltak mind. Mindegyik tányérban birkatokány. A négy sárkány olyan iszonyú jó étvággal csámcsogott, mintha égháború készülődne.

Mikor beléptek, fölnézett a négy sárkány. Egyszerre huszonnyolc pár szem szegeződött Tóbiásra. Egy darabig csak nézték a jövevényt, aztán a sárkányapa megtudakolta:

- Ezt az embermiszliket mi végre hoztad ide?

- Tisztelettel beszélj az én barátomról, apám - mondta a sárkány -, mert amilyen hitvány, olyan rettentő az ereje, s ha megharagszik, mindnyájunkat felfal mérgében.

- Ha barátod, szívesen látjuk - felelte a sárkányapa, s mindjárt meg is mutatta Tóbiásnak, hova üljön. A sárkányasszony tányért rakott elébe, Tóbiás pedig hozzálátott a birkatokányhoz. Egy feje volt szegénynek, nem hét, mint a sárkányoknak, de olyan éhes volt, hogy egy fejjel is többet evett, mint amazok héttel-héttel.

Nem is művelt egyebet a sárkányoknál, mint evett meg aludt. Mikor reggel fölébredt, egy kicsikét megmosdott, aztán leült reggelizni, szép lassan reggelizett - reggelizett, míg meg nem szólalt a déli harangszó. Akkor már föl sem kelt az asztaltól, úgyis hozták az ebédet. Nem sietett az ebéddel sem, hanem addig-addig eszegetett, míg leszállott az este, megszólalt a harang, s tálalták a vacsorát. Vacsorázni csak addig vacsorázott, míg elálmosodott. Mikor elálmosodott, el is aludt, s amikor aludt, egy falatot sem evett. De csak addig aludt, amíg föl nem ébredt. Mert mihelyt fölébredt, tüstént előlről kezdte az evést.

A sárkányoknál az a szokás járta, hogy egyik nap egyik, másik nap másik hozta a vizet a kútról. A vízfordáshoz tömlőt használtak, tizenkét bivaly bőréből varrott, óriási tömlőt. Egy darabig udvariaskodtak a sárkányok a vendéggel, de hogy telt-múlt az idő, a sárkányanya egyszer csak így szólt Tóbiáshoz:

- Ma te vagy a soros, eredj vízért.

Tóbiás odasompolygott a tömlőhöz, de úgy megijedt tőle, hozzányúlani sem mert. Hiszen megmozdítani sem bírta volna. Töprekedett, mit tegyen, hogy tegye, hogy szégyenben ne maradjon. Rászólt hát a sárkányra:

- Gyere, mutasd meg, hol a kút, hadd hozzak vizet.

Mire a sárkány így válaszolt:

- Vesd a válladra a tömlőt, megmutatom.

- Vetném, vetném - ravaszkodott Tóbiás -, de ha a vállamra vetem a tömlőt, nem látom az utat, és soha nem találok haza a kút mellől.

A sárkány fogta a tömlőt, s elvezette Tóbiást a kúthoz. Szép, nagy kút volt, hét falu sárkánya hordta belőle a vizet.

Hogy odaértek a kúthoz, Tóbiás fogott egy ásót, s kezdte körülárkolni a kutat. A sárkány nézte, nézte egy darabig, aztán megkérdezte:

- Hát te mit akarsz?

- Hazaviszem az egész kutat - felelte Tóbiás -, legalább nem kell napról napra fáradoznunk a vízfordással.

Elkezdett a sárkány jajgatni, sivákolni, hogy ne bántsa a kutat Tóbiás, hét falu sárkánya hordja onnan a vizet, s ha Tóbiás elviszi, kitör a rettentő háborúság.

Tóbiás úgy tett, mintha habozna, aztán félredobta az ásót, s rászólt a sárkányra.

- Hát ha nem akarod, hogy a kutat hazavigyem, hozz vizet te helyettem.

- Szívesen - felelt a sárkány, a tömlőt megtöltötte, vállára vetette. Mikor már a vállán volt a tömlő, megszólalt Tóbiás:

- Várj csak, sárkány koma - azzal fölugrott a tömlő tetejébe. A sárkány meg hazavitte a teli tömlőt, a tömlőn Tóbiást.

Másnap a sárkányanya az erdőbe küldte őket fáért.

A sárkány ősi sárkányszokás szerint hozzálátott, és egyik fát a másik után tépte ki tövestül. Tóbiás meg töprengett, töprengett, mit süssön ki, hogy szégyenbe' ne maradjon.

Nem sokáig töprengedett, mert eszébe jutott, mit kell tenni. Hozott volt magával kötelet, hogy megkösse a fát, amit majd hazavisz. No, hát ezzel a kötéllel kezdte körülkeríteni az erdőt. Meglátta a sárkány, megkérdezte:

- Hát te mit akarsz?

- Hazaviszem az egész erdőt - felelt Tóbiás -, legalább nem kell napról napra fáradoznunk a fahordással.

- Jaj, jaj, jaj - sivalkodott a sárkány -, eszedbe ne jusson megtenni! Hét falu sárkánya jár ide fáért, ha az erdőt hazaviszed, kitör a rettentő háborúság.

Tóbiás úgy tett, mintha habozna, aztán félrehajította a kötelet, s így szólt a sárkányhoz:

- Hát ha nem akarod, hogy az erdőt hazavigyem, hozz fát én helyettem is.

- Szívesen - felelt a sárkány, de most már nagyon mérges volt. Miközben hol egy bükköt, hol egy tölgyet tépett ki gyökerestül a földből, egyre azon tanakodott magában, miként végezhetne Tóbiással. Addig-addig tanakodott magában, hogy beesteledett.

Gondolták, nem mennek haza, hanem ott éjszakáznak az erdőben. Tüzet raktak a tóparton, s lefeküdtek a tűz mellé aludni. A sárkánynak bundája volt, magára terítette, Tóbiásnak szőre volt, ő meg azt terítette magára.

Mikor Tóbiás elaludt, a sárkány lehúzta róla a szűrt, s bedobta a tóba. Úgy számított, hogyha Tóbiás megfázik éjjel, a teste meggémberedik, akkor könnyebben elbánik vele.

Aludt, aludt Tóbiás, amíg a fázás föl nem ébresztette. Ahogy a szemét kinyitja, látja ám, hogy a szűr úszik a tóban. Mindjárt megértette a sárkány számítását. Nem szólt egy szót sem, hanem vette a sárkány bundáját, és rádobta a parázsra. Azzal visszafeküdt a helyére, s aludt reggelig.

Reggel így szólt a sárkányhoz:

- Mit vétett neked a szűröm, hogy a tóba dobtad?

Azzal Tóbiás fogta a botját, és rácsapott a bundára. A bunda elhamvadt éjjel a parázon, s most egyszerre hamuvá lett.

- Így jársz magad is, ha ki nem hozod a szűröm a vízből - mondta Tóbiás, s a fogát is megcsikorgatta, hadd ijedjen meg az a beste sárkány. Ugrott is a sárkány, mintha nem is sárkány, hanem kiskutya volna, s kihozta a szűrt a tóból.

Aztán a sárkány összekötözte a fát, Tóbiás ráült a facsomóra, a sárkány a vállára vetette, s hazavitte a fát Tóbiással együtt.

Délre értek haza. A sárkányanya már várta őket a kapuban. Elfogta a méreg szörnyű módon, mikor látta, hogy a fia a hátán cipeli Tóbiást. Szólt neki, hogy beszélni akar vele. Ezt mondta neki:

- Eltakarítsd innen a barátodat, különben le is út, fel is út, nem tűrlek meg a háznál. Hát micsoda sárkány vagy te, hogy így szolgálsz egy nyomorult embermiszliket? Egy hónapja itt él a nyakunkon, s még két szalmaszálat sem tett keresztbe.

Vakarta a sárkány a fejét, vakarta, hogy most mitévő legyen. Az anyjával nem szállhatott szembe, akármennyire félt Tóbiástól. Végül mégis úgy határozott, hogy megverekszik Tóbiással, lesz, ami lesz.

- No - mondta neki -, gyere, verekedjünk meg.

- Nem bánom - hagyta rá Tóbiás -, de mit adsz, ha én győzök?

- Egy véka aranyat - ígérte a sárkány -, ha meg én győzök, akkor fogod magad és hazamégy.

Most meg Tóbiás kezdte vakarni a fejét. Vakarta, vakarta, hogy mitévő legyen. Végre kisütötte, mit kell tennie. Így szólt a sárkányhoz:

- Legyen, ahogy akarod. De van egy kikötésem. Te mondod meg, hogy mivel verekszünk, én mondom meg, hogy hol verekszünk.

- Jó - hagyta rá a sárkány -, verekedjünk bottal.

- No, ha bottal verekszünk - mondta Tóbiás -, akkor menjünk, s ki-ki válasszon botot magának. Ha választottunk, megmondom, hol verekedjünk.

A sárkány kirántott egy szálfát az árok mellől, letördelte az ágait, s bejelentette, hogy ő azzal verekszik. Tóbiás egy fejszenyelet választott.

- Hol verekszünk? - kérdezte a sárkány vérszomjasan.

- A disznóólban - mondta Tóbiás.

Már mentek is be a disznóólba. Elöl a sárkány, mögötte Tóbiás. A szűk disznóólban a sárkány a hét fejével, a két szárnyával moccanni sem bírt, nemhogy verekedni tudott volna. Tóbiás a fejszenyéllal kedvére elcsépelte.

Mikor a sárkánynak mind a hét feje zúgott már, jajgatni kezdett, hogy hagyják abba, megfizeti a véka aranyat, mert Tóbiás győzött.

Aztán töprenkedni kezdett, hogy tegye ki Tóbiás szűrét. Addig-addig, hogy egyszerre csak így szólt:

- Tüsszentsünk versenyt, bátya. Ha te tüsszentesz nagyobb, egy véka aranyat kapsz, ha én tüsszentek nagyobb, szeded a sátorfádat, s hazamégy.
- Nem bánom - mondta Tóbiás.

Azzal bement a házba, a sárkány teleszívta magát levegővel, s akkorát tüsszentett, hogy Tóbiás kis híján a mennyezethez ragadt, úgy odacsapta a szél. Mikor megint lábra állt, megindult a szobában körbe a fal mentén, ide is nyomott valami rongyot, amoda is nyomott valami rongyot.

A sárkány nézte, nézte, aztán megtudakolta:

- Ugyan bizony mit csinálsz?
 - Én csak azt, hogy minden lyukat bedugaszolok - felelt Tóbiás.
 - Aztán miért dugaszolod be a lyukakat?
 - Hát hogy a tüsszentést ki ne eresszék, mert ha kieresztik, nem megy szét a ház a tüsszentéstől. S ha a ház nem megy szét, miből tudod meg, hogy én tüsszentettem nagyobb?
- Térdre borult a sárkány Tóbiás előtt, úgy könyörgött, hogy ne tüsszentse el a fedelet a fejük felől, szegény sárkányok felől.

- Ha nem akarsz, nem tüsszentek - mondta Tóbiás -, de akkor ide a véka arannyal!

A sárkány lemérte a második véka aranyat is, aztán így szólt Tóbiáshoz:

- Verekezésben, tüsszentésben te vagy az erősebb. De hadd lám, ki erősebb a kiáltásban. Ha te kiáltasz nagyobb, kapsz egy véka aranyat, ha én kiáltok nagyobb, eltakarodsz a házunktól.
- Kiálthatunk - egyezett bele Tóbiás -, de előbb menjünk a kovácshoz.
- Menjünk, menjünk, de mi végből? - kérdezte a sárkány.
- Hát csak azért, hogy körülbroncsozza a fejedet. Mert ha körül nem abroncsozza ügyesen, úgy szétreped a fejed az én kiáltásomtól, mint a földhöz csapott tojás.

Féltette a fejét a sárkány, féltette mind a hetet, lemérte hát a harmadik véka aranyat is. Aztán így szólt:

- Verekezésben, tüsszentésben, kiáltásban te vagy az erősebb. De hadd lám, ki erősebb a csattintásban. Ha te csattintasz nagyobbakat, kapsz egy véka aranyat, ha én csattintok nagyobbakat, elhordod innen az irhád.
- Megpróbálhatjuk - mondta Tóbiás.

A sárkány vette az ostort, s akkorát csattintott, hogy Tóbiás azt hitte, lecsapott a villám.

- Add csak ide azt az ostort - mondta aztán Tóbiás -, most én csattintok. De a szemed hunyd be, ki ne ugorjon valamiképpen. Nem venném a lelkemre.

Behunyta a szemét a sárkány engedelmesen. Tóbiás pedig megsuhogtatta az ostort, s olyat húzott a sárkányra, hogy az ostornak is fájt. Azt hitte a jámbor sárkány, hogy a csattintás csípte meg olyan cudarul, elismerte hát, hogy vereséget szenvedett.

- Most már tudom, hogy mindenképpen erősebb vagy nálam.

- Előbb is tudhattad volna - felelt Tóbiás. - De látom, terhetekre vagyok, vedd a hátadra a négy véka aranyat, én a tetejébe ülök, vigyél haza békességben.

Örült a sárkány, hogy végre megszabadul Tóbiástól, hátára kapta a zsákot a négy véka arannyal, Tóbiás a nyakába ült, azzal a sárkány ügetni kezdett Tóbiás faluja felé. Ahogy ügettek, Tóbiás egyre biztatta a sárkányt, így biztatta:

- Gyí, lovam, gyí!

Hét erdőn haladtak által, hét falun haladtak által hazafelé menet. Hét erdő népe, hét falu népe látta, hogy Tóbiás sárkányháton lovagol. Hét erdő népe, hét falu népe suttogetta:

- Nézzétek csak, ott üget a lóvátett sárkány.

Hangosan mondani nem merték, mert volt, aki a sárkánytól félt, volt, aki Tóbiástól félt. Megmaradtak hát a suttogetásnál.

A sárkány hazavitte Tóbiást a falujába. A kapu előtt kezet ráztak, s elbúcsúztak barátságosan. A sárkány még sírt is egy kicsit, mert érzékeny lelkű volt.

Hazafelé menet a sárkány elgondolkozott. Arra gondolt, hogy soha olyan kellemesen nem telt az ideje, mint Tóbiással. Előre félt tőle, hogy odahaza, a nagy sárkányházban mennyire fog unatkozni.

Ahogy így füstölgött magában, egyszer csak kacagást hall a bokorból. Odanéz a sárkány a bokorba. Hát látja, hogy egy róka kacag ott, csurom könny a szeme, még a farka is lobog, olyan jól mulat. Gondolta a sárkány, megkérdi, min mulat, hadd mulasson ő is, ráfér, amilyen bús.

- Ugyan bizony min kacagsz? - kérdezte a rókát.

- Rajtad kacagok, sárkány koma. Ki máson kacaghatnék?

- Rajtam? - ámuldozott a sárkány. - Miért kacagsz rajtam?

- Csak azért - felelt a róka -, mert te vagy az első lóvátett sárkány, akit életemben láttam.

- Már hogy tettek volna lóvá engem - méltatlankodott a sárkány -, sárkány vagyok én, mégpedig a javából.

Mire a róka elmondta, hogy Tóbiás tette lóvá a sárkányt. Mégpedig azzal, hogy kicsalt tőle négy véka aranyat, pedig senki-semmi ember, aki nemhogy egy sárkánnyal szembe merne szállni, de még az ugató kutya is fél. De ez még semmi, mert ráadásul a nyakába ült, s úgy hajtotta végig az országúton, mint a lovat.

Gondolta a sárkány, ha már oda a becsülete, legalább a négy véka aranyat szerezze vissza. Tanácsot kért a rókától, hogy mit csináljon.

- Gyere vissza - mondta a róka -, kilenc tyúkért meg egy kakasért visszaszerzem az aranyadat.

Mindjárt megindultak a falu felé. Amikor a kerítéshez értek, Tóbiás meglátta őket. Tudta, hogy most vagy eszébe jut valami nagyon okos, vagy többé semmi nem jut eszébe, mert a sárkány elpusztítja. Erre mindjárt eszébe jutott, ami kellett.

Rákiáltott a rókára:

- Hát nem kilenc sárkánybőrt ígértél? Most meg ezzel az eggyel akarod kiszúrni a szememet?

A sárkány erre úgy megijedt, hogy ijedtében agyoncsapta a rókát, s hazáig meg sem állt.

Tóbiás meg palotát épített a rengeteg aranyból. Ma is ott él kilencvenkilenc gyerekével. S a sárkányok úgy félnek tőle, mintha mindennap sárkányt reggelizne.

Hány lába van a lúdnak

Volt egyszer két vándorlegény. Az egyiket hívták Kancsalinak, a másikat Fancsalinak. Ez a két legény nagy útra indult télidőben, s egy pusztára tévedtek. Vándoroltak, vándoroltak, majd elvászott a lábuk, de emberre sehol sem leltek. A szemük pedig kopogott éhségükben.

Mikor már-már összerogytak, megláttak egy házat. Abban a házban éppen lakodalmat ültek. Szívesen fogadták őket, s adtak nekik egy sült ludat, hadd teljenek el kedvükre.

Mialatt Kancsali megköszönte a ludat, Fancsali leszakította a fél combját, gyorsan felfalta. Nem bírta már türtőztetni az éhségét.

Odakünt az országúton leültek az árok partjára, hogy a ludat megegyék. Kancsali elővette a bicskáját, hogy majd kétfelé osztja. Hát akkor észrevette, hogy a lúd egyik lába hiányzik.

- Hé, Fancsali koma, hova tetted a ludunk fél lábát? - kérdezte.

Mire Fancsali így válaszolt:

- Egylábú madár a lúd, mindenki tudja.

Azzal odamutatott a befagyott tóra. Állott ott vagy húsz lúd, egy lábon valamennyi.

- Oda nézz - mondta Fancsali koma -, azok is ludak, azoknak sincs több, mint egy lábuk.

- Valóban úgy látszik - hagyta rá Kancsali koma. - De gyere csak, nézzük meg közelebbről.

Fölállottak, s megindultak a ludak felé. Mikor a közelükbe értek, Kancsali koma hessentett egyet a karjával. Erre ahány lúd ott álldogált, mind leeresztette a másik lábát, s nagy gigázva eliramodott a jégen.

- A nagy gágogástól ereszthettek még egy lábat - mondta Fancsali koma.

- Mindjárt kipróbáljuk - felelt Kancsali.

- Ugyan bizony miként próbálhatnók ki?

- Úgy, koma - válaszolt Kancsali -, hogy te hozzálátsz gágogni. Ha kieresztesz egy harmadik lábat, megkapod a sült lúd felét. Ha nem, megeszem én az egészet.

Fancsali koma egy darabig gágogott, gágogott. De új lába csak nem nőtt. Aztán könyörgőre fogta a szót. Mikor megvallotta, hogy bizony ő ette meg a sült lúd hiányzó lábát, Kancsali koma megbocsátott neki, s odaadta a részét, hadd lakjék jól ő is.

A négyszáz éves obsitos

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még a hármass üveghegyen is túl, túl még azon is, ahol a bolhát sarkantyúba verik, volt egyszer egy obsitos katona. Messzi idegenben szolgált, ott kapta meg az obsitot. Nem kapott se többet, se kevesebbet, mint három rézkrajcárt.

Vállára vette a tarisznnyát, s ment, mendegélt hazafelé. A három krajcárra nagyon vigyázott, nehogy üres zsebbel érkezzen haza. Nem is vásárolt magának ennivalót, hanem gombát evett meg erdei bogyókat, s forrásvizet ivott hozzá.

A harmadik napon egy rengeteg szélére ért. Gondolta, leül, s megpihen. Hadd kapjon erőre, hiszen a rengetegben könnyűszerrel megtámadhatják a haramiák.

Mikor már eleget pihent, folytatta útját. Alig ment néhány lépést, hát egy vén koldus biceg vele szemben. Köszönt neki illendőképpen. A koldus is köszönt, aztán így szólt:

- Hét nap, hét éjjel nem ettem. Ha nem akarod, hogy itt haljak éhen, adj valamit ennem.

Az obsitos így felelt:

- Adnék én örömet, ha volna mit. Ennivalóm nekem sincsen, de a három rézkrajcáromból egyet jó szívvel neked adok.

A vén koldus megköszönte a rézkrajcárt, azzal eltűnt az erdőben.

Az obsitos kiforgatja a zsebeit, hadd lám, mi van bennük. De akárhogy is kutat, a három rézkrajcárból csak kettő maradt. Mire végére jutott a vizsgálódásnak, megint kibukkan a fák közül egy vén koldus. Még vénebb, még rongyosabb, mint az előbbi volt.

- Adj' isten, jó napot - mondta a koldus. - Adj valamit ennem, csak egy falassal, mert hét nap, hét éjjel nem volt étel a számban, s ha tovább éhezem, nem érem meg a holnapi napot.

Az obsitos így felelt:

- Adnék örömet, ha volna mit. De ennivalóm nekem sincsen, két rézkrajcáromból egyet azonban jó szívvel neked adok.

Megköszönte a vén koldus a rézkrajcárt, azzal eltűnt az erdőben.

Az obsitos meg úgy tett, mint az előbb. Kiforgatta a zsebeit, nézte, mi van bennük. De hiába nézte, nézte, a három rézkrajcárból már csak egy maradt. Mire végére jutott a vizsgálódásnak, megint előlép az erdőből egy vén koldus. Lehetett százéves is, s ami a testét fedte, azt már rongynak is szégyen lett volna nevezni.

- Isten hozott! - mondta a vén koldus. - A jó szerencse vetett utamba. Hét nap, hét éjjel nem ettem, nem ittam, s ha te nem adsz legalább egy falat kenyeret, itt lehelem ki a lelkem.

Az obsitos így felelt:

- Tartsa vissza kend még egy kicsit a lelkét. Ennivalóm nekem sincsen. De van még egy rézkrajcárom, azt kendnek adom. Vásároljon rajta kenyeret, s nem kell a lelkét kilehelnie.

Megköszönte a vén koldus a rézkrajcárt, s eltűnt az erdőben. Onnan azonban még utánakiáltott az obsitosnak:

- Jótett helyébe jót várj!

Az obsitos megint kiforgatta zsebeit, hadd lám, mi van bennük. De azokat bizony forgathatta, semmit sem talált.

- Ha nincs semmim, majd lesz valamim - mondta magában, s tovább folytatta útját.

Maga sem tudta, mióta ment, mendegélt. De egyszer csak csikarni kezdett a gyomra. No, ebből mindjárt kitalálta, hogy éhes. Ahogy ezt elgondolta, lát ám egy csárdát a fák között. A csárdában kenyeret sütöttek meg pecsenyét. Odáig hordta illatukat a szél.

No - gondolta az obsitos, itt megebédelek.

Így gondolta, mert éppen delet harangoztak. Azzal már be is ment a csárdába. Köszönt, leült az asztal mellé, s mondja a gazdának, hogy ebédelne.

A gazda mindjárt elsorolta, mi mindennel szolgálhat. Az obsitos szédelgett bele, amint hallotta, hogy ehét disznócsülköt tormával, kolbászt káposztával, rostélyost hagymával, nyáron sült pulykát, de még paprikás csirkét is.

- Csirkét hozzon kend - rendelt az obsitos -, hozzá kovászos uborkát.

- Hozok, amit akar, vitéz obsitos úr - felelt a gazda -, de előbb fizessen három rézkrajcárt, mert nálam annyi az ára az ebédnek.

Elszomorodott az obsitos, mert eszébe jutott, hogy volt három rézkrajcárja, de most egy sincs. Mit tehetett mást, azt mondta, otthon felejtette a pénzét, és szégyenszemre kikotródott a csárdából.

Odakint a csárda előtt átkozódni kezdett az obsitos. Odament hozzá egy ősz öregember, és megkérdezte:

- Ha meg nem sértem, vitéz úr, csak nem azt a három vén koldust átkozza, akinek egy-egy rézkrajcárt adott?

Megcsóválta fejét az obsitos, hogy ő amit tesz, soha meg nem bánja. Nem a három koldust átkozza hát, azok rászorultak a pénzre. Inkább az osztrák császárt átkozza, hogy olyan kevés pénzt adott neki, mikor hazaküldte.

Mire az ősz öregember így szólt:

- Szerencséd, hogy úgy beszélsz, ahogy beszéltél, mert az a három vén koldus én voltam. Utoljára azt mondtam neked, hogy jótett helyébe jót várj. Most eljöttem, hogy jószágodért fizessék. Gyere be velem a kocsmába, megebédelünk. Ebéd után aztán megmondod, mi a kívánságod. Három krajcárt adtál, hármat kívánhatsz.

- Én szívesen - felelt az obsitos.

Bementek a csárdába, helyet foglaltak. Jött a gazda, az ősz öregember fizetett neki hat krajcárt a két ebédért. A gazda zsebre vágta a pénzt, elsietett, s már jött is vissza a paprikás csirkével meg a kovászos uborkával.

Mialatt falatoztak, az obsitos szakadatlanul töprengett, hogy mit kérjen, mit kívánjon. Tudta jól, hogy még egy ilyen alkalom nem adódik az életben. Ha most elrontja, sohasem hozhatja helyre.

Hogy az ebédet befejezték, az obsitos előrántotta a pipát, s rágyújtott, hogy jobban gondolkozhék. Meg is szólalt mindjárt:

- Azt már tudom, hogy elsőül mit kívánjak.

- Hadd hallom, fiam.

- Olyan pipával ajándékozzon meg kend, amiből a dohány soha ki nem fogy, s amikor akarom, égjen, amikor akarom, ne égjen.

Az ősz öregember bólintott, hogy meglesz.

Az obsitos meg folytatta:

- Másodikul olyan zsákot kívánok, amelyiknek ha azt mondom, „fogd meg, zsákom, fogd meg” - hát megfogja, amit kell, s míg nem szólok, el sem ereszt.

Bólintott az ősz öregember, hogy meglesz az is.

- Harmadikul pedig - folytatta az obsitos - olyan kártyát adjon nekem kend, amelyikkel ha játszom, mindig én nyerek.

- A pipa megvan - szólalt meg az ősz öregember -, próbáld ki.

Az obsitos kivette a szájából a pipát, s azt mondta: „Ne égj!” Hát abban a szempillantásban a pipában elaludt a tűz. Mikor látta, hogy csakugyan nem ég, az obsitos ismét szájába vette a pipát, s azt mondta: „Égj!” Hát azon nyomban füstölni kezdett.

- Ezzel nincs baj - mondta az obsitos, és illedelmesen megköszönte az örökéző pipát.

Ekkor az ősz öregember odavarázsolt egy ringyes-rongyos zsákot.

- Próbáld ki! - biztatta az obsitost.

Az obsitos rámutatott az ősz öregemberre, s megparancsolta a zsáknak:

- Fogd meg, zsákom, fogd meg!

Meg is fogta a zsák az ősz öregembert, hogy csak úgy nyekkent bele.

- Hallod-e, te obsitos, hát így hálálod meg a jószágomat?! - kiáltott az ősz öregember a zsákból.

- Bocsásd el, zsákom! - parancsolta az obsitos. Mire a zsák engedelmeskedett.

Az ősz öregembernek nem volt zsebe, mégis belenyúlt. A zsebe, amelyik nem volt, üres volt. Mégis talált benne egy pakli kártyát. Ezt a pakli kártyát odaadta az obsitosnak.

- Kipróbáljuk - mondta az obsitos, és mindjárt osztott az ősz öregembernek. Huszonegyest játszottak. Az obsitos minden játszmat megnyert. Mikor már háromszáz forintot nyert, azt mondta az ősz öregembernek, hogy a kártya jó, mert csakugyan mindig ő nyer vele.

Az ősz öregember kezet rázott az obsitossal. De mielőtt útnak indult volna, megkérdezte:

- Látom, fiam, okos ember vagy. Ilyen okos obsitossal nem is találkoztam még. Mondd meg hát nekem, mi célból kérted a zsákot meg a mindig nyerő kártyát. Mert a magam eszéből nem bírok rájönni.

- Ha majd háromszáz év múlva találkozunk, akkor megtudja kend.

Így válaszolt az obsitos, azzal rágyújtott egy nótára, és útnak indult. Ment, mendegélt, nótázott, fütyörészett, és estig meg sem állt. Este sem állott volna meg, ha nem áll az út mentén egy hívogató kocsmá.

Belépett, köszönt illedelmesen, és vacsorát rendelt, mert a hosszú úttól megéhezett.

- Mit enne kend? - kérdezte a kocsmáros.

- Egy verőmalacot bőrében sülvé, meg három-négy kacsát hozzá, hogy jobban csússzon - felelt az obsitos.

A kocsmáros szaladt az ólba, levágott egy verőmalacot, hozzá négy kacsát, és megsütötte ügyesen. Az asztal egyik oldalára egy hordó savanyú káposztát állított, a másik oldalára egy hordó bort. Középuított állt a tál pecsenyével és hat kenyér, egymás tetejében.

Az obsitos megdörzsölte a kezét.

- Így szeretek én vacsorázni - mondta, s azzal falatozni kezdett.

Olyan szépen evett, hogy a kocsmáros szólt a feleségének meg a lányának, jöjjenek, nézzék meg. Nem mindennap láthatnak ilyen jó étvágyú obsitost.

Amikor belépett a kocsmárosné, az obsitos illendően köszönt, akkor is köszönt, mikor a lányuk belépett. De nemcsak köszönt, hanem kis híján a torkán akadt a falat. Világot járt obsitos volt, rengeteg országban megfordult, de ilyen szép lányt még soha nem látott. De nemcsak az obsitosnak tetszett meg a lány, hanem a lánynak is megtetszett az obsitos.

Miután a vacsorát elköltötte, az obsitos mindjárt megkérte a lány kezét a kocsmárostól. Még be sem fejezte a mondókáját, a kocsmárosné meg a lánya hangos jajveszékélésben tört ki, a kocsmáros pedig csendesen könnyezett.

- Ejnye, hát ekkora baj, ha én kötöm be a lányuk fejét? - kérdezte az obsitos.

- Nem az a baj - felelt a kocsmáros -, hanem az a baj, hogy ide minden este egy század ördög jár. Itt dorbézolnak, itt kártyáznak, mi szolgáljuk ki őket. Soha nem egyeznének azok bele, hogy a lányom a kend felesége legyen.

- No, ha így állunk - mondta az obsitos -, ma este én fogadom az ördögöket. Majd meglátjuk, ők visznek-e engem a pokolba, vagy én küldöm őket oda.

Hiába kérlelte a kocsmáros, az obsitos nem tágitott. Beült az ördögök szobájába, az asztal mellé. Maga mellé tette a zsákot, a zsebéből elővette a kártyát, s játszani kezdett. Közben meg pipázott az örökéző pipából.

Így telt az idő éjfélig. Éjfélkor kaparászás hallatszott a kürtő felől. Mindjárt tudta, hogy megérkeztek az ördögök. No, ha megérkeztek, itt vannak, gondolta, és tovább kártyázott. Mindig ő nyert. Félig, mert öröknyerő kártyája volt. Félig meg azért, hogy egyedül játszott.

Az ördögök nem szóltak egy szót sem, csak körülállták, s nézték, ahogy játszik. Aztán az egyik ördög megbátorodott, s megkérdezte, mit csinál.

- Láthatja, kártyázom! - felelt az obsitos.

Mondták az ördögök, hogy ők is kártyáznának.

- Tessék - felelt az obsitos, és mindjárt osztott. Az első játszmat megnyerte, aztán a másodikat, a harmadikat. Minden játszmat megnyert. Hajnalra annyi pénzt nyert össze, hogy már alig maradt hely a szobában. Kötésig aranyban kártyáztak, az obsitos is, az ördögök is.

Mikor az ördögök kifogytak a pénzükből, elhatározták, hogy az obsitost megölik. De még meg sem moccantak, az obsitos rászólt a zsákra:

- Fogd meg, zsákom, fogd meg!

A zsák annyit nyelt, ahány ördög volt a szobában. Nem telt el több idő, mint egy szempillantás, valamennyi ördög a zsákban ficáinkolt. Az obsitos bekötötte a zsákot, a vállára vetette, s meg sem állott, míg a falu kovácsához nem ért.

A kovácsnál a zsákot rá tették az üllőre. A kovács a kezébe nyomott az obsitosnak egy hatalmas kalapácsot, a másikat ő vette kézbe, aztán hozzáláttak, és ütötték a zsákot, ahogy

csak bírták. Hét nap, hét éjjel ütötték. A nyolcadik nap reggelén látják ám, hogy a zsák olyan lapos, mint a palacsinta. Akkor megszólalt az obsitos:

- Bocsásd el, zsákom.

Kinyílt a zsák engedelmesen, de csak por hullott ki belőle. A kovács meg az obsitos porrá verte az ördögöket. Azóta nincsen ördög a világon.

Miután ilyen szerencsésen elintézte az ördögöket, az obsitos visszament a kocsmába. Azóta a kocsmáros kitakarította a kocsmát, az ördögök aranyát gondosan elásta, hogy legyen a szűkös időkre.

- No - kérdezte az obsitos -, mikor lesz az esküvő?

- Akár most mindjárt, édes fiam - válaszolt a kocsmáros.

Úgy is lett, az esküvőt megtartották. Volt pénzüik, nem takarékoskodtak. Három falu népét hívták meg vendégül. Az obsitos pedig boldogan élt a feleségével, amíg meg nem öregedett.

Mikor elérte a nyolcvanadik évet, ágynak esett. Ahogy fekszik az ágyban, látja ám, hogy az ablakon belép a halál.

- Fogd meg zsákom, fogd meg! - biztatta a zsákot.

A zsák meg is fogta a halált. Az obsitos felkelt az ágyból, bekötötte a zsák száját, hogy a halál el ne iszkolhasson.

Mit tehetett a nyomorult halál. Forgolódott, forgolódott. De aztán látta, hogy abból a zsákból a maga erejéből ugyan ki nem szabadul. Rimánkodásra fogta hát a dolgot. Addig-addig rimánkodott, hogy az obsitos megsajnálta.

- Nem bánom, kieresztelek a zsákból, de ide négyszáz évig be ne tedd a lábad.

A halál esküdözött, hogy úgy lesz. Nem jön az obsitoshoz négyszáz esztendeig. Ebből még csak kétszáz év telt el. Az obsitos ma is él a Török utca hét szám alatt. Aki nem hiszi, nézze meg.

A légy meg a bolha

Egyszer a légy meg a bolha elindult világot próbálni. Mentek, mendégéltek egy darabig, aztán a bolha megkérdezte:

- Hallod-e, pajtás, mitől dülledt akkorára a szemed?

Azt mondta a légy:

- Nekem attól, bolha pajtás, hogy mikor tehetem, az emberek feje búbján sétálgatok. Egyet lépek, egyet csípek, egyet lépek, egyet csípek. Addig-addig, míg az ember megdühödik, s fölemeli a kezét, hogy agyoncsapjon. Csak hát én elröpülök, ő meg magát veri fejbe. Ezen aztán olyan jó mulatok, hogy a szemem majd kiugrik a helyéből.

A bolha jóízűt kacagott a magyarázaton.

Egy darabig szótlanul lépegettek. Aztán megkérdezte a légy:

- Hát neked, bolha pajtás, mitől olyan görbe a hátad?

Azt mondta erre a bolha:

- Attól, légy pajtás, hogy én nem felülről csípem az embereket, mint te, hanem alulról. S ez bizony nehéz mesterség, mert ahányat csípek, annyiszor kell fölemelnem az embert. Egyet csípek, egyet emelek, egyet csípek, egyet emelek. No hát, ettől a sok emeléstől görbedt meg a hátam.

Ezen a légy akkorát kacagott, hogy a szeme még jobban kidülledt.

Bamba Bálint

Volt egyszer két öreg koldus. A két öreg koldusnak volt egy iszonyú erős, hatalmas fia. Úgy hívták a fiút, hogy Bamba Bálint. Felerészt azért hívták így, mert a neve Bálint volt, felerészt azért, mert bamba volt. Ha se Bálint, se bamba nem lett volna, Bamba Bálintnak sem nevezték volna.

A két öreg úgy gondolta, eleget koldultak ők, a fiuk ne kolduljon. Mikor megnőtt, megerősödött, elküldték a kovácshoz, tanulja meg a kovácsmesterséget. De Bálint nem akart tanulni. A kovács hazaküldte.

Összetanakodott a két öreg, aztán elküldték a vargához, tanuljon vargamesterséget. De Bálintnak a vargamesterség sem tetszett. A varga is hazaküldte.

Megint tanakodott a két öreg, aztán elküldték a bognárhoz, tanuljon bognármesterséget. Hiába küldték, a bognármesterséget sem akarta megtanulni.

Most már tízannyit tanakodott a két öreg, hogy mitévők legyenek a fiukkal. Végül is beszólították a szobába, s azt mondták neki, ha mesterséget nem akar tanulni, jöjjön, kolduljon velük.

Csakhogya Bálintnak a kolduláshoz sem volt kedve.

Elfogyott a két öreg türelme:

- Ha sem dolgozni, sem koldulni nem akarsz, akkor eredj világgá, próbálj szerencsét.
- Magam is erre gondoltam - felelt Bamba Bálint; máris föltarisznyázott, elbúcsúzott apjától, anyjától, s nekivágott az országútnak.

Olyan gyorsan ment, mintha félne, hogy elkésik. Nem nézett se jobbra, se balra, mintha tudná, hogy hova megy. Holott nem tudta, hova megy, tehát nem is késhetett el. Ha nem lett volna Bamba Bálint, nem így tett volna. S ha nem így tett volna, nem is lett volna Bamba Bálint.

Mire a nap delelőre ért, Bálint megéhezett. Körülnézett, s megakadt a szeme egy emberen. Odament hozzá, rászólt:

- Hallja, kend, munkát adjon!

Megijedt az ember, majd szörnyethalt ijedtében. Gondolta, nem lenne okos dolog ilyen erős legénnyel ellenkezni. Azt felelte hát:

- Adok munkát, hogyne adnék.
- Előbb ebédet adjon kend, aztán ide azzal a munkával, hadd egyem meg! - mondta Bamba Bálint.

Az ember megkínálta ebédrel Bálintot, aztán rámutatott az istálló fedelére, hogy foltozza meg. Nem kérte magát Bálint, felszökkent az istálló tetejére, s megfoltozta, ahogy kellett. Munkája fejében kapott egy marék búzát, betette a zsákba. Azzal megint nekivágott az útnak.

Olyan gyorsan ment, mintha félne, hogy elkésik. Nem nézett se jobbra, se balra, mintha tudná, hogy hova megy. Holott nem tudta, hova megy, tehát nem is késhetett el. Ha nem lett volna Bamba Bálint, nem így tett volna. S ha nem így tett volna, nem is lett volna Bamba Bálint.

Csak akkor nézett körül nagy hirtelen, amikor leszállt az este. Körülnézett, hol térhetne nyugovóra. Meglátott egy házat, azon nyomban bezörgetett:

- Ki az? - kérdezték az ajtó mögül.
- Én vagyok az, Bamba Bálint.
- No, ha te vagy, mit akarsz?
- Éjszakai szállást - felelt Bamba Bálint.

Beengedték, megkínálták vacsorával, ágyat bontottak neki. Mielőtt ágyba feküdt volna, Bálint megkérdezte, hogy hova teheti a zsákot a búzával. Mondták, tegye a kakasülőre. Odatette, lefeküdt, elaludt, hajnalban fölkel, megmosakodott, felöltözött. Keresi a zsákot a búzával. A zsák megvan, a búza hiányzik.

Bamba Bálint kérdőre fogta a gazdát:

- Hol a búzám?
- Megette a kakas - felelte a gazda.
- Annyi baj legyen - mondta Bálint -, akkor viszem a kakast.

Hiába tiltakozott a gazda, a kakast nyakon fogta, benyomta a zsákba, a zsákot a vállára vetette, s folytatta útját.

Estélig meg sem állt. Akkor körülnézett, meglátott egy házat, bezörgetett nagy lármásan.

- Ki az? - kérdezték az ajtó mögül.
- Én vagyok az, Bamba Bálint.
- No, ha te vagy, mit akarsz?
- Éjszakai szállást - felelt Bamba Bálint.

Beengedték, megkínálták vacsorával, ágyat bontottak neki. Mielőtt ágyba feküdt volna, Bálint megkérdezte, hogy a kakasa hol aludhat. Mondták, zárja be a disznóólba. Bálint kivette a zsákból, s betette a disznóólba. Aztán lefeküdt, elaludt, hajnalban fölkel, megmosakodott, felöltözött. Keresi a kakast. Nincs sehol. Csak a tolla volt meg a disznóól földjén.

Bamba Bálint kérdőre fogta a gazdát:

- Hol a kakasom?
- Megette a disznó - felelte a gazda.
- Annyi baj legyen - felelt Bálint -, akkor viszem a disznót.

Tiltakozott a gazda, tiltakozott a felesége, még az anyós is tiltakozott. De hiába tiltakoztak, Bálint azt mondta, vagy a kakas, vagy a disznó. Kakas nem volt, fogta a disznót, benyomta a zsákba, a zsákot a vállára vetette, s folytatta útját.

Estélig meg sem állt. Akkor körülnézett, meglátott egy házat, bezörgetett az ajtón.

- Ki az? - kérdezték az ajtó mögül.
- Én vagyok az, Bamba Bálint.
- No, ha te vagy, mit akarsz?
- Éjszakai szállást - felelt Bamba Bálint.

Beengedték, megkínálták vacsorával, ágyat bontottak neki. Mielőtt ágyba feküdt volna, Bálint megkérdezte, hogy a disznaja hol aludhat. Mondták, hogy kösse be az istállóba, az ökrök mellé. Bálint kivette a disznót a zsákból, s bekötötte az istállóba. Aztán lefeküdt, elaludt,

hajnalban fölkel, megmosakodott, felöltözött. Megy az istállóba, keresi a disznót. Az istálló földjén feküdt a nyomorult pára. Nem volt már benne élet.

Bamba Bálint kérdőre vonta a gazdát:

- Hol a disznóm?

- Széttaposta az ökör - felelte a gazda.

- Annyi baj legyen - mondta Bálint -, akkor viszem az ökröt.

Tiltakozott a gazda, tiltakozott a felesége, tiltakozott hét gyereke, még a szomszédokat is áthívták tiltakozni. De hiába tiltakoztak, Bálint azt mondta, vagy a disznó, vagy az ökör. Disznó nem volt, fogta az ökröt, hogy benyomja a zsákba. Nem fért be.

- Ha nem férsz be, a te bajod - morgott Bálint, azzal az ökröt a nyakába akasztotta, s folytatta útját.

Estélig meg sem állt. Akkor körülnézett, meglátott egy házat, megzörgette az ajtót.

- Ki az? - kérdezték az ajtó mögül.

- Én vagyok az, Bamba Bálint.

- No, ha te vagy, mit akarsz?

- Éjszakai szállást - felelt Bamba Bálint.

Beengedték, megkínálták vacsorával, ágyat bontottak neki. Mielőtt ágyba feküdt volna, Bálint megkérdezte, hogy az ökre hol aludhat. Mondták, kösse be az istállóba. Bálint fogta az ökröt, bevitte az istállóba, bekötötte. Aztán lefeküdt, elaludt, hajnalban fölkel, megmosdott, felöltözött. Keresi az ökröt. Nincs sehol.

Bamba Bálint kérdőre fogta a gazdát:

- Hol az ökröm?

- Kieresztette a lányom - felelte a gazda.

- Annyi baj legyen - mondta Bamba Bálint -, akkor viszem a lányodat, úgyis nőszültni akarok.

Tiltakozott a gazda, tiltakozott a felesége, tiltakozott az egész család. Még a falut is odahívták tiltakozni. De hiába tiltakoztak, Bálint azt mondta, vagy az ökör, vagy a lány. Ökör nem volt, fogta a lányt, benyomta a zsákba, a zsákot a vállára vetette, s megindult hazafelé.

Estélig meg sem állt, de estélig sem ért haza. Körülnézett, meglátott egy házat, megzörgette az ajtót.

- Ki az? - kérdezték az ajtó mögül.

- Én vagyok az, Bamba Bálint.

- No, ha te vagy, mit akarsz?

- Éjszakai szállást - felelt Bamba Bálint.

Beengedték, megkínálták vacsorával, ágyat bontottak neki. Mielőtt ágyba feküdt volna, Bálint szokása szerint meg akarta kérdezni, hogy a lányt hova viheti aludni. Már-már beszédre nyitotta a száját, mikor bejött a szobába a gazda hét derék fia. Olyan bamba Bálint sem volt, hogy a hét derék legénynek megmutassa a szép lányt. Meggondolta hát a dolgot, s csak annyit kérdezett, hogy a zsákját hova tegye. Mondták, hogy támassza a sarokba.

Bálint úgy tett, ahogy mondták, a sarokba támasztotta a zsákot, maga ágyba feküdt, s mindjárt elaludt.

A szegény lány nem jól érezte magát a zsákban. Aludni nem bírt. Ha meg ébren volt, mindene sajgott, mindene fájt. Nyöszörgött is gyötrelmében. Először félhangosan, aztán egyre erősebben. Addig-addig, hogy a gazda meghallotta. Oldalba bökte a feleségét:

- Hallod-e, asszony, nyöszörögnek - mondta.

- Nyöszörögnek hát - felelt az asszony.

- Ugyan bizony ki nyöszöröghet?

- Ha megnézed, megtudod, ha nem nézed, nem tudod - felelt az asszony, s azzal falnak fordult.

A gazda ment, amerről a nyöszörgést hallotta. Megtalálta a zsákot, kinyitotta. A szép lány kidugta a fejét a zsákból, és könyörögni kezdett a gazdának, hogy mentse meg a bamba legénytől. A gazda megígérte, hogy megmenti, de csak akkor, ha feleségül megy a legidősebb fiához.

Megegyeztek gyorsan. A gazdának volt egy rühes kutyája, azt tette a zsákba a szép lány helyett.

Hajnaltól Bálint fölkel, megmosakodik, felöltözik. Odanéz a sarokba, ott áll a zsák. Megtapogatja, megemeli. Nem üres. Megköszönte az éjszakai szállást. Elbúcsúzott a gazdától, s ment, ment, meg sem állt hazáig.

Apja otthon, anyja otthon, nagy örömmel fogadták Bálintot. Kérdezték, faggatták, hogy ment sora idegenben, megcsinálta-e a szerencsáját.

- Meg hát! - felelt Bamba Bálint nagy büszkén. - Olyan szép menyasszonyt hoztam haza, hét vármegyében sincsen párja.

- Hol van? - kérdezte apja-anyja.

Mutatta Bálint, hogy a zsákban. A két öreg látni szerette volna a szép menyasszonyt, de Bálint azt mondta, hívják oda az egész falut, hadd lássa mindenki, milyen szép az ő menyasszonya.

Úgy is lett, összetrombitálták az egész falut. Mikor már mindenki összegyűlt, Bálint odaállt a zsák mellé, és így szólt:

- Most mindjárt meglátjátok, kit veszek én feleségül.

Nagy ünnepélyesen kioldotta a zsák nyakát. Abban a pillanatban, hogy a zsák kinyílt, a kutya kiugrott belőle, s úgy elszaladt, azóta se látták.

A falu népe kacagott, úgy kacagott, rengett bele az egész határ. Ma is kacagnak, hacsak meg nem unták.

Folton folt király

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon is túl, hol a kecskét rézpatkóba verik, hogy el ne botorkázzék, volt egy királyfi. Ezt a királyfit kurta pórázon tartotta felséges apja. Az asztal végébe ültette, s ha kétszer vett a tálból, mindjárt rámorrant.

- Nem azért vagy királyfi, hogy dobosra tömd a hasad!

Ha meg borral akarta oltani szomját, elkapta előle a kancsót:

- Nem azért vagy királyfi, hogy untalan vedelj!

Legcudarabbul az ünnepi multságokon zabolázta a fiát. A boldogtalan királyfi nem ehetett, nem ihatott kedvére, táncolni vágyott hát, hogy valami öröme neki is legyen. De felséges apja megint ráripakodott:

- Nem azért vagy királyfi, hogy szökdécselj, mint a bolha!

Egy napon az öreg király meghalt, s a fia örökbe kapta a birodalmat. Gondolta, most kipótolja, amit eddig elmulasztott. Süttetett százféle pecsenyét, főzetett százféle levest, csapra veretett száz hordót, s vendégségbe hívta minden atyafiát, minden barátját. Éjjel-nappal zengett a palota a nagy dáridóban. El is nevezték a királyfit Dínomdánom királynak. Hét vármegyéből sereglettek a vendégek. Ha valaki megéhezett, a király asztalához jött jóllakni, ha valaki megszomjazott, nem kocsmába ment, hanem a királyhoz tért be.

De szomorú vége lett a vidám zengedelemnek. Egy napon a király arra ébredt, hogy eldorbézolta egész birodalmát. Jött a mészáros, és a hús árát kérte, jött a kocsmáros a bor áráért, jöttek a muzsikuskok, s Dínomdánom király nem tudott fizetni. Végezetül betoppant a végrehajtó, s úgy kiforgatta mindenéből a nyomorult királyt, hogy ingben-gatyában maradt, ami nem királyhoz illő állapot. Azelőtt annyi barátja volt, hogy megszámolni sem bírta. Most nem akadt egyetlenegy sem.

Elbúsult erősen Dínomdánom király. A nadrágszíjat meghagyták neki, vette a szíjat, s az erdőbe ment, hogy fölakassza magát. Ahogy alkalmas fa után kutatott, sírást hallott, keserves sírást. Megindult a hang iránt, s nemsokára meglelte a panaszkodót. Egy hitvány csóka volt. Szegény fönnakadt egy lépes vesszőn.

- Éhes voltam, ide szállottam, megragadtam a lépen, szabadíts meg - mondta a hitvány csóka.

Dínomdánom király fölmászott a fára, gyöngéden lefejtette a csóka lábát a lépről, s a madarat szabadon engedte. Aztán tovább méregette a fákat, melyik volna jó arra, hogy az életét azon fejezze be. Keresgélés közben egy patakhoz érkezett, s mindjárt megakadt a szeme egy égerfán. Ez az égerfa olyanformán nyújtotta egyik vastag ágát feléje, mintha hívogatná:

- Gyere, Dínomdánom király, kösd föl magad rám!

Már-már hozzálátott a gyászos cselekedethez, mikor sírás ütötte meg a fülét. Megint a hitvány csóka volt az:

- Szomjas voltam, vizet akartam inni, törbe estem, szabadíts meg!

Dínomdánom király kinyitotta a csapdát, a hitvány csóka pedig elröpült. Messzire azonban nem juthatott, mert ismét keserves sírás verte föl az erdő csöndjét. Dínomdánom király otthagya a hívogató égerfát, s odafutott az újólaj bajba keveredett csókához.

- Hát veled mi történt? - kérdezte.

- Ettem-ittam kedvemre - felelt a csóka -, ettől úgy megvidámodtam, hogy táncra perdültem. De alig fordultam egyet-kettőt, kitörött a lábam. Gyógyíts meg.

Dínomdánom király keresett két gallyat, közéjük tette a csóka lábát, s megkötözte száraz fűvel. Vigyázott a lábadozóra, vizet hozott neki a patakból, etette addig-addig, mígnem a hitvány csóka lába összeforrott.

- Látom - szólalt meg a csóka -, hogy nemcsak magad szeretsz inni-enni-táncolni, mást sem ítélsz meg érte. Az életemet megmentetted, jótettedért jót várj. Most én segítelek meg téged.

- Ugyan bizony hogy tudnál te rajtam segíteni? - kérdezte Dínomdánom király. - Hiszen látod, még felöltő ruhám sincs.

- Maradj itt veszteg, míg visszajövök - mondta a hitvány csóka katonásan, s elröpült nagy surrogással. Faluból faluba röpült, s ami csillogó rongyot lelt a királyi szemétdombon, mind összegyűjtötte. Mikor úgy ítélte, hogy elegendőt gyűjtött, ráfuvintott, s a sok rongyból ruha lett. Foltan folt ruha. A csóka csőrébe fogta a ruhát, s visszaszállott Dínomdánom királyhoz.

- No, te szegény király - biztatta -, húzd magadra, meg ne vegyen az Isten hidege.

Dínomdánom király engedelmeskedett, s abban a szempillantásban, hogy a ruha betakarta, szerfölött megváltozott. Foltan folt király lett belőle.

- Ruha már van - mondta a csóka -, most szerzünk hozzá királyságot.

Foltan folt király nem ellenkezett. Úgy ítélte, jobb, ha király lesz, és uralkodik, mint ha neki kell engedelmeskednie. Megindultak késedelem nélkül, s útközben figyelmesen nézelődtek, nincs-e valamerre gazdátlan királyság. Nem leltek.

Sok királyságon áthaladtak, s mindenhol azt tapasztalták, hogy a királyok vigyáznak a birodalmukra. Aggodalmasan kucorogtak a trónjukon, s hol jobbra, hol balra lestek, nem tör-e rájuk az ellenség.

- Majd olyan királyt keresünk, kinek lánya van - mondta a hitvány csóka.

Hét éve és hetvenkét napja vándoroltak már, mikor a veres király földjére léptek. A veres királynak híres szépségű lánya volt. A csóka meghagyta Foltan folt királynak, hogy várja meg az erdő szélén, maga a veres király vára elé röpült. Ott kecskebukát vetett, ügyes asztali inas lett belőle. Bement a király elé, s ezt mondta:

- Foltan folt király tisztelteti felséges királyatyámat, s egy vékát kér kölcsön, mert utazóban van, s maradék pénzét meg akarja mérni.

- Mondd meg Foltan folt királynak - felelt a veres király -, hogy én is tiszteltetem, s szíves örömmel küldöm neki a vékát.

A csóka elrejtette a vékát egy bokor tövében, visszaváltozott asztali inasból csókává, s egy gazdag kalmártól ellopott egy aranytallért. Ezt az aranytallért belenyomta egy hasadékba a véka oldalán, aztán a vékát visszavitte a veres királyhoz.

Amaz mindjárt megpillantotta a vékába szorított tallért. Ejnye - gondolta -, ez a Foltan folt ugyan gazdag király lehet. Hiszen vékával méri az aranyat. Jó lesz a lányomnak férjül. Amint ezt gondolta, meg is szólalt:

- Mondd meg felséges gazdádnek, hogy jó szívvel látom ebédre. Úgyis nagy ideje ülhetett királyi asztalnál.

Foltan folt király rég nem lakmározott kedvére, örömmel fogadta hát a meghívást. Nagyot nézett a veres király, mikor a vendégét meglátta. A folt hátán folt ruhán akadt meg a szeme.

Mióta király volt, ilyen ruhával még nem találkozott. Lassanként azonban megnyugodott, mert látta, hogy minden folt királyi folt.

Nagyot nézett a szépséges királykisasszony is. A foltokat észre sem vette, habár volt ott százszor száz is, ha nem több. A vendéget nézte, s úgy belefeledkezett a gyönyörködésbe, hogy egy falat nem sok, annyit nem evett.

Ebéd végeztével a szépséges királykisasszony így szólt az apjához:

- Felséges királyatyám, engedelmes lányod voltam mindenkor. De ha nem lehetek Folton folt király felesége, a kútba ugrom, oly igen beleszerettem.

- Majd az leszel - mondta a király, s mindjárt meg is kérdezte Folton folt királyt a hajlandósága felől. Amannak megvolt a hajlandósága, hiszen beleszeretett ő is a királykisasszonyba. Csak hát a hajlandóságán kívül egyébbel nem büszkélkedhetett. Szaladt a csókához tanácsot kérni, mitévő legyen.

- Vedd csak feleségül bátran - biztatta a csóka -, lesz csürhéd, gulyád, ménesed, palotád, gazdag birodalmad. De ehhez az kell, hogy megszerezd a veres király nagy tallérját. Addig erősködj, míg hozományban meg nem kapod. Mert a világon nincs más, csak ez a nagy tallér, amin kitörik a vasfogú bába foga. Ha kitörik, oda az ereje, s ha oda az ereje, tied minden barma, egész birodalma. Légy okos hát, Folton folt király, mert ha a nagy tallért meg nem szerzed, a foltjaidon kívül soha más jószágod nem lesz.

Megtartották az esküvőt, tizenkét banda húzta tizenkét hétig. Volt akkora vigalom, hogy a néma is kurjantott, a süket is hallotta, a vak is látta, a bénák meg táncoltak. A lakodalom végeztével a veres király így szólt Folton folt királyhoz.

- Édes fiam, hozományba adok neked tizenkét bandát, tizenkét huszárt, tizenkét dobost, tizenkét trombitást s tizenkét szekeret, hogy a kelengyét a palotádba vigye. Menjetek, s éljete boldogan.

Megcsóválta erre a fejét Folton folt király:

- Én addig innét egy tapodtat sem megyek, míg kegyelmed meg nem ajándékoz a nagy tallérral.

Huzakodott a veres király, de mikor a lánya cirógatni kezdte, kivette a dunyhája alól a nagy tallért, s odaadta Folton folt királynak.

A nagy tallér csakugyan nagy volt, majd akkora, mint egy palacsinta. A csóka belerakta a tarisznyájába, s felült a lovára. Mivelhogy asztali inasi állapotában szolgálta urát.

- No - mondta -, mindenhol csak utánam.

A tizenkét banda muzsikálni kezdett, a tizenkét dobos verte, a tizenkét trombitás fújta. Mentek, mendegéltek égzzengető muzsikaszóval.

Mikor már jó ideje mentek, a csóka meglátott a réten egy konda disznót. Ahány disznó, mind aranyszörű volt.

- Kié ez a konda? - kérdezte a csóka a kondást.

- A rettentő vasfogú bábáé - felelt a kondás.

- Az övé vagy nem az övé - mondta a csóka -, ha ideér a muzsikáló tábor, s kérdik, kié, azt mondd, hogy Folton folt királyé. Mert ha nem, miszlikbe vagdalnak.

A kondás megijedt, s mikor a tábor odaért, s megkérdezték, kié az aranyszőrű csürhe, azt felelte, hogy Folton folt királyé. Megörült a királyné, mert minden disznót szeretett, legjobban azonban az aranysörtéjű disznót. Annak legízesebb a húsa.

Ezenközben a csóka meglátott a legelőn egy tehéncsordát. Aranyszőrű volt minden tehén, még a borjakat is aranyszőrű ékesítette.

- Kié ez a gulya? - kérdezte a gulyást.

- A rettentő vasfogú bábáé - mondta a gulyás.

- Akár az övé, akár nem az övé - mondta a csóka -, ha a muzsikáló tábor ideér, s kérdik, kié, mondd, hogy Folton folt királyé. Különben miszlikbe metélnek.

Megijedt a gulyás módfelett. Jött a muzsikáló tábor, s a királyné megkérdezte, kié a gulya.

- Folton folt királyé - felelt a gulyás.

A királyné öröme megkétszereződött. A tehenek közül leginkább az aranyszőrűeket kedvelte. Amellett most már annak is örült, hogy lám, nem ment rosszul férjhez, gazdag ember az ő királyura.

Ezenközben a csóka elért az aranyméneshoz.

- Kié ez a ménes? - kérdezte a csikósgazdát.

- A rettentő vasorrú bábáé - felelt amaz.

- Vagy az övé, vagy nem az övé - mondta a csóka -, ha erre halad a muzsikáló tábor, s valaki megkérdi, kié, mondd, hogy Folton folt királyé. Különben miszlikbe aprítanak.

A csikósgazda sem volt bátrabb a kondásnál meg a gulyásnál. Ijedtében ő is azt válaszolta a királynénak, hogy az arany szőrű ménes Folton folt királyé.

A szépséges királynét majd szétvetette a boldogság. Tudta, hogy holtáig nem lesz gondja se kenyérre, se sóra, hiszen az ő felséges ura talán a leggazdagabb király a világon.

Ezenközben a csóka már látta a vasfogú bába palotáját. Háromszázhatvanöt ablaka volt a palotának, de bajosan lehetett megszámolni, mivel a palota szélesebben forgott egy piros récelábon. Látta a csóka, hogy a palotába emberi formájában be nem léphet. Kecsebukát vetett, átváltozott csókává, berepült a háromszázhatvanötödik ablakon. Újólág kecskebukát vetett, s visszaváltozott asztali inassá.

Aztán addig ment teremről teremre, míg rá nem bukkant a vasfogú bábára. A csúfságos bába egy kosár aranytallér előtt ült, s jó étvágyal ropogtatta az aranyakat.

- Hát te mit keresel itt, ahol a madár sem jár? - kérdezte a csókát.

- Én kendet keresem, öreganyám - mondta a csóka -, mert ajándékot hoztam, hogy egyszer kedvére jóllakhasson.

- Szerencséd, hogy ajándékot hoztál - felelt a vasfogú bába -, máskülönben befaltalak volna.

A csóka a tarisznyába nyúlt, s elővette a veres király nagy tallérját. Mihelyt meglátta, a vasfogú bábának mindjárt csurogni kezdett a nyála, annyira megkívánta. Nagy nehezen beleharapott, de hiába volt vasfoga, összetört, kipergett valamennyi. Maga a csúfságos bába pedig élettelenül elnyúlt. A csóka bedobta a kemencébe.

Abban a szempillantásban a récelábon forgó palota megállott sebes forgásában. Az udvarra vidám muzsikaszóval begördült a hintó Folton folt királlyal meg a feleségével. Berobogott a

tizenkét szekér a kelengyével, s bevonult a tizenkét banda, a tizenkét dobos, a tizenkét trombitás és a tizenkét huszár.

A csóka pedig így szólt a gazdájához:

- Van folton folt ruhád, van szép feleséged, van disznód, marhád, lovad, van récelábon forgó palotád s gazdag birodalmad. Én most már többé nem szolgállok, hanem visszaváltozom csókává, de aztán gondod legyen rám.

Azzal odaröppent a gazdája vállára.

Folton folt király boldogságban élt a feleségével. Olyan jól ment a sora, hogy minden héten új ruhát csináltatott, de mindig folt hátán folt ruhát, össze ne téveszthessék a többi királlyal. A csókát pedig gondozta hűségesen, becézte is, dédelgette is. Addig-addig, míg a királyné irigykedni kezdett a csókára, s el is határozta, hogy elemésztí.

Egyszer a király vadászni ment, s a királyné aznap egymaga ebédelt. A csóka odaszállott a királyné kicsi asztalára, s hogy, hogy nem, bepíszkította. Elöntötte az epe a királynét, s úgy megdöfte a nagy húsvágó késsel a hitvány csókát, hogy meg sem nyekkent, menten meghalt. Akkor fogta, s belekaparta a szemétdombba.

Hazajött a király a vadászból. Kereste a csókát mindenfelé, de csak nem találta. Végére megkérdezte a királynét.

- Megdöglött - mondta a királyné -, bekapartam a szemétdombba.

Elbúsult Folton folt király a gyászos hír hallatára. Aztán megkereste a csókát a szemétdombon, s elfakadt sírva, mikor meglátta.

- Édes csókám, jó barátom, életem megmentője, boldogságom teremője, hát így kellett elpusztulnod! Márványkoporsóban temettetlek el, szép énekszóval. Ezüstharangot állítok a sírod fölé, hogy éjjel-nappal sirasson.

Ahogy ezt hallotta a hitvány csóka, gondolt egyet, s megelevenedett halottaiból.

- Nagy szerencséd, Folton folt király - mondta -, hogy megsirattál, s díszes temetést szántál nekem. Hálád jutalmául holtodig boldog leszel. Isten veled, engem többé nem látsz. Legfeljebb ha elővesz a rossz természeted, s megint kedvet kapsz, hogy Dínomdánom király légy. Akkor saskeselyű képében térek vissza, s ízekre szagatlak.

Azzal a hitvány csóka megcsattogtatta szárnyát, s eltűnt örökre. Folton folt király pedig tán ma is boldogan él feleségével és tizenkét gyerekével.

Jófonó Zsuzsika

Volt egyszer, hol nem volt, volt egyszer egy szegény asszony. Annak a szegény asszonynak volt egy szép leánya, akit Zsuzsikának hívtak. Dolgozni még csak eldolgozgatott Zsuzsika, de fonnin nem szeretett. Pedig a házat majd felvetette a tömérdek fonnivaló.

Unszolta az anyja váltig Zsuzsikát:

- Fonj, Zsuzsikám, fonj már, édes lányom.
- Majd holnap, édesanyám - felelt Zsuzsika.

Ha reggel szólt rá az anyja, délre ígérte, ha délben szólt rá, estére ígérte. Addig-addig, hogy az anyja megszokallotta az örökös halogatást, kézbe ragadott egy nagy husángot, s így szólt:

- No, ha te nem fonsz, akkor majd én csépelek! - Azzal verni kezdte Zsuzsikát a husánggal, s ahányszor ráütött, mindig így kiáltott: - Nesze neked fonás! Nesze neked fonás!
- Jaj, én boldogtalan! Jaj, én szerencsétlen! - kiáltott Zsuzsika, és futott, ahogy az ina bírta, utána az anyja. Végigfutottak az udvaron, végig a kerten. Mikor a rétre értek, Zsuzsika a szalmakazal körül kezdett keringeni. Az anyja a nyomában.

Jó ideje kergetődztek már a kazal körül, amikor arra hajtott fehér hintájában a felséges királyúrfi.

- Miért üti kend azt a lányt? - kérdezte a királyúrfi a szegény asszonytól.
- Az én lányom, akkor ütöm, mikor kedvem tartja - válaszolt a szegény asszony.

De a királyúrfi megcsóválta felséges fejét:

- Nem addig van az, te szegény asszony. Neked lányod az a lány, de nekem alattvalóm. Azt pedig én nem engedem, hogy az alattvalómat üssék. Hacsak rá nem szolgált.

No, gondolta a szegény asszony, ha te bosszantasz, én megtréfállak.

- Rászolgált a verésre ez a lány, felséges királyúrfi. Hogyne szolgált volna rá, amikor éjjel-nappal fon, mint a bolond. Ha nem nézek oda, a haját is lefonja a fejemről. Most meg ezt a kazlat akarja megfonni, hogy egyéb fonnivalót nem adtam neki.

Szöget ütött a válasz a királyúrfi fejébe. Az jutott eszébe, hogy a lányon is segít, magán is segít. Így szólt hát:

- No, ha csak ez a baj, azon könnyű segíteni. Majd én elviszem a királyi udvarba. Van ott fonnivaló elég, hadd fonjon naphosszat, ha abban leli kedvét.

Azzal felültette hintájára, s elvágatott vele.

A királyi udvarban aztán a királyúrfi bevezette Zsuzsikát egy nagy terembe. Az az óriási terem telis-teli volt kenderrel meg csepűvel.

- No, leányom - mondta a királyúrfi -, itt a kender, itt a csepű, három napod van rá, hogy megfond. Ha meg nem fonod, jaj neked, mert hajdúval veretlek meg. Ha megfonod ügyesen, még a feleségem is lehetsz.

Zsuzsikának megnyikkanni sem jutott ideje, máris fordult a zárban a kulcs. Ott maradt egyedül a tenger sok kenderrel. Sok minden eszébe jutott, csak az az egy nem, hogy fonhatja. Nem is font, hanem sírt, csak úgy dőlt belőle a könny.

Jött a szolgálólány, hozta a reggelit, hozta az ebédet, hozta a vacsorát. De hiába hozta, mert Zsuzsika csak sírt, nem evett egy falást sem. Így történt ez az első nap, így a másodikon.

A harmadik nap estéjén Zsuzsika egy nagy csattanást hall. Fölnéz, hát egy törpe áll előtte. A szakálla nagyobb nála magánál. Mikor lépett, úgy emelgette, mint az úri dámák szokták a hosszú szoknyájukat.

- Miért sírsz olyan keservesen? - kérdezte a törpe. - Hadd lám, mondd meg, hátha tudok segíteni neked.

Zsuzsika csak az orrát szívtá, hogy rajta bizony senki az égvilágon nem tud segíteni. De a törpe addig kérlelte, unszolta, míg Zsuzsika elmondta, hogy a tömérdék fonnivaló miatt sír. Mert ha a kendert föl nem fonja, a királyúrfi hajdúkkal vereti meg.

- Egyet se búsulj - felelt a törpe -, fölfonatom én a kendert holnap reggelre. Ha a nevem kitalálsz, itt maradsz, s tiéd a fonal. Ha nem találod ki a nevem, a fonal itt marad, téged meg viszlek, s feleségül veszlek. Ez lesz a fizetségem.

Rábólintott Zsuzsika, hogy beleegyeznek.

Erre a törpe belefűjt a kürtjébe. Be sem fejezte a kürtölést, a terem megtelt törpével. Mindegyik törpe a hátára vetett egy nyaláb kendert, markába kapott egy csomó csepűt. Egy szempillantás alatt kiűritették a tömérdék termet.

Ekkor ijedt meg igazán Zsuzsika. Megijedt, hogy törpének lesz a felesége. Szakállas törpének, aki kisebb a tulajdon szakállánál. Ijedtében megint elfakadt sírva. Ahogy sírt, búslakodott, egyszer csak beszédet hall az udvarról.

A teremnek, ahova bezárták, ablaka is volt, nem is egy, hanem tizenkettő. Hogy a törpék a kendert elhordták, szabad lett mint a tizenkét ablak. Odakünt az udvaron két vadász beszélgetett.

Zsuzsika odament az ablakhoz. Hát mit hall?

- Mi újság a faluban? - kérdezte az egyik vadász.

- Csak annyi újság van - felelt a másik vadász -, hogy a felséges királyúrfi elment vadászni. Ahogy lesett a vadra, egy szürke szakállú kis törpét látott. A törpe kenderfonalat motollált, s úgy szökdösött ágról ágra, mint a mókus. Közben pedig ezt énekelte:

*Az én nevem Vargaluska Károlyka,
Feleségem lesz jófonó Zsuzsika.*

Egyéb sem kellett Zsuzsikának, úgy megörült, kis hija, hogy énekelni nem kezdett. De ha már nem énekelhetett, legalább táncolt, azt nem hallhatta senki. Amikor már eleget táncolt, lefeküdt, s aludt hajnalig.

Hajnalban megszólalt a kürt, s a terem egy szempillantás alatt megtelt törpével. Miután a tömérdék fonalat rendbe rakták, a törpék eltűntek. Nem maradt ott csak a szakállas törpe. Örömeiben úgy rezgett a szakálla, majd leesett.

- No - kérdezte -, kitaláltad-e a nevem, Zsuzsika? Mert ha ki nem találod, akkor viszlek, s te leszel a királyné a törpék birodalmában.

Azzal már nyújtotta is a kezét, olyan biztos volt a dolgában. De Zsuzsika rákiáltott:

*A te neved Vargaluska Károlyka,
Nem lesz feleséged jófonó Zsuzsika!*

Úgy elszomorodott erre a kis törpe, hogy a szakállát elfelejtette fölemelni. Meg is botlott benne, majd a nyakát szegte.

- Akkor isten veled, Zsuzsika - mondta, s eltűnt, mintha ott sem járt volna.

De akkor már ropogott a padló. Jött a királyúrfi, jöttek a hajdúk. Az ajtó kinyílt, a királyúrfi belépett, s úgy elcsodálkozott a töméntelen fonal láttán, hogy nyitva felejtette felséges száját. De aztán magára talált, s így szólt:

- Szép is vagy, Zsuzsika, jófonó is vagy, feleségül veszek, ahogy ígértem. Hozzám jössz-e?

- Én hozzád, felséges királyúrfi, de csak ha adsz egy zsák aranyat a fonálért, amit fontam.

A királyúrfi nem alkudozott, hanem mindjárt adott egy zsák aranyat Zsuzsikának.

- Ez a tied - mondta -, de délben esküszünk.

- Ahogy felséged parancsolja - mondta Zsuzsika -, de előbb a faluba megyek. Hadd hozzam el orsómat, guzsalyomat.

- Hozd csak, hozd csak - biztatta a királyúrfi, mert csak azon járt az esze, hogy ha Zsuzsika minden három nap ennyi fonalat fon, akkor ő lesz a világ leggazdagabb királyúrfija.

De Zsuzsika nem az orsójáért, nem a guzsalyáért akart a faluba menni. Ismert ott három förtelmes vén koldusasszonyt. Azokhoz ment. Egyiknek is adott egy marék aranyat, a másiknak is, a harmadiknak is. Meghagyta, hogy az arany fejében jöjjenek el a lakodalomra, s ott mondják a felséges királyúrfinak, amit ő parancsol.

Azzal visszament a királyi palotába, felöltözött selyembe-bársonyba, s megkezdődött a lakodalom. Egyszer csak jelentik a királyúrfinak, hogy egy asszony akar elébe járulni. A királyúrfi intett, hogy küldjék be.

Nyílt az ajtó, s bejött az első koldusasszony. A púpja akkora, mint ő maga, ha nem nagyobb. Elámult a királyúrfi, amikor a csoda púpot meglátta. Megkérdezte tőle, mitől púposodott meg ilyen rútul, vagy talán így született.

- Dehogy születtem púposan, hogy születtem volna így - mondta a púpos asszony -, hét vármegye legszebb lánya voltam, de naphosszat fontam, görnyedeztem, attól nőtt púp a hátamra.

Megcsóválta a fejét a királyúrfi, de alig hagyta abba a fejcsóválást, hát egy másik rút koldusasszony járult elébe. Ennek az volt a csúnyasága, hogy az ajka a mellére lógott. Megkérdezte tőle a királyúrfi, így született-e, vagy ha nem, mitől csúnyult el a szája.

- Dehogy születtem csúnya szájjal, hogy születtem volna így - mondta a lötyedt szájú asszony -, hét vármegye legszebb lánya voltam, de naphosszat fontam, s fonás közben a számmal szedtem ki a kenderből a pozdorját, attól lötyedt meg így a szájam.

Megint csak megcsóválta a fejét a királyúrfi, s a homlokát is ráncolni kezdte. Alig hagyta abba a fejcsóválást meg a homlokráncolást, elébe járul egy harmadik rút koldusasszony. Ennek az volt a csúnyasága, hogy járás közben úgy csapdosott kilógó nyelve ide-oda, mint a kutya farka. Megkérdezte tőle a királyúrfi, így született-e, vagy ha nem, mitől nyúlott meg ily éktelenül a nyelve.

- Dehogy születtem lógó nyelvvel, hogy születtem volna így - mondta a lógó nyelvű koldusasszony -, hét vármegye legszebb lánya voltam, de naphosszat fontam, a fonalat a nyelvemmel nyálaztam, attól nyúlott meg ilyen idomtalanul a nyelvem.

A királyúrfi most már nemcsak a fejét csóválta, a homlokát ráncolta, hanem hűmmögött is, mintha magában beszélne. Látszott, hogy amit tapasztalt, szeget ütött a fejébe. Ahogy elnézte Zsuzsikát, bizony nem örült volna, ha púp nő a hátára, a pici piros szája a mellére esik, a nyelve kilöttyen a szájából. Valamirevaló király nem élhet ilyen feleséggel. Úgy határozott hát magában, hogy inkább szerényen él, de nem hagyja, hogy Zsuzsikát a sok fonás elcsúfítsa. Megkérte hát szép szóval, ígérje meg neki, nem fon soha többé.

Megígérte Zsuzsika, hogyne ígérte volna meg, hiszen nem utált semmit jobban a fonásnál. De ha nem is font, jó felesége lett királyurának. Úgyhogy nagy boldogságban éltek.

Két szekér a keskeny úton

Okos koma megrakta a szekerét kukoricával, aztán hazafelé hajtott egy keskeny dűlőúton. Ahogy hajtott, látta, hogy Friss koma jön szemben, ugyancsak szekéren.

- Hallja-e, koma - kiáltott rá -, álljon ki az útból.

Friss koma se nem válaszolt, se ki nem tért. Okos koma megint rákiáltott:

- Hallja-e, koma, álljon ki az útból, különben majd tapasztalhatja, hogy mit leszek cselekendő.

Erre Friss koma kitért oldalt, s mialatt a komája elszekerezett mellette, megkérdezte:

- Ugyan bizony mit tapasztaltam volna, ha ki nem állok?

- Azt tapasztalta volna, koma, hogy én állok ki.

Hogy lesz jó?

Hol, hol nem, élt egyszer egy öregember. Ennek az öregembernek semmije sem volt kicsi fián meg a szamarán kívül. Egy nap az öregember arra ébredt, hogy a kamra üres, a padlás üres, a pince üres. Sehol semmi, hogy bár egy falást ehetnének.

Gondolkodott az öregember, hogy most mitévő legyen. Addig-addig gondolkodott, amíg rájött, hogy mást nem tehet, vásárra hajtja a szamarat. A vásáron a szamarat eladja, az árából pedig vesz kenyeret és szalonnát.

Ahogy ezt elgondolta, mindjárt rá is dobta a kötőféket a szamárra. Intett kicsi fiának, hogy jöjjön az is. Azzal megindultak a város felé. Elöl a szamár, utána az öregember, őutána pedig a kicsi fiú.

Mentek szép csendesen az országúton. Kétoldalt az országút mellett szántóföldek terültek el, a földeken emberek dolgoztak. Mikor meglátták őket, az emberek kacagni kezdtek.

- Min kacagtok, emberek? - kérdezte az öreg.

Mire az emberek így feleltek:

- Már hogyan kacagnánk, mikor látjuk, milyen nagy bolond vagy! Ott a szamár, miért hagyod, hogy a gyerek gyalog gyötrődjék? Arra való a szamár, ültess rá a fiad.

- Csakugyan bolond voltam - ismerte be az öregember. Hogy hibáját jóvátegye, fölkapta a fiát, s ráültette a szamár hátára.

Mentek tovább az országúton. Egyszer csak megint hallja, hogy az emberek kacagnak.

- Min kacagtok, emberek? - kérdezte az öreg.

- Már hogyan kacagnánk, mikor látjuk, milyen nagy bolond vagy. Fiadat ülteted a szamár hátára. Te pedig vénember létedre gyalog baktatsz mellette.

- Csakugyan bolond voltam - ismerte be az öreg. Hogy hibáját jóvátegye, leszállította a fiát a szamár hátáról, a helyébe pedig ő maga ült.

Mentek tovább az országúton. De sokáig nem mehettek békességben. Egyszer csak hallják, hogy az emberek morgolódnak.

- Min morgolódtok emberek? - kérdezte az öreg.

- Már hogyan morgolódnánk, mikor látjuk, amit látunk. Magad szamárháton ülsz. Azt a gyöngye gyermeket meg hagyod a porban botorkálni. Szégyellheted magad, hogy vénségedre idáig jutottál az embertelenségben.

- Csakugyan igazatok van - ismerte be az öreg. Hogy hibáját jóvátegye, kapta a gyermeket, s felültette maga mögé a szamár hátára.

Mentek tovább az országúton. Sokáig most sem mehettek békességben. Hallják, hogy az emberek megint morgolódnak.

- Min morgolódtok, emberek? - kérdezte az öreg.

- Hogyan morgolódnánk, mikor látjuk, hogy vénségedre sem jött meg az eszed. Hát nem tudod, hogy a szamár hátán csak egyetlen embernek van hely? Kettőnek nem. Hát azt akarod, hogy a szegény pára kiszenvedjen a kettős teher alatt?

- Alighanem igazatok van - felelt az öreg. Hogy a hibáját jóvátegye, mindjárt leugrott a számárról, s intett a fiának, hogy ugorjon le ő is. Igen ám, de akkor eszébe jutott, hogy ezt csinálták, és így se tetszett az embereknek.

Gondolkozott az öreg, törte a fejét, mitévő legyen, hogy az emberek tetszését megnyerje. Ha egyikük sem ül a számaron - nem jó. Ha a gyerek ül rajta - az sem jó. Ha ő maga ül rajta - nem jó az sem. Ha meg mindketten rajta ülnek - az sem jó.

Mikor idáig ért a gondolkodásban, az öreg a fejére ütött:

- Most már tudom, mi kell nekik.

Azzal a földre döntötte a szamarat. Összekötötte a két első lábát, össze a két másodikat. Keresett egy rudat, átdugta a kötélben, a rúd egyik felét ő fogta meg, a másikat a fia kezébe nyomta. Azzal cipelni kezdték a rúdon a szamarat.

- No, ez már csak jó lesz - mondta az öreg. De bizony nem volt jó. Mert alig indultak meg, kacagni kezdtek az emberek a szántóföldeken. De úgy kacagtak, hogy dülöngőztek bele, még a könnyük is kicsordult.

Elhagyta erre a béketűrés az öregembert.

- Min kacagtok, emberek? - kérdezte nagy dühösen.

- Már hogyan kacagnánk - felelték az emberek. - Hisz két ilyen bolondot még sohasem láttunk. Ahelyett hogy a hátára ülnének, ti cipelitek a szamarat? Ki hallott ilyet?

Megmérgekedett erre az öreg, s kiabálni kezdett:

- Az ördög győzi a kedvetekre cselekedni! Ha ezt tesszük - az a baj. Ha azt tesszük - az. Akárhogyan teszünk, sehogyan sem jó.

Hogy a mérgén könnyítsen, fogta az öreg a rudat, s egyetlen ütéssel agyoncsapta a szamarat. Azzal a fiával egyetemben megindult hazafelé, boldogan, hogy a számartól megmenekült. De nem sokáig jutott, máris kacagás ütötte meg a fülét. Megfordult s visszakiabált:

- Min kacagtok, emberek?

- Már hogyan kacagnánk - felelték az emberek -, amikor nagyobb bolondot nálad még nem hordott hátán a föld. Itt hagyod azt a jó kövér szamarat, kutyák, hollók prédájául. De mi nem hagyjuk. Éhesek vagyunk magunk is, megsütjük, s elköltjük jó étvággal.

Megvakarta a fejét az öreg:

- Csakugyan bolond vagyok - vallotta be töredelmesen. Hiszen épp azért hajtottam el a szamarat, mert éhesek voltunk, én is, a fiam is.

- No - mondták az emberek -, ha éhesek vagytok, gyertek ide, jut nektek is a számarból.

Jutott is. Jólakott az öreg, jólakott a fia. Szusszanni is alig bírtak, úgy megtömték a hasukat. A boldogult számarból pedig csak a csontok maradtak meg.

Mikor esteledett, az öreg meg a fia megindult hazafelé. Egyszer csak megszólalt az öreg.

- No, fiam, ez a nap nem volt haszontalan nap.

- Miért nem volt haszontalan? - kérdezte a fiú.

- Azért, fiam - felelt az apa -, mert szamarunk ugyan már nincs. De jólaktunk, s végre az embereknek is kedvükre tettünk. Azt pedig magad is tapasztalhattad, hogy ez nem könnyű dolog.

Az örökség

Volt egyszer, hol nem volt, volt egy vén király. Akkora időt élt meg ez a király, hogy magam sem tudom, mikor született. Csak élt, élt, mintha soha búcsút nem akarna venni a gyarló emberi élettől.

De egy napon mégiscsak megbetegedett. Elterült hanyatt a halálos ágyán, s behívatta három fiát, sorban, egymás után. Mert aki halni készül, annak hagyakozni illendő.

- No, fiam - mondta a legidősebbnek a király -, neked a várhegyet hagyom örökségül.

Megköszönte a fiú becsülettel, aztán kiment, s bejött a nagyobbik öccse. Ennek is azt mondta a király:

- Neked, fiam, a várhegyet adom örökségbe.

A középső után bejött a legkisebb, akit a király legjobban szeretett.

- Hát nekem mit hagy, édesapám? - kérdezte.

- A várhegyet, fiam.

Alig végezte el a hagyakozást, az öreg király csöndben meghalt. A három fiú eltemette tisztességgel, aztán hozzáláttak, hogy az örökséget elosszák. Akkor kiderült, hogy a várhegyet kapta mind a három.

A várhegy nagy, kopár hegy volt, se cserje, se fű nem nőtt rajta. Az ormát romok borították.

Akárhonnán nézték a fiúk, sehonnán sem látszott kecsegtető örökségnek.

Gondolták, bizonyára a kincsét rejtette apjuk a várhegybe. Hozzáfogtak hát, hogy kiássák.

Ástak, ástak, ástak.

Mikor már annyit ástak, hogy a hegy már nem volt hegy, találtak egy nagy vasas ládát. A vasas ládában volt egy serpenyő, a serpenyőn egy rézfedő, a rézfedő alatt pedig egy kicsike nyúl. Annak a kicsike nyúlnak olyan picike farka volt, hogy látni sem lehetett.

Ha a farka hosszabb lett volna, ez a mese is tovább tartott volna.

Az irigy gazda

Hol volt, hol nem, élt egyszer egy dúsgazdag ember. Ez a dúsgazdag ember zsugori is volt, meg falánk is volt. Nagy zsugoriságában mindenkitől mindent irigyelt. De nagy falánkságában a hasától nem tagadott meg semmit. Így aztán napjai azzal múltak, hogy hol evett-ivott, hol meg másokat éheztetett.

A jelszava ez volt:

*Kövér jószág, sovány szolga,
Így megy jól a gazda dolga.*

Padlást, pincét, kamrát, csúrt kulcsra zárt az irigy gazda. A cselédeit kézből etette, s aki kevesellte az adagot, mehetett, amerre a szeme látott. Soványak is voltak a cselédei, zörögtek a csontjaik, ha rájuk fújt a szél.

A külső cselédekkel könnyű volt a dolga. Azok nemigen kerültek élelmiszer közelébe. Annál nehezebb volt a helyzet a belső cselédekkel. Eleinte két cselédet tartott az irigy gazda, egy szakácsnét, hogy legyen, aki főzzön rá, meg egy legényt, aki főlszolgált, a csizmáját tisztította, a ruháját rendben tartotta. Enni adott nekik, de olyan keveset, hogy attól egy verébnek is felkopott volna a csőre.

El is pusztult volna éhen a két nyomorult cseléd, ha nem segítenek magukon. Ezt pedig úgy csinálták, hogy a szakácsnő főzés közben bekapott egy-egy falatot, a legény tálalás közben tette ugyanezt.

Az irigy gazda szemmel tartotta őket, s látta, hogy nem fogynak, nem soványodnak. Ebből mindjárt kitalálta, hogy nemcsak azt eszik, amivel ő eteti őket a tenyeréből. Elfogta a szörnyű irigység, nem volt se éjjele, se nappala. Hol egyiknek szegődött a nyomába, hol a másiknak. Rést vágott a falba, lyukat az ajtóba, azokon át kukucskált, és leste a két cselédet, hogy mikor esznek az ő drága ételéből. Nem restelt fölkelni éjnek idején, vagy félbeszakítani délutáni szunyókálását, s kilopódnai a konyhába, hadd lám, mit csinál a szakácsné. Azt is megtette sokszor, hogy elindult hazulról, azt mondta, estig nem jön haza. Kiment a nagykapun, aztán megkerülte a házat, a kert felől jött vissza váratlanul, hátha lopáson éri valamelyik cselédet.

De hiába törte a fejét, hiába ravaszkodott, igyekezett, iparkodott, nem érte tetten sem a szakácsnőt, sem a szolgalegényt. Mert azok úgy rendezték, hogy mikor a szakácsné evett, akkor a legény vigyázott. Mikor meg a legény evett, akkor a szakácsné vigyázott, így aztán mindig észrevették a leselkedő gazdát. Akkor is, ha hasmánt csúszott az udvar földjén, akkor is, ha a háztetőre mászott, mint a hobbant kandúr, hogy onnan leselkedjék. Olyan ügyesen csinálták a dolgukat, hogy kedvére ehetett a szakácsné is, a legény is. Annyit ettek, hogy hízni kezdtek. A szakácsné kigömbölyödött, mint a söröshordó, a legénynek is megtelt a teste. Már-már kövérebb volt a gazdájánál.

Az irigy gazda nézte őket, nézte egészséges, piros arcukat, s az irigység úgy marcangolta a szívét, mint a dühödt kígyó. Minél többet nézte őket, annál jobban szenvedett. Mert tudta, hogy a két cseléd az ő ételein-italain hízott ilyen virágzóra.

Olyan szomorú volt, hogy akkoriban nem hallotta senki, hogy a jelszavát mondogatta volna:

*Kövér jószág, sovány szolga,
Így megy jól a gazda dolga.*

Nem mondogatta, mert mindenki kikacagta, aki csak ismerte a két kövér cselédet. Éjjel nemegyszer azt álmodta, hogy a két cseléd az asztalnál ül, s jó étvággal eszik, ő meg csak nézi őket, még egy csontot sem vetnek neki. Ezen úgy elkeseredett, hogy sírni kezdett. A sírás fölriasztotta. Mikor fölriadt, mindjárt kilopódzott a konyhába, hadd lám, nem pákosztoskodik-e a szakácsné. De a szakácsné jóízűen aludt. S jóízűen aludt a legény is.

Egyszer aztán eszébe jutott, hogy az élet így nem élet. Eszébe jutott, hogy ha így gyötrődik tovább, odalesz az egészsége. Éjjel jutott eszébe, hajnalban már ki is adta az útját a két cselédnek.

Mikor maga maradt a házban, föllélegzett, jólesett, hogy a kövér szakácsné meg a kövér legény nincs szüntelenül a szeme előtt. Nem kellett őket néznie, s ha látta őket, nem kellett arra gondolnia, hogy meglopják.

Remekül telt az idő ebédig. Ebédkor azonban jött a baj. Az irigy gazdánál az volt a szokás, hogy amikor a toronyóra kongatni kezdte a delet, a gazda leült az asztalhoz. Amikor pedig a toronyóra tizenkettedszer kongott, a szolgalegény belépett a levesestállal.

Megszólalt a toronyóra, az irigy gazda leült az asztalhoz. Elkongott a tizenkettedik ütés is, de a leves csak nem érkezett meg. Az irigy gazda először csak kiabált dühösen, aztán felpattant helyéből, s rohant ki a konyhába, hogy majd megtaníttja ő a szolgalegényt meg a szakácsnét.

Meg is tanította volna őket valamire, ha ott vannak. De a konyhában nem volt senki. A kemencében nem égett a tűz. Erről aztán az irigy gazdának eszébe jutott, hogy nincs szakácsné, nincs legény, kitette a szűrüket.

Mit csináljon? Mit csináljon?

A gyomra úgy orgonált éhségében, hogy maga is megijedt. Azt hitte, farkasok vették körül a házat. Mert az éhes farkasnak van ilyen félelmetes hangja. De amikor észrevette, hogy a hang a gyomrából szól, nem odakint, akkor megkönnyebbült egy kicsit. Már ami a farkasokat illeti, mert az éhsége percről percre nőtt.

Úr volt az irigy gazda, világeletében úr volt, nem tanult meg hát dolgozni. Ahhoz szokott, hogy int egyet vagy füttyöl egyet, s ami kell, már hozzák is. De most nem volt ám kinek füttyölni.

Mit tehetett, fogta magát, tüzet gyújtott nagy keservesen. Gondolta, rántottat süt, az csak nem nehéz. Mikor a tűz már égett, rátette a serpenyőt a tűzre, s belevert tíz tojást. De zsírt elfelejtett a tojás alá tenni, így a rántotta olyan fekete lett, olyan füstös, hogy senki nem nevezte volna rántottának. De azért megette, rávitte az éhség.

Estére is rántottat evett. Reggelire is azt akart enni, de elfogyott a tojás. Körülnézett a kamrában. Nem talált egyebet, mint kölest, árpadarát meg egy hordóban savanyú káposztát. Gondolta, levág egy tyúkot, s megeszi savanyú káposztával. Azzal már ment is ki az udvarra.

A tyúkok kapirgáltak az udvarban. Az irigy gazda kiszemelt egy kövéret közülük, odasettenkedett melléje, hogy elkapja. De a fogást elhibázta. A tyúk iszonyú kotkodácsolással elmenekült. A nagy lármától megijedt a többi tyúk meg a kakas is. Egy perc sem telt el, a sok baromfi százfelé futott. Az irigy gazda meg loholt utánuk. Egyszer az egyik után, másszor a másik után. Úgy megriasztotta őket, nemsokára kiürült az udvar. Sehol egy tyúk, sehol egy csirke, sehol a reggeli.

Körülnézett az irigy gazda, hogy most mihez fogjon, mit egyék reggelire?

Ahogy így tűnődik, meghallja ám a disznó rőfögését. Megörült a rőfögésnek, mert erről eszébe jutott, hogy a káposztás disznóhús kitűnő eledel. Azon nyomban elhatározta, hogy leöli a disznót.

Azzal már sietett is be a konyhába, hogy ami kell, előkészítse. Először is előkereste a böllérkést, hogy majd azzal öli le a disznót. Mikor a kés megvolt, vett egy nagy lábást, s megrakta savanyú káposztával. Begyűjtött a kemencébe, azt akarta, hogy mire a disznót levágja, a káposzta megmelegedjék. Olyan éhes volt már, akkor is szikrákat látott, ha behunyta a szemét.

Vette a kést, bement az ólba, ráült a disznó hátára, ahogy disznóölés idején látta. Egyik kezével megkapaszkodott a disznó fél fülében, a másik kezében a kést tartotta. Háromig számolt magában, aztán beleszúrt a disznóba.

Egészen addig a disznó nyugodtan állott, olyan nyugodtan, mintha senki sem ülne a hátán. De mikor a gazda megszúrta, sivítani kezdett, kiverte az ól ajtaját, s rohant, ahogy az ina bírta. Az irigy gazda meg ült a disznó hátán, s kapaszkodott a két fülébe, hogy le ne essék. Egy darabig sikeresen kapaszkodott, de amikor a disznó a kertbe ért, egy faág lesodorta a hátáról. Ráesett egy rothadt tökre, annak a tetejéről nézte, mint tűnik el a disznó a kert végében. Utánakiáltott:

- Gyere vissza, disznó koma, tréfa volt az egész.

Akármilyen szépen hívta, a disznó oda sem hallgatott, hanem csak szaladt, szaladt, mintha a világ végéig meg sem akarna állni. Az irigy gazda irigykedve gondolt arra a szerencsés emberre, aki majd elfogja, levágja és megeszi az ő szép, kövér disznáját. Ahogy erre gondolt, előntötte a szemét a könny. Sírt. Talán még ma is sírna, ha nem csavarja meg az orrát valami szörnyű bűz.

Forgatta a fejét erre, forgatta arra, hogy megtudja, honnan jön. Hát látja ám, hogy sűrű, fekete füst ömlik ki a konyha ajtaján. Mindjárt eszébe jutott a savanyú káposzta, amit a tűzre tett melegedni. Tudta már, hogy a bűz honnan jön, hogy már savanyú káposzta sincs, mert odaégett.

Búsult, búsult egy darabig, de sokáig nem búsulhatott, mert az éhség harangozni kezdett a gyomrában. Úgy harangozott, mintha tűzvész volna.

Körülnézett az irigy gazda, hogy most mihez fogjon, mit egyék reggelire.

Ahogy így tűnődik, meghallja ám a tehén bőgését. Megörült a tehénbőgésnek, mert erről eszébe jutott, hogy a tehénhús kölessel kitűnő eledel. Azon nyomban elhatározta, hogy a tehenét levágja.

Azzal már sietett is be a konyhába, hogy ami kell, előkészítse. Először is keresett egy nagy kést, hogy majd azzal szúrja le a tehenet. A kés megvolt, vett hát egy nagy lábást, beleborította a kölest, vizet öntött rá, s a kemencébe tette. Azt akarta, hogy mire a tehenet levágja, a köles megfőjön.

Az istálló sötét volt, leakasztotta hát a lámpát, nehogy a sötétben a tehén helyett véletlenül a lovat vágja le. Olyan éhes volt, hogy már nem is csillagokat látott, hanem akkora réztányérokat, mint a hold.

Bement az istállóba, megkereste a tehenet, a lámpát felakasztotta a falra. Aztán vette a kést, fölkecmergett a tehén hátára. Fél kezével megkapaszkodott a tehén szarvában, a másik kezében a kést tartotta. Háromig számolt magában, aztán beleszúrt a tehénbe.

Egészen addig a tehén nyugodtan állott, olyan nyugodtan, mintha senki nem ülne a hátán. De amikor a gazda megszúrta, elbődült, s az istálló ajtaján keresztül kirohant az országútra. Rohant, rohant, magasba tartott farokkal, mintha nem is tehén, hanem táltos volna. Közben pedig bőgött messzihangzón. Az irigy gazda úgy megijedt, még az éhségéről is megfeledkezett. Kapaszkodott tehát a tehén két szarvába, hogy le ne csússzék valahogy. Egy darabig sikeresen kapaszkodott, de amikor a kacsászatóhoz értek, a falu közepén, a tehén megrázta a fejét, az irigy gazda pedig nagy toccsanással beleesett a vízbe.

Onnan nézte, mint tűnik el a vágató tehén az országúton. Utánakiáltott:

- Gyere vissza, tehén koma, tréfa volt az egész.

Akármilyen szépen hívta, a tehén oda sem hallgatott, hanem csak rohant, rohant, mintha a világ végéig meg sem akarna állni. Az irigy gazda irigykedve gondolt arra a szerencsés emberre, aki majd elfogja, levágja és megeszí az ő szép, kövér tehenét. Ahogy erre gondolt, elöntötte a szemét a könny. Sírt. Talán még most is sírna, ha eszébe nem jut, hogy a kölest a kemencén hagyta.

Felpattant, s meg sem állott hazáig. De hiába futott lélekszakadva, odaégett a köles, de úgy oda, mintha soha köles nem lett volna.

Megint búsulni kezdett az irigy gazda, de sokáig nem búsulhatott, mert az éhség trombitáim kezdett a gyomrában. Úgy trombitáit, mintha egyszerre száz trombitát fújának.

Körülnézett az irigy gazda, hogy most mihez fogjon, mit egyék reggelire?

Ahogy így tűnődik, meghallja ám a lova nyerítését. Megörült a nyerítésnek, mert erről eszébe jutott, hogy ha más nincs, a lóhús is megteszi. Lóhús árpadarával, ez lesz a reggeli. Azon nyomban elhatározta, hogy a lovat levágja.

Azzal már sietett is be a konyhába, hogy ami kell, előkészítse. Először is keresett egy nagy kést, hogy majd azzal szúrja le a lovat. A kés megvolt, vett hát egy nagy lábast, beleborította a darát, vizet öntött rá, s a kemencébe tette. Azt akarta, hogy mire a lovat levágja, a dara is megfőjön. Olyan éhes volt, hogy már nem is csillagokat, nem is holdakat látott a szeme előtt forogni, hanem egy szekérdérékre való tüzes napkorongot.

Bement az istállóba, megkereste a lovat. Aztán vette a kést, fölkecmergett a ló hátára. Fél kezével megkapaszkodott a ló sörényében, a másik kezében a kést tartotta. Háromig számolt magában, aztán beleszúrta a lóba.

Egészen addig a ló nyugodtan állott, olyan nyugodtan, mintha senki nem ülne a hátán. De amikor a gazda megszúrta, a ló fölnyerített, a lámpát lerúgta az istálló faláról, aztán vágatni kezdett, majd beszakadt bele az országút.

Az irigy gazda úgy megijedt, még az éhségéről is megfeledkezett. Ijedtében a ló sörényébe kapaszkodott, hogy le ne csússzék róla valahogy. A szemét is behunyta, hogy ne lássa, milyen gyorsan vágat vele a ló. A füle zúgott, a szíve a torkában dobogott.

Egyszer csak arra eszmélt, hogy a ló abbahagyta a rohanást. Kinyitotta a szemét, hogy körülnézzon, vajon ezen a világon van-e még, vagy már elérkezett a túlvilágra. Hát nagy csodálkozására a doktor házát látja maga előtt. A tornácon pedig magát a doktort. Az irigy gazda mindjárt megértette, hogy a ló azért száguldott ide vele, mert annak idején a doktortól vette volt.

- Beteg kend, hogy lóhalálában idevágatott? - kérdezte a doktor.

- Nem vagyok én beteg! - felelt a gazda.

Ahogy ezt meghallotta a ló, kiugrott, és levetette a hátáról az irigy gazdát.

Úgy levetette, hogy csak három nap múlva tért magához, repedt fejjel, összetört tagokkal.

A doktor ápolta, ellátta mindennel. Mikor kellőképpen megjavult az irigy gazda állapota, a doktor megállott az ágya mellett, s így szólt hozzá:

- Most már elég erős kend, hogy hazamenjen, és a csőszkunyhóban aludjon.

Felfortyant erre az irigy gazda:

- Miért aludnék a csőszkunyhóban? Hiszen az enyém a legszebb ház a faluban.

- Az volt, amíg le nem égett - felelt a doktor.

Aztán elmagyarázta, hogy mikor a ló kirohant az istállóból, lerúgta az istálló faláról a lámpát. A lámpa meggyújtotta az almot az istálló padlóján. Az alomtól meggyulladt a fal, a faltól a tető. A szél pedig úgy fűjt, hogy a tűz az istállóról áterjedt a pajtára, a pajtáról a magtára, a magtárról a fészerre, a fészerről az ólra, az ólról a nyári konyhára, a nyári konyháról pedig a házra, így aztán volt ház, nincs ház. De a csőszkunyhó az megmaradt a telek végiben.

Sírni kezdett az irigy gazda, szakadt a könnye, úgy sírt. Irigyelte a házat, az istállóját, magtárát, fészerét, pajtáját, ólát, konyháját a lángoktól. Aztán eszébe jutott az árpadara, amit a tűzön hagyott volt:

- Volt egy lábas árpadarám, az sem maradt meg?

- Még egy szem sem maradt belőle - felelt a doktor.

Még keservesebben sírt az irigy gazda. Irigyelte az árpadarát a lángoktól. Irigyelte a hamuját a földtől, a füstjét a levegőtől. Aztán eszébe jutott a ló.

- De a lovam, ugye, megvan?

- Hogy volna meg! Világgá ment! - felelt a doktor.

Erre még gyötrelmesebben rázta a sírás az irigy gazdát. Majd kettéhasadt a szíve, annyira irigyelte a lovát attól a szerencsés fickótól, aki valahol pányvát vetett a nyakába. Irigyelte, hogy eke elé, szekérbe foghatja, lovagolhat rajta. Irigyelte, hogy láthatja, a nyerítését hallhatja. Annyira irigyelte, hogy három nap, három éjszaka szakadatlanul sírt.

A negyedik nap gondolkozni kezdett, mitévő legyen, hogy ezentúl okosan éljen. Mert azt már tudta, hogy sem akkor nem élt okosan, amikor naphosszat a cselédei sarkában leselkedett, sem akkor, amikor maga maradt a házban. Addig-addig gondolkozott, hogy eszébe jutott a megfelelő megoldás. Majd olyan buta legényt szegődttet szolgál, aki nem ismeri a finom ételeket, italokat. Az majd ellátja, gondját viseli, de nem kell tőle féltenie semmit.

Ez a gondolat úgy felüdítette, mindjárt kiugrott az ágyból. Elbúcsúzott a doktortól, megköszönte, hogy meggyógyította. Aztán meg sem állt, amíg a kertjébe nem ért. Vett egy ásót, addig ásott, míg meg nem lelte azt a rozsdás fazekat, amiben az aranyát elrejtette volt. Mikor a tömérdék aranyat meglátta, könnybe lábadt a szeme. Irigyelte saját magát, hogy ennyi aranya van.

Aztán fogta az aranyat, s a faluban vett magának egy házat. Vett tehenet, lovat, disznót, mindent, ami kellett. Mikor ez már megvolt, átlovagolt a harmadik faluba, hogy szolgálatra alkalmas buta legényt találjon.

Azért ment éppen a harmadik faluba, mert ez a falu arról volt nevezetes, hogy minden ember butább benne a szomszédjánál. Ha valaki az alvégen ment be a faluba, akkor a felvég

legutolsó házában találkozott a falu legbutább emberével. De aki a felvégen ment a faluba, az sem járt rosszabbul, mert az viszont az alvég legutolsó házában találkozott a falu legbutább emberével.

Az irigy gazda tudta ezt. Ezért átvágott a falun, s csak a legutolsó házba kopogott be. Ott csakugyan rátalált a falu legbutább emberére. Megkérdezte tőle:

- Téged hogy hívnak?

Mire a falu legbutább embere azt felelte:

- Nem tudom.

Ilyen embertelenül buta szolgának még az irigy gazda sem vehette hasznát. Visszafordult hát az országúton, hogy majd körülnéz a faluban. Ahogy megy, három legény jött szembe vele, köszöntötték illendően. Az irigy gazda elfogadta a köszönésüket, s megkérdezte, nem volna-e kedvük elszegődni hozzá szolgának. Azok azt felelték, hogy szívesen elszegődnek.

- Akkor jöjjetek el holnap hozzám, akkor majd megmondom, melyikőtöket választom szolgámul.

A három legény szavát tartotta. Másnap megjelentek az irigy gazdánál. A gazda beszólította az első legényt. Az asztalon hideg sült volt egy tálban, mellette bor.

- Tudod, mi az? - kérdezte az irigy gazda.

- Hogyne tudnám! - felelt a legény. - Sült meg bor.

- No, ha tudod, szedd a lábad. Nekem ilyen okos szolga nem kell!

A másik legény ugyanúgy járt, mint az első. A harmadiknak több esze volt, mikor bement a második legény, bekukucskált a kulcslyukon, hadd lám, milyen próbát kell kiállni, így aztán, mikor őrá került a sor, tudta, mit csináljon.

- Tudod-e, mi az? - kérdezte az irigy gazda, és rámutatott a sültre meg a borra. A harmadik legény eltátotta a száját, amilyen bambán csak tudta, s azt mondta, hogy nem tudja, mert ő ilyesmit még nem látott.

Megörült az irigy gazda, hogy végre kedvére való szolgára talált. Magához ölelte a legényt, megveregette a hátát, s mindjárt fölfogadta szolgául.

Aztán elmagyarázta neki, hogy ő nagy beteg, s csak annak köszönheti az életét, hogy különleges orvosságokat használ. A beteg derekát például kacsasülttel melengeti, a lapockáját töltött jércével, köhögés ellen disznóhurkát meg kolbászt teker a nyakára, fagyott lábát májgombócós húslevesben áztatja. Elmagyarázta, hogy az a tömérdek étel, amit a szolgának el kell készítenie, mind csak külsőleg használható, belsőleg halálos méreg. Hogy a szolga gyanút ne fogjon, együtt ebédelt, vacsorázott vele mindennap. Ilyenkor egy-egy szeletke kenyeret ettek vöröshagymával, és tiszta vizet ittak hozzá. Aztán a gazda bezárkózott a szobájába, s ott kúrálta magát finomabbnál finomabb ételekkel meg italokkal.

Telt az idő, múlt az idő, az új szolga jól végezte a dolgát, nem volt ok panaszra. Hanem egyszer az történt, hogy az irigy gazdának a városba kellett utaznia hivatalos ügyben.

A, konyha teli volt rengeteg étellel-itallal. Mielőtt útra kelt volna, az irigy gazda beszélt a szolgájával. Ezt mondta neki:

- Látom, ügyesen elkészítetted az orvosságaimat. Köszönöm, fiam, hogy ilyen jól dolgozol. A felét magammal viszem, hogy útközben meg a városban is kúrálgathassam magam. Különben még leverne a nyavalya a lábamról.

Miután ezt elmondta, az utazózsákjába belerakott két sült libát, egy sült malacot és három rántott harcsát. Aztán rámutatott az asztalra, ahol egy tálban sült pulyka piroslott, egy lábasban töltött káposzta volt, egy másikban tarkabab disznóoldalassal.

- Ez az orvosság itt marad - mondta -, hogy amikor megérkezem, azonnal kúrálhassam magam. Vigyázz, eszedbe ne jusson csak egy falatot is enni belőlük! Méreg van bennük. Pusztító méreg. Nem venném a lelkemre, hogy elpusztulj.

Két kancsó is állott az asztalon, az egyikben fehér bor, a másikban vörös bor. Az irigy gazda tovább beszélt:

- Ebben a két kancsóban desztillált színméreg van. Elegendő belőle egy korty, s halálnak halálával múlsz ki. Hozzá se érh az üveghez, fiam. Rá se nézz, mert még úgy is árthat, s én azt akarom, hogy mindig nálam szolgálj. - Azzal az irigy gazda útnak indult.

Még be sem csukta a kaput maga mögött, a szolga leült az asztalhoz, s enni kezdett. Először megette a tarkababot a disznóoldalassal, aztán jött a töltött káposzta, legvégül pedig a sült pulyka. Mikor az étellel végzett, a bort kezdte iszogatni. Nemsokára kiürült mind a két kancsó, a legény pedig fölment a szénapadlásra, s eldőlt a szénán. Olyan jól érezte magát, elnyomta az álom.

Javában horkolt, amikor megérkezett az irigy gazda. Első útja a konyhába vezetett. Azt hitte, eszét veszti, amikor egyebet sem látott, mint pusztulást, akárhová nézett. A fazék üres, a lábas üres, a padlón lerágott csontok. A két kancsóban egy árva csepp bor sem szomorkodott.

Nézett jobbra, nézett balra, hol a szolga. De nem látta sehol. Gondolta, talán bizony bent lesz a házban. Kézbe kapott egy füttyköst, és rohant szobáról szobára. Sehol senki.

A házból kirohant az udvarra, hátha ott leli a szolgát. Ott meghallotta a horkolását. Dühében akkorát kiáltott, hogy az a tyúk, amelyik mellette kaparászott, azon nyomban megsüketült. Azóta se hall semmit.

- Kelj fel, gazember! - ezt kiáltotta a gazda.

A szolga fölébredt, odament a padlásajtóhoz, és kinézett rajta:

- Felkeltem - mondta.

- Gyere le - parancsolta az irigy gazda.

- Lemehetek - felelt a legény, s mászni kezdett a létrán lefelé.

Mikor leért, a gazda elkapta a fülét, s a fülénél fogva bevezette a konyhába. Ott rámutatott az asztalra.

- Hadd hallom, mi történt itt?

- Ne engem okolj, uram - felelt a szolga nyugodtan -, hanem a kutyáidat. Kimentem, hogy a disznót megetessem, lármát hallok a konyhában, beszaladok, hát a kutyák már megették a töltött káposztát meg a babot a disznóoldalassal. Elöntött a méreg, s kergetni kezdtem a kutyákat, körben az udvaron. Megint lármát hallok a konyhában, megint bemegyek, hát a macskák megették az egész sült pulykát. Megijedtem iszonyatosan, hogy ha hazajössz, s meglátod a pusztulást, agyonversz. Gondoltam, jobb, ha magam megyek a halálba. Mondtad, hogy a kancsóban halálos méreg van. Felhajtottam az egyiket. Vártam egy kicsit - de nem haltam meg. Gondoltam, okosabb, ha felhajtom a másik kancsó mérget is. Szédülést éreztem, de azt tudtam, hogy még mindig élek. Fölmentem hát a szénapadlásra, hogyha megjössz utadról, ne az én holttestemet lásd a konyhában. A szénában elaludtam, de úgy látszik, nem haltam meg.

- Ha nem haltál meg eddig, meghalsz most - kiáltott az irigy gazda, s fölemelte a füttykőt. Lesújtani azonban már nem volt ideje, mert a szolga kirántotta a kezéből a füttykőt, s csépelni kezdte vele a meglepődött gazdát. Úgy elcsépelte, porzott bele a ruhája, dongott a háta, koppant a feje. Üvöltött is a nyomorult teli tüdőből:

- Segítség! Segítség!

- Nem kell ide segítség - mondta a szolga -, ellátom én a bajodat magam is. Mégpedig olyan alaposan, hogy többé nem lesz kedved a cselédeidet verni meg éheztetni.

Verte három nap, három éjjel. Olyan puhára verte az irigy gazdát, hogy csak akkor tudott lábra állni, amikor a doktor bekötözte, mint a sonkát szokás. Azóta is él, ha meg nem halt, de a cselédeit többé nem éheztetni.

Megy az erdő!

Kilenc egy özvegyasszony fia volt. A nevét azzal érdemelte meg, hogy minden ételből kilenc ember porcióját falta fel. Inni is kilenc helyett ivott. De dolgozni nem akart. Naphosszat üldögélt a sutban, az idejét meg azzal múlatta, hogy vett egy véka hamut, s az egyik kezéből a másikba töltötte. Olyan rest volt, hogy még enni is áttallott felállni. Özvegy édesanyja vitte oda neki a kilenc porciót reggel, délben, este. Inaszakadtáig dolgozott a szegény asszony, korholta a fiát váltig, hogy lásson már munkához, ne tétlenkedjék mindenki csúfjára. De jó szó, rossz szó, mind hiába volt. Kilenc csak a hamut töltögette.

Élt a szomszédban egy nagygazda. Ez a nagygazda a fejébe vette, hogy övé lesz a legnagyobb ház a faluban. Akkor fákat döntetett ki, hogy tizenkét ökör alig bírta elvonni. Ezekből a fákból gerendákat csináltak az ácsok. Mikor a gerendák megvoltak, a nagygazda összehívta a falu népét, hogy építsék fel a házat. Építették volna azok örömet, csak hát a gerendák olyan nehezek voltak, hogy ha az egész falu népe alá ja állott a gerenda egyik végének, éppen csak megemelintette, de a helyére rakni már nem bírta.

Átkiáltott a szomszéd Kilencnek.

- Gyere már, segíts, látod, hogy nem boldogulunk.

Kilenc feltápázkodott a hamu mellől, s átugrott a sövényen, mert restellt volna az utca felé kerülni.

Megnézte Kilenc a gerendát erről-arról, nagy lustán lehajolt, sóhajtott egy keveset, s a gerenda már ott is volt a helyén. Ha már nekikezdett, nem hagyta abba a munkát, míg valamennyi gerendát föl nem rakta.

Ettől kezdve Kilencnek nem volt nyugalma. Őt szapulta az egész falu, hogy lám, tud ő dolgozni, ha akar, mégsem segített az anyjának, hanem a véka hamut töltögette egyik markából a másikba. Addig-addig csúfolták, mígnem elhatározta, hogy világgá megy, és másutt próbál szerencsét.

A szándékát mindjárt bejelentette az anyjának, s szólt neki, hogy süssön hamupogácsát az útra. De akkora legyen mindegyik, mint egy-egy taligakerék. Az özvegyasszony átment a szomszédba, kért lisztet, s a pogácsát megsütötte. Kilencnek volt egy akkora tarisznyája, hogy egy boglya is belefért volna. Abba hengergette bele a kilenc pogácsát. A tarisznyát vállra vetette, s nekivágott az országútnak, hogy a királyt megkeresse. Úgy határozott volt, hogy őfelségénél próbál szerencsét.

Ment, mendegélt, s a kilencedik napon egy erdő széléhez ért. A nap nyugovóra készült az égen, gondolta, ő is lenyugszik, eleget fárasztotta a lábát. Mielőtt eldőlt volna, kibontotta a tarisznyát, s a kilenc pogácsát egy ültében megette.

Reggel arra ébredt, hogy a gyomra korog. Evett volna, de nem volt mit. Abban reménykedett, hogy a nagy ballangerdőben majd csak akad valami harapnivaló. Valahányszor száraz ág roppant a közelében, megújult a reménysége. Csak hát abban az erdőben csupa medve meg oroszlán tanyázott. Éhesek voltak azok is. Mindnek az járt a fejében, hogy Kilencet fölfalja. De hiába ordítottak, hiába csattogtatták a fogukat, Kilenc nem ijedt meg tőlük. Emitt egy oroszlánt gyomrozott meg pusztá kézzel, amott egy medvét. Akkora híre támadt a vérengző állatok között, hogy a legbátrabb oroszlán is a lába közé kapott farokkal iszkolt el előle, ha közeledni látta.

Olyan sűrűn nőttek a fák az erdőben, hogy Kilenc nem tudta, mikor van éjjel, mikor van nappal. Már-már azt hitte, hogy eltévedt. Ekkor vidám danolászás ütötte meg a fülét. A nótá felé vette útját. Amint közeledett, látta, hogy tizenkét betyár mulat. Egy nagy törzsök volt közöttük az asztal. Ittak, mint a bűvár, mert jó fogást tettek az éjszaka. Mikor Kilencet meglátták, odaszólították, hogy kedvükre komédiázzanak vele.

De Kilenc azt mondta:

- Ennem-innom adjatok előbb, aztán majd beszélgethetünk.

Fölállott erre a legerősebb betyár, s hetykén odapöckölte magát Kilenc elé:

- Ehetsz-ihatsz, komám - mondta -, amennyi beléd fér, de csak ha kezet fogtunk, mert én vagyok itt a gazda.

Ennek a betyárnak híres nagy ereje volt. Azt hitte, hogy egyetlen kézszorítással térdre rogyasztja Kilencet. De megjárta. Mert amint Kilenc kézen ragadta, nyomban összekunkorodott kinyájában. A keze meg úgy megroppant, hogy azzal többé sosem parolázott.

Mikor a betyárok látták, hogy Kilenc milyen csúnyán elbánt a vezérükkel, mindannyian nekitámadtak. Mit tehetett Kilenc, meglóbálta a vezért, azzal verte földre a többi. Egy percig sem tartott, egymásra dobálta őket, a legfelsőre ráült, s hozzálátott a falatozáshoz. Evett-ivott kilenc ember helyett, aztán így szólt a vezérhez:

- Vezess ki az erdőből!

- Nagyon szívesen - felelt a főbetyár.

Mentek kilenc nap, kilenc éjjel, s elérték az erdő szélét. Onnan már látni lehetett a királyi várost. Kilenc megköszönte a szíveséget, s kezet akart fogni a főbetyárral. De az úgy megijedt, hogy lóhalálában visszafutott az erdőbe.

Maga egyenest a királyi palota elé ment. Be is fordult volna a kapun, ha az őrt álló hajdú rá nem acsarkodik:

- Mit keresel itt?

- Szolgálatot - felelt Kilenc.

- Nos, akkor jókor jöttél, éppen szolgára van szüksége a mi királyurunknak.

Azzal bevezette Kilencet a király elébe. A király arról volt híres, hogy fizetni nem szeretett a szolgálóinak. Hanem dolgoztatta őket, s amikor már eleget dolgoztak, olyasmit bízott rájuk, mit végbe nem vihetek. Akkor aztán kirakta a szűrüket.

- Felfogadlak béresnek - mondta a király -, s ha mindent elvégzel, amit rád bízok, egy szakajtó aranyat kapsz, s ráadásul pofon vághatsz.

- Nem bánom - hagyta rá Kilenc, s legszívesebben azon helyben pofon kente volna a királyt, mivelhogy ilyesmit még nem próbált.

Jött egy hajdú, bevitte az istállóba Kilencet, s megmutatta, melyik ökörnek kell gondját viselni. Kilenc meg sem nézte az ökröt, hanem enni kért. Éppen jött a szolgáló a kondérokkal, hogy a béreseket jóltartsa. Kilenc vette az egyik kondér marhagulyást, s egy hajtásra kiürítette. Elcsodálkozott mindenki. Mialatt csodálkoztak, Kilenc a második kondér gulyással is végzett. Nem volt mit tenni, új ebédet kellett főzni a béreseknek.

- Telt-múlt az idő. Kilenc nem dolgozott, hanem tunyáskodott egész áldott nap. A béresgazdának már a nyelve hegyén volt a szó, hogy legorombítsa, de látta, milyen erős, és inkább hallgatott.

Egy este parancsot adott a király, hogy másnap hajnalban minden cselédje menjen ki az erdőre fát hozni.

Hajnalban már talpon volt az egész istálló, csak Kilenc aludt. A béresek etettek, Kilenc ökre üres jászol előtt szomorkodott. A béresek már régen úton voltak, mikor jöttek a szolgálók, hogy a teheneket megfejjék. Gondolták, egy dézsa víz majd fölserkenti az álomszuszékot, nyakon öntötték hát. Kilenc ügyet sem vetett rá, tovább szuszogott a lucskos szalmán. De amint a lányok megfejték, felszökkent, és nagy gyorsan mind a kilenc sajtárból kiitta a tejet. Sírtak-ríttak a szegény lányok, mert nem tudtak elszámolni a tejjel. A király pedig a tejügyekben különösen kényes volt.

Dél felé Kilenc is befogta a maga elhítványodott ökrét, s megindult az erdőnek. A többiek már hazafelé tartottak a fával, s gúnyolták Kilencet, hogy milyen vézna az ökre, egy hátra való rőzsét sem bír hazahozni vele. Kilenc csak morgott, mert lusta volt felelni.

Az erdőn hanyatt terült, s az ingét az arcára húzta, hogy a nap a szemébe ne süssön. Húzott egy jót, aztán kirántott egy félerdőnyi fát tövestül, a szekérre dobta, s hajtott volna hazafelé. Igen ám, de hát időközben egy fíafarkas arra kószált, s megette az ökrét. Kilenc megijedt. Tudta, hogyha fa nélkül tér haza, a palota népének a szájára kerül. Ettől pedig nagyon félt.

Nem volt más hátra, alája guggolt a szekérnek, a hátával fölemelte, s megeredt az úton vissza. Mikor a faluhoz ért, körülfogták az emberek, s mindenki azt kiáltozta:

- Megy az erdő! Megy az erdő!

De aztán arra jött a bíró, aki okos ember volt. Lehajolt, s mindjárt észrevette, hogy az erdő nem magától megy, hanem Kilenc viszi. Szaladtak a hírről a királyhoz. Mikor a király megtudta, hogy Kilenc egymaga hozza a fél erdőt, rettentően megijedt. Megbánta, hogy pofonra alkudott meg vele, hiszen ha Kilenc pofon találja vágni, az Óperenciás-tengert is átröpüli. Parancsot adott hát, hogy a kaput zárják be.

Kilenc egy darabig kiáltozott a csukott kapu előtt. De hogy nem nyitották ki, fogta a terü fát, áthajította a kapun, maga meg bemászott. Elmondta a királynak, hogy az ökrét megették a farkasok, de azért nem jött üres kézzel.

- Derék legény vagy, Kilenc fiam - mondta a király.

Szépen beszélt vele a király, mert félt tőle. De most már azon törte a fejét untalan, miképpen veszténé el a szolgáját. Volt egy malom az erdő szegletében. Ördögmalomnak hívták, mert a molnára ördög volt. Kerülte is minden halandó. Egy reggel hívatta a király Kilencet:

- Itt van egy szekér csont - mondta -, vidd el az ördögmalomba. De olyan lisztet őrless belőle, mint a legjobb búzából.

Kilenc mindjárt befogott, s odahajtott az ördögmalomhoz. Bajosan találta meg, mert a fák ráhajoltak. A szekér csontot az udvaron hagyta, maga bement. A malomban az ördögi molnár éppen reggelizett. Az egyik kezében rozsdás ráspolyt tartott, a másikban ócska patkót. A ráspolyból csak kicsikét harapott, mintha szalonna volna, a patkóval meg úgy tömte a száját, mint halandó ember a kenyérrel. Ízlett neki a reggeli mód fölötte, mert jó étvággal csámcsogott.

- Mit kívánsz, te lelkes állat? - kérdezte Kilencet.

Amaz elmondta, hogy a király küldte ide csontból lisztet őrletni.

Nagyot kacagott erre az ördögi molnár.

- Majd belőled őrölök lisztet, te lelkes állat.

Azzal a malomköre mutatott, mely szép csöndben forgott. Annyit már észrevett Kilenc, hogy az ördögi molnárral egykönnyen nem boldogul. Gondolta, jobb belátásra téríti. Hirtelen fölkapta, s rátartotta a fenekét a forgó malomköre. Sivalkodott az ördögi molnár, hogy az egész malom zengett bele. A halandó embernek csak három bőr van a fenekén, az ördögnek hetvenhét. Ez volt a szerencséje. Mire az ördögi molnár kinyögte, hogy megőrli a csontot, hogyne örölné, már hetvenhat bőrt ledörzsölt róla a malomkő. De egy még maradt magnak.

Most már nem teketóriázott az ördögi molnár, hanem a szuvas csontokból olyan lisztet őrölt, amihez hasonlót még a legtapasztaltabb pék sem látott. Kilenc lusta volt a zsákokat fölrakni a szekérre, fölrakatta hát az ördöggel. Szegény, majd megszakadt az erőlködésben. De buzgókodott, nehogy Kilenc még egyszer rátartsa a köre.

A király, mikor meglátta a lisztet, majd leesett a korona a fejéről. Eddig minden szolgáján kifogott, de látta, hogy Kilencben emberére talált. Telt-múlt az idő, de semmi nem jutott eszébe, hogy a szolgáját elveszítse. Mit tehetett mást, összehívta az ország nagyjait tanácskozásra. A bölcsek aztán kifőzték a tervet Kilenc elpusztítására.

Ásattak egy mély vermet, a szélére meg kőst hordattak, de akkora darabokban, mint egy-egy szikla. Volt a királynak egy ötmázsás disznója, azt levágatták. Mikor idáig jutottak a praktikában, a király maga elé parancsolta Kilencet.

A királyi család éppen vacsorázott. Habart paszulyt ettek, meg kemencében sült rétest, amit Kilenc különösen szeretett.

Kilenc illendően jó étvágyat kívánt, a király pedig meghívta, hogy tartson velük. Szabadkozott Kilenc, hogy ő már megvacsorázott, hiába. A királyné ifjasszony odakínálta a tál rétest Kilencnek.

- Kóstolja meg kend - biztatta szívesen.

Kilenc egyik kezével megfogta a tálat, a másikkal meg beleborította a rétest a tenyerébe, aztán egyetlen falással megette, hogy csak úgy düledt a szeme. De düledt a király szeme is. Szerette ő is a rétest, de nem maradt belőle semmi.

- Egészségedre, Kilenc! - mondta a király illetudón. De magában gondolta: Bár megfulladnál!

Kilenc ezután megtudakolta, hogy mi végből hívták.

- Leszúrtuk a nagy kocát - mondta a király -, ekkora koca nem volt még a földkerekségen. Ezt csak te tudod besózni, mert egy-egy sonkája akkora, hogy négy mézárós sem bírja megemelni. Mosd meg a kezed, és láss munkához.

Az udvari hajdú odakalauzolta Kilencet a verem szélére. Mondták, hogy ereszkedjen le, a húst meg a sót majd fentről adagolják. Mikor Kilenc odalent volt már, az álnok udvari népség dűteni kezdte rá a húst meg a kőst. Ez volt a ravasz praktika, amit a bölcsek kieszeltek Kilenc elvesztésére. De hiába mesterkedtek, Kilencnek meg sem kottyant, ha egy hárommázsás kőst hánytak a fejére. Nem az ő feje tört be, hanem a kőso mállott darabokra.

Hírül vitték a királynak, hogy a tizenkét szekér sót meg az ötmázsás disznót rádobálták Kilencre, de még mindig semmi baja. Megparancsolta a király, hogy zúdítsák a fejére a

nagyharangot. Megtették. Kilenc fogta a tizenöt mázsás harangot, s a fejébe nyomta, mint a kalapot. Még föl is kiáltott:

- Köszönöm, koma, legalább az a sok só nem piszkálja a fejemet.

Ez sem sikerült. Félt a király, mert az esztendőből már csak egy hónap hiányzott. S ha a hónap letelik, egy szakajtó aranyat köteles fizetni Kilencnek, meg pofonra nyújtani a képét. Az aranyat nem bánta, de a pofontól rettentően félt. Volt a királyi erdőben egy szurdok, ahol óriáskígyók tanyáztak. Panaszkodni kezdett a király, hogy a horgasina megmerevedett. Szólt Kilencnek, hogy menjen el abba a szurdokba, s hozzon neki ínnyújtó füvet. Abban reménykedett, hogy az óriáskígyók elnyelik a szolgáját.

Alig közelítette meg Kilenc a szurdokot, egy óriáskígyó siklott szájátva feléje. Nem szólt egy szót sem, de azért könnyen ki lehetett találni, hogy el akarja nyelni. Kilenc elkapta a nyakánál, és csattogtatni kezdte, mint az ostort. Ezenközben nézelődött, hogy hol szedhetne ínnyújtó füvet. Nem nőtt ott fű, se ínnyújtó, se másféle, de kígyó annyi nyüzsgölődött, mint kukac a sajtban. S ahány kígyó, mind azon iparkodott, hogy Kilencet elnyelje. Alig győzte rúgni, pofozni őket.

Utóvégre ráunt az acsarkodásukra, az ostorkígyóval egy csomóba terelte őket. A legnagyobb kígyót legalul fektette, a többi rá keresztbe, aztán a nagy kígyóval átkötötte a kicsiket. A sok kígyóból egy kéve lett. Ezt a hátára vetette, s megindult hazafelé. Útközben lelt ínnyújtó füvet is.

A városban iszonyú riadalom támadt, mikor Kilencet meglátták kígyóterhével. A kígyók tekerődtek, vonaglottak, csapkodtak a farkukkal. Sziszegtek is méltatlankodásukban, mert mióta világ a világ, emberfia ilyen gyalázatosan nem bánt óriáskígyóval.

A király a palotája ablakából leste, megjön-e Kilenc vagy nem. Mikor meglátta közeledni, majd lecsúszott a nadrágja ijedtében. Tudta, hogy most semmi nem menti meg a pofontól. A kaput nem merte bezáratni, nehogy Kilenc bedobja a kígyókat az udvarra.

Kilenc átadta felséges urának az ínnyújtó füvet, aztán a palota végébe ment. A sövényt ledöntötték az ökrök, a tyúkok meg untalan átszöktek a szomszédba kapirgálni, s emiatt rengeteg pörpatvar támadt. Kilenc a nagy kéve óriáskígyóból olyan parádés sövényt font, hogy messzi földről csodájára jártak.

Harmadnap letelt az esztendő. Kilenc bement a királyhoz. Őfelsége egészen zöld volt rémületében. De Kilenc nem szólította zöld királynak, mert tudta, hogy ez nem illendő. A szakajtó arany már ott állott.

- Ez a tied, Kilenc - mondta a király -, most pedig vágjál pofon.

- Dehogyan vágom pofon felséges királyuramat - mondta Kilenc -, hiszen hálával tartozom. Mihaszna ember voltam, amikor idejöttem, s királyuram jóvoltából tanultam meg dolgozni.

Megörült a király, hogy a pofontól megmenekült, s zöld királyból visszaváltozott eredeti színére.

- No, ha nem ütsz pofon - mondta -, akkor búcsúzzunk kézfogással, ahogy jó barátokhoz illik.

Kilenc megragadta a király kezét, s úgy megszorította, hogy a király hétrét görnyedt, s azóta sem tudták kiegyenesíteni. Kilenc pedig hazament a falujába, ő lett a falu leggazdagabb embere, s az anyját is példásan megbecsülte.

Valósággal így volt.

A rest macska

Egyszer egy dolgos legény megkérte egy dologtalan, gazdag lány kezét.

Mondta a dologtalan lány, hogy ő hozzámegy a legényhez, de csak akkor, ha megígéri, hogy egy ujjal sem nyúl hozzá, akár dolgozik, akár nem.

- De a macskát megverhetem? - kérdezte a legény.

Megvonta a vállát a lány, hogy felőle verheti a legény a macskát, ahogy csak tetszik.

Megegyeztek, megesküdtek, összeköltöztek. Az ember egész nap dolgozott, a fiatalasszony egész nap heverészett. Ha meg nem heverészett, elment szomszédolni. Ha nem szomszédolt, akkor sétált. S ha se nem heverészett, se nem szomszédolt, se nem sétált, akkor evett vagy aludt. Az udvart fölverte a gaz, a házat fölverte a pizok, a kemence ajtaját beszötte a pók, mert a fiatalasszony véletlenül sem nyitotta ki, hogy meleg ételt főzzön.

Egy nap az ember munkába indult. Mielőtt elindult volna, így szólt a macskához:

- Hallod-e, te macska, azt parancsolom neked, hogy amíg én oda vagyok, minden munkát végezz el. Takarítsd ki a házat, délre főzz meleg ételt, fonj meg egy orsó fonalat, mert ha nem, úgy megverlek, holtodig megemlegeted.

A macska a tűzhely mellett szunyókált, úgy hallgatta az emberi beszédet. Hallgatta a fiatalasszony is, közben a vállát vonogatta, hogy lám, a férjének elment a maradék esze is. Aztán megkérdezte a férjét:

- Kend miért bíz olyasmit a macskára, amit nem tud?

- Tud, nem tud, mindegy - felelte a férje -, ha nem teszi, amit parancsoltam, úgy megverem, három napig moccanni sem bír.

Azzal elment a dolgára.

Az asszony meg nézte, leste a macskát, hogy hozzálát-e a munkához vagy sem. A macska bizony nem mozdult. Rászólt hát szigorúan:

- Végezd el a munkádat, különben megkeserülöd!

Elment ő is. Alkonyodott, mire hazajött. A macska akkor is a tűzhely mellett szunyókált. A szobát nem takarította ki, meleg ételt nem főzött, az orsó fonalat nem fonta meg.

- No - mondta a fiatalasszony a macskának -, ebből baj lesz.

Az is lett. Megjött az ember, körülnézett, látta, hogy a parancsnak nem lett foganatja.

- Most megkapod a magadét - mondta.

Azzal a macskát a felesége hátára rakta, fél kézzel fogta, a másik kezével csépelte. Nyávogott a macska, majd kinyávogta a lelkét. De a fiatalasszony még keservesebben panaszkodott, mert a macska kínjában összevissza karmolta a hátát.

Nohát, hogy a verésnek vége lett, a fiatalasszony hazafutott az anyjához, s elpanaszolta, ami történt.

- Mit tegyek, édesanyám, jaj, mit tegyek? - kérdezte a fiatalasszony.

- Mást nem tehetsz, lányom, hacsak azt nem, hogy a macska helyett elvégzel mindent - mondta az anyja.

A fiatalasszony megfogadta, hogy akármilyen parancsot kap a macska, ő elvégzi. Aztán hazament a nagy fogadalommal.

Reggel csakúgy történt, mint előző nap történt volt. Az ember, mielőtt dolgára indult volna, rászólt a macskára.

- Hallod-e, te macska - mondta neki -, mire megjövök, kitakarítod a szobát meg a konyhát.

- Ki én, édes uram - felelt a fiatalasszony.

- Meleg ételt főzöl délre, hogy legyen mit ennem, mikor megjövök a munkából.

- Főzök, édes uram - mondta a fiatalasszony.

- Fonsz egy orsó fonalat.

- Fonok, édes uram - mondta a fiatalasszony.

- Mert ha nem teszed meg, amit parancsoltam, ma kétszer annyi ideig verlek, mint amennyit tegnap vertelek.

- Nem kerül rá sor, édes uram - mondta a fiatalasszony. Fölkapta a fejét az ember, s odanézett a feleségére.

- Mit karattyolsz? - kérdezte. - Nem vagy te macska.

- Az nem vagyok, de én jobban tudok beszélni vele, mint te, majd megmagyarázom neki, hogy mit hogy kell csinálni.

- Akkor nincs semmi baj - mondta az ember, s elment a dolgára.

Még át sem lépte a küszöböt, a fiatalasszony máris hozzálátott a munkához. Kitakarította a szobát, begyújtott a tűzhelybe, vizet tett a tűzre, krumplit hámozott, tyúkot vágott, megfőzte az ebédet. Mikor az ebéd elkészült, kitakarította a konyhát is. Aztán fonni kezdett.

Delet harangoztak, megjött az ember. Körülnézett, aztán így szólt elismerően:

- No, ma a macska jó munkát végzett, így legyen ezentúl is, különben jön a macskaverés.

- Így lesz, édes uram - felelt a fiatalasszony.

S azóta boldogságban, békességben élnek mind a hárman.

Az ember, az asszony meg a macska.

A búbos pacsirta meg a rezgőfű

Egy kis búbos pacsirta meglátott egy tő rezgőfüvet.

- Ezt a füvet én gyökerestül kihúzom - mondta hetvenkedve a többi madárnak.

A fű nagy volt, a búbos pacsirta kicsike. A madarak nem hitték, hogy boldogul.

- Gyöngé vagy te ahhoz - csúfolták.

Erre a kicsi pacsirta megmérgeződött, s leröppent a fáról a fű mellé. Csőrébe vette a rezgőfű szárát, s nagyot rántott rajta. A fű meg sem rezdült.

- Minek erőlködsz, hiszen úgysem bírsz vele - mondták a madarak.

De a búbos pacsirta csak nem tágított. Próbálta jobbról, próbálta balról. Mikor ötödszörre rugaszkodott neki, a fű szára elszakadt, a kicsi pacsirta pedig hanyatt esett. A madarak úgy kacagtak, majd lefordultak a fáról.

Elszégyellte magát erősen a búbos pacsirta. De nem akarta megvallani, hogy felsült. Henccegve azt csicseregte hát:

- Én is így akartam! Én is így akartam!

A makacs kis nyulacska

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy makacs kis nyulacska. Ennek a makacs kis nyulacskának a nyakában szépen szóló ezüstcsengő függött. Ahányszor lépett a nyulacska, annyiszor csendült meg a nyakában a csengő, ahányszor pedig nem lépett, annyiszor nem szólalt meg a nyakában a csengő.

Meghívta egyszer a sógora a kis nyulacskát ebédre, s jóltartotta, ahogy illik. Mikor hazafelé tartott, a makacs kis nyulacska észrevette, hogy túl sokat evett, mert a hasa a földet súrolja. Körülnézett, hadd lám, hol szunyókálhatna egyet, míg a hasa leapad. Megpillantott az erdő szélén egy karcsú bokrot, fölakasztotta rá szépen szóló ezüstcsengőjét, maga pedig behúzódott alája a fűbe, s mindjárt el is nyomta az álom.

Reggel, hogy felébredt, néz erre, néz arra, hát a karcsú bokor sehol sincs, hanem egy sudár fát lát a helyén. Annak a sudár fának a legmagasabb ágán ott csillogott az ezüstcsengő. A makacs kis nyúl rászólt a nagy fára:

- Hallod-e, te sudár fa, add vissza az ezüstcsengőm!

Mire a sudár fa így válaszolt:

- Dehogy adom, minek adnám, jó lesz az nekem is.

- Ne legyen makacs kis nyúl a nevem, ha vissza nem adod! - mondta a kis nyúl, s rohant-rohant, amíg a fejszéhez nem ért. A fejszének ezt mondta:

- Hallod-e te fejsze, menj a sudár fához, kérd vissza az ezüstcsengőt, s ha nem adja, vágd ki.

Mire a fejsze így válaszolt:

- Minek tenném, van nekem egyéb dolgom is!

- Ne legyen makacs kis nyúl a nevem, ha meg nem teszed! - felelt a kis nyúl, s rohant-rohant, amíg a sziklához nem ért. A sziklának ezt mondta:

- Hallod-e te szikla, menj a fejszéhez, küldd a fejszét a sudár fához, ha nem megy, csorbítsd ki az élet.

Mire a szikla így válaszolt:

- Minek csorbítanám, van nekem egyéb dolgom is.

- Ne legyen makacs kis nyúl a nevem, ha meg nem teszed! - fogadkozott a kis nyúl, s rohant-rohant, amíg a bikához nem ért. A bikának ezt mondta:

- Hallod-e, te bika, menj a sziklához, küldd a sziklát a fejszéhez; ha nem megy, gurítsd bele a vízbe!

Mire a bika így válaszolt:

- Minek tenném, van nekem egyéb dolgom is.

- Ne legyen makacs kis nyúl a nevem, ha meg nem teszed! - fogadkozott a kis nyúl, és rohant-rohant, míg a darázshoz nem ért. A daráznak ezt mondta:

- Hallod-e, te darázs, menj a bikához, küldd a bikát a sziklához, s ha nem megy, csípd meg kegyetlenül.

Mire a darázs így válaszolt:

- Minek tenném, van nekem egyéb dolgom is.

- Ne legyen makacs kis nyúl a nevem, ha meg nem teszed! - fogadkozott a kis nyúl, s rohant-rohant, míg a varjúhoz nem ért. A varjúnak ezt mondta:

- Hallod-e, te varjú, menj a darázshoz, küldd a darázst a bikához, s ha nem megy, nyeld le azon nyomban.

Mire a varjú így válaszolt:

- Minek tenném, van nekem egyéb dolgom is.

- Ne legyen makacs kis nyúl a nevem, ha meg nem teszed! - fogadkozott a kis nyúl, és rohant-rohant, míg a macskához nem ért. A macskának ezt mondta:

- Hallod-e, te macska, menj a varjúhoz, küldd a varjút a darázshoz, s ha nem megy, tekerd ki a nyakát.

Mire a macska így válaszolt:

- Megtenném örömet, de két napja nem ettem, mozdulni sem bírok. Hozzá nekem tejecskét, s megteszem, amit kérsz.

Épp arra ment egy szolgáló egy dézsá tejjel. A makacs kis nyúl nagyot kiáltott: jaj, a farkas, itt a farkas! A szolgáló lecsapta a dézsát, s futásnak eredt. A makacs kis nyúl odavitte a dézsát a macskához. A macska megitta a tejét, s odaállt a varjú elé, és ezt mondta:

- Hallod-e, te varjú, menj a darázshoz, s küldd a darázst a bikához, különben kitekerem a nyakad.

Mire a varjú így válaszolt:

- Megyek, megyek, hogyan mennék, megteszem.

Már ott is állott a darázs előtt, és ezt mondta:

- Hallod-e, te darázs, menj a bikához, küldd a bikát a sziklához, s ha nem megy, csípd meg kegyetlenül.

Mire a darázs így válaszolt:

- Megyek, megyek, hogyan mennék, megteszem.

Azzal már ott is állott a bika előtt, és ezt mondta:

- Hallod-e, te bika, menj a sziklához, küldd a sziklát a fejszéhez, s ha nem megy, gurítsd bele a vízbe.

Mire a bika így válaszolt:

- Megyek, megyek, hogyan mennék, megteszem.

Azzal már ott is állott a szikla előtt, és ezt mondta:

- Hallod-e, te szikla, menj a fejszéhez, küldd a fejszét a sudár fához, s ha nem megy, csorbítsd ki az élet.

Mire a szikla így válaszolt:

- Megyek, megyek, hogyan mennék, megteszem.

Azzal már ott is állott a fejsze előtt, és ezt mondta:

- Hallod-e, te fejsze, menj a sudár fához, kérd vissza az ezüstcsengőt, s ha nem adja, vágd ki!

Mire a fejsze így válaszolt:

- Megyek, megyek, hogyan mennék, megteszem.

Azzal már ott is állott a sudár fa előtt, és ezt mondta:

- Hallod-e, te sudár fa, add vissza az ezüstcsengőt, különben kiváglok.

Mire a sudár fa meglátta a fejszét, ijedtében minden ága, minden gallya megremegett. A nagy remegésben odafent a fa tetején megszólalt az ezüstcsengő. Csengett-csilingelt, csilingelt-csengett egész addig, míg a sudár fa vissza nem adta a makacs kis nyulacskának.

- No látod, hogy megtetted - mondta a makacs kis nyulacska, azzal nyakába akasztotta az ezüstcsengőt, s most is ott viseli, ha csak el nem vesztette.

Csalóka Péter

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon is túl, ott, ahol a kurta farkú malac túr, volt egyszer egy ember, akit úgy hívtak, hogy Csalóka Péter. Ezt a becsületes nevet azzal szolgálta meg, hogy akit lehetett, mindenkit becsapott.

Egy alkalommal bement a városba sétálni. Kivel találkozik össze? Hát a bíróval.

Mikor a bíró meglátja, odalép hozzá:

- Szervusz, Péter fiam. Végre, hogy találkozunk. Régóta kíváncsi vagyok, engem be tudnál-e csapni.

- Be én, bíró uram, már hogyan tudnám. A baj csak annyi, hogy amivel becsaphatnám, nincs itt.

- S ha nincs itt, messzi van-e? - kérdi erre a bíró.

- Félnapi járóföldre - feleli Péter.

- No, Péter fiam, itt a lovam, ülj fel rá, nyargalj oda, hadd lássuk, mit tudsz.

Felült Péter a lóra, de hol a nyakán ült, hol a farán. Tette magát, hogy nem tud lovagolni. Kacagott is rajta mindenki, aki látta. De mikor a városból kiért, megülte a lovat, akárcsak a huszár.

A szomszéd faluban éppen vásárt tartottak. Kérdi egy paraszt Pétert, mire tartja a lovat.

- Farkastul ezer forint, farka nélkül száz forint - feleli Péter. Elgondolkozik a paraszt a furcsa válaszon, s a fejét vakargatja.

- Látom - mondja Péter -, kend nem érti. Hát ide hallgasson. Ha a lovat egészben veszi meg, ezer forint az ára. Ha megveszi farka nélkül, száz forintért viheti. Ha meg viszont a farkot kell kendnek ló nélkül, számoljon le a markomba kilencszáz forintot, s magáé a fark.

- Akkor már én inkább a lovat viszem farka nélkül - feleli a paraszt.

- Úgy is jól van - mondja Péter, azzal lenyeste a ló farkát, a hóna alá csapta, a száz forintot zsebre vágta, elköszönt a parasztól, maga pedig megindult szaporán.

Meg sem állt, míg a feneketlen tóhoz nem ért, a város végében. Begázol a tó partján a mocsárba. Mikor jó mélyen belegázolt, belenyomta a ló farkát a mocsárba, s erről-arról két nagy kővel megtámogatta. Ezután vastagon bemázolta arcát, ingét, nadrágját sárral, és nagy keservesen sántítva tért vissza a bíróhoz.

Kacagott a bíró, mikor meglátta, kacagott torka szakadtából.

- Hát veled mi történt, Péter fiam? - kérdezte aztán.

- Hagyja, bíró úr, hagyja, ne kérdezze - siránkozott Péter. - Hiszen láthatta, hogy tudok én lovagolni. No hát, hogy a város végére értünk, az az átkozott ló beleugrott velem a tóba. Tiszta szerencse, hogy nagy nehezen ki tudtam belőle kecmeregni. Mert a szegény pára szépen beledöglött.

Akkorát kiáltott a bíró, majd megfulladt bele:

- Hazudsz, gazember! De hiába hazudsz, mert engem nem csapsz be!

- Hogy csapnám be, dehogy csapom be - szabadkozott Péter. - Ha nem restelli a tekintetes bíró úr, megnézheti, a ló farka most is kilátszik a vízből. Ha nem igaz, amit mondok, zárasson be áristomba.

A szép szóra megenyhült a bíró, s szép szóval felelt ő is:

- Gyere, Péter fiam, vezess oda.

- Jaj, jaj, jaj! - panaszkodott Péter. - Hát hogy bírnám odavezetni a tekintetes bíró urat, mikor minden csontom összetörött? Inkább holt vagyok én, mint élő.

Mit tehetett a bíró, két pandúrt maga mellé rendelt, s mentek a lovat megkeresni. Alig pillantották meg a tavat a város végén, a ló farkát is meglátták.

- Csakugyan nem hazudott - mondta a bíró -, mert ott a ló valóban, bár csak a farka látszik. Segítsünk rajta, hátha nem dőglött még meg.

A bíró úgy megörült a ló farkának, hogy a pandúrokat a parton hagyta, maga gázolt be a mocsárba. Ott aztán megragadta a ló farkát, s rángatni kezdte, ahogyan az erejétől tellett. Addig-addig, hogy a két nagy kő lehengeredett róla, a ló farka a kezében maradt, a bíró maga meg hanyatt vágódott a sárban. Káromkodott, szidta Pétert, ahogy bírta.

- Hát nem rászedett mégis a gazember! No, ezt megemlegeti! Meg, a gazember, ha száz élete van, akkor is... Mert becsukatom, áristomba vettetem, vasra veretem, hogy belegebed!

A bíró fenyegetődött, Péter pedig vígan mulatott a kocsmában a barátaival. Pénze volt, miért ne mulatott volna. Egyszer kinéz az ablakon, hát látja, hogy a bíró a kocsmá felé közeledik. Kezében a lófarok, maga nyakig sáros, a város népe utánacsődül s nevetik.

- No, kocsmáros! - szólalt meg Péter. - Hozzon öt liter bort, itt az ára. Aztán ha bármit csinállok, kend csak azt mondja, ki van fizetve. Megértette?

Nem értette ugyan a kocsmáros, de azért bólogatott buzgón, hogy érti. Akkor már be is lépett a kocsmába a bíró.

- Üljön az asztalomhoz, bíró uram, üljön ide - hívogatta Péter kedvesen. De a bíró megrázta a fejét.

- Nem azért jöttem, hogy igyam veled, hanem hogy áristomba zárassalak, ahogy megérdemled. Fizesd ki a borod, s gyere.

- Úgy is lehet - mondta Péter, azzal intett a kocsmárosnak. - No, kocsmáros, mennyit ittam?

- Hát az előbb ivott kend öt litert, aztán megint öt litert. Az tíz liter. Igaz-e?

- Olyan igaz nem lehet, hogy még egy liter árát hozzá ne adjuk - mondta Péter. Lekapta a fejről a kalapját, s földhöz vágta. Aztán a kocsmárosra nézett, s megkérdezte:

- Ki van fizetve, kocsmáros?

- Ki bizony.

A bíró azon nyomban megfélekezett a lováról, pedig a farkát most is a kezében szorongatta. Nézte a kocsmárost, nézte Pétert, nézte a zsíros kalapot.

- Micsoda kalap ez, Péter fiam? - kérdezte.

- Ez olyan kalap, hogy ha ittam, s földhöz vágom, kifizeti, amit ittam.

Elfogta a bírót az érdeklődés. Leült Péter mellé az asztalhoz, úgy faggatta.

- Aztán hol tettél szert erre a csodakalapra?

- Boldogult apámtól örökölttem - felelt Péter.

- Aztán sokszor megsegített? - firtatta tovább a bíró.

- Hej, bíró uram, e nélkül a derék kalap nélkül százszor is kinyúltam volna éhségemben-szomjúságomban. Valahányszor mulatni megyek, ezt teszem a fejembe. Aztán a kocsmában eszem-iszom a barátaimmal. Mikor pedig fizetésre kerül a sor, földhöz csapom, s a kalap megfizet helyettem.

- No - mondta a bíró gyorsan -, hát akkor add el nekem a kalapodat.

Péter megcsóválta a fejét, hogy ő nem adja, mit szólna hozzá boldogult apja. De a bíró csak nem tágitott.

- Add el, Péter fiam, add el a csodakalapot. Száz forint elég lesz érte?

Nagyot kacagott erre Péter.

- Mit nem gondol, bíró uram? Száz forint egy csodakalapért, amelyik nem alkudozik, hanem fizet, mint a köles? Hát bolondnak néz engem kend?

- Megtoldom ötven forinttal - mondta a bíró. - Legyen százötven forint.

- Ne legyen semmi - felelt Péter -, mert én a kalapot el nem adom.

- Kétszázat sem sajnálnék érte - mondta a bíró.

Péter most már úgy tett, mint aki habozik. Mikor aztán a bíró még száz forintot ráígért, így szólt:

- No, hát ha már olyan erősen megkívánta a kalapomat, bíró uram, nem bánom, legyen a magáé.

Úgy örült a bíró, majd belerepedt a feje. Gyorsan leszámolta a háromszáz forintot Péter kezébe, vette a kalapot, s rohant haza. Útközben beszólt minden barátjához, minden ismerőshöz, hogy legyen a vendége a város legdrágább vendéglőjében. Mikor így százan összegyűltek, a bíró a fejébe csapta a kalapot, s így szólt:

- Indulhatunk!

Indultak volna a vendégek, de hogy meglátták a bíró fejében a zsíros, koszos, gyűrött kalapot, elfogta őket a kacagás, a könnyük is kicsordult bele. A bíró meg így szólt:

- Majd nem kacagtok ti, ha megtudjátok, mire képes ez a szutykos kalap.

Faggatták a vendégek a bírót, árulja el, hogy a kalap mire képes. De ő csak a fejét csóválta.

- Majd meglátjátok, amikor kell!

Elmentek hát a legdrágább vendéglőbe. Olyan drága vendéglő volt, hogy amit az ember egyszer evett meg, azt is kétszer kellett megfizetni. A bíró pedig biztatta a barátait, hogy ne sajnálják, ne takarékoskodjanak, úgy egyenek, úgy igyanak, mint a királyok. Azok meg is fogadták a tanácsát. Addig ettek, amíg a kamra ki nem ürült. Addig ittak, amíg a pince ki nem ürült. Hogy sem innivaló, sem ennivaló nem akadt, gondolták, most már nyugodtan hazamehetnek.

A bíró intett a gazdának, jöjjön oda, fizetni akar. A gazda számolt, aztán megmondta, mennyire rúg a számla. A bíró elővette a kalapot, rákacsintott a barátaira.

- No - mondta -, most megtudjátok, mire képes a kalap!

Azzal földhöz vágta a kalapot, hogy csak úgy porzott, s nagy diadalmasan megkérdezte a gazdát:

- Ki van fizetve, kocsmáros?

A vendéglős mosolygott, de közben a fejét rázta, hogy nincs kifizetve, már hogy volna kifizetve.

Gondolta a bíró, hogy talán nem úgy csapta földhöz a kalapot, ahogy célszerű. Megpróbálta még egyszer, s megkérdezte még egyszer:

- Ugye, kocsmáros, most már ki van fizetve?

Még szélesebben mosolygott a vendéglős, még erősebben rázta a fejét, hogy nincs kifizetve.

Mit tehetett a bíró? Harmadszor is földhöz teremtette a kalapot. Kis híján szétment a nyomorú holmi. Megint megkérdezte a vendéglőst:

- No, kocsmáros, most már, ugyebár, nem mondhatja, hogy nincs kifizetve?

- De bizony én azt mondom - felelt a vendéglős. - Mert kend még egy fél forintot sem adott nekem, holott ötszáz forint ára ételt meg italt fogyasztott a barátaival.

Mikor ezt hallotta, a bíró végre megértette, hogy Csalóka Péter újólág rászédte, mégpedig fölötte kegyetlenül. Kifizette a számlát, aztán rohant a városházára, magához szólított két pandúrt, hogy majd azokkal elviteti Pétert, s áristomba zárja, hogy megemlegesse a gazember-séget.

Szerencséjére Péter meglátta őket. Éppen birkapaprikást főzött az üstjében. Fogta gyorsan az üstöt a benne rotyogó paprikással, és letette a ház elé egy fatuskóra. Ott aztán kavargattakóstolgatta.

Odaért a bíró, majd leesett az álla, úgy elcsodálkozott. Hogyne csodálkozott volna, hiszen tűz nélkül főtt, rotyogott, gőzölgött a birkapaprikás. Egyszerre megfélelkezett a lóról meg a kalapról.

- Hát ezt hogy csinálod, Péter fiam? - kérdezte.

- Mit, bíró uram? - kérdezte vissza Péter.

- Azt, fiam Péter, hogy tűz nélkül főzöd az üstben a paprikást?

- Háromszáz éves üst ez - magyarázta Péter. - Háromszáz éve főznek benne gulyást, tokányt, pörköltet, paprikást. Ennyi idő alatt úgy megszokta a főzést, hogy most már tűzre sincsen szüksége.

- Ilyen üstöt még sohasem láttam - mondta a bíró.

- Én sem - hagyta rá Péter. - Sok üstöm volt már nekem. Ennél szebb is akadt. De azok közönséges üstök voltak. Oda se bagóztak, ha beléjük vágtam a húst, a hagymát meg a krumplit. Alájuk kellett gyújtanom. De ez, bíró uram, ez már az első darab hústól fölgerjed. Nem is adnám oda a világ minden kincséért sem.

Hogy ezt hallotta, hullani kezdett a bíró könnye.

- Min szomorodott el, bíró uram? - tudakolta Péter.

- Én azon szomorodtam el, hogy nem akarsz az üstödtől megválni. Hiszen éppen száz forintot akartam ígérni érte.

Válaszképpen Péter megmerítette a kanalat a paprikásban, s odatartotta a bíró szája elé:

- Ezt ízlelje meg, bíró uram - biztatta.

A bíró megette a paprikást, aztán nagyot csattintott a nyelvével.

- Ízlik? - kérdezte Péter.

- Nagyon - mondta a bíró.

- Hát ilyen paprikást főz az én üstöm. Még hozzá tűz nélkül. Egy ilyen üstöt nemhogy száz forintért odaadnék, de még akkor is erősen haboznék, ha valaki véletlenül háromszáz forintot ígérne érte.

- Péter fiám - mondta a bíró -, az a valaki én vagyok. Megkapod a háromszáz forintot.

Péter úgy tett, mintha töprengene. Aztán így szólt:

- Szerencséje a bíró úrnak, hogy a bíró úr a bíró. Mert ha a bíró úr nem a bíró úr volna, még négyszáz forintért sem válnék meg az üstömtől. De mivel a bíró úr a bíró úr, hát háromszázért odaadom.

Hálálkodott a bíró, hogy így meg úgy, soha el nem felejtí Péter jóságát. Aztán kifizette a háromszáz forintot, az üstöt a hátára vette, és loholt vele haza. Ott a konyha közepére állította, a cselédekre pedig ráparancsolt, hogy aprítsák bele a húst, a hagymát meg a krumplit, hogy paprikást főzzenek.

- Itt a padlón? - kérdezte a szakácsné.

A bíró intett, hogy ott.

A cselédek kezében megállott a kés. Nézték a bírót, olyan furcsa szemmel nézték, hogy viszketni kezdett a nyaka meg a háta.

- Ti úgy néztek rám, ahogy bolondra szokás.

Mire a szakácsné így válaszolt:

- Még nem egészen úgy, de lehet, hogy nemsokára már egészen úgy nézünk kendre.

- Nem vagyok én bolond - kacagott föl a bíró. - Ti vagytok bolondok, hát nem látjátok, hogy ez az üst csodaüst? Tűz nélkül is főz. Nem hiszitek? Hát ha nem hiszitek, akkor is meglátjátok.

Nem feleltek vele a cselédek, csak várták, hogy mit láthatnak. Csak azt látták, hogy az üst teli van, de a paprikás nem fő.

- Nem fő? - kérdezte a bíró.

- Nem fő - felelték a cselédek.

- Bizonyára nincs huzatja - mondta a bíró. - Fújjuk.

Mit tehettek a cselédek, fújták. De hiába fújták, az üst nem melegedett.

Akkor a bíró hirtelen a homlokára csapott. Most értette meg, hogy Péter megint rászedte. Elfogta a méreg, s futott, ahogy az ina bírta. Futott, hogy áristomba vesse Pétert.

Amaz nagy vidáman elébe sietett:

- Jó, hogy jön, bíró uram - mondta barátságosan.

- Majd a végén meglátod, hogy jó-e vagy nem jó! - fenyegetődött a bíró. - Mert áristomba viszlek, vasra veretlek, életed fogytáig ott tartalak, lakat alatt. Ott aztán meglátod, hogy jó-e.

- Kendbe mi ütött, bíró uram - kérdezte Péter szelíden. - Hiszen egy órája sincs, a legnagyobb barátságban váltunk el.

- Csakhogy azóta rájöttem, hogy becsaptál.

- Már hogy csaptam volna be kendet, bíró uram? - kérdezte Péter.

- Hát úgy, hogy az üst nem főz - felelt a bíró.

Elkacagta magát Péter, kicsordult a könnye bele:

- Hát hogy főzne a nyomorult, mikor a tuskót itt hagyta kend.

Azzal odadobta a bíró lába elé a fatönköt. Elámult a bíró:

- Hát ez a hiba, Péter fiam? - kérdezte.

- Ez hát. Éppen bíró uram után indultam a tuskóval, hogy vegye meg, csalódás ne érje.

A bíró már nyúlt az erszénye után:

- Mennyiért adod, Péter fiam?

- Egymagában semmit sem ér a tuskó. Száz forintért odaadom, hadd legyen öröme benne bíró uramnak.

Leszámolta a száz forintot a bíró, aztán hátára vette a hatalmas tuskót, s megindult vele hazafelé. Amerre elhaladt, mindenhol hangosan kikacagták.

- Elfogyott a bíró fája! Elfogyott a bíró fája! - ezt kiabálták utána.

Jól megizzadt a bíró, mire a tuskót becipelte a konyhába. Ott elfektette a padlón, az üstöt ráhelyezte, aztán várta, hogy a paprikás főni kezd. Azt bizony várhatta, mert nem főtt.

Most már olyan mérges volt, hogy meg sem szólalt, csak a fogát csikorgatta. Meghallotta Péter is a vészes fogcsikorgatást, hiszen zengett bele az egész város.

Volt Csalóka Péternek egy húga, Csalóka Eszter. Előhívta a húgát, a kezébe nyomott egy rézsípot, s megmagyarázta, mit kell tennie. Maga pedig fejébe nyomta hétszer bélelt kalapját, s kiült a ház küszöbére. Ott várta meg a bírót.

Jött a bíró, megállott Péter előtt, s nem szólt, de a fogát tovább csikorgatta. Ahányszor csikorgatott, annyiszor bólintott Péter:

- Igaza van, bíró uram, úgy van, ahogy gondolja.

- Tudod-e, hogy én mit gondolok? - kérdezte a bíró két fogcsikorgatás között.

Péter azon nyomban megfelelt:

- Bíró uram azt gondolja, hogy én vagyok a legnagyobb gazember a világon.

Elámult a bíró ennyi okosságon:

- Hogy találtad ki?

- Én főleg abból, hogy csakugyan én vagyok a világ legnagyobb gazembere.

- És még mit gondolok? - faggatta tovább a bíró.

- Csak azt, hogy most már nem kegyelmez nekem.

Megint elámult a bíró:

- Milyen okos vagy!

- Még annál is okosabb vagyok! - felelt Péter. Azzal a bíró markába nyomott egy jókora husángot, maga pedig biztatni kezdte a bírót, hogy vágja fejbe. A bíró nem sokáig kérte magát, megcsóválta a husángot, s úgy fejbe teremtette Pétert, hogy az összezsúklott, mint az üres zsák.

Alighogy ez megtörtént, kijött a házból Csalóka Eszter, s háromszor belefűjt a rézsípba. Mire harmadszor is megfűjta a sípot, Péter katonásan fölugrott, és dörzsölni kezdte a szemét.

- Hű, de jót aludtam! - mondta nyújtózkodva.

- Ítéletnapkor is aludnál, ha ez a síp föl nem ébreszt - felelt Csalóka Eszter.

Megkívánta a bíró a sípot, de úgy megkívánta, reszketett bele. Könyörögni kezdett Péternek, hogy adja el neki, ilyen sípra vágyott egész életében. Péter kérte magát, hogy így meg úgy, emlék a síp, nem akar megválni tőle. De a bíró csak nem tágitott. Végére megalkudtak. A bíró ezer forintot meg két hátsólova ad a sípért. Már is szaladt haza, hogy elhozza a pénzt meg a lovakat.

- No - mondta Péter a húgának -, csomagolj, lelkem, mert utazunk.

Becsomagolt Eszter ügyesen mindent. Épp elkészült, mikor befutott a bíró két fölnyergeit lóval meg a pénzzel. Péter zsebre vágta a pénzt, kezébe vette a két ló kötőfékjét, a sípot pedig odaadta a bírónak.

- Tessék, bíró uram, de szeretném, ha kipróbálnánk a sípot, azt ne mondhasa később, hogy becsaptam.

- Jó - mondta a bíró -, de hogy csináljuk?

- Hát úgy, hogy én bíró uramat fejbe verem a husánggal, a húgom pedig megfűjja a sípot. Ha a bíró úr nem kél életre, akkor becsaptam, és visszaadok mindent. Ha viszont bíró uram életre kel, akkor nincs semmi baj.

A bíró beleegyezett, Péter fejbe verte a husánggal, hogy eldőlt, mint a zsák. Mire magához tért, Csalóka Péter hetedhét országon is túl járt.

Mihaszna Mihók

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy nagygazda. A nagygazda elvette egy másik nagygazda lányát. Aztán vártak, vártak, hogy gyerekük szülessék. Tíz évig vártak, a tizedik évben nemhiába vártak, mert megszületett Mihók.

Öreg volt a nagygazda is, öreg a felesége, úgy megörültek Mihóknak, hogy naphosszat mást sem csináltak, mint becézték, dédelgették, kényeztették. Nyögött egyet, szaladt az anyja, nyögött kettőt, szaladt az apja, anyja. Ha meg bögni kezdett, a városból hívtak hozzá doktort.

Ha éhes volt Mihók, ketten etették. Ha nem evett, ketten könyörögtek, hogy egyél, egyél. Ha mégsem evett, ketten sírtak, hogy jaj, mi lesz vele, elhitványodik, elsoványodik, a szél felborítja.

Fújt a szél? - Betakarták. Sütött a nap? - Vitték az árnyékba. Esett az eső? - Köpenyt kerítettek a nyakába. Ásított egyet? - Ágyat vetettek. Vakaródzott egyet? - Felhántak minden ágyat, úgy keresték, mi csíphette meg.

Utóvégre Mihók úgy rászokott a kényelmes életre, hogy már beszélni se igen beszélt. Amikor elfogta az éhség, a hasára mutatott. Nem kellett több, rohant apja, anyja. Egyik a fejét fogta, a másik kanállal töltötte belé a levest. A pecsenyét apróra vagdosták neki, hogy ne kelljen rágnia.

Este levetköztették, reggel felöltöztették, megmosdatták, haját megfésülték. Nagy legény lett belőle, de még soha nem járt a falu határában, s annyi munkát sem végzett még, mint egy beteg bolha.

Aztán egy nap meghalt az apja.

- Sírj, fiam - szólt rá az anyja.

Mihók megpróbált sírni, de bajosan sírt, mert magától még sírni sem igen tudott.

A temetésre kocsival vitték, a temetőből kocsival hozták. Ekkor látta Mihók először a falut. Azazhogy csak láthatta volna, de lusta volt a szemét kinyitni. Nem látott semmit a faluból.

Most csak az anyja gondozta. Öreg volt, gyöngé volt az anyja, de nem lehetett olyan öreg és olyan gyöngé, hogy a Mihók szavára ne ugráljon. Addig-addig ugrált, addig-addig szolgálta a fiát, míg egyszer csak ő is kilehelte a lelkét.

Jött a rokonság, s eltemették az anyját. A cselédek elszéledtek, Mihók egyedül maradt a házban.

Mikor megéhezett, olyan cudar jajveszékelésben tört ki, hogy a szomszéd átrohant hozzá, hadd lám, mi baja. Ott találta Mihókot az ágyban. Most is fekete ruhában volt, amit a temetőben viselt.

- Mi lel, Mihók, lusta Mihók? - kérdezte a szomszéd.

- Éhes vagyok - panaszkodott Mihók.

Gondolta a szomszéd, ha már úgyis átjött, hát megeteti a szerencsétlent. De ha úgy számított, hogy ezzel Mihók megelégszik, rosszul számított. Mert hogy jóllakott, Mihók parancsolgatni kezdett a szomszédnak, hogy hozzon be vizet, mosdassa meg, vesse meg az ágyat.

Jó ember volt a szomszéd, teljesítette minden kívánságát. Mielőtt visszament volna a maga portájára, így szólt Mihókhoz:

- Megszántalak, mert gyászban vagy, de azt ne hidd, hogy szolgád leszek. Ezentúl gondoskodj magadról te, elég nagyra nőttél.

- Úgy lesz - mondta Mihók.

De ha úgy is mondta, nem úgy gondolta. Mert másnap, alighogy kisütött a nap, Mihók megint iszonyú jajveszékelésben tört ki. Jajgatott, mint akit élve nyúznak, s még sózzák is ráadásul.

Elfelejtette a szomszéd, hogy előző nap hogy járt, s átrohant Mihókhoz. Ott feküdt az ágyban a lusta legény, kabátban, nadrágban, fekete csizmában.

- Mi lel? - kérdezte a szomszéd.

- Engem az, hogy éhes vagyok, szomjas vagyok - panaszkodott Mihók.

Bosszankodott a szomszéd, hogy megint lépre csalta Mihók. De a jóság erősebb volt a lelkében a bosszankodásnál. Ellátta hát Mihókot, enni-innivalóval, megmosdatta, az ágyát felfrissítette. Mielőtt elment, figyelmeztette újólag, hogy ne jajveszékelyen, mert még egyszer úgysem jön át.

Mihók meg fogadkozott, hogy ezentúl majd ő gondoskodik magáról, ne féljen a szomszéd, nem zaklatja többé.

Fogadkozott, fogadkozott, másnap délelőtt azonban megint csak kitört belőle a jajveszékelés. A szomszéd megrémült, azt hitte, a nyomorult Mihókot rablók támadták meg, oly iszonyatosan jajveszékelt.

Odabent Mihók szobájában azonban színét sem látta rablónak. Csak Mihókot, amint nagy lustán szuszogott az ágyon.

- Mi lel? - kérdezte a szomszéd.

- Ha nem adsz tüstént ennem-innom, nem érem meg a holnapot - panaszkodott Mihók, s két tenyerét a gyomrára szorította, hogy éhségét csillapítsa.

- Hallod-e, Mihók - felelt a szomszéd -, én neked se enni, se inni nem adok többet. Van nekem dolgom a magam háza táján több is, mint elégséges. Nem érek én rá téged dajkálni.

- A lelkedre vennéd, hogy itt pusztuljak el a szemed láttára? - kérdezte Mihók panaszosan.

- Ha nem akarsz elpusztulni, megmondom, mit csinálj - mondta a szomszéd.

- Mit? - kérdezte Mihók.

- Házasodjál meg.

Elhalványodott erre a tanácsra Mihók ábrázata.

- Kit vegyek el, szomszéd uram? - kérdezte Mihók. - Hiszen mindenki tudja rólam, hogy milyen semmittevő, lusta vagyok. Olyan bolond lány nincsen a környéken, aki hozzám jönne.

Mire a szomszéd így felelt:

- Én tudok egy lányt, aki hozzád menne. Igaz, hogy nem bolond lány az, hanem okos. Csak szegény.

Egy darabig faggatta Mihók a szomszédot, hogy milyen a lány, magas-e, alacsony-e, szőke-e, barna-e, kövér-e, sovány-e. Azt is megtudta, hogy Juliskának hívják, a kondás leánya, a falu végén lakik.

Mikor megtudott mindent, amit tudni akart, Mihók így szólt a szomszédhoz.

- Jól van, szomszéd, köszönöm a jó tanácsot, meg is fogadom. Szóljon Juliskának, hogy jöhet bármikor, én feleségül veszem.

Erre a válaszra a szomszédot elöntötte a pulykaméreg, a feje vörösre gyulladt, a szeme forogni kezdett, maga körül nézett, hogy mit csaphatna földhöz. Talált egy korsót - földhöz csapta. Ettől egy kissé megnyugodott. Talált egy tálat - azt is földhöz csapta. Csak annyira nyugodott meg, hogy el bírta mondani, amit mondani akart:

- Hallod-e, te Mihaszna Mihók. Ha te olyan lusta vagy, hogy még leánykérőbe sem akarsz elmenni, hát én többé nem törődöm veled. Azt sem bánom, ha éhen halsz az ágyban. Mert ha éhen halsz, csak az történt veled, amit megérdemeltél!

Azzal a szomszéd kiment a szobából. Az ajtót meg úgy becsapta, hogy az a három csupor, amit az előbb elfelejtett földhöz teremteni, a padlóra esett, és diribdarabra tört.

Maga maradt lusta Mihók a házban, csak az éhség meg a szomjúság maradt mellette társnak. Az éhség csikarta a gyomrát, a szomjúság tikkasztotta a száját. Nemsokára azt sem tudta már, mitől szenved kutyábbul, az éhségtől-e vagy a szomjúságtól.

Amikor már nem bírta a gyötrelmet, üvöltöni kezdett kínjában. Üvöltött, üvöltött, mint aki mindjárt kileheli a lelkét. Hiába üvöltött azonban, mert a szomszéd bedugta a fülét kenyérbéllel, s nem hallott semmit a rettentő üvöltésből.

Mit tehetett Mihaszna Mihók? - Mást nem, mint hogy elhatározta, történjék, aminek történnie kell, ő felkel az ágyból. Föl bizony. Ahogy az elhatározás megszületett, Mihók nyögni kezdett. Előre félt a fáradtságtól, előre nyögött hát. Nyögött egy órát, nyögött két órát, mikor már három órát nyögött, szép lassan felült az ágyon.

No, hogy most már az ágy szélén ült, csak az volt hátra, hogy lábra álljon. Nagy dolog ám lábra állni valakinek, aki feküdni szeret. Ijedtében Mihók megint nyögni kezdett. Nyögött egy órát, nyögött két órát, nyögött három órát. A harmadik óra végén lábra állt, s mindjárt lépegetni kezdett a kamra felé.

Sokat nem kellett menni a kamráig. Mihaszna Mihók mégis úgy elfáradt, majd kilötyt a nyelve fáradtságában. Amikor azonban talált egy fél sonkát meg egy kenyeret, mindjárt fölfrissült, s vidáman hozzálátott a falatozáshoz. Akadt bor is egy palackban, azt fölhaltotta.

Miután kedvére jóllakott, lassan megfordult, hogy visszamenjen az ágyához, lefeküdjék, s kedvére eméssze, amit elfogyasztott. Ekkor azonban eszébe jutott, hogy reggelre megint elfogja az éhség meg a szomjúság. Kiáltozni hasztalan kiáltozna, a szomszéd nem jön. Okosabb hát, ha ellátja magát étellel-itallal.

Körül nézett a kamrában, hogy mit vihetne az ágya mellé. De ott aztán nézhetett, mert üres volt minden, üres a stelázi, üres a zsírosbödön, üres a rúd, amire a kolbászt akasztják, üres a kenyereskosár, még a liszteszsák is üres volt.

Megijedt Mihaszna Mihók, majd megfagyott a vére. Megijedt, hogy éhen hal az üres kamra mellett. Nagy ijedelmében nekivágott az országútnak, s meg sem állott, amíg a falu végére nem ért. A falu végén megkereste a kondás házát, bekopogtatott.

- Hozott isten, Mihók - mondta a kondás, amikor meglátta.

- Hozott isten, Mihók - mondta Juliska, a kondás leánya.

Azzal leültették, megkínálták borral, édes tésztával. Mihók pedig elgondolkodott, törte a fejét, majd beleizzadt, gondolkodott, hogy mit mondjon. Mert rettentő lustaságában az agya is elszokott a forgástól.

Estig ott ült, s nem szólt egy árva szót sem. Akkor a kondás kikísérte a kapuig, s hívta, hogy jöjjön máskor is, szívesen látják.

A szomszéd látta volt, hogy Mihók útnak indult, most beszólt hozzá, megkérdezte, hol járt.

- Hát a kondásnál, ahova te küldtél - felelt Mihaszna Mihók.

- Hogy telt a kondásnál? - kérdezte a szomszéd.

- Eltelt - felelt Mihók -, de csak az apja kísért ki.

- Menj el holnap is - biztatta a szomszéd.

Úgy is lett, elment Mihaszna Mihók másnap is a kondáshoz.

Megint szívesen fogadták, megint leültették, megint megkínálták. Ő pedig megint törtégyötörte-kínozt a fejét, de csak nem jutott eszébe semmi. Hogy beesteledett, Mihók fölállott s elbúcsúzott. Most a kondás felesége kísért ki a kapuig, s ő hívta, hogy nézzen be máskor is.

- Hogy telt a kondásnál? - kérdezte a szomszéd, mikor Mihók hazatért.

- Eltelt - felelt Mihók -, az anyja kísért ki.

- Menj el holnap is - biztatta a szomszéd.

Elment Mihók harmadnap is a kondásékhöz. Leült, evett-ivott, de csak nem szólt egy szót sem. Egy árva szó nem sok, annyi sem jött ki belőle.

Mikor este lett, fölállott Mihók, s elbúcsúzott tisztességgel.

Megszólalt ekkor a kondás felesége:

- Juliska lelkem - mondta -, tegnapelőtt apád kísért ki a vendéget, tegnap én kísértem ki, ma kísérd ki te.

- Igenis, édesanyám - mondta Juliska engedelmesen.

Jól van, kikísérte a lány. Mikor a kapu elé értek, Mihaszna Mihóknak nagy hirtelen eszébe jutott, hogy neki most kérdeznie illene. Meg is kérdezte:

- Tudod-e, Juliska, miért jöttem hozzátok három este egymás után?

- Ha megmondja, megtudom.

- Én azért jöttem hozzátok - mondta Mihók -, mert feleségül akarlak venni.

- Menjen már - mondta Juliska -, ne csúfolódjék.

- Dehogy csúfolkodom - felelt Mihaszna Mihók -, elveszlek én most mindjárt, csak gyere hozzám.

- No - felelt Juliska -, ha csakugyan komolyan gondolja, majd beszélek apámmal, anyámmal, hadd lám, akarják-e.

Azzal Mihók hazaindult, a lány meg bement a házba, s megkérdezte a szüleit, hozzáadnák-e Mihókhoz.

- Jó volna férjnek - mondta a kondás -, mert van földje, állata, de dolgozni még soha nem dolgozott. Mi lesz veled, ha hozzámégy, megszakadhatsz a munkába.

- Azt csak bizza rám, édesapám - felelt Juliska.

Másnap átnézett a szomszéd Mihókhoz, s megkérdezte, hogy ment végbe a látogatás.

- Most a lány kísért ki - felelt Mihók.

Mire a szomszéd megtudakolta:

- Hát beszéltél-e vele?

- Beszéltem hát. Nem húzódik.

- Nohát - mondta a szomszéd -, ha nem húzódik, akkor holnap este elmegyünk ketten, s megkérjük a kezét, ahogy illik.

Úgy is lett, elmentek ketten, megkérték Juliska kezét. Meg is kapták.

Megtörtént az esküvő. A fiatalasszony beköltözött Mihaszna Mihók házába, s attól kezdve még szusszanásra is alig jutott ideje. Naphosszat egyebet sem csinált, mint etette-itatta mihaszna férjét, vetkeztette, öltöztette, mosdatta. Az alváson, evésen, iváson kívül mindent ő végzett helyette.

Így telt az idő nyárig. Nyáron Juliska így szólt Mihaszna Mihókhoz:

- Hallja-e, megyünk aratni - mondta -, mindenki arat már.

Megvonta a vállát Mihók.

- Nem bánom - felelt -, csak hozd a széket.

Vette az asszony a széket, s megindultak az urával, ki a mezőre. Mikor kiérkeztek, Juliska letette a széket a búzatábla végére. Mihók ráhuppant nagy kényelmesen a székre, s nézte, hogy arat a felesége. Az meg, szegény, aratott, szakadt róla a verejték a tűző napsütésben, de csak nem hagyta abba, míg delet nem harangoztak.

Akkor így szólt az urához:

- Kend maradjon csak itt, én hazamegyek ebédért. Megkértem a szomszédasszonyt, hogy süssön lepényt.

- De aztán siess ám - nógatta a feleségét Mihók -, mert már nagyon kínozt az éhség.

Juliska megindult szaporán a szomszédasszonyhoz, s közben előre mulatott, hogy Mihókot megtáncoltatja. A szomszédasszony fia épp a katonaévért szolgált. Huszár volt, s hazajött szabadságra. Így szólt hozzá Juliska:

- Kedves vitéz úr, ha nem terhelném, adja kölcsön nekem az egyenruháját.

Odaadta a huszár a ruháját, oda a kardját is. Juliska felhúzta a huszárgúnyát, felkötötte a kardot, az orra alá meg bajuszt rajzolt, meg ne ismerje véletlenül az ura. Azzal ment ki a mezőre, egyenesen Mihókhoz:

- Jó napot adjon isten! - köszöntötte.

- Adjon isten! - felelt Mihók.

- Hát kend mit művel itt? - kérdezte a huszár.

- Várom a feleségem - felelt Mihók.

- Aztán mért várja a feleségét? - firtatta tovább a huszár.

- Hát, hogy hozza a lepényt, mert éhes vagyok, meg hogy a széket arrébb tegye, mert idesüt a nap.

Nézegette a huszár Mihókot, méregette, mint a kupec a rossz lovat, aztán megkérdezte:

- Hát kend nem arat?

- Nem aratok - felelt Mihók -, mert nem tudok aratni.

A huszár szeme megvillant, a kardját kirántotta, s megsuhogtatta Mihaszna Mihók orra előtt. Ijedtében majd eltüsszentette magát a nyomorult.

- Mit akar, vitéz úr? - hebegte rémulten.

- Megtanítom kendet aratni - mondta a huszár.

- Minek az, vitéz úr, arat helyettem a feleségem.

De a huszár nem értett szót, hiába könyörgött, siránkozott Mihók. Ráparancsolt, hogy vegye a sarlót, s vágja a búzát, ahogy kell.

Mit tehetett Mihók, hozzálátott amúgy tessék-lássék a sarlózáshoz, de vesztére, mert a huszár ott volt a nyomában:

- Gyorsabban, hé! - kiáltotta, s ahányszor kiáltott, annyiszor vágott végig kardlappal a hátán.

Tízszer is végigkergette Mihókot a búzatáblán. Mikor már alig maradt búza lábon, így szólt a huszár:

- No, most megyek dolgomra, de nemsokára visszajövök, s ha meglátom, hogy nem arat, levágom az orrát, a fülét s legvégül a nyakát. Megértette kend?

Azzal a huszár visszament a szomszédasszonyhoz. Levetette a huszárruhát, megköszönte a huszár kedvességét, az orra alól lemosta a bajszot, visszaváltozott Juliskává. A lepény megsült, betette egy kantáros fazékba, s meg sem állott, míg a búzatáblához nem ért.

Addig már a fél falu összegyűlt, akkora híre terjedt, hogy Mihók aratja a búzát. Nézték az emberek, s nem akartak hinni a szemüknek. Úgy sarlózott Mihók, hogy belefáradt a szem, nem bírta követni.

Rákiáltott Juliska:

- Mit csinál kend, Mihók? Mikor elmentem, nem aratott.

- De most bizony aratok - felelt Mihók.

- Mi jutott eszébe, hogy arat? - kérdezte Juliska.

- Nekem semmi - mondta Mihaszna Mihók -, de itt járt egy huszár, s azt mondta, ha nem aratok, orrom-fülem-nyakam mind levágja. Hát inkább aratok.

Úgy megijedt Mihók a huszártól, hogy az ebédre való lepényt is csak vacsorára ette meg, amikor már az egész táblát learatta. Attól kezdve minden munkát elvégzett, amit csak kellett. Nem is hívták többé Mihaszna Mihóknak.

A tíz buta legény

Volt egy faluban tíz buta legény. Hét vármegyére híre szállott példátlan nagy butaságuknak. De még a nyolcadikban is hallottak felőlük.

Búsult is az apjuk eleget miattuk, mert semmiben hasznukat nem vette. Belefoghattak bármilyen munkába, a végére soha nem jutottak. Egy nap aztán megsokallotta az apjuk, hogy ingyen pusztítják a kenyeret:

- Menjetek szerencsét próbálni - biztatta őket.

Abban reménykedett, hogy a világban valamicske ész csak megragad rajtuk.

Mielőtt útnak eredtek, nagy szigorúan rájuk parancsolt:

- Aztán hazajöjjetek ám mind a tízen! Különben megkeserülitek!

Megígérték a legények, hogy hiány nélkül térnek meg, s nekivágtak az országútnak. Messzire nem jutottak. Mikor megéheztek, letelepedtek a hűsbe, s kibontották a tarisznyájukat. Föl sem keltek, míg az utolsó harapásig fel nem falták az útravalót.

Üres tarisznyával könnyebben esett a járás. De ez csak az első napon volt így. A második napon észrevették, hogy üres hassal bajos a vándorlás. A harmadik napon muzsikálni kezdett a gyomruk. A negyedik napon szikrát szórt a szemük, s úgy elhitványodtak éhségükben, majd eldőltek. Néztek jobbra, néztek balra, néztek mindenfelé valami eleség után, de nem találtak semmit. Nagy butaságukban eszükbe sem jutott, hogy munkát keressenek.

Ahogy vizsgálódtak, egy virágos völgybe érkeztek. Abban a völgyben egy juhász legeltette a nyáját. Buta volt a tíz legény, de most okosat gondolt mind a tíz. Azt gondolták, hogy itt az alkalom, s jóllakhatnak.

- Adj egy birkát - mondták a juhásznak.

A juhász nem adott szépszerivel, elvették hát tőle erővel. Tízen voltak egy ellen, nem tehetett a juhász semmit. Csak fogadkozott ádázul, hogy ezért még megfizet nekik.

A tíz buta legény elhajtott egy kövér birkát. Levágták, kibeleszték, megsütötték nyáron, s megették jóízűen. Azzal megint üzni kezdték a szerencsét, s meg is találták. Nem a maguk érdeméből azonban.

A földesúr éppen várat építtetett. A tíz buta legény megállott, eltátotta a száját, s nézte, mint dolgoznak az emberek a váron. Az ispán szeme megakadt a tíz markos legényen. Nem sokat kérdezte, van-e kedvük vagy nincs, munkára hajtotta őket.

Eltelt egy esztendő, a vár felépült, a tíz buta legényt szélnek eresztették. Egy darabig tanakodtak, hogy mitévők legyenek. Nem jutott eszükbe semmi, megindultak hát hazafelé.

Feleúton a legidősebb legény hirtelen megállott.

- Hadd lám - mondta -, megvagyunk-e mind a tízen.

Azzal hozzálátott, s megszámolta a testvéreit. Megszámolta egyszer, megszámolta kétszer, de akárhányszor számolta, mindig csak kilenc jött ki. Mivelhogy saját magát mindig kihagyta a számításból.

Megijedt a tíz buta legény erősen. Tudták, hogy az apjuk cudarul megveri őket, ha csak kilencen térnek haza. Egy darabig mentek. Aztán megállottak, s előlről kezdték a számolást.

Ahogy így mentek meg számoltak, egyszer csak összetalálkoztak a juhászsál. A juhász most is a virágos völgyben legeltette a nyáját. Megismerte a tíz legényt rögtön. Amazok már elfelejtették, hogy ezt a juhászt rabolták meg. Odamentek hozzá, s megkérték illedelmesen, hogy számolja meg őket.

A juhász látta, hogy megvannak mind a tízen. S azt gondolta, hogy most megfizet a birkáért.

- Megszámollak benneteket szívesen - mondta -, de bújjatok be a birkaólbá, s egyenként jöjjetek ki. Így aztán nem lesz tévedés.

A tíz buta legény bement az ólbá, a juhász meg fogta a botját, s számolni kezdett. A számolást úgy végezte, hogy mikor az első legény kibújt az ólból, nagyot sújtott a hátára:

- Egy! - mondta.

A másodiknak kettőt, a harmadiknak hármat ütött. Ilyenformán kiszámolta őket tízig.

Ordítottak a legények, jajgattak. Mikor kijajgatták magukat, szépen megköszönték a juhásznak a számolást, s estére hazaértek mind a tízen. Otthon az apjuk látta, hogy semmivel sem okosabbak, mint mikor elindultak. Erre jól elpáholta őket ő is.

A menyasszonykereső

Volt menyasszonya Ábrinak, Zsuzsának hívták, s a falu végiben lakott, nem messzi a malomtól. Egy napon Ábris épp a menyasszonyának segített az udvarban, amikor nagy kiabálás támadt:

- Jön az árvíz! Jön az árvíz! - kiáltották.

- Hi! Te Ábris! - sikított föl Zsuzsa. - Csukd be gyorsan a kaput, hadd kerüljön az árvíz másfelé.

Becsukta a kaput Ábris. De ahogy a láрма elnémult, s kiderült, hogy árvíz nincs, csak a gyerekek bolondoztak, Ábris gondolkozni kezdett. Azt gondolta, hogy a menyasszonya bizonyára nem tökéletes, különben nem csukatta volna be a kaput az árvíz előtt. Ugyan bizony milyen árvíz az, amelyik meghátrál a csukott kapu előtt? - Olyan árvíz nincs.

Ha pedig nincs, gondolta Ábris, akkor én nem veszem feleségül Zsuzsát, hanem keresek magamnak okosabb asszonyt.

Azzal vágott egy botot, s elindult az útnak szaporán, hogy menyasszonyt leljen minél hamarabb. Egy darabig csendesen ment, de aztán, hogy szembejött egy ökrös szekér, fölkurjantott:

- Eladó lányt keresek! Eladó lányt keresek! Szőkét, barnát, vereset! Eladó lányt keresek!

Közben odanéz a szekérre - nincsen rajta ember. Se mellette. Odafülel, hát hall egy hangot, amint a két ökröt csáogatja. Aztán megszólal a hang:

- Fekete nem volna jó? Fekete eladó lány?

- Nem volna rossz az sem - felelte Ábris -, de olyan bolond ember nem vagyok, hogy láthatlanba vegyek eladó lányt.

- Ha látni akarsz, kukkants a szekér alá, oda kötöttem föl magam.

Lehajol Ábris, és csakugyan, egy fekete eladó lányt lát a szekér aljához kötve.

- Hát te mit művelsz itt? - kérdezte, mert más nem jutott eszébe.

- Fáradtak az ökrök, felkötöttem magam ide, hogy annál kevesebbet húzzanak a szegény párák.

Megcsóválta a fejét Ábris, aztán megmagyarázta a fekete lánynak, hogy az ökrök így sem húznak kevesebbet, üljön csak föl nyugodtan a szekérre.

Gyorsan kioldozta a lányt, de a hálálkodását meg sem hallotta, úgy megijedt a bolondságától. Hét falun átrohant ijedtében, s csak a nyolcadik faluban kurjantgatott megint:

- Eladó lányt keresek! Eladó lányt keresek! Szőkét, barnát, vereset! Eladó lányt keresek!

Épp a templom előtt szakadt ki belőle a kurjantás. Három nagylány állott a templom előtt, mindegyik szép, mindegyiknek a kezében zsák, mindegyik azt mondja, hogy ő eladó lány.

Ábris megállott előttük, s ezt mondta:

- No, ha eladó lányok vagytok, beszélgessünk.

Egy darabig beszélgettek erről-arról, aztán Ábris megtudakolta tőlük:

- Hát azzal a három zsákkal mit műveltek, ti eladó lányok?

- Napfényt viszünk bennük a templomba, hogy világosabb legyen odabent. Három éve dolgozunk, de bizony semmi látszatja a munkánknak.

- Hogy csináljátok? - kérdezte Ábris.

Erre a három lány kézbe vette a három zsákot, a száját a nap felé tartották, aztán hirtelen összefogták, rohantak be a templomba, ott a zsákot kinyitották.

- Így - felelték -, így csináljuk.

Látta Ábris, hogy megint bolondokkal hozta össze a balsors. Gondolta, mielőtt továbbmegy, megmutatja, mit tegyenek, hogy a templom világos legyen. Nagy ügyesen ütött a falba két ablakot, a templom kivilágosodott. Összesereglett az egész falu, mindenki dicsérte, csodálta, magasztalta Ábrist. Mindenki hálálkodott. Ő azonban odábbállt, mert a bolondokat nem szerette.

Ijedtében megint átrohant hét falun, s csak a nyolcadikban kurjantott föl megint:

- Eladó lányt keresek! Eladó lányt keresek! Szőkét, barnát, vereset! Eladó lányt keresek!

- No, ha azt keresel, jó helyen jársz - hallotta az egyik udvarból.

Benéz Ábris az udvarra, s lát egy nagylányt, kezében villa, előtte nagy halom dió. Megemeli a villát, beleszúr a dióba, hogy csörög, mint a bolond sarkantyú.

- Mit csinálsz, húgom? - kérdezte Ábris.

- Mit csinálnék? - felelt a lány. - Hányom fel a diót a padlásra. De nem megy, pedig három éve mást sem teszek.

No - gondolta Ábris -, még egy bolondot találtam. - Megmutatta neki, hogy a diót nem villával kell a padlásra fölhányi, hanem zsákban fölvinni.

Elámult a lány, hogy az idegen legény milyen okos, és hálálkodni kezdett, hogy így meg úgy. De azt már Ábris nem hallotta, mert ijedtében megint átszaladt hét falun, s csak a nyolcadikban jött vissza az ereje, hogy kurjantson:

- Eladó lányt keresek! Eladó lányt keresek! Szőkét, barnát, vereset! Eladó lányt keresek!

- Ne menj tovább egy lépéssel sem, itt vagyok én!

Odanéz Ábris, hát egy ügyes lány áll a kapuban, egyik kezében orsó, a másikban guzsaly, és fon. Igen ám, de ahogy jobban odanézett, hát látta Ábris, hogy a guzsalyon nem gyapjú van, hanem élő birka.

Ez is bolond! Innen sem házasodom! - gondolta. Szépen levette a birkát a guzsalyról, megnyírta, a gyapját a guzsalyra tette.

- Így szokták azt, lelkem - mondta szelíden, aztán úgy elrohant, mintha puskából lőtték volna ki. Addig rohant, amíg bírta. Mikor az ina már reszketett, körülnézett, hol pihenhet meg. Hát éppen egy kocsmá elé ért.

Bement a kocsmába, köszönt illendőképpen, és szalonnát meg bort kért a kocsmárostól, hogy egyék-igyék. A kocsmáros hozta, amit kért. Hozzálatott nagy búsan. De még egy falatot sem nyelt, mikor belépett a kocsmáros lánya.

Olyan szép volt, hozzá fogható szép lány soha nem élt a földön. Megtetszett a lány Ábrinak, Ábris is megtetszett a lánynak, nem sokat teketóriáztak, hanem elhatározták, hogy összeházasodnak. Örült a kocsmáros, örült a kocsmárosné, mindjárt megtartották az eljegyzést.

Sütött a kocsmáros malacot, pulykát, kacsát az eljegyzésre, a kocsmárosné meg fánkot, kürtös kalácsot, csörögét. Ettek-ittak, vigadoztak. Egyszer csak észreveszi a kocsmáros, hogy nincs bor. A kancsóra mutat, s odaszól a lányának:

- Hozz bort.

Veszi a lány a kancsót, lemegy a pincébe, megereszti a csapot. Ahogy körülnéz, megüti a szemét egy rozsdás balta, amelyik ott függ egy szegen az ajtó fölött. Elgondolja magában, hogy ha Ábris feleségül veszi, gyerekük születik, a kicsi Ábris. Mikor a kicsi Ábris megtanul járni, vesznek neki egy pár csizmát, lejön ide, a balta a fejére esik, s ha meghal, ugyan kire marad a pár kicsi csizma? Hogy idáig jutott a gondolkodásban, megeredt a könnye keservesen.

Odafent meg egyre jobban szomjaztak. Rászól a kocsmáros a kocsmárosnéra:

- Menjen le kend, hadd lám, miért késik a lányunk.

Lemegy a kocsmárosné. Megtalálja a lányát. Azt szegényt úgy rázta a zokogás.

- Mi bajod van, hallod-e? - kérdi tőle. - Miért sírsz?

- Már hogyan sírnék, édesanyám - felel a lány -, hiszen ha Ábris felesége leszek, gyerekünk születik majd, kicsi Ábris. Mikor megtanul járni, veszek neki egy pár csizmát. Felhúzza, lejön ide, fejébe esik az a balta ott, akkor kire marad az a pár kicsi csizma?

Eleredt a kocsmárosné könnye is, odaült a lány mellé az ászokfára. Most már ketten sírtak, ketten kérdezték:

- Jaj, kire marad? Kire marad?

Várnak, várnak a férfiak odafent, hát se bor, se lány, se asszony.

- Megnézem, miért késnek - mondja a kocsmáros.

Lement a pincébe. Már a gádorban megütötte a fülét a szomorú zsinatolás.

- Hát ti mért sírtok? - kérdi.

- Hogyne sírnánk... - felelték azok, s elmondták a történetet.

A kocsmáros elbődült, de úgy elbődült, hogy az egész pince megtelt a hangjával:

- Kire marad, jaj, kire marad a kis csizma?

Megunta a legény a várakozást, el is tikkadt szomjúságában, lement hát a pincébe. Ott találta a kocsmárost, a kocsmárosnét meg a szép lányt. Sírt mind a három, s mind a három azt kérdezte:

- Jaj, kire marad, kire marad, kire marad a kis csizma?

- Hogy a csizma kire marad - mondta Ábris -, nem tudom. De hogy kendtek hárman sült bolondok, annyi szent.

Azzal Ábris abbahagyta a menyasszonykeresést. Nagy sietve hazament, s feleségül vette a régi menyasszonyát. Ma is élnek, ha meg nem haltak.

A tréfás farkas

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl volt egy ember. Annak az embernek volt egy kocája, egy berbéce meg egy lova. De nem becsülte meg őket, enniük is alig adott. Tavaszra úgy elhitványkodott a három nyomorult pára, hogy zörgött a csontjuk, lötyögött a bőrük.

Az ember kicsapta őket a kapun, s nagy mérgesen azt mondta:

- Eredjetek, hadd egyen meg benneteket a farkas, miért nem híztatok meg télen?

Híztak volna örömet, de ha egyszer nem kaptak enni.

Egy farkas éppen ott ólálkodott a ház sarkában. A ló ment legelől, a farkas elébe szökkent, s így szólt:

- Hadd egyelek meg, hisz a gazdád nekem szánt.

- Ha éppen akarsz, megehetsz - felelt a ló -, de nem sok örömed lesz bennem. Csupa csont és bőr vagyok. Hanem most fölmegek a havasba, legelészem egész nyáron, s úgy meghízom, minden falást jól falsz belőlem, ha majd visszatérek.

Útjára bocsátotta a farkas a lovat. Kifordult a kapuból a disznó. A farkas a disznót is megállította:

- Hadd egyelek meg, hisz a gazdád nekem szánt.

- Mit akarsz enni rajtam? - kérdezte a disznó. - Hát nem látod, hogy csupa csont meg bőr vagyok? Hanem várj őszig, addig a havasokban jól meghízom, ősszel egyél meg, s minden falást jól falsz majd belőlem.

A farkas a kocát is útjára bocsátotta. De akkor már jött a berbécs. A farkas elébe ugrott.

- Hadd egyelek meg - mondta -, hisz a gazdád nekem szánt.

- Ugyan bizony mit akarsz enni rajtam? - felelt a berbécs. - Csonttá-bőrré soványodtam. Hanem most fölmegek a havasba, jól meghízom, ősszel egyél meg, s minden falást jól falsz majd belőlem.

A farkas a berbécsét is útjára bocsátotta. Maga pedig egész nyáron a nagy őszi lakomára készülődött. Álmában a szája szélét nyalogatta, mert hol a kövér lóról, hol a kövér berbécsről álmodott, hol meg a kocáról és a hat süldő malacáról.

Elkövetkezett az ősz. A farkas egy bokor alá húzódott, s jó étvággyal találgatta, kit vet útjába a szerencse. Elsőnek a disznó kocogott le a havasról. Csakugyan meghízott a nyáron, s a hat süldő malac sem hiányzott.

Kikelt a farkas a bokorból, s elébe toppant a kocának.

- Derék állat vagy, hogy nem szedtél rá - mondta -, most gyere, hadd egyelek meg, egész nyáron rád tartogattam a hasamat.

- Ha rá akartalak volna szedni - felelt a koca -, nem ezen az úton jöttem volna. De baj van, még egy napig várnod kell.

- Ugyan, mire? - tudakolta a farkas türelmetlenül.

- Fönt a havasban nem volt pap - magyarázta a koca -, ezért a hat kicsi süldőm nincs megkeresztelve. S ha te keresztlehetlen eszed meg őket, elkárhoznak a nyomorultak, s nem jutnak be a disznómennyországba. Ezt csak nem akarhatod! Várj még egy napig, farkas koma.

Nem vette volna lelkére a farkas, hogy a hat kicsi süldő az ő falánksága miatt örök kárhozatban szenvedjen. Szólt hát a kocának, hogy vigye el a paphoz a süldőket, kereszteltesse meg őket, aztán térjen vissza, mert ő már fölöttébb éhes.

- Hajolj csak ide, farkas koma - biztatta a koca -, megsúgom, melyik malacot milyen névre kereszteljük.

Odahajolt a farkas oldalvást, a koca megragadta a fülét, rángatta a fülénél fogva jobbra-balra, a hat malac is nekiesett, úgy megtépték, örült, hogy elmenekült.

Alig szuszogta ki magát a farkas, feltűnt az úton a berbécs. Látszott, hogy nem vesztegette az idejét a havasokban, hanem szép kövérré gyarapodott. Csak ránézett, s a farkasnak mindjárt eleredt a nyála.

- Isten hozott, berbécs koma - üdvözölte a farkas -, örülök, hogy épségben vagy, s megehetlek. De meg ne csúfolj ám, mint a disznó megcsúfolt volt!

- Hogy csúfolnálak meg - tiltakozott a berbécs. - Hiszen azért legelészem szorgalmasan egész nyáron, hogy te jóllakhass belőlem.

- Derék állat vagy - csámcsogott a farkas -, hálából gyöngéden eszlek meg.

- Én is erre akartalak kérni - felelt a berbécs -, ne tépj, ne szaggass, ne rágj. Hanem nyelj le egészben.

A farkas bólintott, hogy megteszi. A berbécs szólt a farkasnak, hogy a fejét vesse hátra, a száját nyissa ki, amekkorára csak bírja. Aztán a berbécs nekifutamodott, s úgy elütötte a farkast, hogy hetet hengeredett. Keresztülugrott rajta, s hazaszaladt.

A farkas búsan visszakucorodott a bokor tövébe. De nem sokáig pihenhetett, mert dobogást hallott. A ló ügetett arrafelé.

- Hálístennek, hogy megjöttél - üdvözölte a farkas a lovat -, de most aztán meg ne csúfolj, mint a disznó meg a berbécs. Halandó állat vagyok én is, nem lehetek meg élés nélkül.

- Ugyan bizony mért jöttem volna erre, ha meg akarnálak csúfolni? - felelt a ló.

- Hát akkor gyere ide - kecsegtette a farkas -, hadd egyelek meg. Himm-hámm-humm.

- Megehetsz majd himm-hámm-humm - mondta a ló -, csak hát a faluban menyegző van, s az én hivatásom, hogy a menyasszonyt meghordozzam. Visszajövök, s jóllakhatsz belőlem.

Gondolta a farkas, hogy ő a lovat nem ereszti szem elől. Mert utóbb még az is csúffá teszi. Azt mondta hát, hogy megnézné a menyasszonyt.

- Gyere, nézd meg - felelt a ló, s intett, hogy üljön föl a hátára.

Mikor a farkas már a hátán ült, a ló nekiiramodott, s egy szusszanásra elérte a falut. Ott a nép csakugyan esküvőre készülődött. Az emberek meglátták a lovat, ló hátán a farkast, s kiáltozni kezdtek:

- Itt a lovas farkas! Itt a lovas farkas!

Ki kézbelire, ki kapára, ki rúdra, ki fejszére kapott. A ló megállott, az emberek neki a farkasnak. Agyba-főbe verték, alig bírt az erdőbe menekülni előlük.

Az erdőben egy csonka kezű ember tuskókat ásott ki a földből. Meghallotta a pokolbeli zenebonát, s kilesett az útra. Meglátta a farkast, amint nagy lihegve feléje tartott. Ijedtében behúzódott egy fatörzs mögé.

A háromszor megcsúfolt farkas ugyanannak a fának a törzse mögé bújt, de a másik felén. Egy darabig a sebeit nyalogatta, aztán keservesen fűsöhajtott:

- Úgy kell nekem, amiért ilyen buta voltam! Bizony megérdemelném, hogy valaki fejbe vágjon.

Ha csak ez hiányzik neked, gondolta a csonka kezű ember. Azzal isteneset sújtott a farkas fejére.

- Kutya világ ez a mostani - mondta a farkas -, lám, még tréfálkozni sem lehet.

Nem igaz

Egy ravasz legény beállított az urasághoz, hogy szívesen elszegődne inasul. Megtetszett a legény az uraságnak.

- Mennyiért szegődnél el? - kérdezte az uraság.

- Nem kérek én fizetséget se pénzben, sem egyébben, hanem hazugságra szerződnek - mondta a ravasz legény.

- Hát ezt hogy érted?

- Én úgy - felelte a ravasz legény -, hogy ha a nagyságos úr elhiszi minden hazugságomat, akkor ingyen szolgálom holtomig. Ha meg nem hiszi el, s azt mondja: „nem igaz”, akkor fizet egy véka aranyat, s utamra bocsát, mert a szolgálatom kitelt.

A uraság húzogatni kezdte a bajuszát, úgy töprengett rajta, hogy elfogadja-e az ajánlatot vagy sem. De minél tovább húzogatta a bajuszát, annál inkább úgy látta, hogy az alkun csak ő kereshet. Megegyeztek, paroláztak.

A legény azzal kezdte inasi szolgálatát, hogy egy hétig feléje sem nézett az uraságnak. A nyolcadik nap elment az urasághoz.

- Hol csavarogtál, te akasztófáraló? - förmedt rá az uraság nagy dühösen.

- Elmondom, nagyságos úr, csak tessék meghallgatni - mondta a ravasz legény. - Csak az történt, hogy az apám kiadta a jussom. Kaptam tőle három lovat, egy keheset, egy kaptást meg egy kapcsost. Ráültem a kapcsosra, megsarkantyúztam a kaptást, s kilovagoltam a kehesen a dinnyeföldre. Az apámék épp szüretelték a dinnyét. Egyet leszakítottak, egyet lenyeltek, így szüreteltek. Mihelyt megláttak, beugrottak egy lyukas dinnyébe, s magukra húzták a lyukat, meg ne láthassam őket. Nem is láttam őket, hanem továbbhajtottam a kapcsost, hogy a kaptás majd megszakadt bele, de vágtatott is a kehes, öröm volt nézni! Leültem a dinnyeföld szélére, úgy néztem, amint a kehes vágtat velem. Mikor már úgy elszaladt velem a kapcsos, hogy már csak a kaptás patájának a dobogását hallottam, de azt is messziről, akkor átugrottam egy szakadékon. Már odaát voltunk, mikor hátranéztem, hát a lovam kettészakadt. Mit csináljak? Mihez fogjak? Állt ott egy kerek fűzfa, abból szakítottam hetvenhét kunkori venyigét, azzal a hetvenhét kunkori venyigével úgy megkötöttem a kapcsost, hogy a kaptás mindjárt meggyógyult, akkor aztán továbbhajtottam a kehesen. Nem messzi hajtottam. Megint hátranézek, hát a lovam derekából éig érő fa nőtt. Az égből még sohasem jártam, gondoltam, körülnézek egy kicsit odafent. Másztam három nap, három éjjel, negyedik nap fölértem az égbe, találkoztam Szent Péterrel, mondta, hogy nincsen bérese, szegődjek el hozzá. Elszegődtem, akkor elemből öntött három zsák kölest, hogy hol őrizzem, hol meg számoljam. Hozzákezdtem mindjárt a számoláshoz. Igen ám, de ha számoltam, nem tudtam őrizni, ha meg őriztem, nem tudtam számolni. Szent Péter megdühödött, hogy hasznomat nem vehette, s úgy a hátamra vágott a botjával, hogy a pokolig meg sem álltam. Ahogy átléptem a pokol küszöbét, mit látok? Bizony az úrnak az apját láttam, két ördög a lábát fogta, kettő a karját, zsupsz, belecsapták a moslékba!

- Nem igaz! Hazudsz, kutya legénye!

A ravasz legény azzal fölállott, s szép udvariasan meghajtotta magát az uraság előtt.

- No, ha nem igaz, akkor kitelt a szolgálatom, kérem a véka aranyat.

Mit tehetett az uraság, mérgelődött, pukkadozott, de így alkudtak, kimérte hát a véka aranyat.

A ravasz legény meg földet, házat vásárolt a véka aranyból, s ma is boldogan él, ha meg nem halt.

A zsírosbundás meg a kopottszűrös

Volt egyszer egy falu, a falunak volt egy vége, s a falu végén két ember élt. Egy zsíros bundás ember meg egy kopott szűrös ember. A zsíros bundás ember maga sem tudta, mi mindene van, annyi tömérdék vagyont ravaszkodott össze. A kopott szűrös ember meg egész áldott nap görnyedt, robotolt, hogy megkeresse a betevő falatot magának meg a családjának.

Akármeekkora nagy vagyont hordott is össze a zsíros bundás ember, mégis mindig többet akart. Nem is nyugodott soha, hanem kereskedett szakadatlan, hol marhával, lóval, disznóval; hol borral, hallal, bőrrel; hol vászonnal, posztóval, csipkével. Amikor meg nem kereskedett, akkor behúzódott a sarokba, s azon törte a fejét, milyen ravaszsággal járhatna túl embertársai eszén.

Egyszer, hogy az erdőben járt, fülkaparó károgaást hall. Megy, amerről a hangot hallja, hát egy tisztáson legalább százezer varjú károg, csapkod a szárnyával.

- Jó napot adjon Isten - köszönt rájuk a zsíros bundás ember -, talán bizony varjúgyűlés van, hogy így összesereglettek?

Elnémult a százezer varjú tüstént, mindannyi oldalt fordítja a fejét, hogy láthassa, ki beszél. A legnagyobb varjú pedig így szól:

- Jó, hogy jöttél, te zsíros bundás ember. Én vagyok a varjúkirály, s épp olyan embert kerestem, amilyen te vagy.

- Aztán mi végből kerestél ilyenfajta embert, te varjúkirály?

- Én avégből, hogy vagy teljesítetted a kívánságom, vagy megeshűnk bundástul.

Megijedt a zsíros bundás ember, de nem mutatta.

- Mi volna a kívánságod, felséges varjúkirály? - kérdezte.

Mielőtt felelt volna a varjúkirály, megcsattogtatta a csőrét. Mire a többi varjú is megcsattogtatta a csőrét. Csattogott az egész erdő.

- Háborúból jövünk - mondta a varjúkirály -, kifogytunk mindenből, élelemből, italból, pénzből, s megéheztünk. Kegyetlenül megéheztünk.

- Megéheztünk - visszhangzott a százezer varjú, s megcsattogtatta a csőrét.

- Megéheztünk - ismételte a varjúkirály, és megcsattogtatta ő is a csőrét -, ennivaló kellene. Két ökör.

A zsíros bundás megvonta a vállát:

- Két ökör akad nálam, vagy több is, de mit adsz értük? Mert hozomra nem adok egy falat húst sem, még ha százszor varjúkirály vagy is.

- Ha nem adsz hozomra, megeshűnk téged. S akkor már csak egy ökör kell.

Erre olyan csattogás támadt a varjúseregben, hogy a zsíros bundás embernek a hideg futkosott a hátán. Legszívesebben futásnak eredt volna. Csak azért nem tette meg, mert tudta, úgylis utoléri, s minek fejezze be varjak gyomrában életét, ha befejezheti másként is.

Azt mondta hát okosan, hogy odaadja a két ökröt hozomra.

- Szerencséd, hogy így határoztál - mondta a varjúkirály. - Nesze, itt a névjegyem, a címem, jöjj majd el hozzám, gazdagon megjutalmazlak. Ez a két varjú most elmegy veled, ők majd idehajtják az ökröket. A többi a mi dolgunk.

A két varjú a vállára szállt, a zsíros bundás ember pedig megindult a tanyája felé. Ahogy lépkedett, egyre azon gyötörte az agyát, hogy kisüssön valami ádáz huncutságot. Nem mást akart a zsíros bundás ember, mint hogy a jutalmat ő kapja meg, de nem a maga két ökréért. Még ki sem jutottak az erdőből, már tudta, mit kell tenni.

Mikor a falu végén befordultak az országúton, a zsíros bundás ember meglátta a kopott szűrös embert. Ott szántott a kopott szűrös ember a határban, két ökrével szántotta a földet.

A zsíros bundás ember behívta a házába a kopott szűrös embert. A két varjúnak pedig azt mondta, hogy a kopott szűrös ember két ökrét hajtsák el. A varjúk kifogták az ökröket, s hajtani kezdték sebesen, mert éhesek voltak maguk is, meg a társaikat sem akarták megvártni.

A kopott szűrös ember belépett a szobába, s így szólt:

- Itt volnék, gazduram.

- Látom - felelt a zsíros bundás ember.

- Hivatott, gazduram.

- Volna egy sárga kancám eladó - mondta a zsíros bundás ember. - Nem vennéd-e meg?

Elgondolkodott erre a kopott szűrös ember. Ismerte jól a szomszédját, tudta, hogy megint valami ravaszságot főzött ki. Mi lehet az? Mi lehet az? - törte a fejét. Aztán hirtelen eszébe jutott, hogy a szántón hagyta a két ökrét őrizetlen. Azt sem mondta, félkalap, rohant ki a szántóra.

Körülnéz, az eke ott van, a két ökör sehol. Az erdő felé néz, még látja a két varjút, amint az ökröket hajtják.

- Hova hajtjátok két drága ökrömet? - kiáltott utánuk.

- A varjúkirályhoz.

- Mi végből?

- Ebédnek.

Jajgatott, siránkozott a kopott szűrös ember, hogy vele mi lesz ökör nélkül, szántatlan marad a földje, éhen a családja.

- Mi lesz, mi nem lesz, honnan tudnám - kiáltott vissza az egyik varjú.

- Ne hajtsátok el, ha irgalmat ismertek!

Megszólalt erre a másik varjú.

- Ha százszor ennyit könyörögnél, akkor is elhajtanánk az ökröket. Az ökrök nélkül az egész varjúnép éhen veszne. Hanem gyere el Varjúországba, a királyunk majd megjutalmaz.

Kitalálta a kopott szűrös ember, hogy a szomszédja üzött csúfot belőle. Hazarohant gyorsan, kirántotta a ganéból a villát, s rohant, hogy a zsíros bundás embert fölnyársalja. Hasztalan sietett azonban, a zsíros bundás ember már messzi járt. Elment, hogy a varjúkirálytól megkapja a jutalmat a két ökör fejében.

Töprekedett a kopott szűrös ember, mitévő legyen. Hazamenni nem mert, félt a feleségétől. Mit mond, ha az asszony az ökrök felől kérdezi? Mit mond, ha a szántás felől kérdezi? Mit mond, ha a nyolc gyerek enni kér?

Nem volt más reménysége, mint hogy a varjúkirály megsegíti. Kapta magát, megindult hát hetedhét ország ellen. Ment hegyen-völgyön, árkon-bokron, ungon-berken keresztül. Amit kapott, evett, s ha nem kapott, nézett.

Egy völgyben pásztorokkal találkozott. Tűz körül fűtöztek, birkapörköltöt főztek.

- Hova, hova? - kérdezték.

- A varjúkirályhoz megyek, hogy igazságot tegyen - mondta a kopott szűrös ember.

- No - felelték -, akkor jó helyen jársz. Ő a mi gazdánk. Egyik szolgájával üzente, hogy jössz, s ne hagyjunk éhen, ne hagyjunk szomján, hogy bizonyosan eljuthass a varjúkirályhoz, varjúkirálynál az igazsághoz.

Kínálták pörkölttel, kenyérrel. Mikor kedvére evett, útbaigazították.

Ment a kopott szűrös ember, ment hegyen, völgyön, bokron át. Lenyugodott a nap, fölkelte a nap, talán százszor is, s még mindig lakatlan hegyek meredeztek előtte. Sehol egy csomó fű, sehol egy bokor, sehol egy élőlény. Csupasz sziklák mindenütt.

Már-már azt hitte a kopott szűrös ember, hogy a pásztorok a pokolba kalauzolták, amikor megpillantotta a varjak birodalmát. Fekete ország volt Varjúország, olyan fekete, hogy hozzá képest a csupasz hegyek szinte fehérnek látszottak. Kopár fák meredeztek elő a földből, minden fán fészek, minden fa körül repdeső, fekete madarak.

A kopott szűrös ember egy darabig elnézelődött Varjúországban, aztán az utat kutatta a szemével. Volt út, hogyne lett volna, vékonyan tekergőzött a kopár sziklák között. A kopott szűrös ember nekifohászkodott, s ereszkedni kezdett lefelé.

Harmadnapra a hegy lábához ért, s ott egy hatalmas, fekete folyam állotta útját. Akkora tömérdék folyam volt, hogy még egy emeletes elefánt sem bírt volna átgázolni rajta. Vakarta a fejét a kopott szűrös ember, nem tudta, mitévő legyen.

Épp javában vakargatta a fejét, mikor panaszos hangot hallott. Hát egy gödörben egy varjúfejű ember sír-rí keservesen. Elcsodálkozott a kopott szűrös ember, mert ilyenforma szerzettel még nem találkozott.

- Mit csodálkozol? - kérdezte a varjúfejű ember. - Háromszázharminchárom éve ilyen vagyok, megszokhattál volna már.

- Bizonyára megszoktalak volna - felelt a kopott szűrös -, ha nem most látnálak először.

- Nézz meg többször - biztatta a varjúfejű -, meglásd, a végén azt mondd majd, soha ilyen jóképű legényt nem láttál.

Nézte a kopott szűrös, majd kiugrott a szeme, úgy nézte, de amit kellett volna, nem látta.

- Tovább nem próbálom - mondta.

- No, ha nem próbálsz, akkor hadd hallom, mi szél hozott erre.

- Varjúországba tartok, hogy igazságot leljek a varjúkirálynál.

- Akkor jó helyen jársz - felelt a varjúfejű -, mert én vagyok a varjúkirály révésze, én viszem át a folyón, aki hozzá igyekszik. Át is viszlek, de előbb mondd meg, honnan való vagy.

- Innen és innen - mondta a kopott szűrös ember. Amint ez meghallotta, a varjúfejű dühösen kiszökött a gödörből, felkapott egy félmázsás sziklát:

- Most laposra verlek! - kiáltotta.

- Mielőtt munkához látnál - mondta a kopott szűrös -, hadd hallom, miért sújtasz ilyen cudar büntetéssel?

A varjúfejű erre így szólt:

- Egy zsíros bundás ember járt itt előtted, ő is abból a faluból való, ahonnan te. Az az ember álnokul rászedett, ezért elhatároztam, hogy mindenkit laposra verek, aki a falujából jó.

- Ha így áll az eset - mondta a kopott szűrös -, akkor ne verekedjünk, hanem inkább tanácskozzunk. Mert hát engem két ökrömből forgatott ki a zsíros bundás. A te eszeden hogy járt túl?

A varjúfejűt úgy elöntötte a méreg az emlékezésre, hogy földhöz teremtette a félmázsás sziklát. De úgy, hogy félig bemélyedt a földbe. Aztán így szólt:

- Bizony alaposan túljárt az eszemen. Egy liter pálinkát ígért, ha megmondom, mit kérjen a varjúkirálytól. Megmondtam. Adott is egy üveget, de nem pálinka volt benne, hanem petróleum. A hideg rázott ki, amikor kortyoltam belőle.

Megint elfogta a méreg a varjúfejűt, megint felkapott egy sziklát, megint belevágta a földbe. Még tapodott is rajta egy darabig. Ezenközben pedig így kiáltozott:

- Megállj, megállj, te zsíros bundás, kerülj csak a kezem közé!

Majd adok én neked petróleummal itatni a varjúkirály öfelsége révészét! Majd meglátod, gazok gaza, csirkefogók csirkefogója. Majd meglátod, ki a varjúfejű révész!

Mire a kopott szűrös megcsóválta a fejét:

- Abban egy cseppet se reménykedjék kend, hogy találkozik a zsírosbundással.

- Miért ne reménykedjem? - kérdezte a révész.

- Mert lesz annyi esze, hogy elkerülje kendet.

Leesett a révész álla, úgy kérdezte:

- Hát akkor hogyan állok rajta bosszút?

- Megtanácskozzuk - mondta a kopott szűrös, és azon nyomban pipára gyújtott, mert tanácskozáskor mindig pipázni szokott. Pipára gyújtott a varjúfejű ember is. Furcsán állott a csőrében a pipaszár, de azért csak szívta bátran.

Pipáztak - tanácskoztak; pipáztak - tanácskoztak hét nap, hét éjjel. De csak a nyolcadik éjjel jutott valami okos dolog az eszükbe.

- Most már tudom, mit kell tenned - mondta a varjúfejű révész.

- Az jó - felelt a kopott szűrös -, mert én még mindig nem tudom.

A révész tovább beszélt:

- A zsíros bundás megkérdezte tőlem, mit kérjen a varjúkirálytól. Mondtam neki, hogy a kicsi kávédarálóját kérje, mert annak a kávédarálónak az a tulajdonsága, hogy amíg forgatják, ontja az ételt-italt. Három falut megvendégelhetsz, ha kedved tartja. Hát ezt most már nem kérheted, elvitte a zsíros bundás. Hanem van a varjúkirálynak egy csodatévő dorongja. Azt kérd. Olyan dorong az, hogy rászólsz, s földre veri minden ellenségedet.

Elgondolkodott a kopott szűrös ember, aztán így szólt panaszosan:

- Semmit sem ér a tanácsod, te varjúfejű révész. Nyolc éhes gyereke van nékem odahaza. Ha a feleségem meglátja, hogy dorongot hoztam nekik, nem kenyeret, úgy ver fejbe a tésztanyújtóval, hogy három évig sántítok belé.

- Meg is érdemelnéd - kacagott a révész -, mert akinek ilyen kurta az esze, annak ütni kell a fejét. Tízszer is napjában. Hát az nem jut eszedbe, hogy ha a dorong a tied, elmehetsz a zsíros bundáshoz? Hát nem jut eszedbe, hogy ha ott vagy a zsíros bundásnál, biztathatod a dorongot? Hát az nem jut eszedbe, hogy ha a dorongodat biztatod, az nyomban munkához lát? Hát az nem jut eszedbe, hogy ha a dorong ellátta a zsíros bundás baját, akkor a zsíros bundás neked adja a kávédarálót? Hát nem jut eszedbe, hogy ha a kávédaráló a tied, nyolc gyereked soha többé éhes nem lesz?

Most már eszébe jutott a kopott szűrösnek, ami kellett. Nem is késlekedett tovább, hanem elindult a folyam felé. A révész utána.

A révész előhúzott a part alól egy nagy, fekete csónakot, beleültek, s egykettőre áteveztek a túlsó partra. Ott a kopott szűrös megölelte a varjúrévészt, aztán nekivágott az országúinak. Nyárfák állottak az úton kétoldalt. Varjúfészek rajtuk annyi, hogy a nagy fák roskadoztak bele. Minden fészekben varjúfiókák.

- Arra menj! Arra menj! - károgták, s csőrükkel mutatták az utat.

Így aztán a kopott szűrös ember hamarosan eltalált a varjúkirály palotájába. A palota egy égbe nyúló jegenye tetején állott, s csupa aranygallyból rakták.

- Mi járatban vagy? - kérdezte az ajtónálló varjú.

- A varjúkirályt keresem, varjúkirálynál az igazságot.

- Szerencséd, hogy az igazságot keresed, különben soha nem bocsátottalak volna a mi hatalmas királyunk felséges színe elé.

Így beszélt az ajtónálló varjú, aztán csőrébe kapta a kopott szűrös ember nadrágszíját, s felröppent az arany fészekbe. Ott ügyesen letette a kopott szűröst, maga pedig visszarepült a kapu elé.

A varjúkirály éppen reggelizett. Aranykukacot evett aranytálból.

- Jó étvágyat kívánok alázatosan - szólalt meg a kopott szűrös, ahogy illendő.

- Köszönöm - mondta a varjúkirály. - Étvágyam van, kukac is van, nincs semmi baj. De neked, fiam, hallom, bajod van. Mondd csak el, milyen ügyben tegyek igazságot.

Elmondta a kopott szűrös, hogy hajtatta el az ő két ökrét a zsíros bundás.

- Amíg tanút nem állítasz, egy szavadat sem hiszem el - mondta a varjúkirály, s egyszerre három kukacot nyelt le.

- Két derék varjúlegény a tanúm, hogy úgy igaz, ahogy mondtam.

Előhívatta a király a két varjúlegényt. Mikor megtudta, hogy a zsíros bundás őt is becsapta, akkora káromlásba kezdett, hogy a birodalom valamennyi varjúja odasereglett. Megfeketedett az ég, annyian voltak.

- Sose mérgelődjék, kegyelmes királyatyám - szólalt meg a kopott szűrös ember -, hanem adja nekem a két ökör fejében a csodatévő dorongot, a többit bízsa csak rám.

Intett a király, két komornyik menten elrepült, s már hozták is a dorongot.

- No, fiam - mondta a varjúkirály -, itt a dorong, most már rajtad a sor, hogy igazságot szolgáltass magadnak is, nekem is.

A kopott szűrös megköszönte a dorongot, s indult volna. De a király szólt, hogy ne menjen gyalog, elviszik a szolgái. Fel is kapta négy derék varjúlegény, s nagy sebesen addig szálltak vele, míg a faluvégre nem értek, ahol a kopott szűrös lakott.

A felesége éppen ruhát mosott az udvaron. Felnéz, kit lát a levegőben, hát a férjét, amint éppen körözik ügyesen, hogy leszálljon.

Beszalad a házba az asszony, kiabál:

- Gyertek, gyertek, apátok megtanult repülni.

Előszereglük a nyolc gyerek, néz mind a nyolc, a száját tátja mind. Középuött az anyjuk, nyitva az ő szája is. Fölöttük az ember a levegőben, lebeg a kopott szűr rajta, mintha szárny volna.

De ahogy lejjebb ereszkedett az ember, meglátták, hogy nem maga repül, varjak tartják a nadrágszíjánál fogva.

- Hát kend a varjakhoz járt iskolába? - kérdezte az asszony.

- Éppen csak amikor más dolgom nem volt - felelt az ember.

- Aztán mit hozott a házhoz?

A kopott szűrös mutatta, hogy a dorongot.

- Mást nem? - kérdezte az asszony.

- Mást nem.

- No, hát akkor adja ide azt a dorongot, hadd törjem el a kend fején. Mert azt érdemli. Éhezünk hétszámra, a betevő falatunk sincs meg, kend meg a varjakkal társalkodik. Hát micsoda férj kend, micsoda szülő?

Így pörölt az asszony, s tán még ma is pörölne, ha az ember el nem hallgattatja:

- Lesz mindjárt étel-ital bőségesen - mondta a kopott szűrös -, itthon van-e a zsíros bundás ember?

- Itthon hát, de vigyázzon kend, mert amióta megjött messzi útvjáról, szakadatlanul eszik, s már háromszor akkora, mint amekkora volt, amikor elment.

Vette a kopott szűrös a dorongot, s átugrott a kerítésen. Három lépés, s már ott állott a zsíros bundás ember háza előtt. A zsíros bundás a tornácon terpeszkedett. Olyan kövérre hízott, három zsíros bunda alig takarta be. Egyik oldala a ház falát nyomta be, a másik oldala a tornác oszlopát düllesztette ki.

Előtte asztal, az asztalon tömérdek étel-ital, kezében a kicsi kávédaráló. Azt forgatta a zsíros bundás, és ahogy forgatta, úgy ömlött belőle az étel, mint a Dunában a víz.

Mikor először nézett oda a kopott szűrös ember, öt sonkát látott, mikor másodjára nézett oda, már tíz sonka állott egymás hátán. A kolbász úgy gombolyodott ki a kávédarálóból, mint a vetélőből a fonál. A kemény tojás számlálhatatlanul potyogott a földre, a sarokban hegyben a kenyér, egy csomó kerek sajt a lépcsőre gurult, egy óriási üstben pedig egyre több töltött káposzta rotyogott, akkora morajlással, mintha az ég dörögne viharban.

Összefutott a nyál a kopott szűrös szájában, nagy ideje nem evett már. A hasa is korogni kezdett. Olyan fájdalmasan, hogy a zsíros bundás fölpillantott, s meglátta a kopott szűröst.

- Ezzel a rengeteg étellel mi lesz, gazduram? - kérdezte a kopott szűrös.

- Mi lenne - visszhangozta a zsíros bundás -, hát megeszem! Van itt hely.

Azzal a hasára csapott.

- Hogy hely van, azt látom - mondta a kopott szűrös -, de itt is volna hely, az én szűk kis hasamban.

Megrázta a fejét a zsíros bundás, csak úgy tocsogott a tokája:

- Tőlem egy veszett falatot sem kapsz - mondta -, ha enni akarsz, szerezz magadnak! Én is úgy szereztem.

- Kend csalással szerezte - felelt a kopott szűrös.

- Így vagy úgy, én szereztem, én eszem meg - kiáltott a zsíros bundás, és megint a hasára ütött, hogy visszhangzott bele az egész falu.

- Üzenetet hoztam a varjúkirálytól - mondta a kopott szűrös.

- Micsoda üzenetet?

- Mindjárt megtudja kend - felelt a kopott szűrös, azzal odaszólt a csodatévő dorongnak, hogy rajta.

Nem kérette magát a dorong, hanem csépelni kezdte a zsíros bundást. Olyan jóízűen csépelte, hogy mikor abbahagyta, hát fele akkora volt, mint mikor a cséplés kezdődött.

- Hogy ízlott az üzenet? - kérdezte a kopott szűrös.

Nem felelt a zsíros bundás mindjárt, hanem csak kapkodott a hangja után meg az oldalához, derekához. De akárhova nyúlt, mindenhol fájt.

- Jaj - nyögte -, jaj, nem jó üzenet volt.

- Hát ha nem akar kend még egy ilyen üzenetet, akkor most adja ide azt a kicsi kávédarálót, mert az engem illet.

Erre tüstént visszatért a zsíros bundás ereje. Felugrott az asztal mellől, a kávédarálót a zsebébe dugta, maga meg az öklét rázta fenyegetően:

- Azt soha tőlem meg nem kapod. Ha belehalok, akkor sem.

Már nem is kellett biztatni a dorongot. Tudta, mi a kötelessége. Munkához látott haladéktalanul. Ütötte-verte-szapulta-püfölte-tángálta. Ha belefáradt, abba-abbahagyta. Ilyenkor a kopott szűrös megkérdezte:

- Adod-e a darálót?

- Nem én - nyögte a zsíros bundás.

- No, ha nem, akkor hadd lám, meddig bírod.

Mire a csodatévő dorong tovább lazsnakolta-dereckelte-supálta-supákolta-dzsámbázta a zsíros bundást, az meg nyögött-nyüsztett, de nem engedett, nem tágitott.

Mit tehetett a kopott szűrös, helyet foglalt a terített asztal mellett. Evett-ivott kedvére három nap, három éjjel. A harmadik napon úgy déltájban megszólalt a zsíros bundás:

- Adom.

Vékony hangon szólt, nagyon szomorúan.

- Ha adod, add! - szólt rá a kopott szűrös.

A zsíros bundás föltápáskodott a földről. Elámult a kopott szűrös, ha a zsíros bunda nincs a vállán, meg sem ismeri a szomszédját, úgy összement a büntetésben. Olyan kicsi lett, a törpék között se sokat dicsekedhetett volna a magasságával.

- Fogd! - mondta a zsíros bundás, s odavetette a kávédarálót, azzal már indult is. A kiskapuból visszafordult:

- Jól véds eszedbe, hogy ami történt, meg nem bocsátom. Sereggel jövök rád, hogy a darálót visszavegyem, téged pedig karóba húzassalak, ahogy megérdemled.

Legyintett a kopott szűrös, fogta a darálót meg a dorongot, s ment a családjához.

- Asszony, asszony, haragszol-e még? - kérdezte a kerítés mellől.

- Míg jól nem laktam, bizony haragszom - felelt az asszony.

- Hát a gyerekek haragusznak-e? - kérdezte az ember.

- Míg jól nem laktak, ők is haragusznak - felelt az asszony.

Nem szólt többet egy szóval sem a kopott szűrös ember, csak fogta a seprűt, és seperi kezdte az udvart. Mikor egy helyütt tisztára seperte, bement a házba, kihozott egy lepedőt, elterítette a földön.

- Mi végből tereget ott kend? - tudakolta az asszony.

- Én avégből, hogy most eszünk. De annyit, de annyit-annyit-annyit, annyi tömérdeket, annyi rengeteget, amennyit szegény ember még nem evett, mióta a világ világ.

Nézett az asszony, nézett a nyolc gyerek, hogy mit esznek. De nem láttak még annyi ennivalót sem, amennyivel egy félig éhes egérfiók beérte volna.

- Mit eszünk? - kérdezték.

- Majd darálok nektek valamit - felelt az ember, lekuporodott a lepedő sarkába, s lassan darált, darált.

A gyerekek eltátották a szájukat, el az asszony is. Mert amit most láttak, ahhoz foghatót soha nem láttak. A kis darálóból hol egy kenyér fordult ki, hol egy fél disznó, hol egy tál túrós csusza, hol palacsinta tucatszám, hol meg májas-véres hurka savanyú káposztával.

Az asszony kiabált, ahogy a torkán kifért:

- Ne forgassa már kend, épp eleget forgatott már, hiszen ami itt van, egy hét alatt meg nem esszük! Ne forgassa kend, prédába megy a sok drága étel.

Addig-addig, hogy az ember csakugyan abbahagyta a forgatást, s rámutatott a lepedőre:

- Eddig haragudtatok - mondta -, most egyetek, amíg nem haragusztok.

Ettek is. Először ettek reggeltől estig. Mindjárt utána estétől reggelig. Aztán megint reggeltől estig és megint estétől reggelig. Most annyit ettek, mint amennyit éheztek azelőtt.

Híre terjedt egykettőre, hogy a kopott szűrös ember asztalánál mindig akad falnivaló. Először csak a falu végéről jöttek a vendégek, aztán jöttek a közepéből, a másik végéből, jöttek a szomszéd faluból. Jöttek a parasztok, kézművesek, kalmárok, tőzsérek, csiszárok, kupecsek. De jöttek grófok, bárók, hercegek is.

A kopott szűrös mindegyiket hellyel kínálta, s így szólt hozzá:

- Egyék, amennyi jólesik.

Egy nap maga a király is megjelent. A többieket a földre ültette volt a kopott szűrös, de hogy a királyt meglátta, beszaladt a házba székért.

- Tessék, felséges királyatyám - kínálta -, foglaljon helyet, és egyék, amennyi jólesik.

De a király nem ült le, de a király nem evett, még csak nem is ivott, hanem siránkozott fennhangon:

- Bajban van az ország, ilyen nagy bajban még sohasem volt.

- Hát csak mondja el, királyatyám - biztatta a kopott szűrös -, hátha segíthetek valamit.

- Azért jöttem, hogy segítsetek. Hoztam három szekér kardot, puskát. Vegyen mindenki belőle, háborúba megyünk. Ha szerencsénk van, győzünk, ha nincs szerencsénk, ott maradunk.

Akkora riadalom támadt ezekre a szavakra, hogy kinek-kinek torkán akadt a falat. Aztán felállott egy főherceg, és ezt mondta:

- Miért mennénk háborúba? Tegnap még semmi baj nem volt.

Intett a király, hogy kövessék. Felment egy dombra, s lemutatott a síkságra:

- Ha nem hisztek a szavamnak, győződjetek meg felőle, hogy csakugyan háború van.

Nézik az emberek, nézik, hát látják, hogy annyi a török, mint a sáska. Itt is török, ott is török, mindenütt török. Egy zsíros bundás ember vezeti őket, s törnek-pusztítanak, amerre elhaladnak.

Mikor meglátta a zsíros bundást, a kopott szűrös odaszólt a királynak:

- Ha felséges királyatyámnak nincs ellene kifogása, föl vállalnám ezt a háborút.

Elcsöndesedett mindenki, s a kopott szűrösre néztek. Az meg folytatta a beszédet: - Nekem nyolc fiam van, királyatyámnak nyolc leánya. Ha megnyerem a háborút, adja feleségül nyolc leányát az én nyolc fiamhoz. Ha elveszítem, azt sem bánom, ha kocsonyát főzet a fejemből.

A király a kezét nyújtotta. Paroláztak. Aztán a kopott szűrös vette a csodatévő dorongot, s leszaladt a dombon. Addig szaladt, míg szembe nem találkozott a zsíros bundással. Amaz meghízott, de ami látszott belőle, még most is kékbe-zöldbe játszott.

- Most megeszlek! - vicsorgott a zsíros bundás.

- Rajta! - biztatta a kopott szűrös a dorongot. - De csak a fejüket üsd.

Nekilátott a dorong a munkának. Úgy ugrált fejről fejre, hogy a visszhang belefáradt a sok kongatásba. Zengett az egész völgy, mintha üres hordót vernének. Pedig csak a török feje kongott, meg a zsíros bundásé. De két napnál tovább a török sem bírta. Futásnak eredt a hatalmas had, s meg sem állott, míg a Boszporuszig nem ért. Ott megmondták a császárnak, hogy ők többé nem szállnak hadba Magyarország ellen, mert van ott egy kopott szűrös hadvezér, akin emberszülte ember nem győzedelmeskedhet.

Mikor a török császár ezt meghallotta, nyomban tömlöcbe vetette a zsíros bundás embert. Mert nem akart ő háborút, csak a zsíros bundás beszélt rá.

A szegény ember visszament a királyhoz. Nyolc fia feleségül vette a nyolc királykisasszonyt. Mindegyiknek született nyolc gyereke. Mondjátok meg, hány gyerek született összesen. Mert ha meg nem mondjátok, kiugrik a tömlöcből a zsíros bundás, és akkor jaj nektek.

Bolond az erdőben

Mátyás királynak volt egy híres udvari bolondja. Ez a bolond kiválóan értette a mesterségét. El is terjedt a híre országszerte. Azt viszont kevesen tudják, hogy a nagy király miként jutott derék mulattatójához. Érdekes hát elbeszélni.

Egyszer a király vadászni ment. Amint vadászgatott, egy tisztásra ért, s egy roskatag kunyhót pillantott meg. Elfogta a kíváncsiság, ugyan ki lakhat a rengeteg közepében ilyen magányosan. A kunyhó ajtaja tárva-nyitva állott, a király odahajtatott, s lovastul kukkantott be az ajtón.

Odabent egy torzonborz embert látott, ki pucéran heverészett egy halom szalmán.

- Ki van itt? - kérdezte a király.

- Másfél ember meg egy lófej - felelt a szalmán heverésző, beleszámolván a látogatót is.

Tetszett a királynak a csavaros válasz, megkérdezte hát a pucér embert, hogy mi a neve.

- Markal vagyok.

- Apád él-e? - kérdezte a király.

- Él, de elment ételízért. Ha kerül, tán még ma megjön, ha nem kerül, mához egy hétre verődik haza.

- Anyád él-e? - folytatta a király a faggatódzást.

- Él hát, éppen a tavalyi örömét siratja.

- Hívd elé anyádat - parancsolta a király.

Markal kurjantott egyet, mire előjött a ház mögül az öregasszony, és csakugyan sírt.

- Miért sír kend? - kérdezte a király.

Az öregasszony megvonta a vállát, hogy maga sem tudja.

- Hogyne tudná, édesanyám - szólt közbe Markal -, hiszen a tavalyi örömét siratja. Tavaly örvendett, hogy a néném jó egészségben van. Azóta szegény meghalt, s kend azért sír, hogy nem örülhet, mint tavaly örült volt.

Ezenközben megjött Markal apja, mégpedig teli tarisznyával.

- No, kapott-e kend ételíz? - kérdezte Mátyás király.

Az öregember olyanformán bámult rá, mint aki semmit sem ért a kérdésből. De Markal megsegítette:

- Mutassa csak kend, mi van a tarisznyájában.

- Mi volna? Só van benne.

- A só pedig arra szolgál - magyarázta Markal -, hogy az ételt ízesítsék vele.

- Még csak azt mondd meg - biztatta a király -, mit értettél azon, hogy ha apád kerül, még ma megjön, ha meg nem kerül, egy hétig is eltarthat, míg megtér.

- Csak azt - felelte Markai -, hogy az országúton hamarabb ideér, mint ha egyenesen nekivág hegynek-völgynek.

Ezekből a feleletekből a király látta, hogy pucér emberrel van ugyan dolga, de nem közönséges emberrel. Mindjárt mértéket vett Markalról, s megígérte, hogy másnap visszajön érte, felöltözteti, s magával viszi a palotába.

Úgy is történt. Markal csak a palotában tudta meg, hogy a királyt tisztelheti a vadász személyében. Meg is ijedt szörnyűmód, de Mátyás addig szoktatta, tanítgatta, míg otthon nem érezte magát a fényes termekben.

Mikor a király úgy vélte, hogy Markal alighanem alkalmas bolonddá nevelődött, így szólt hozzá:

- Itt az ideje, Markal, hogy bizonyosságot tegyél tudásodról. Megparancsolom hát, hogy reggelre olyan ajándékot hozzál nekem, mely látható is, láthatatlan is. Ha meg nem teszed, én ajándékozlak meg valamivel, amit ugyan látni nem fogsz, mivel hátulról kapod, de annál jobban megérzed majd.

Markal kiment a kertbe, leült egy almafa alá, s törte a fejét szorgalmasan, mi az, ami látható is meg nem is. De akármire nézett a kertben, minden látható volt. Ha akadt is valami láthatatlan a közelben, Markal szegény nem látta, s ezért nem is tudta, hogy van-e vagy nincs.

Már-már elkeseredett, hogy a teremtet világnak ilyen szigorú a rendje, mikor meglátott egy verebet. Ekkor hirtelen eszébe jutott, mit kell tennie, hogy a király eszén túljárjon.

Fogott egy verebet, beborította két tányér közé, s reggel bevitte a királyhoz.

- Itt az ajándék, felséges királyatyám! - mondta ünnepélyesen.

Azzal Markal felemelte a felső tányért. A király látta is a verebet, de az surrogva kirepült az ablakon, s akkor a király többé nem látta.

Mátyás megjutalmazta Markalt az ügyes ajándékért, s megtette udvari bolondjának, mivel most már méltó volt erre a tisztre. Bolondozott is Markal tízannyit, mint más udvari bolond. Becsülték érte a palotában, hiszen ha valaki bűnnek eresztette a fejét, Markal fürgén megvidámította.

Volt a királynak egy okos macskája. Ezt a macskát arra szoktatták, hogy ő tartsa a gyertyát az asztalon, mialatt a király s az udvari méltóságok vacsoráznak. Ezért nem is emlegették másként, mint gyertyatartó macskának.

Büszke volt a király a gyertyatartójára, dicsérte is váltig. Markalt furdalni kezdte a féltékenységgel, hogy a király a gyertyatartóját többre becsüli nála.

- Akár hiszi felséged, akár nem - szólalt meg egyszer vacsora közben -, én ráveszem a felséged macskáját, hogy a gyertyát hűtlenül elhajítsa.

- Azt szeretném én látni - mosolygott a király.

Markal fölugrott az asztaltól, lement a pincébe, hol a királyi egérfogók állottak, s belecsúsztatott a zsebébe három egeret. Aztán leült ismét az asztalhoz. A király evett, az urak ettek, a macska pedig tartotta a gyertyát, olyan feszesen, ahogy az ajtónállók tartják az alabárdjukat. Markal pedig egymás után odavetette a három egeret a macska orra elé.

Mikor az első egeret meglátta, csak a bajsza rezzent meg a gyertyatartó macskának. A második egér láttán fújni kezdett. A harmadik egeret már nem volt szíve futni hagyni. A gyertyát elhajította, utána szökött, elfogta, visszakuporodott vele az előbbi helyére, s nagy morogva marcangolni kezdte.

Kacagtak az udvari méltóságok, majd ledőltek a székről. A király egy darabig bosszankodott, utóvégre azonban kacagni kezdett ő is.

- Látom, Markal - mondta -, te csak másnak vagy bolond, magadnak nem. S ezt én helyeslem.

Nem sokáig helyeselte azonban, mert megharagudott rá, mivel a királynét bosszantotta.

- Pusztulj a palotából! - rivallt rá a király. - Nem akarom többé látni az ábrázatot!

Mit tehetett Markal, nagy búsan elbujdosott, nem messzibb azonban a város végénél, hol egy magányos kunyhó állott. Oda vette be magát Markal, s ott erőltette az eszét, hogy valami fortéllyal visszakerülhessen a palotába, mert erősen megszokta már az úri életet.

Mire az első hó lehullott, kisütötte, mitévő lesz. Bocskort kötött kezére-lábára, elment a királyi palotának kerítéséhez, s beugrott a kertbe. Mátyás király nagyon szerette a kertjét, s gondját viselte télen-nyáron. Sok ritka szép növény volt abban a kertben, azokat féltette.

Markai nem csinált mást, mint hogy négykézlábra ereszkedett, s végigjárta a friss hó borította kertet. Ezt olyanformán művelte, hogy ki a nyomokat látja, tudhassa, honnan jött, s merre ment el.

A főkertész még aznap észrevette a nyomokat, s rohant jelenteni a királynak, hogy a cifra kertben valami négy lábú állat járt. De valami különleges állat lehet, amelyet élő ember aligha látott. Mátyás király fegyvert öltött, előkürtöltette katonáit, s megindult a nyomon, hogy a soha nem látott állatot fölkutassák és elfogják. El is értek hamarosan a városvégi magányos kunyhóhoz. A kunyhóban egy nagy sütőkemence állott, abban pedig valami fekete folt látszott.

- Ki van ott? - kérdezte a király hangosan.

- Én vagyok, a megbúsított Markal - hangzott a válasz a sütőkemence mélyéből.

- Te? - kérdezte a király. - Hát hogy merészeled hátulsódat fordítani felém?

- Hát nem azt mondta felséged, hogy az ábrázatomat nem akarja többé látni? Gondoltam, a másik felem jobban tetszik.

Nagyot kacagott a király a válaszon, s jókedvében mindjárt megbocsátott Markalnak. Visszavitte a palotába, s ott tartotta holtáig.

Jakab és a zab

Volt egyszer egy gazda s annak egy szolgája. A szolgát Jakabnak hívták. Egy nap szólt a gazda Jakabnak, hogy menjen, arassa le a zabot.

De Jakab nem aratta le a zabot, haza sem ment. Elküldte hát a gazda a kiskutyát, hogy harapja meg Jakabot. A kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment.

Elküldte a gazda a botot, hogy üsse meg a kiskutyát. De a bot nem ütötte meg a kiskutyát, s a kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment.

Mit tehetett a gazda, elküldte a tüzet, hogy égesse meg a botot. De a tűz nem égette meg a botot, a bot nem ütötte meg a kiskutyát, a kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment.

Gondolta a gazda, elküldi a vizet, hadd oltsa el a tüzet. De a víz nem oltotta el a tüzet, a tűz nem égette meg a botot, a bot nem ütötte meg a kiskutyát, a kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment.

Megmérgeződött a gazda, elküldte a bikát, hogy igya meg a vizet. De a bika nem itta meg a vizet, a víz nem oltotta el a tüzet, a tűz nem égette meg a botot, a bot nem ütötte meg a kiskutyát, a kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment.

Még jobban megharagudott a gazda, elküldte hát a mészáros, hogy vágja le a bikát. De a mészáros nem vágta le a bikát, a bika nem itta meg a vizet, a víz nem oltotta el a tüzet, a tűz nem égette meg a botot, a bot nem ütötte meg a kiskutyát, a kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment.

A gazdát majd szétvetette a méreg. Rohant a szolgabíróhoz, s mondta neki, hogy csapassa meg a mészáros, mert ha nem, nagy baj lesz. Megijedt a szolgabíró, s megcsapatta a mészáros, a mészáros levágta a bikát, a bika megitta a vizet, a víz eloltotta a tüzet, a tűz megégette a botot, a bot megütötte a kiskutyát, a kiskutya megharapta Jakabot, Jakab learatta a zabot, s haza is ment.

Azóta is otthon van, s zabot hegyez büntetésből.

Pörösködő kérők

Volt egyszer egy király. Ennek a királynak az volt a bogara, hogy mindent gyűjtött. Állatot, madarat, csúszómászót; gyűjtött nyergeket, lószerszámot, sisakot, páncélt, kardot, kopját. Gyűjtött követ, fát, bokrot, virágot, lepkét, asztalt, széket, fazekat, korsót, vedret, vasvillát. Azon iparkodott egész életében, hogy ami a világon van, abból neki is legyen. Száz tárházat épített, aztán másik százat. Idő jártával már több volt a tárház a birodalmában, mint a lakóház, annyi mindent összehordott. Büszkélkedhetett is, ha vendége akadt, hogy neki mindene van, amit a világ hátán hordoz, csak éppen a hegyeket meg a tengereket nem vette be a gyűjteményébe, mivel akkora tárháza nincsen, amelyikben az Óperenciás-tenger elférne. De majd lesz.

Ennek a királynak volt egy ügyes lánya. Mikor húszéves lett, azt mondta az apjának:

- Felséges királyatyám, főbenjáró dologba akarok fogni.
- Mibe, kedves lányom?
- Én abba, királyatyám - felelt a lány -, hogy férjet keresek magamnak.

Megcsóválta a bogaras király a fejét, s így szólt:

- Nem illendő ez, kedves lányom, hogy magad jársz férj után. Légy türelemmel, majd megkeresnek a házasulandó királyfiak.
- Nem addig van az, apám - mondta a lány -, hanem én meghirdetem, hogy ki a kezemet akarja, ide jöjjön, s álljon próbát. Azé leszek a legények közül, aki olyasmit mutat nekem, aminek mása nincs felséges apámuram tárházaiban.

A bogaras király megengedte, hogy királyi fullajtárok bejárják az országot, s meghirdessék a királykisasszony akaratát.

Özönben sereglettek a grófok, bárók, hercegek a királyi palotába. Mindegyiknek volt valamije, amiről azt hitte, hogy a királynak nincs. Tízlevelű lóherét mutatott az egyik, nyolclábú borját a másik, gyémánt palacsintasütőt a harmadik, aranylisztből sült kalácsot a negyedik. De hiába. A király tárházában ez is, az is volt.

Élt abban az országban három jó barát. Az egyiknek volt egy terülj-kendője, csak megrázta, s mindjárt rajta termett, amire gondolt. A másikkal olyan látcsöve volt, hogy nemcsak a világ minden zugába látott bele, hanem az emberek szívébe, májába is. A harmadiknak varázskorbácsa volt, ha azzal a korbáccsal meglegyintett valakit, ott termett, ahol akarta. Éppen házasodó korban voltak, gondolták, megpróbálják a szerencsét. Útnak indultak hát.

Hétnapi járóföldet mentek, aztán elérkeztek a bogaras király palotája elé. Ott elhatározták, hogy külön-külön járulnak a királyleány elé.

Elsőnek az a legény kopogtatott be a királyhoz, akinek a terülj-kendője volt.

- Minő portékát hoztál? - kérdezte a királykisasszony. - Hadd lám, tudom-e párját mutatni?

A legény kiterítette a kendőt, megrázta, hogy terüljön meg, s a kendő megterült. Ennek utána a legény biztatta a királykisasszonyt, hogy mutassa meg a párját a kendőnek. Ilyen kendő azonban nem találkozott sehol a bogaras király nagy tárházaiban.

- No - mondta a királylány -, te most menj a vörös toronyba, s várj három napig. Addig gondolkodom, hogy feleséged legyen-e vagy sem.

A legény elment a vörös toronyba. A királylányhoz pedig bekopogtatott a másik legény, s mutatta a minden zugba belekukkantó látcsövet.

Annak sem leltek párjára a bogaras király tárházaiban. Ezt a legényt a királykisasszony a zöld toronyba küldte, hogy várjon három napig, addig ő gondolkozik.

Harmadjára a varázskorbácsos legény járult a királylány elébe. Nem sokat magyarázott, hogy mi a tulajdonsága a korbácsnak, hanem szelíden meglegyintette a királykisasszonyt, annak pedig kerekre nyílt a szeme, mert abban a szempillantásban a szekrény tetején termett.

- Van-e mása a korbácsomnak a te birodalmadban? - kérdezte a legény.

- Nincs - mondta a királylány -, de kormányozz le innen a szekrény tetejéről, mert erősen szédülök.

A királylány észre sem vette, máris a szilárd földön állt. A legényt elküldték a kék toronyba, hogy várjon három napig. Maga pedig csakugyan hozzálátott a gondolkozáshoz. Rákönyökölt a királyi asztalra, a fejét két tenyere közé fogta, a homlokát összeráncolta, és gondolkozott, gondolkozott. De nem ment semmire. Szép volt mind a három legény. Tetszett mind a három. Sehogyan sem bírt választani.

Az ádáz gondolkodásban azt sem tudta, nappal van-e vagy éjszaka. Nem evett, nem ivott, csak a fejét törte, hogy mitévő legyen, kit válasszon. Addig-addig, hogy észre sem vette, s a három nap elmúlt.

Várt a három legény türelemmel. A negyedik napon mind a három megbosszankodott.

- Ha nem kellek neki, ő sem kell nekem - mondta büszkén a terülj-kendős legény, s visszafordult hazafelé.

Mérgében megszorozta a lépést. Mikor már jól maga mögött hagyta a királyi palotát, s elfáradt, egy tágas réten leült megpihenni egy vadalmafa árnyékába. Elterítette kendőjét, s vacsorát gondolt magának. Abban a szempillantásban a kendő megtelt különb-különbféle ételekkel-italokkal. De annyival, hogy egy regiment katona is kedvére eltelhetett volna belőle.

Jó étvággal evett, kortyolgatott a borból. S ahogy ezt cselekedte, látja, hogy egy ember közeledik arrafelé. Az az ember nem volt más, hanem a barátja, aki mindenhová bekukkantó látcsövével próbált szerencsét a királykisasszonynál. Meghívta, hogy tartson vele.

Még le sem ült a látcsöves legény, lidérces suhogás ütötte meg a fülüket. Fölnéztek, hát látják, hogy a korbácsos legény éppen ott sívít el fölöttük a levegőben, mint valami sárkány. Integettek neki, az is észrevette őket, ügyesen leszállott.

Hármasban vacsoráztak tovább. A vacsora végeztével felsóhajtott a kendős legény:

- Be szeretném tudni, mivel foglalatoskodik az az álnok királykisasszony!

- Nézz bele a látcsövembe, mindjárt megtudod - mondta a második legény.

Belenézett ő, bele a második, bele a harmadik. Mindegyik azt látta, hogy a királykisasszony betegen hanykolódik ágyában, s már-már halálán van. Bizonyára a sok gondolkodás ártott meg neki. A királyfélék nem szoktak az ilyen foglalkozáshoz.

Nemcsak büszke volt a három legény, hanem jószívű is. Elhatározták, hogy nem tartanak haragot, megsegítik a királylányt. Kár volna, ha egy ilyen gyönyörű teremtes kimúlna a világból.

A harmadik legény sorra meglegyintette mindnyájukat a varázskorbáccsal. Alig szusszantottak egyet, máris a királyi palotában voltak. Ott a kendős legény kiterítette a kendőt, csodatevő

orvosságot parancsolt. A lány megette, meggyógyult, s hétszerte szebb lett, mint annak előtte volt.

- No - mondta a kendős legény -, te az enyém, én a tiéd, meggyógyítottalak, feleségül veszek.

- Nem addig van az - mondta a látcsöves legény -, mert ha én nem segítek, soha meg nem tudhattad volna, hogy beteg. Én veszem feleségül.

Ezt meg a korbácsos legény nem hagyta. Erősítette, hogy az érdem az övé, mert hiszen ha ő ide nem varázsolja a kendős legényt, a királykisasszony kilehelte volna felséges lelkét.

A három barát összekülönbözött, s pörre ment. Pörösködtek, pörösködtek, addig-addig, míg a szép királykisasszony megöregedett, és csúf királykisasszony lett. A csúf királykisasszonyt se a kendős, se a látcsöves, se a varázskorbácsos legény nem akarta feleségül. Kibékültek hát, és hazamentek. Ma is élnek, ha meg nem haltak.

Babszem Jankó

Hol volt, hol nem volt, ott, ahol a kurta farkú kismalac túr, még azon is túl, ahol a bolhát patkóba verik, hogy el ne botorkázzék, élt, éldegélt egy szegény ember meg a felesége. Annyi gyerekük volt, mint a rosta lika. Eggyel még annál is több.

A sok gyerek közül egy sem okozott annyi bajt, mint a legkisebb. Ezt a gyereket Babszem Jankónak hívták, mert olyan kicsi volt, mint egy babszem, vagy még annál is kisebb. Ruháját az okulárés szabónál kellett csináltatni, csizmáját az okulárés csizmadiánál. Kalapot nem kapott szegény, mert okulárés kalapos nem élt a faluban.

Édesapja csinált neki egy pöttömnyi ostort, azzal csapkodott, rittyentgetett, mikor az apjának segített a munkában. Egyszer az apja szántani ment, és Babszem Jankót is magával vitte. Szántottak volna, de kitört a vihar, mit tehettek mást, bemenekültek az erdőbe ekéstől, ökröstől. Az erdőben Babszem Jankó bebújt a keserűlapu alá, hogy az eső meg ne verje. Az eső nem is verte meg, de a Kajla ökör éppen arrafelé legelészett, bekapta a levelet, a levéllel együtt Jankót.

No - gondolta Jankó -, itt az eső nem ver, meleg is van, de hogy miképpen kerülök ki innen, azt magam sem tudom.

Odakint az erdőben az apja kereste, szolongatta Jankót, de hiába, mert csak nem került elő. Mit tehetett mást, nagy búsán hazahajtott az ökrökkel.

Mikor megindultak, Babszem Jankó döfködni kezdte az ökör gyomrát az ostornyéllal. Annyit-annyit döfködte, hogy a Kajla majd eltörte a jármot. Jankó ekkor kiabálni kezdett a Kajla hasában:

- Édesapám, édesapám, vágassa le Kajlát, mert ha nem, kifogy a Jankó fiából!

Meghallotta az apja a kiáltást, meg is értette egykettőre, hogy a fia hova került. Hívatta a mészáros, leütötték az ökröt, fölvták. Épp arra járt egy tolvaj asszony, az elkapta az ökör belét, s elfutott vele. A szegény ember meg a mészáros hiába kereste Jankót az ökrben, nem találta meg.

A belet a tolvaj asszony kivitte a patakra megmosni. Volt a hurkán egy kis lik, Jankó kikukkantott rajta, s nagyot rikkantott:

- Asszonylábat látok!

Megrémült a tolvaj asszony a hangtól, s rémületében a belet a túlsó partra hajította, maga pedig futott, futott, hazáig meg sem állott.

Odaát a túlsó parton éhes farkas kódorgott. Meglátta a belet, nagy mohón fölfalta.

No - gondolta Jankó -, ökör hasából farkas hasába kerültem. De amíg kezemben az ostor, nem ijedek meg, még ha oroszlán nyel le, akkor sem.

Azzal döfölni kezdte a farkast belülről. Mit tehetett a farkas, rohant, ahogy az ina bírta. De aztán elfogta az éhség, s akkor lassított a futásán, s ólalkodni kezdett a csorda körül. De hiába ólalkodott, mert amikor már ugrani készült, hogy levágjon egy borjat, Babszem Jankó nagyot rikkantott:

- Itt a farkas, pásztor, hajtsd el a csordát!

Úgy gondolta Jankó, ha a farkas nem eszik, felfordul, ő meg ügyesen kimászik a torkán. Tudta ezt a farkas is, elment hát segítségért a medvéhez.

- Segíts rajtam, medve koma, ördög bújt a gyomromba!

Babszem Jankó majd szétrepedt büszkeségében, mikor hallotta, hogy a farkas ördögnek tiszteli. Hiszen még gyereknek is kicsi volt. De a medve nem tudott segíteni, így szólt a farkashoz:

- Nem vagyok én ördögűző, farkas koma. Hanem tudom én, ki legyen az orvosod. Menj el a háromlábú rókához, kinek a negyedik lába sem hiányzik, az kiűzi az ördögöt belőled. Én majd elkísérlek hozzá.

- Előbb hadd szuszogjak egyet - mondta a farkas.

Mialatt a medve meg a farkas tanácskozott meg pihent, emberi beszéd ütötte meg Jankó fülét. Két rabló beszélgetett. Elmondták, hogy a rablótanyán egy szekérderékra való aranyat gyűjtöttek össze. Aznap este hoznak még egy szekérderékkel, mert betörnek a királyi palotába.

Mire ezt elmondták, a farkas kipihente magát. Még egyet szuszogott, aztán a medve vezetésével elindult az erdőbe, hogy a háromlábú rókát megkeresse.

Nem sokáig kellett keresniük, a medve tudta, hol lelheti. Mikor a róka megtudta, mi bántja a farkast, rászólt, hogy nyissa ki a száját. A farkas engedelmeskedett. Akkor a róka bekiáltott a szájába:

- Hókusz-pókusz, ördög-bördög, bújj ki, bújj ki farkaskoma hasából!

- Kibújok én! - mondta Jankó -, de annak megvan az ára. Először esküdjetek nekem örök hűséget. Meglátjátok, nem kell megbánnotok.

A farkas úgy könyörgött, hogy a végén a medve is, a róka is ráállott az esküre. Mikor megesküdtek, Jankó kiugrott a farkas száján, s ráparancsolt a három állatra, hogy vigyék a rablók tanyájához.

Épp idejében érkeztek oda. A rablók már indultak, hogy a király palotáját kirabolják. Jankó nagy gyorsan becsúszott a főrabló lábízébe. Amíg a királyi palotához nem értek, meg sem moccan. Ott aztán, mialatt a rablók a lakattal bajmóldtak, kiszökött a lábízéből, s az ajtó alatt besúvadt a király hálószerájába. Költögette a királyt, de hiába költögette, csak horkolt a király, mint a réztrombita, mély volt az álma. Mit tehetett, Jankó a szakállát rángatta. De már erre a király abbahagyta a horkolást, s felijedt, hogy mi baj van.

- Csak annyi, felséges királyatyám - felelt Jankó -, hogy ha kegyelmednek drágák a kincsei, riassza fel az őrséget, különben kirabolják.

Kiugrott a király az ágyból, mintha nem száz, hanem húszéves volna, s feltrombitálta az őrséget. Az őrség elfogta a rablókat. A király látta, hogy Jankó igazat mondott. Megölelte, megcsókolta, adott neki enni-inni, aztán megkérdezte, mivel hálálhatja meg jócselekedetét. Jankó így válaszolt:

- Minek kérdi, felséges király atyám, mikor maga is tudja. Ilyenkor a fele királyságot meg a királylány kezét szokták adni a jól nevelt királyok.

Mire a király így felelt:

- Tudom, fiam, hogyne tudnám. Boldogult király apám iskoláztatott enni, ahogy kell. Csak hát a fele királyság meg a királylány keze embernek való jutalom, nem pedig babszemnek. Ha

emberré nősz, megkapod a fele királyságot meg a lányomat, ha nem nősz meg, mással jutalmazlak.

Belátta Jankó, hogy a királynak igaza van. Nem való királynak egy akkorka ember, mint ő, hiszen az egér is elnyelheti, a kakas is fölcsípheti. Akkor pedig volt király, nincs király. Nagy búsán botorkált hát a palotából kifelé.

Odakünt várt reá a farkas, a medve meg a háromlábú róka. Kérdezték, mi bántja. Elmondta Jankó hűségesen.

- Ha csak ez a bajod - mondta a háromlábú róka -, ezen segíthetek. Nincs is másra szükségem hozzá, mint egy szekérderék aranyra. Azon veszek babnövesztő fűvet. Főzök belőle sűrű főzetet, megiszod, s emberré gyarapszol három nap alatt.

Úgy is lett. Jankó a rókának, a farkasnak meg a medvének adta a rablók aranyát. A róka vett babnövesztő fűvet, orvosságot főzött belőle. Jankó megitta, s mikor az utolsó kortyot is lenyelte, ő lett a legszebb legény hetedhét országban. Mindjárt ment is a királyi palotába, hogy a királyt szaván fogja.

Megörült a király, mert mindig ilyen vőre vágyott, amilyen most Jankó volt. De még jobban megörült a királykisasszony. Hogyne örült volna, hiszen minden héten megkérte egy nyavalyás herceg vagy egy hitvány gróf. Ilyen derék kérője sohasem akadt. Hívatta tüstént a papot, meg ne gondolhassa magát Jankó.

Esküvő után olyan lakodalmat csaptak, hogy Hencidától Boncidáig elhallatszott a vígasság zaja. Meghívta Jankó édesszüleit meg a testvéreit, nem tudta, hányat, hiszen annyian voltak, mint a rosta lika. De jutott nekik minden jóból. Hét cigánybanda húzta, hetvenhét ökröt vágtak le, és hétszázhetvenhét hordó bort ütöttek csapra. Ma is tart a vigalom, hacsak közben véget nem ért.

Rák-e vagy mász?

Volt egyszer egy papné. Ennél a papnénál szolgált egy lány. A papné egyszer telirakta piszkos tányérral, tállal, fazékkal, csuporral a kosarat, s elküldte a szolgát, hogy mosogassa el az edényt a pataknál.

Mosogat a szolgáló a patak vizében. Hát ahogy mosogat, látja ám, hogy egy rák mász elő a vízből. Mivel soha rákot nem látott volt, elbámészkodott rajta, s találgatni kezdi, hogy miféle istenteremtése lehet.

Arra hajt egy huszár lóháton. A szolgáló rámutat a rákra, s megkérdi a huszárt:

- Ugyan bizony, vitéz uram, mi az isten csodája az ahajt?

Mire a huszár így válaszolt:

- Az ahajt, húgom, *rák*.

Megbátorodik erre a szolgáló, közelebb lép a rákhoz, vizsgálgatni kezdi. Mikor már eleget vizsgálta, megrázza a fejét:

- Nem *rák* az, hanem *mász*.

Megrázza a huszár is a fejét:

- Az bizony *rák*.

- Már hogy volna *rák*, *mász* az! - csattant föl a szolgáló.

- Az bizony *rák* - mondta harmadszor is a katona.

A szolgáló nagyot dobbantott, úgy elöntötte a méreg. Kiabálni kezdett torkaszakadtából:

- Ugyan bizony, vitéz uram, miféle lélekkel mondhatja *ráknak*, mikor én jól látom, hogy *mász*?

A huszár sem hagyta magát, kiabált ő is:

- Hát húgomasszony miféle lélekkel mondhatja *másznak*, mikor én jól látom, hogy *rák*?

- Én sem vagyok sem vak, sem bolond - perelt a szolgáló -, s tudom, hogy amit ahajt látok, *mász*, nem pedig *rák*!

- Hát én talán vak vagyok, bolond vagyok - kiáltott vissza a katona -, hát én talán nem tudom, hogy ami ahajt mozog, nem *mász*, hanem *rák*!?

Elfogta a pulykaméreg a szolgát, fogta a kosár edényt, földhöz teremtette, hogy miszlikbe tört mindahány.

- No - mondja -, az isten engem éppígy törjön össze, ha nem *mász*.

Ahogy ezt hallotta, leugrik a huszár a lováról, kirántja a kardját, szétdarabolja a lovát apróra:

- No - mondja -, a hóhér éppígy daraboljon szét engem, ha nem *rák*!

Azzal a huszár tovább folytatta az útját gyalogszerrel. Hazament a szolgáló is. Mikor meglátja az üres kosarat, megkérdi tőle a papné:

- Hát az edényt hol hagyta, lelkem?

A szolgáló elbeszélte, hogy mi történt közte meg a huszár között a *mással* meg a *rákkal*. Ahogy hallgatta, pirosodni kezdett a papné feje, mint a cékla. Reszketett a hangja, mikor megkérdezte:

- Hát ezért tettél nekem ekkora kárt? Ezért, lelkem?

- Hát hogy hagyhattam volna annyiban - felelt a szolgáló -, mikor jól láttam, hogy *mász* az, nem egyéb, s az a gaz huszár mégis azt hajtogatta, hogy *rák*!

Körülnézett a papné, hogy a mérgét mivel csapolhatná meg. A kemencében éppen égett a tűz. Kapja a bundáját, bevágja a lángok közé.

- Így égessen el engem is a tűz - mondja -, így égessen el, ha mind a ketten bolondok nem voltatok!

Nyílik az ajtó, a pap jön a templomból. Vállán a palást. Ahogy belép, köhögni kezd, olyan sűrű a füst. Megkérdezi:

- Ugyan bizony mi búzlik itt?

Elbeszéli a papné, hogy mi történt a *rák* meg a *mász* miatt. A pap hallgatja, hallgatja, aztán egyszer csak lerántja a palástot a válláról, maga ráugrik, s tiporni kezdi a küszöbön. Mikor ronggyá tiporta, így szól:

- Így tiporjon meg engem a falu bikája, ha mind a hárman bolondok nem voltatok!

Odaérkezik a kántor. Volt egy borja, elbogarzott a pap udvarára. Jött, hogy hazahajtsa. De mikor látta, hogy a pap palástját tiporja, megkérdezte, mi történt.

Elbeszélte a pap mindent, ahogy kellett. Hallgatja a kántor csendben, de aztán fölkap egy botot, s úgy vágja fejbe a borjút az ajtó előtt, hogy menten fölfordul, ezt mondja rá:

- A tüzes mennykő így üssön fejbe engem, ha mind a négyen bolondok nem voltatok!

Épp arra jár egy vándorkereskedő. Kérdi, mi bántja őket, hogy a szájuk be nem áll, hanem egyre kiabálnak. Elbeszélük, meghallgatja. Aztán fölkapja a vásáros ládáját, s úgy vágja bele a kútba, hogy egyszeribe elnyeli a víz a sok selyemmel, bársonnyal együtt. Aztán kiabálni kezd:

- Nekem is ez legyen a sorom, én is így fulladjak vízbe, ha mind az öten bolondok nem voltatok!

Ki sem mondta, amit mondott, befordul a jegyző egy szénásszekérrel az udvarba. Tartozott a papnak szénával, azt akarta megadni. De hogy hallja a zengedelmet, megkérdi, mi bajuk. Elmondják, hallgatja. Aztán kiragad a tűzből egy hasáb fát, bele a szénába. Lánggra lobban a széna. Beleugrik a jegyző, úgy kiáltja:

- Így égjek el, így hamvadjak el, ha mind a hatan bolondok nem voltatok!

- No, ha bolondok voltunk, elhamvadunk mi is! - kiáltották a többiek, s a tűzbe ugrottak. El is égtek mind a heten. Ha bolondok nem lettek volna, nem égtek volna el.

A répa

Egyszer volt egy egylábú ember. Elindult szerencsét próbálni. Amint az úton ment, egyszer csak meglátott egy óriási répát. Megfogta, hogy kihúzza, de sehogy sem bírta.

Arra ment egy kétlábú ember. Kérdezi az egylábú embert:

- Hát te mit csinálsz?

Feleli, hogy a répát akarja kihúzni, de nem bírja. Odament a kétlábú ember. Húzták ketten. De hiába húzták.

Arra ment egy háromlábú ember. Kérdezi a másik kettőt:

- Hát ti mit csináltok?

- Ezt a répát akarnánk kihúzni, de nem jön - felelt a másik kettő.

Odament a háromlábú ember. Húzták hárman. De hiába húzták.

Arra ment egy négylábú ember. Kérdezi a másik hármat:

- Hát ti mit csináltok?

- Ezt a répát akarnánk kihúzni, de nem jön - felelt a másik három.

Odament a négylábú ember. Húzták négyen. De hiába húzták.

Arra ment egy ötlábú ember. Kérdezi a másik négyet:

- Hát ti mit csináltok?

- Ezt a répát akarnánk kihúzni, de nem jön - felelt a másik négy.

Odamegy az ötlábú ember. Húzták öten. De hiába húzták.

Arra ment egy hatlábú ember. Kérdezi a másik ötöt:

- Hát ti mit csináltok?

- Ezt a répát akarnánk kihúzni, de nem jön - felelt a másik öt.

Odament a hatlábú ember. Húzták hatan. De hiába húzták.

Arra ment egy hétlábú ember. Kérdezi a másik hatot:

- Hát ti mit csináltok?

- Ezt a répát akarnánk kihúzni, de nem jön - felelt a másik hat.

Odament a hétlábú ember. Húzták heten. De hiába húzták.

Arra ment egy nyolclábú ember. Kérdezi a másik hetet:

- Hát ti mit csináltok?

- Ezt a répát akarnánk kihúzni, de nem jön - felelt a másik hét.

Odament a nyolclábú ember. Húzták nyolcan. De hiába húzták.

Arra ment egy kilenclábú ember. Kérdezi a másik nyolcat:

- Hát ti mit csináltok?

- Ezt a répát akarnánk kihúzni, de nem jön - felelt a másik nyolc.

Odament a kilenclábú ember. Húzták kilencen. De hiába húzták.

Arra ment egy tízlábú ember. Kérdezi a másik kilencet:

- Hát ti mit csináltok?

- Ezt a répát akarnánk kihúzni, de nem jön - felelt a másik kilenc.

Odament a tízlábú ember. Húzták tízen. De hiába húzták.

Arra ment a tizenegy lábú ember. Kérdezi a másik tízet:

- Hát ti mit csináltok?

- Ezt a répát akarnánk kihúzni, de nem jön - felelt a másik tíz.

Odament a tizenegy lábú ember. Húzták tizenegyen. De hiába húzták.

Arra ment egy tizenkét lábú ember. Kérdezi a másik tizenegyét:

- Hát ti mit csináltok?

- Ezt a répát akarnánk kihúzni, de nem jön - felelt a másik tizenegy.

Azt mondja erre a tizenkét lábú ember:

- Most már tizenketten vagyunk, annyi kell az efféle répának. Húzzuk tizenketten, meglátjátok, kijön.

Azzal odament a tizenkét lábú ember, s húzták tizenketten. Ahogy húzták, egyszer csak nagyot reccsent a répa, s kijött a földből. A tizenkét ember pedig hanyatt esett. De úgy estek hanyatt, hogy ahányan voltak, mind befűrödtek a földbe. Azon nyomban könyörögni kezdtek a répának:

- Húzz ki minket, répa koma! Nem bánod meg, húzz ki minket!

- Nem lehet - mondta a répa -, lakodalomba vagyok hivatalos.

Azzal szökdécselni kezdett az országúton. A tizenkét ember szájtátva nézte. Mert szökdécselő répát még soha nem láttak.

A szerecsen

Markal, Mátyás király hírhedett udvari bolondja többek között azzal múlatta idejét, hogy ami bolondságot látott és tapasztalt, egy könyvbe följegyezte, hogy emléke ne vesszen az emberi butaságnak.

Történt pedig egyszer az, hogy Mátyás királyhoz egy szerecsen jött látogatóba. Ez a szerecsen addig magasztalta a hazájabeli lovakat, mígnem a király lóvásárlással bízta meg, s ezer forintot adatott neki. Markal ezt a cselekedetet is fölvette a bolondságok lajstromába.

A szerecsen útrakelt, a király meg egy napon felütötte Markal könyvét, s a bolondságok között ráakadt a maga cselekedetére. Magához parancsolta Markalt.

- Hát te bolondnak tartasz engem? - kérdezte, és haragosan rácsapott a könyvre.

- Én felségedet bolondnak nem tartom - felelt Markal -, de úgy vélem, hogy ezt a cselekedetet jogosan vettem föl a könyvembe, mert az a szerecsen soha meg nem fog jönni a lovakkal.

A király eltűnődött a válaszon.

- Jól van - mondta aztán -, de hátha a szerecsen mégis meghozza a lovakat?

- Ha ezt teszi, akkor felséged nevét kitörlöm, s helyébe a szerecsen nevét írom.

A huszárból lett parádés kocsis

Volt egyszer, hol nem volt, az innenen innen, a túlon túl, volt egyszer egy huszár. Mikor az idejét letöltötte, megkapta az obsitját, s hazament. Élhetett volna boldogan, ha pénze vagy földje lett volna. De nem volt sem ez, sem az. A huszár nagyot gondolt, s elment a királyhoz.

A király a faluvégen lakott egy gyönyörű kastélyban. A kapuban strázsa állott. A huszár elmondta a strázsának, hogy a királlyal akar beszélni.

- Várjon kend, mindjárt bejelentem - felelt a strázsa.

Bement a királyhoz, s jelentette neki, hogy egy obsitos huszár keresi.

- Ereszd be, fiam - mondta a király.

A huszár megkopogtatta az ajtót illendőképpen. S mikor hallotta, hogy szabad, benyitott. Tisztelgett a királynak, aztán elmondta, mi járatban van:

- Felséges királyatyám, obsitos huszár vagyok, az időmet letöltöttem, s most azért jöttem, hogy valami szolgálatot kapjak királyatyám udvarában.

A király gondolkodott egy kicsit, aztán így szólt:

- Kocsisra van nekem szükségem, fiam, parádés kocsisra. Csak hát előbb meg kell bizonyítanod, hogy jól tudsz hajtani.

- Megbizonyítom - erősködött a huszár.

A király lement a huszárral az istállóba. A jászol előtt két nyomorú gebe búslakodott. Olyan gyöngék voltak, majd megroggyant a lábuk a tulajdon súlyuk alatt.

- No, fiam - rendelkezett a király -, ezt a két lovat fogd be a szekérbe, hajts a királyi erdőbe. S ha ezzel a két lóval egy öl fát idehozol az udvaromba, akkor elhiszem, hogy jól tudsz hajtani, s jutalmul parádés kocsisomnak teszek.

Befogta a huszár a két lovat a szekérbe, fölült a bakra, s kihajtott a kastély udvarából. Kocogtak a nyomorú gebék, sovány lábuk untalan összeverődött. Láta a huszár, hogy ezeknek a lovaknak az ő súlyuk is sok. Leszállott hát, és lépésben kísérte a szekeret.

Reggel indult el, alkonyatkor ért az erdőbe. Megkereste az erdőőrt, az megmutatta a fát, a huszár fölrakta a szekérre, s hajtott volna visszafelé. Hajtott volna, ha a lovak bírták volna a terút. Biztatta őket, de hiába. A két gebe nagy igyekezettel nekiveselkedett, de a szekér meg sem moccant.

Mit tehetett a huszár, nekivetette a vállát a szekérnek, úgy taszította a lovak után. Erős ember volt, mégis megizzadt az erőlködésben, hogy csuromvíz lett az inge. Mikor az erdei útról kitért az országútra, leült az árokpartra, hogy megpihenjen, s a lovak is pihenjenek.

Ahogy ott szuszogott az árokparton, látta, hogy egy vénember közeledik feléje.

- Adjon isten jó napot - köszöntötte a vénember a huszárt.

- Adjon isten - felelt a huszár tisztelettudóan.

- Nagyon elfáradtam - panaszkodott a vénember -, jártányi erőm sincs már, engeddd meg, hogy fölüljek a szekérre.

Elgondolkozott a huszár. Elég teher neki a szekér meg az öl fa. De aztán megesett a szíve a vénemberen. Olyan vén volt, olyan gyöngé, nem hagyhatja itt az útszélen.

- Üljön fel kend - biztatta.

A vénember fölült a bakra, aztán odaszólt a huszárnak:

- Ülj föl, fiam, aztán induljunk.

- Indulni indulhatunk - felelt a huszár -, de én nem ülök föl. Hitványak a lovak, nekem kell taszítanom a szekeret.

- Ülj csak föl bátran. Nem kell ezt a szekeret tolni. Majd én hajtom, meglásd, hamar beérünk a faluba.

Megcsóválta a fejét a huszár.

- Ha kend azt hiszi, hogy jobban hajt nálam, próbáljuk meg, nem bánom.

Mindjárt föl is ugrott a szekérre. A vénember megfogta a hajtószárat, s csak ennyit mondott:

- Mindig úgy.

Alighogy ezt a szót meghallotta, a két ló fölkapta a fejét. Úgy megindultak a szekérrel, mintha nem gebék, hanem táltosok volnának. Nagy csodálkozásában a huszár majd lefordult a bakról. Ki sem csodálkozhatta magát kellőképpen, máris ott voltak a királyi falu határában. A vénember megállította a lovakat, s azt mondta a huszárnak:

- No, én megérkeztem, fiam. Jót tettél velem, hálából rád ruházom a tudományom. Ha megfogadod a tanácsomat, olyan kocsis lesz belőled, amilyen nem volt még a világon. Akármilyen rossz lovat fogsz be, akár döglött lovat is befoghatsz, elég, ha annyit mondasz neki: „Mindig úgy” - s máris megindul, mint a szélvész. Ha meg azt akarod, hogy megálljon, szólj rá: „Mint azelőtt.”

A huszár meg akarta köszönni a jó tanácsot, de nem volt kinek. Senki nem ült mellette a bakon, s körös-körül senkit sem látott. A vénember eltűnt, mintha kámforrá vált volna.

Gondolta a huszár, hogy most kipróbálja, hasznos tudományt hagyott-e rá a vénember. Megfogta a hajtószárat, s így szólt:

- Mindig úgy.

Abban a szempillantásban a szekér, mintha a levegőbe emelkedett volna, megindult, mint a veszedelem. A király a kastély ablakában ült, onnan leste, hogy jön-e a huszár a fával. Mikor meglátta, hogy vágat a két nyomorult gebe, szörnyűmód elámult. Ezenközben a szekér befordult a király udvarára.

- Mint azelőtt - mondta a huszár, s a két ló megállott.

A király megdicsérte a huszárt:

- No, fiam, hát te csakugyan kocsisnak születted. Öregember vagyok, de így még nem láttam hajtani. Amit megígértem, megtartom. Fölfogadlak parádés kocsisul. Ganét hordanod nem kell, lovat csutakolnod nem kell, elég, ha hajtasz. Urasan fogsz élni, megérdemled.

Aztán a király megmutatta a huszárnak, hogy hol fog lakni. Adatott neki új ruhát, új csizmát, s megparancsolta, hogy másnap reggel álljon elő a hintóval, sétálni mennek.

Másnap reggel a huszár a kastély bejárata elé hajtott. Nyílt a nagy ajtó. Először megjelent a király és a királyné, azután a három királykisasszony, egyik szebb a másiknál. A huszár szeme

mindjárt megakadt a legkisebb királykisasszonyon, s elvégezte magában, vagy ez a lány lesz a felesége, vagy senki. A királyi család beült a kocsiba, a huszár megrántotta a hajtószárat. Míg a falu határába nem értek, hagyta a lovakat csöndesen ügetni. Ott odasúgta nekik:

- Mindig úgy.

Akkor a lovak nekirugaszkodtak, a hintó mintha szállott volna. A három királykisasszony sikongott gyönyörűségében, a hajuk kibomlott a szélesebb rohanásban, az arcuk megpirosodott. A huszár visszahajtott a kastély udvarába, ott odasúgta a lovaknak:

- Mint azelőtt.

Abban a szempillantásban a hintó megállott. A király nem győzte dicsérni a huszárt, hogy míg világ a világ, ő ilyen kocsissal nem találkozott. Meghívta ebédre, meghívta vacsorára. A huszár pedig evett-ivott kedvére, s olyan büszkén sétált a királyi kastélyban, mintha legalábbis herceg volna.

De hiába lett ilyen nagy becsülete, mikor magában volt, búslakodott. Tudta jól, hogy hiába kérné meg a legkisebbik lány kezét, a király nem adná oda. Kocsinak nem dukál királylány.

Akkor szomorodott el igazán, mikor egy nap betoppantak a kérők. Jöttek a királyfiak, hercegek, grófok, bárók. Mindegyik királykisasszony választott magának vőlegényt, s a kézfogóra meghívták a fél vármegyét. Hivatalos volt a huszár is. Nagy búsan járkált a huszár a fényes termekben. Ahogy járkált, egyszer csak észrevette, hogy a legkisebbik királykisasszony jóízűen falatozik a vőlegényével. A hátuk mögé settenkedett, s odasúgta nekik:

- Mindig úgy!

Abban a szempillantásban a királykisasszony meg a vőlegény olyan gyorsan kezdett enni, hogy aki rájuk nézett, belefájdult a szeme. A szolgák hordták a tálakat egyre-másra. De azok csak faltak, s szemlátomást híztak, már alig fértek el a széken.

Arra ment a királyné, meglátta őket, s nyomban rájuk támadt:

- Nem szégyellitek magatokat, ti ilyenek, olyanok! Hát nem tudjátok, mi az illem? Éhenkórászok vagytok ti vagy királyi emberek? Hagyjátok abba, mert ha nem, bizony megbánjátok.

Így kerepelt a királyné, s mikor legjobban kerepelt, a huszár odasúgta neki:

- Mindig úgy!

Erre aztán úgy ömlött a szó a felséges királynéból, hogy az egész kastélyban mást sem lehetett hallani, csak az ő hangját.

Észrevette a király, hogy mi történik. Odament, hogy a feleségét elhallgattassa.

Alig kezdett a szóba, nagyot csuklott.

- Mindig úgy! - súgta a huszár, s a király úgy elkezdett csuklani, hogy minden szót kettőbe harapott. Megijedt szörnyűmód, s kiáltozni kezdett:

- Beteg vagyok - hukk! - doktort hívassatok - hukk! - Jaj, meghalok - hukk!

Jött a doktor, s mikor a királyt meg akarta nézni, eltüsszentette magát:

- Mindig úgy! - mondta a huszár, s a nyomorult doktor úgy tüsszentett, ahogy a záporosó hull.

Csak hát a király meghallotta, hogy a huszár mit mondott. Kitalálta, hogy ezt a sok bajt ő szabadította rájuk. Rászólt a fővezérre:

- Hé, fővezér - hukk! - vágd le a kocsist - hukk! - Különben meghalunk - hukk!

A fővezér kirántotta a kardját, hogy a huszárt levágja. Nemhiába volt a huszár huszár, kiverte a kardot a kezéből, s mikor a fővezér lehajolt, hogy fölvegye a padlóról, nagyot kiáltott:

- Mindig úgy!

A fővezér hajlongott, a királyné kerepelt, a király csuklott, a doktor tüsszentett, a királykisasszony meg a vőlegénye evett.

Látta a király, hogy erőszakkal nem megy semmire. Könyörögni kezdett:

- Irgalmazz nekünk, te huszár - hukk! - Gyógyíts meg bennünket - hukk! - fele királyságom neked adom - hukk!

- Nem kell nekem a kend fele királysága - mondta a huszár -, elég, ha nekem adja a legkisebb lányát.

A király a lányához fordult.

- Akarsz-e a huszáré - hukk! - lenni - hukk! - édes lányom - hukk!

- Hogyne akarnék - felelt a királykisasszony két falás között -, csak abbahagyhatnám már az evést.

A király a vőlegényhez fordult.

- Hát te - hukk! - lemondasz-e - hukk! - a lányomról - hukk?

- Le én, ha az evést abbahagyhatom.

A huszár kinyújtotta a kezét, a király belecsapott a tenyerébe. Miután paroláztak, a huszár rászólt a királyra:

- Mint azelőtt!

A felséges úr csuklása azon nyomban megszűnt. Aztán a huszár sorra mindenkit feloldott a varázslat alól. A királyné nem kerepelt többé, a doktor nem tüsszentett, a fővezér nem hajlongott, a kis királykisasszony meg a régi vőlegénye abbahagyta az evést.

A huszár pedig elvette a kis királykisasszonyt.

- Boldog vagy-e? - kérdezte tőle.

- Én nagyon - felelte a királykisasszony.

Mire a huszár csak ennyit mondott:

- Mindig úgy!

S mivel soha nem mondta, hogy „mint azelőtt”, holtukig boldogan éltek.

Egy szamarterhe fa

Sem itt nem volt, sem túl nem volt, hanem azért mégiscsak volt, volt valahol a világon egy szegény ember. Ott élt a nyomorult a falu végén, a githes-göthös, vedlő szőrű, vén szamarával.

Egy nap körülnéz a szegény ember a kunyhójában. De hiába néz, nem talál semmit, még egy falasra való száraz kenyeret sem. Fogja magát, kihajtja a szamarát az erdőbe, s ott megrakja fával. Az erdőből a vásárra. Ott beáll a sorba a többi faárus közé, s várja a jó szerencsét.

Sokáig nem kellett várnia. Odalép hozzá egy borbélyforma ember, s megkérdi:

- Hogy adod azt a szamarterhe fát, te szegény ember?

Mondja a szegény ember, hogy ennyit és ennyit kér érte. A borbély sokallja az árat, kevesebbet ígér, a szegény ember kevesli. Addig-addig, hogy végtére megalkusznak.

A szegény ember kötőféken fogja a szamarat, s elvezeti a borbély házához. Ott a fát lerakja, azzal fordulna vissza szamarastul. De a borbély megállítja:

- Hallod-e, te szegény ember, mi a szamarterhére alkudtunk. Abba pedig a nyereg is beletartozik.

A szegény ember így meg úgy, de a borbély köti magát, hogy a nyereg is az övé, megfizetett érte. A szegény ember nem győzi szóval, nagy búsan leszedi a nyeret a samarról, és hazabandukol.

De a bosszúság nem hagyja nyugodni. Hogyisne bosszankodott volna, mikor a borbély ilyen rútul rászedte. Meg a nyeret is sajnálta. Addig-addig rágódott a baján erre meg arra, hogy egyszer csak észbe kap. Kötőféken fogja a szamarat, s meg sem áll, míg a borbély házához nem ér. Ott a szamarat a kerítéshez köti, maga bemegy a műhelybe, köszön, s megkérdi a borbélyt:

- Mennyiért beretválna meg az úr engem meg a társam?

Mondja a borbély, hogy mennyiért. A szegény ember beül a székbe, a borbély szépen megberetválja, aztán kérdi:

- Hát a társa hol van?

- Mindjárt itt lesz - feleli a szegény ember. Kimegy a ház elé, kioldja a szamarat, s bevezeti a műhelybe.

- Ez a kend társa? - kérdi a borbély.

- Ez hát - feleli a szegény ember. Majd a szappanozásnál segíték.

- Nekem ugyan nem - kiabált a borbély -, mert én nem vagyok lóborbély, hogy szamarat beretváljak.

- Én nem tudom, hogy az úr kicsoda, csak azt tudom, hogy megalkudtunk, s az úr a pénzt is elfogadta. Nincs más hátra, beretválja meg a társamat. Mert ha nem, megyek a község házába igazságért.

Megijed a borbély a fenyegetésre, s egyezkedni kezd, hogy visszaadja a pénzt, s még egy beretvát is ad ráadásul, csak a szamarat ne kelljen megberetválnia.

- Elfogadom a beretvát - feleli a szegény ember -, de csak úgy, ha a nyergemet is visszaadja az úr.

Mit tehetett a borbély, visszaadta a nyerget, a szegény ember pedig azóta maga beretválkozik.

Az átkozott pipőretyúk

Volt a világon egy bögyös pipőretyúk. Más dolga nem akadt, a kerítés alatt kapargatott naphosszat, addig-addig, míg a kerítés megdőlt bánatában. Arra szállt a varjú, s elcsodálkozott:

- Ugyan bizony mi baj ért, máskor ha erre jártam, talpon álltál, most meg a földön heversz.

- Ne is kérdezd, te varjú - felelt a kerítés -, volt a világon egy átkozott pipőretyúk, más dolga nem akadt, a tövemben kapargatott, mígnem megdőltem bánatomban.

Ezen a varjú úgy elszörnyülködött, hogy a farkát mind egy szálig kitepte, s ilyen megcsúfolt állapotban a fűzfára szállott megpihenni. Megszólalt a fűzfa:

- Hallod-e, te varjú, máskor farkastul szállottal rám. Mi történt veled?

- Ne is kérdezd, te fűzfa - felelt a varjú -, volt a világon egy átkozott pipőretyúk, a kerítés alatt kapargatott, a kerítés megdőlt bánatában, én kiteptem a farkam bánatomban.

Elszörnyülködött a fűzfa, s ahány lombos ágat hordott, mind levetette. Arra ment a kecske két gidájával, s megtudakolta:

- Hová lett az ágad, fűzfa? Máskor, ha erre jártam, hűsölhettem árnyékodban.

- Ne is kérdezd, te kecske - válaszolt a fűzfa -, volt a világon egy átkozott pipőretyúk, a kerítés alatt kapargatott, a kerítés megdőlt bánatában, a varjú kitepte a farkát bánatában, én levettem lombos ágam bánatomban.

Úgy elszörnyülködött a kecske, hogy menten világgá kergette két gidáját, s a patakhoz ment, hogy a haragját csillapítsa.

- Hallod-e, te kecske - szólalt meg a patak -, máskor két gidáddal jöttél inni, hova lett a két kicsi gida?

- Ne is kérdezd, te patak - felelt a kecske -, volt a világon egy átkozott pipőretyúk, a kerítés alatt kapargatott, a kerítés megdőlt bánatában, a varjú kitepte farkát bánatában, a fűzfa levetette ágát bánatában, én világgá űztem két kicsi gidámat bánatomban.

Mit tehetett a patak, ecetté savanyodott nagy szörnyülködésében. Lement egy nagylány a vízhez, korsó a kezében, s nem ízlett neki a patak savanyú vize.

- Hallod-e, te patak - mondta -, máskor tiszta voltál, máskor édes voltál, mitől savanyodtál ilyen ecetessé?

- Ne is kérdezd, te nagylány - válaszolt a patak -, volt a világon egy átkozott pipőretyúk, a kerítés alatt kapargatott, a kerítés megdőlt bánatában, a varjú kitepte a farkát bánatában, a fűzfa levetette ágát bánatában, a kecske világgá űzte két kicsi gidáját bánatában, én ecetté savanyodtam bánatomban.

Földhöz teremtette a nagylány a korsót szörnyülködésében. Odahaza az anyja így fogadta:

- Ó, te nagylány, miért nem hoztál vizet a patakról, ahogy eddig minden este?

- Ne is kérdezz, édesanyám - felelt a nagylány -, volt a világon egy átkozott pipőretyúk, a kerítés alatt kapargatott, a kerítés megdőlt bánatában, a varjú kitepte farkát bánatában, a fűzfa levetette ágát bánatában, a kecske világgá űzte két kicsi gidáját bánatában, a patak ecetté savanyodott bánatában, én földhöz teremtettem a korsót bánatomban.

Éppen kenyeret készített az asszony, nagy szörnyülködésében kapta a tésztát, s a falhoz csapta. Hazajött a gazda, kereste a kenyeret, nem találta.

- Ó, asszony - mondta -, máskor, hogyha megtértem, mindig volt itthon meleg cipő. Ma miért nem sütöttél?

- Ne is kérdezd, én édes uram - felelt az asszony -, volt a világon egy átkozott pipőretyúk, a kerítés alatt kapargatott, a kerítés megdőlt bánatában, a varjú kitepte a farkát bánatában, a fűzfa levetette ágát bánatában, a kecske világgá üzte két kicsi gidáját bánatában, a patak ecetté savanyodott bánatában, a nagylány földhöz teremtette a korsót bánatában, én falhoz csaptam a tésztát bánatomban.

Vette az ember a bicskáját, s lemetszette a fél bajszát, hogy valamivel enyhítse nagy szörnyülködését. Azzal kiment az istállóba. A béres nagyot nézett, mikor meglátta.

- Máskor, ha kend kijött az istállóba, gazduram - mondta -, megvolt a bajusza mindkét szára. Ugyan bizony hova lett az egyik?

- Ne is kérdezd, te béres - felelt a gazda -, volt a világon egy átkozott pipőretyúk, a kerítés alatt kapargatott, a kerítés megdőlt bánatában, a varjú kitepte farkát bánatában, a fűzfa levetette ágát bánatában, a kecske világgá üzte két kicsi gidáját bánatában, a patak ecetté savanyodott bánatában, a nagylány földhöz teremtette a korsót bánatában, az asszony falhoz csapta a tésztát bánatában, én lemetszettem a fél bajszom bánatomban.

Mindezen a béres olyannyira elszörnyülködött, hogy csak akkor nyugodott meg valamelyest, mikor a gazdája hat ökrét levágta.

A szomszéd hallotta a rettentő nagy lármát. Gondolta, megnézi, minő különleges esemény ment végbe a komájánál. A tornácon találta mind a négyüket, a gazdát, a feleségét, a nagylányát meg a bérest. Megkérdezte, mi történt:

- Ne is faggasson kend bennünket - felelt a béres -, volt a világon egy átkozott pipőretyúk, a kerítés alatt kapargatott, a kerítés megdőlt bánatában, a varjú kitepte a farkát bánatában, a fűzfa levetette ágát bánatában, a kecske világgá üzte két kicsi gidáját bánatában, a patak ecetté savanyodott bánatában, a nagylány földhöz teremtette a korsót bánatában, az asszony falhoz csapta a tésztát bánatában, a gazda lemetszette a fél bajszát bánatában, én levágtam a hat ökröt bánatomban.

Elszörnyülködött a szomszéd, ahogy ilyenkor illendő, aztán így szólt:

- Én most világgá megyek, s szentül megfogadom, hogy haza nem térek, míg négy akkora bolondra nem lelek, mint amekkorák kendtek.

Már indult is, hogy ne sok időt vesztegessen. Ment hét évig, s talált is bolondot nem egyet, de csak amolyan apró bolondokat, kiknek hasznát nem vehette. Megint ment hét évig, a bolondok szépen növekedtek körülötte, de még mindig nem akadt kedvére való. Már-már bűnnek érezte a fejét, hogy ekkora vállalkozásba fogott. Ekkor valami furcsa zörgés ütötte meg a fülét.

A hang iránt nézett, s egy embert látott, ki az istálló végiben egyágú vasvillával hányta föl a diót a padlásra.

- Mit csinál kend? - tudakolta.

- Láthatja kend - válaszolt amaz -, a diómat akarom fedél alá rakni. Hét álló esztendeje dolgozom, de nem sokra megyek.

- Nem úgy kell azt - mondta a bolondkereső.

- Ha megtanít kend a módjára - mondta a villázó gazda -, háromszáz forint üti a markát.

A szomszéd körülnézett, vett egy lapátot, a diót fölhányta a padlásra, a jutalmat zsebre vágta, s tovább folytatta útját. Nem sokáig kellett talpalnia, megint belebotlott egy bolondba.

Ez a bolond nem egyebet művelt, mint hogy két lova mögé egy oldal szalonnát kötött, s azt hurcolta ide s tova a frissen szántott földön.

- Mi végből cselekszik így kend? - tudakolta a szomszéd.

- Hét esztendeje zsírozom ilyenformán a földemet, de hiába, mégsem zsíros.

- Nem úgy kell azt - mondta a bolondkereső.

A földjét zsírozó paraszt háromszáz forint jutalmat ígért neki, hogyha a zsírozás helyes módjára megtanítja. A szomszéd befogta a két lovat a szekér elé, a szekeret megrakta trágyával, a trágyát szétszórta a szántón.

- Így kell zsírozni a földet - mondta, s a háromszáz forint jutalmat zsebre vágta.

A harmadik bolondra egy újonnan épült ház mellett bukkant. Az ember azzal foglalatzkodott, hogy egy zsákkal a házba szaladt, az ajtót becsapta maga mögött, aztán kijött, s előről kezdte.

- Mit viszen kend abban a zsákban a házba? - tudakolta a bolondkereső.

- Világosságot felelt amaz -, hét esztendeje építettem ezt a házat. Azóta hordom bele a világosságot, de még csak nem is derül odabenn a hollószín feketeség.

- Nem úgy kell azt - legyintett a bolondkereső -, adjon kend háromszáz forintot, s megtöltöm a házat világossággal.

A világosságzsákoló megígérte a háromszáz forintot. A szomszéd vett egy fejszét, ablakot vágott a falba, s a szoba csakugyan megtelt világossággal.

- No - mondta a gazda -, ez megér háromszáz forintot.

A szomszéd tovább rőtta bolondkereső útját, s nemsokára meglátott egy sereg embert. Az a sereg ember éppen azon iparkodott, hogy egy tarka tehenet fölhúzzon a templom tornyára.

- Mi végből húzzák kendtek azt a tehenet a magasba, mint ahova való? - kérdezte a bolondkereső.

- Hogyne húznánk - felelték amazok -, mikor a gazdája a végrendeletében a templomra hagyta.

- Nem úgy kell azt - legyintett a bolondkereső -, hanem adják el a tehenet, az árából pedig gyújtsanak gyertyát az oltárra.

A tehénhúzó megörültek a hasznos tanácsnak, s mindjárt fizettek érte háromszáz forint jutalmat.

A szomszéd pedig jókedvűen megindult hazafelé. Örvezett, mert pénze volt, s bolondot is talált, éppen négyet, ahogy kellett. Ment, ment, s meg sem pihent, míg a komája házához nem ért. Ahogy az udvarra befordult, a szeme mindjárt megakadt az átkozott pipőretyúkon. A pipőretyúk nem mást művelt, mint hogy a ház tövében kapargatott. Megijedt a szomszéd, mert tudta, hogy ebből még nagy baj lehet.

Az átkozott pipőretyúk kapargat, a ház megdől bánatában, arra száll egy gólya, eldobja a csőrét bánatában, meglátja a béka csőr nélkül a gólyát, s zöldből kékké válik bánatában, meglátja a tó a kék békát, s tóból pusztasággá szárad bánatában, meglátja az ég a tó helyén a

pusztát, s kékből feketévé komorul bánatában. Ezen segíteni kell idejében, gondolta a szomszéd. Nyakon fogta az átkozott pipőretyúkot, levágta, megsütötte, megette. S bizony jól tette. Mert alig nyelte le az utolsó falatot, hát a kerítés fölegyenesedett örömében, a varjúnak farka serkent örömében, a fűzfa lombos ágat hajtott örömében, a kecske megkereste két kicsi gidáját örömében, a patak megédesedett örömében, a nagylány korsója éppé vált örömében, a falhoz csapott tészta kenyérré sült örömében, a gazda fél bajsza kisarjadt örömében, s a levágott hat ökör talpra szökkent örömében.

Lett akkora öröm, hogy ma is örülnek mindannyian, ha azóta meg nem haltak.

A pórul járt gazdag ember

Volt egyszer egy falu. Abban a faluban élt egy szegény ember meg egy gazdag ember. A szegény ember nagyon szegény volt, a gazdag ember nagyon gazdag volt.

A gazdag ember úgy tett szert a nagy vagyonára, hogy dolgoztatta a szegény embert, de nem fizetett neki. Mikor már századjára is becsapta a gazdag ember, a szegény ember elhatározta, hogy többet nem dolgozik neki, de nem is köszön.

Alighogy ezt elhatározta, látja ám, hogy szemben vele az úton közeledik a gazdag ember. Jött, ahogy szokott, peckesen, karbafont kézzel, s úgy nézett körül, mintha azt mondaná, enyém a világ. Azt hitte, káprázik a szeme, mikor látta, hogy a szegény ember elmegy mellette, s meg sem emeli a kalapját. Megfordult és utánakiáltott:

- Hé, tán veréb van a kalapod alatt?

- Miért kérdi? - kérdezte a szegény ember.

- Azért kérdem, hogy miért nem emeltél kalapot előttem?

- Azért nem emeltem, mert nem akartam - felelt a szegény ember.

- Azonnal emelj kalapot, és köszönj nekem! - kiáltott rá a gazdag ember.

- Ne bolondozzék - mondta a szegény ember -, hiszen olyan gazdag, a fél vármegyét megvehetné, nem szorul maga az én köszönésemre.

Elgondolkozott erre a gazdag ember. Egy darabig gondolkozott, aztán megkérdezte:

- Ha a fele vagyonomat neked adnám, akkor ugye nagyot köszönnél nekem?

A szegény ember nevetett, és így felelt:

- Se nagyobbat, se kisebbet nem köszönnék, mint amekkorát az előbb köszöntem.

A gazdag ember tovább folytatta a kérdezést:

- No és ha az egész vagyonomat neked adnám, akkor mit tennél? Akkor ugye köszönnél?

Megcsóválta a fejét a szegény ember.

- Nem én, nem köszönnék én akkor sem magának.

- De hát miért nem akarsz semmi áron köszönni nekem?

- Ha kíváncsi, megtudhatja - felelt a szegény ember. - Azért nem köszönök magának, mert ha magára nézek, látok lábat, látok fejet, látok bajuszt, még egy nagy hasat is látok, csak embert nem látok.

Azzal a szegény ember továbbment, a gazdag embert pedig úgy elöntötte a méreg, hogy ha kevesebb a szerencséje, a guta is megütötte volna. Ha meg nem is ütötte, három napig kerülgette. Ezen a három napon a gazdag ember egyre azon fogadkozott, hogy a sértésért megfizet a szegény embernek, mielőtt megint találkoznak.

Negyednap találkoztak is.

A szegény ember az erdőn járt, összeszedett egy nagy csomó szúrós, tüskés rózsét, felrakta egy talicskára, s tolni kezdte hazafelé. Magasra rakta a rózsét, úgyhogy nem látott maga elé. Bajt okozni nem akart, ahogy tolta a talicskát, szüntelenül kiabált:

- Tüskés rőzse, tövises rőzse! Vigyázat, kitérni! Vigyázat, kitérni!

A gazdag ember meghallotta a kiáltozást. Tudta, ki kiabál. Gondolta, itt a jó alkalom, hogy ellássa a szegény ember baját. Kirohant az útra, s mint aki se lát, se hall, egyenesen nekiment a rőzsének. Majd felborította a targoncát.

Finom ruháját a sok tüske, tövis összevissza szaggatta, tépte. De nem sajnálta, mert éppen ezt akarta. Így akart bosszút állni a szegény emberen.

- No, te gazember - mondta -, látod, mekkora kárt tettél a ruhámban? Gyere a bíróhoz. Holtodig fizetheted a kártérítést.

Törte a fejét a szegény ember, majd beleizzadt, úgy törte, hogy mit eszeljen ki. Mert azt jól tudta, ha valami okos dolgot ki nem eszel, síríg a gazdag ember rabszolgája lesz. Mire elértek a bíróhoz, már tudta, mit tegyen.

A bírónál a gazdag ember elmondta, hogy gyanútlanul ment az utcán, a szegény ember nekitolta a rőzsés targoncát, a rőzse pedig összetépte-lyukasztotta a ruháját.

A bíró meghallgatta, aztán a szegény emberhez fordult:

- Miért tetted? - kérdezte.

A szegény ember meg sem mukkant.

- Hiába teszed magad, hogy süket vagy - mondta a bíró -, a kárt meg kell fizetned. Értetted?

Nem szólt a szegény ember egy árva szót sem. Most már a bíró is elveszítette a békétűrését:

- A kárt megfizeted. Azonfelül börtönbe záratlak, mert készakarva tettél kárt a más vagyonában. Érted, mit mondok? Felelj!

Úgy tett a szegény ember, mint aki nem ért az égvilágon semmit.

Dühös volt a bíró, majd megütötte a szél:

- Megnémultál? - kérdezte. - No, ha megnémultál, hát majd én megtanítalak beszélni!

- Úgy is van - helyeselt a gazdag ember -, nem süket ez, nem is néma, csak ravaszkodik. Hallotta volna bíró uram, hogy kiabált az utcán: „Vigyázat, kitérni! Vigyázat, kitérni!”

Lecsendesedett a bíró, mintha kicserélték volna.

- Ezt kiabáltad? - fordult a szegény emberhez.

- Ezt hát - hagyta rá a szegény ember.

No, most a bíró a gazdag emberhez fordult:

- Azt kiabálta: „Vigyázat, kitérni!” Maga mondta, hogy ezt kiabálta. Hát akkor miért nem tért ki? Miért ment neki szántsándékkal a tüskés rőzsének? Maga a bűnös, nem ez az ember. Magát büntetem meg. Száz aranytallért fizet, amiért bolondját járatta a bírósággal.

A gazdag ember elpirult, aztán elvörösödött, aztán elkékült, aztán elzöldült, a végén olyan lila lett, mint a kökény. A zsebébe nyúlt, hogy kifizesse a bírságot, de kinyájában megütötte a guta.

- Akkor a száz tallér magát illeti - mondta a bíró.

A szegény ember a száz talléron házat vett, lovat, ökröt, tehenet. Aztán megnősült, és ma is gazdálkodik, ha meg nem halt.

Előbb a tánc, aztán a lakoma

Élt egyszer egy szegény ember. Annak a szegény embernek a feleségén meg a gyerekein kívül az égvilágon semmije sem volt. Egy kunyhóban lakott a faluvégén, azt is bérelte. Minden hónapban két véka kukoricát kellett fizetnie a gazdának a kunyhóért.

De a gyerek sok volt, a kereset kevés, így aztán a szegény ember elmaradt a bérrel. Mikor már tíz véka kukoricával tartozott, a gazda elment a szegény emberhez.

- Hallod-e, te szegény ember - mondta neki -, még egy hétig várok. Ha egy héten belül nem fizeted meg a bért, fel is út, le is út.

Azzal a gazda továbbment, a szegény ember pedig töprengeni kezdett, hogy mitévő legyen. Honnan szerezzen tíz véka kukoricát, mikor még egyet sem bír szerezni? Elindult hát munkát keresni. Egyik nap elment az egyik faluba, a másik nap a másik faluba, a harmadik nap a harmadik faluba. De munkát sehol nem kapott.

Felvirradt a hetedik nap, s a tíz véka kukorica nem volt sehol. Esett a hó, fagyott, a szegény embernek majd megszakadt a szíve, ha arra gondolt, hogy kihajítják őket a kunyhóból, nem lesz fedél a fejük fölött. Gondolta, még egyszer szerencsét próbál. Elindult az erdőbe, hátha kincset lel, mert más reménye már nem volt.

Ment, mendegélt a barlangötét erdőben. Ha odvas fát látott, belenyúlt, hadd lám, nem lapul-e kincs a mélyén. Megmozgatta az avart a bokrok alján, hadd lám, nem rejlik-e kincs a levelek alatt. Bebújt a barlangokba, vízmosásba, kutatott a patakmederben, hadd lám, nincs-e valahol rejtett kincs.

Hiába volt minden igyekezet, nem talált kincset sehol. Nagy búsan visszafordult hát. Tíz lépést ha mehetett, amikor ősz öregember lépett eléje egy fa törzse mellett.

- Mi járatban vagy az erdőmben, te szegény ember? - kérdezte.

Mire a szegény ember elmondta, hogy tíz véka kukoricával adósa a gazdának, s ha a tartozását még ma le nem rója, a gazda kihajítja a kunyhóból. Az idő télre jár, nincs hova behúzódnok a hideg meg a hó elől, megfagynak majd nyomorultul.

- Ne búsulj, te szegény ember - mondta az ősz öregember -, adok neked egy hegedűt. Ha húzod, táncolnia kell a gazdának, s minden emberfiának, akire rászólsz, hogy táncoljon. Ez a hegedű majd megvéd téged, megvédi a családot.

Elvette a szegény ember a hegedűt, megköszönte illendőképpen, aztán elmondta, hogy ha egy falatot nem eszik, nem veheti hasznát a hegedűnek, mert jártányi ereje sincs már.

- Azon is segíthetek - felelt az ősz öregember, s egy kicsike asztalt adott neki:

- Mikor mit kívánsz, az lesz rajta.

Gondolta a szegény ember, okosabbat nem tehet, mint hogy tüstént kipróbálja, mit tud az asztal. Ráüött hát, s így szólt:

- Babfőzelék, füstölt kolbász!

Megterült a kis asztal azon nyomban. A szegény ember leült mellé, s eddegélt jóízűen. Mikor jóllakott, fölnézett, hogy megköszönje az ősz öregembernek az ajándékot. De nem látta sehol. Mindamellet megemelte a kalapját, hogyha mégis ott lenne valahol a közelben, ne mondhasa, hogy hálátlanra pazarolta a jószágát.

Azzal sietni kezdett hazafelé. Éppen délre ért haza. Mikor a léptét meghallották, tizenhat gyereke meg a felesége elébe rohant, hadd lám, mit hozott ebédre. Látták, hogy a tarisznyája üres, abban a szempillantásban sírva fakadtak mindannyian.

- Ugyan bizony miért sírtok? - kérdezte a szegény ember.

- Éhségünkben sírunk - válaszolt a felesége.

- Ha más baj nincs, ezen könnyű segíteni - mondta a szegény ember. A kis asztalkát letette a földre, rácsapott gyöngéden, s így szólt:

- Babfőzelék, füstölt kolbász!

Még ki sem mondta, berregés kelt fent a levegőben. Egy fekete pont vált ki a felhők közül, s ereszkedett egyre lejjebb-lejjebb, s ahogy egyre lejjebb ereszkedett, egyre nagyobbra nőtt. Míg aztán mindenki láthatta, hogy egy óriási fazék babfőzelék az, tömérdek füstölt kolbásszal.

Alig láttak hozzá a mennyből jött babfőzelékhez, nagy lábdobogás hallatszik. Odanéz a szegény ember, hát a gazda az, a kezében ostor.

- Jó napot, gazduram - köszöntötte a szegény ember illendőképpen.

A gazda megbökte az ostornyéllel a kalapja szélét, így viszonzta az üdvözlést. Aztán észrevette a füstölt kolbászos babfőzeléket. Megnyalta a szája szélét, mint az éhes kutya. A szemét le nem vette az ételről, úgy mondta:

- Ejnye, de finomat esztek!

- Mikor mi akad - felelt a szegény ember.

- Megkínálhatnál - mondta a gazda.

- Ha békés szándékkal jött, szívvel megkínálom.

- Mérd le a tíz véka kukoricát - mondta a gazda -, s akkor békén hagylak. Ha nem, kihajítalak benneteket a házamból.

Megcsóválta a fejét a szegény ember, úgy kérdezte:

- Hát volna lelke tizenhat gyereket meg két öreg embert az utcára hajítani télvíz idején?

- Persze hogy volna lelkem rá, csak ehhez van lelkem! - felelt a gazda.

- Hát ha így áll a dolog - mondta a szegény ember -, akkor előbb a tánc, aztán a lakoma.

Azzal a szegény ember az álla alá szorította a hegedűt, és játszani kezdett. A gazda elcsodálkozott.

- Megbolondultál-e, hát azt hiszed, táncolni fogok?

- Táncolj! - mordult rá a szegény ember a gazdára. Az meg abban a szempillantásban táncolni kezdett. Maga is csodálkozott rajta, hogy táncol, de táncolt. Rengett a hasa bele, a képe kivörösödött, szakadt róla a verejték, de csak táncolt, táncolt.

Mikor úgy gondolta, hogy a gazda már eleget táncolt, a szegény ember letette a hegedűt. Mialatt a gazda a verejtéket törülgette az arcáról, a szegény ember rácsapott a kis asztalra. Alig csapott rá, már ott füstölgött rajta a babfőzelék füstölt kolbásszal.

- Most már táncolt - mondta a szegény ember -, megérdemli a lakomát.

Nem szólt egy árva szót sem a gazda, hanem leült az asztal mellé, s hozzálátott az evéshez. A tánc meghozta az étvágyat. Egy félóra sem telt bele, kiürítette az egész óriási lábast. Megtörülte a száját, fölállott, cserdített egyet az ostorral, s azt mondta:

- Kifelé a házamból!

A szegény ember nem sokat teketóriázott, kapta a hegedűt, játszott, a gazdára meg ráfordult:

- Táncolj!

Mit tehetett a gazda, táncolt. Teli hasa úgy zötyögött, a harmadik határba is elhallatszott a hangja.

- Hagyd már abba! - könyörgött egy idő múltán.

- Szívesen, ha békén hagyysz.

- Azt soha! - fogadkozott a gazda.

- Na, ha soha, akkor táncolj, hadd lám, ki fárad el hamarabb.

Ő volt a gyöngébb, a szegény ember fáradt el hamarabb. Abban a szempillantásban, hogy a vonót letette, a gazda rohanni kezdett. Rohant a hivatalba, s ott panaszt tett, hogy a szegény ember táncoltatja.

Alig mondta el a panaszát, betoppant a szegény ember. Álla alatt a hegedű, kezében a vonó.

- Táncolj, gazda! - mordult rá.

A hivatalnokok egy darabig jól mulattak rajta, hogy a szegény ember húzza, a gazda meg járja, végül azonban megunták a becstelen nyikorgást. Rászóltak a szegény emberre, hogy takarodjék dolgára, ne hegedüljön többet.

A szegény ember azt válaszolta, hogy ő szívesen abbahagyja a hegedülést, de csak akkor, ha a hivatal megvédi a gazdától. Mert ő nem hagyja, hogy családotul az utcára tegyék.

A hivatalnokok összedugták a fejüket, és tanácskoztak. Mikor már eleget tanácskoztak, azt mondták a szegény embernek, hogy nincs mit tenni, a törvény a gazdának ad igazat.

- No, ha a törvény a gazdának ad igazat - mondta a szegény ember -, akkor táncoljatok ti is!

Már szólt is a hegedű a kezében. A hivatalnokok földhöz csapták a tintát, tollat, ceruzát, papírt, s táncoltak, majd kilógott a nyelvük. Velük táncolt a gazda is.

Akkora lármát csaptak, meghallották a csendőrök. Felkapták a puskájukat, s rohantak a hivatalba, hadd lám, mi történt, kinek esett baja. Mikor meglátták, hogy a szegény ember húzza, a többiek meg járják, ráfogták a puskát, hogy tegye le a vonót, különben rostává lövik.

A szegény ember abbahagyta a hegedülést, és elmondta a baját a csendőröknek. A csendőrök összedugták a fejüket, tanácskoztak. Aztán a csendőrőrmester azt mondta, hogy ők sem tehetnek semmit, mert a törvény a gazdának ad igazat.

- No, ha a törvény a gazdának ad igazat, akkor táncoljatok ti is! - kiáltott rájuk a szegény ember.

Táncra perdültek a csendőrök. A csákó leesett a fejükről, a puska kihullott a kezükből, táncoltak, hogy kilógott bele a nyelvük.

A láрма kétszer akkorára nőtt. Meghallotta a kapitány a kaszárnyában. Gondolta, nyakukon az ellenség, összetrombitáltatta hát a bakákat, a huszárokat meg a tüzéreket. Felült a lovára, s a csapat élén odavágtatott a táncolókhöz.

A kapitány nagyon megmérgesedett, mikor látta, hogy egy ember húzza, a többi mind járja. Rákiáltott a szegény emberre, hogy ha tüstént nem teszi le a vonót, búcsúzhat az életétől.

A szegény ember abbahagyta a hegedülést, és elmondta a baját a kapitánynak. A kapitány összedugta a fejét a többi tiszttel. Egy darabig tanácskoztak, aztán a kapitány bejelentette, hogy ők sem tehetnek semmit, mert a törvény a gazdának ad igazat.

A szegény ember már vette a vonót meg a hegedűt:

- No, ha a törvény a gazdának ad igazat, akkor táncoljatok ti is! - kiáltott rájuk.

A katonák táncolni kezdtek, a gyalogosok lábon, a huszárok lovon, a tüzérek az ágyú tetején. Dongott, zörgött, dobogott bele az egész falu. A táncosok fölverték a port. A fölvert por összeállott felhővé. Ezt a fekete felhőt meglátta a király a palotája tornácáról. Aztán a lármát is meghallotta, s azt mondta a feleségének:

- Te asszony, ennek a fele se tréfa.

- Nem hát - felelt a felséges királyné -, ilyen pogány láрма még soha sem verte fel országunk csendjét.

- Most megyek, és elnémítom ezt a lármát! - fogadkozott a király. - El én!

Azzal intett az udvarmesternek, az udvarmester elküldött a tábornokért. A tábornok összehívtatta a királyi hadsereget. A király az élére állott a csapatnak, s megindult a falu ellen, ahonnan az iszonytató lábdobogás hallatszott.

Amikor a király meglátta, mi történik, két kézre fogta felséges hasát, s akkorát kacagott, majd leesett a lováról.

- Egy bolond játszik, ezer bolond járja. Harmincöt éve vagyok király, de ilyet még nem láttam. Ha-ha-ha!

- Ha-ha-ha! - ismételte a tábornok.

- Ha-ha-ha! - ismételte a legénység, s ez már úgy hangzott, mint az égzengés.

- Csend! - kiáltotta a király, s egyszerre mindenki elhallgatott. A szegény ember sem húzta. Ehelyett bekapott egy falat kolbászt, hogy erőt gyűjtsön. Mert tudta, hogy még sokáig kell húznia.

- No, te bolond - fordult a király a szegény emberhez -, hogy jutott eszedbe, hogy a többi bolondot táncoltasd.

A szegény ember illendőképpen meghajolt, aztán elmondta a baját a királynak. A király magához parancsolta az udvar mestert meg a tábornokot. A fejüket összedugták, tanácskoztak, aztán a király így szólt:

- A törvény a gazdának ad igazat.

- Sajnálom, felséges királyatyám - felelt a szegény ember -, de akkor felségednek is táncolnia kell egész udvarnépével egyetemben. Mert én addig nem hagyom abba a hegedülést, amíg olyan törvény nem lesz, ami a szegény embernek ad igazat a gazdag ember ellen.

Még el sem mondta, amit mondott, máris húzta. Most már a király is táncolt, billegett a fején a korona, táncolt az udvarmester bársonyban, selyemben, táncolt a tábornok is talpig páncélban, s táncolt a királyi hadsereg. Összesen száztízezer ember táncolt már, rúgta a port, szuszogott és káromkodott.

Az ég elsötétült a portól, a dobogás a hetedik országba is elhallatszott. Mikor a port meglátta, a lármát meghallotta, megijedt a királyné, hogy baja történt felséges urának. Szólt a futárnak, hogy szaladjon át a szomszéd királyhoz, s kérjen tőle segítséget.

Reggelre megérkezett a szomszéd király, óriási sereggel, ágyúkkal, málhás szekerekkel, díszes sátrakkal. Akkora sereggel jött, alig látszott ki alóla az ország.

Mikor meglátta, hogy komája, a másik király hogy ugrándozik a hegedűszóra, majd leesett a lováról, akkora kacaghatnékja támadt. Miután kedvére kikacagta magát, megkérdezte a szegény embert, hogy mi végből táncoltat ennyi tömérdek embert.

A szegény ember elmondta a baját a szomszéd királynak. A király tanácskozott a tanácsosaival, aztán ő is csak azt mondta, hogy a törvény a gazdának ad igazat.

- Sajnálom, felséges királyatyám - felelt a szegény ember -, de akkor felségednek is táncolnia kell. Mert én addig nem hagyom abba a hegedülést, amíg olyan törvényt nem hoznak, ami a szegény embernek ad igazat a gazdag ember ellen.

Még el sem mondta, amit mondott, máris húzta. Most már a másik király is táncolt, s vele táncolt minden udvarnépe, számlálhatatlanul sok katonája. Táncoltak egy nap, táncoltak két nap. A harmadik napon is táncoltak volna, ha az asszonyok nem kezdenek sikoltozni, a katonák meg zúgolódni.

- Nem táncolunk tovább! - kiáltozták.

- Miért nem táncoltok? - kérdezte a két király.

- Hasadozik a föld alattunk! Ha tovább táncolunk, elnyel!

Elfehérédett a két király. A képük a falnál is fehérebb lett. Szóltak a szegény embernek, hogy hagyja abba a hegedülést, teljesítik a kívánságát. A hivatalban voltak törvény tudó emberek, azok összedugták a fejüket, s addig tanácskoztak, amíg új törvényt nem hoztak. Ez az új törvény pedig olyan volt, hogy a szegény embernek adott igazat a gazdag emberrel szemben. A törvényt felolvasták.

- Meg vagy elégedve? - kérdezte a király a szegény embertől.

- Meg! - mondta a szegény ember. - Most pedig engedjék meg felséges királyatyáim, hogy mindnyájukat vendégül lássam. Bizonyára megéheztek a sok tánctól.

Azzal a szegény ember rácsapott a kis asztalra, s ezt mondta:

- Babfőzelék, füstölt kolbász!

Abban a szempillantásban elsötétült az ég. Zúgva-pörögve jöttek a babfőzelékes lábasok az égből. Itt is lecsapott, ott is lecsapott egy. Ha egy kiürült, száz hullott a helyébe. Jól is lakott mindenki. Mikor már mindenkinek kerekre dagadt a hasa, a szegény ember megszólalt:

- Így van ez jól, felséges királyatyáim, előbb a tánc, aztán a lakoma.

Ennek utána elbúcsúzott mind a két királytól, s visszament a falu végére, ahol már várta a felesége és a tizenhat gyereke. Azóta is ott él, hacsak el nem költözött.

A pecsenye

Friss koma és Okos koma elhatározta, hogy vacsorára pecsenyét eszik. Vettek a mészárosnál egy nagy darab húst, és megsütötték. Lett belőle három kiló pecsenye. Letették a pincébe, s elmentek borért. Mire megjöttek, s nagy vidáman asztalhoz akartak ülni, a pecsenye eltűnt.

- Hova lehetett? - töprengett Friss koma.

- Hova? Ugyan hova? - visszhangozta a másik.

Ahogy ilyenformán a fejüket törték, elősompolygott a macska.

- Az ette meg! - mutatott rá Friss koma. - Látom a lomha járásán.

- Megmérjük! - mondta Okos koma.

Csakugyan megmérték, s a macska éppen három kilót nyomott.

- No - szólalt meg Friss koma -, a pecsenye hát megvolna.

- Meg - hagyta rá Okos koma -, de hol a macska?

A sovány ember kövér malaca

Volt egyszer, hol volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, volt egyszer egy sovány ember. Ez a sovány ember olyan bánatosan sovány volt, alig nyomott három mázsát.

A sovány embernek volt egy kövér malaca. Hároméves volt a malac, s három kilót nyomott. A sovány ember azt szerette volna, ha a malaca meghízik. Ezért aztán minden hónapban megetette. Adott is neki rengeteg moslékot, egy egész literrel.

Hízott is a malac, szakadatlanul hízott. Minden etetés után három dekával nehezebb volt. A sovány ember ezt nagyon kevesellte. Bánatában még az ételt is megvonta magától. Mégis három kilót hízott minden evésnél.

A sovány embernek volt egy még nála is soványabb felesége. Olyan sovány volt szegény, alig négy mázsa lehetett, de lehet, hogy még annyi se. A sovány asszony alig evett. Reggelire nem ivott többet három liter tejeskávénál, kenyeret is csak kettőt aprított bele. Azt a három méter kolbászt, amit hozzá evett, ne is számítsuk, hiszen semmi az.

Sovány volt az ebédje is a sovány asszonynak. Három hordó levessel kezdte. Utána nagy nehezen elfogyasztott egy-két szopós borjút kirántva, hozzá három véka zsírban sült krumplit hagymával s öt üveg uborkát hozzá savanyúságnak.

Vacsorára még ennyit sem evett a sovány asszony. Nagy szomorúan belevert a serpenyőbe harminc tojást, azon elterített tizenöt jércét, s azt kisütötte szép csendesen. Ha már kisütötte, meg is ette, de közben szakadt a könnye, hogy ilyen keveset eszik. Aztán, hogy egy kicsit megvigasztalódjék, még elrágcsált huszonhárom dobostortát.

Haragudott is a sovány ember a sovány asszonyra, hogy csak piszkálja az ételt, nem eszik rendesen. Pörölt vele, hogy egyék többet, ne vonja meg a szájától a falatot. De a sovány asszony egyre azt hajtogatta, hogy többet ő nem bír enni.

Dühbe jött a sovány ember, s azt mondta:

- Ha te nem eszel, minek hizlalom a malacot? Inkább dögöljön meg!

Nyakon fogta a malacot, s dühében úgy földhöz teremtette, hogy a malac meg sem nyikkant, hanem százfelé ment. Ekkor már nagyon meghízott a malac. Lehetett három kiló harminc deka is. Most mégis százfelé ment.

Körülállta a malacot a sovány ember meg a sovány asszony, s tanakodott, hogy mitévők legyenek. Utóvégre azt határozták, hogy óriási disznótort csapnak. Ki is doboltatták, ki is trombitáltatták a faluban, hogy mindenkit szívesen látnak disznótorra.

Jöttek is az emberek, jöttek csöstül. Jöttek a szomszédból, jöttek messzibbről, jöttek szegények, jöttek gazdagok, jöttek koldusok, jöttek hercegek, királyok, kondások, pásztorok, fazekasok, mészárosok, bicskások, postások. Mindenki eljött.

Mikor már annyian összegyűltek, hogy többen be sem fértek volna a sovány ember házába, a sovány ember intett a szolgának, hogy hozhatja a malacot. Hozta is azon nyomban.

Ahogy behozta, a sovány asszony odalépett a malachoz, s egy harapással megette az egész malacot.

- Hát ezt miért csináltad? - kérdezte a sovány ember.

- Csak azért, mert megjött az étvágyam - felelt a sovány asszony.

Ha a sovány asszonynak nem jön meg az étvágya, mindenki jóllakhatott volna a malacból. Mivel azonban megjött az étvágya, senki sem lakott jól. Még a sovány ember sem. Azóta ő is megsoványodott, a felesége is megsoványodott. Úgy megsoványodtak, be sem férnek a házba.

A mirminyó

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer két legény. Az egyiket Jánosnak hívták, a másikat Péternek hívták.

Egy nap az apjuk kiküldte Jánost és Pétert a rétre, hogy szedjenek egy kosár mentát, mert megkívánta a mentateát. A kosarat János vitte.

Alig értek ki a rétre, János nagyot kurjantott, s futni kezdett, mint akit kergetnek. Úgy futott, majd megszakadt a nagy igyekezetében. S ahogy futott, előbb a kabátját hagyta el, aztán a mellényét hagyta el, végül a nadrágját hagyta el. De még mindig futott, ingben-gatyában, s ezt kiáltozta:

- Ha a gatyám odalesz, a mirminyó akkor is meglesz!

Lógott a nyelve, zihált a melle, de a futást csak nem hagyta abba. Egyszer csak lecsapja a földre a kosarat, s nagyot kiált:

- Megvan!

Akkorra már sokan összegyűltek, aki arra járt, mind elfogta a kíváncsiság, mit úzhat olyan vadul János. Megkérdezték hát tőle:

- Mi van a kosár alatt, János?

- Mirminyó - felelte János.

- Aztán minek neked mirminyó?

- Pénzt keresek vele - felelt János.

Este hazament János meg Péter, vitték magukkal a mirminyót. Csináltak egy kalitkát, beletették. A ház falára pedig kiírták:

- Két krajcárért megnézhető a mirminyó.

Járáltak az emberek a faluban, látták a cédulát, csodálkoztak, tanakodtak, ugyan bizony mi a szösz lehet az a mirminyó. Kér krajcár nem sok, megfizették hát Jánosnak, s megnézték a mirminyót. Még a kisbíró is megnézte.

Addig-addig nézték, hogy Jánosnak lett egy kalap pénze. No, ha lett, nem sokáig volt, mert egy este leült kártyázni Péterrel, s eljátszotta az utolsó krajcárig. Péter megkérdezte tőle:

- Akarsz-e még játszani, János?

- Akarok hát - felelte János.

- Akkor játsszunk a mirminyóba - mondta Péter.

- Nem bánom - hagyta rá János -, játsszunk a mirminyóba.

Péter elnyerte a mirminyót Jánostól, s ezentúl neki fizetett két krajcárt, aki a mirminyót látni akarta.

Bosszantotta Jánost, hogy Péter napról napra gazdagszik, ő pedig megmarad a szegénységben. Odasettenkedett hát a kalitkához, s az ajtaját kinyitotta. A mirminyó kidugta az orrát a ketrecből, szimatolt balra, szimatolt jobbra, aztán elindult a kert felé.

Péter éppen akkor jött haza a faluból, s meglátta, hogy a mirminyó meg akar szökni. Nagyot kurjantott, s futni kezdett, mint akit kergetnek. Úgy futott, majd megszakadt a nagy igekezetében. S ahogy futott, előbb a kabátját hagyta el, aztán a mellényét hagyta el, végül a nadrágját hagyta el. De még mindig futott, ingben-gatyában, s ezt kiáltozta:

- Ha a gatyám odalesz, a mirminyó akkor is meglesz!

Lógott a nyelve, zihált a melle, de a futást csak nem hagyta abba. Egyszer csak lecsapja a földre a kalapját, s nagyot kiált:

- Megvan!

Meglett hát a mirminyó, de nem sokáig. Vasárnap Péter a kocsmába ment. A kocsmában kártyáztak, s hívták, hogy játsszon ő is. Péter leült játszani, s minden pénzét elvesztette. Felállt, hogy hazamenjen.

- Játsszunk a mirminyóba - mondták a kártyások.

Péter megcsóválta a fejét:

- A mirminyóba nem játszom, mert a mirminyót eladom.

Rengett bele az egész kocsmába, akkorát kacagtak erre a kártyások.

- Eladod? - kérdezték. - Hát ki bolond, hogy megvegye?

Megmakacsolta magát Péter, hogy ő bizony eladja. Meglátják, hogy eladja. Azzal hazament, s hogy hazaérkezett, első dolga az volt, hogy a kapura kiírta: *Eladó a mirminyó.*

Járáltak az emberek a faluba, látták a cédulát, csodálkoztak, találgatták, mi a szösz lehet az a mirminyó. Aztán bementek, megnézték. De megvenni egy sem akarta, sarkon fordult valamennyi, s ment dolgára.

Szegény Péter alig mert kimozdulni a házból, nem volt egy perc nyugovása sem. Amint meglátták, mindjárt megkérdezték:

- Eladtad-e a mirminyót? Eladtad-e a mirminyót?

De nem adta el, mert nem akarta megvenni senki. Fájt bele a füle, annyira figyelt a kapura, jön-e már valaki. Egyszer aztán jött egy béreslegény.

A béreslegény a falu végén lakott egy putriban. Nála szegényebb ember nem élt a faluban, de még a szomszéd falvakban sem. Egy este a szegény béreslegény nagy sóhajtasok közepette aludt el. Addig-addig sóhajtozott, hogy elnyomta az álom. De a baja-bánata olyan nagy volt, hogy alvás közben is tovább sóhajtozott.

Ahogy így sóhajtozott a szegény béreslegény, egyszer csak nagy fényesség kápráztatja el a szemét. Úgy elkáprázott, hosszú ideig nem is látott egyebet, csak a fényességet. Később, hogy a szeme megszokta az erős fényt, észrevette, hogy a fény egy lámpából sugárzik. A lámpát pedig egy angyal tartja a kezében.

Mikor észrevette a lámpás angyalt, a szegény béreslegény köszöntötte illendőképpen:

- Jó napot kívánok, nagyságos angyal úr.

- Jó napot - felelt az angyal. - Hát te ugyan bizony miért sóhajtozol?

- Én azért, mert boldogtalan vagyok - felelt a béreslegény.

- No, ha meguntad a boldogtalanságot, van a faluban egy mirminyó, azt vedd meg, s holtig boldog leszel.

Azzal az angyal eltűnt, mintha sohasem álmodta volna. De a szavai a fülében csengtek a szegény béreslegénynek. Reggel útnak eredt hát, hogy a mirminyót megkeresse.

Sokáig nem kellett keresgélennie, hamarosan meglegelte a Péterek kapuján a fölírást: *Eladó a mirminyó.*

Megörült a szegény béreslegény, megörült módfelett. Mindjárt bekopogtatott, s hogy Péter elébe jött a házból, megkérdezte, hogy a mirminyó mibe kerül.

Megörült Péter is, hogy végre eladhatja a mirminyót, nem marad szégyenben. De nem akarta kimutatni az örömét.

- Adj tíz forintot, s már viheted is - mondta.

Elbúsult erre a szegény béreslegény, kis híján kicsordult a könnye. Lám, most megszabadulhatna a boldogtalanságtól, s hiába kínálkozik a jó alkalom, nincsen pénze, nem ragadhatja meg.

- No - kérdezte Péter -, kell vagy nem kell?

- Pénzem az nincs, majd megszolgálom valahogy - felelt a szegény béreslegény.

- Pénz nélkül nem eladó - mondta Péter.

De aztán eszébe jutott, mennyit csúfolták-gúnyolták a mirminyó miatt. Eszébe jutott, hogy ha nem ad túl rajta, tovább gúnyolják. Utánakiáltott hát a szegény béreslegénynek, hogy jöjjön vissza.

- Egy feltétellel odaadom ingyen a mirminyót - mondta Péter.

- Mi az a feltétel? - kérdezte a legény.

- Csak az, hogy akivel itt a faluban találkozol, mind azt mondd, hogy tíz forintot fizettél érte.

- Megígérem - mondta a béreslegény -, de hogy egészen ingyen mégse kapjam a mirminyódat, neked adom ezt a sípot. Idejövet találtam az országúton.

Megnézte Péter a sípot, egyszerű bádogsíp volt, amelyet a vásáron árulnak. Péter zsebre vágta a sípot, a béreslegény pedig nekivágott az útnak hazafelé.

Estére hazaért.

Fáradt volt már, alig várta, hogy lefeküdjék. Igen ám, de a putri olyan szűk volt, hogy amikor a kalitkát betette az ajtón, ő maga már nem fért be. Megpróbálta fordítva. Előbb ment be maga a putriba, aztán kinyúlt az ajtón, hogy a mirminyós kalitkát behozza, így sem fért bele.

Ebből megértette szegény béreslegény, hogy ketten együtt, ő meg a mirminyós kalitka, nem férnek el a putriban. Mit csináljon? Mit csináljon? - törte a fejét. Kinn az udvaron nem akarta hagyni a kalitkát. Jöhet a menyét, jöhet a görény, jöhet a róka - s akkor volt mirminyó, nincs mirminyó. Ő meg maradhat a boldogtalanságban.

Utóvégre úgy határozott, hogy a mirminyót kiveszi a kalitkából, s odaköti egy madzaggal az ágy lábához. Így is tett.

Azzal ráfeküdt az ágyra ruhástul füléig húzta a pokrócot, alig szusszant hármát, máris aludt. Aludhatott volna nyugodtan, ha a putri ajtaját becsukja. Csakhogy nem csukta be.

Mikor az első álma elmúlt, fölérzett a szegény béreslegény. Néz az ágy végébe, a fele madzag ott van elrágva, a mirminyó sehol. Fut ki az országútra, hátha arra ment. Hát látja, a mirminyó éppen akkor ugrik át az árkon.

Nagyot kurjantott, s futni kezdett, mint akit kergetnek. Úgy futott, majd megszakadt igyekezetében. S ahogy futott, előbb a kabátját hagyta el, aztán a mellényét hagyta el, végül a nadrágját hagyta el. De még mindig futott, ingben-gatyában, s ezt kiáltotta:

- Ha a gatyám odalesz, a mirminyó akkor is meglesz!

Lógott a nyelve, zihált a melle, de a futást csak nem hagyta abba. Egyszer csak lecsapja a földre a kalapját, s nagyot kiált:

- Megvan!

Azzal visszavitte a mirminyót a putriba. Most is az ágy lábához kötötte. De a másik lábához, gondolta, úgy jobb lesz. Aztán megint rávetette magát az ágyra, megint elaludt, megint fölérzett, megint az ágy lábára nézett, s megint csak a madzag felét látta, de a mirminyót nem.

Megint kiment az országútra, megint meglátta a mirminyót, amint nagy fürgén menekült. Ő maga megint kurjantott egyet, s futni kezdett a mirminyó nyomában. Magában meg átkozódott, hogy másnap boldog lehetett volna, de nem lesz boldog, mert hagyta megszökni a mirminyót.

Futott, futott. S ahogy futott, előbb a kabátját hagyta el, aztán a mellényét hagyta el, végül a nadrágját hagyta el... De még mindig futott, ingben-gatyában futott, s ezt kiáltotta:

- Ha a gatyám odalesz, a mirminyó akkor is meglesz!

Lógott a nyelve, zihált a melle, de a futást csak nem hagyta abba. Egyszer csak lecsapja a földre a kalapját, s nagyot kiált:

- Megvan!

De nem volt ám meg, mert a csapást elhibázta. Ahogy nagy búsan körülnéz, hogy hova lett a mirminyó, a szegény béreslegény látja, hogy ahhoz a házhoz ért, ahol a mirminyót vásárolta volt. A Péterek házához.

Bement hát a házba, s hogy Péter elébe jött, mondta neki, hogy a mirminyóért jött.

Megmérgekedett Péter, s ráfordult a szegény béreslegényre:

- Hány mirminyót akarsz a sípodért? - kérdezte. - Én az enyémet odaadtam, elvitted, semmi dolgunk egymással.

- Megszökött a mirminyó - magyarázta a szegény béreslegény -, ide futott be, magam láttam, hadd keressem meg.

Péter ráhagyta, hogy keresse meg. A szegény béreslegény pedig hozzálátott, és kereste, kereste, kereste a mirminyót. Kereste három éjjel, három nap. Majd kiesett a szeme, annyira kereste. Mégsem találta meg.

A negyedik nap reggelén így szólt Péterhez:

- Nem találom a mirminyót, úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Nem tudom, mitévő legyek.

- Megfújom a sípot - ajánlkozott Péter -, hátha varázssíp. Mert ha varázssíp, akkor a hangjára bizonyosan előjön a mirminyó.

Megfújta a sípot. Alig fújta meg, azon nyomban előjött az ágy alól a mirminyó. A szegény béreslegény megfogta, az ölébe vette, simogatta.

Péter pedig így szólt:

- Úgy látom, csakugyan varázssíp ez. Megfújom még egyszer, hadd lám, mi történik.

Ahogy másodjára is megfújta, a mirminyó megrázkódott, s gyönyörűséges leányzó lett belőle.

- Hát veled mi történt? - kérdezte a szegény béreslegény a mirminyóból lett gyönyörűséges leányzót.

A mirminyóból lett gyönyörűséges leányzó megrázkódott, aztán így szólt:

- Velem csak az történt, hogy visszaváltoztam királykisasszonnyá. Egy gonosz boszorkány varázslott mirminyóvá. Az átok úgy szólt, hogy akkor lehetek ismét királykisasszony, ha akad három bolond ember, aki végigkerget a mezőn. Akadtatok ti hárman. Most megint királykisasszony vagyok, s hozzámegyek közületek a legbolondabbhoz, hozzád, te szegény béreslegény. S hálából, hogy kiszabadítottál a gonosz varázslatból, egész életedre boldoggá teszek.

Nagyot kurjantott erre a szegény béreslegény, s így válaszolt:

- Ha így akarod, én is így akarom. Én a tiéd, te az enyém.

Péter megfújta harmadjára is a sípot. Hát csodák csodája, hetvenhét terített asztal szállott alá az égből. A hetvenhét terített asztal mellé hetvenhét cigányzenekar. A falu népe körülülte a hetvenhét terített asztalt, s hetvenhét napon keresztül evett-ivott. A hetvenhét cigányzenekar hetvenhét nótát játszott minden fogáshoz.

A mirminyóból lett gyönyörűséges leányzó meg a szegény béreslegény hetvenhét évig boldogan élt. Ma is boldogok lennének, ha élnének, s csak azért nem boldogok, mert már nem élnek. Aki nem hiszi, járjon utána!

-oOo-